

Kl. 09.00–15.57

18.00–20.55

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 24 november justerades.

§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprovsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprovsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Catarina Deremar (C) har utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 januari 2021.

Valprovsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 11 december 2020

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Agota Földes

sekreterare

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2020/21:3786 och 3792–3794 till utbildningsutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

2020/21:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

2020/21:AU5 Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen

Utbildningsutskottets betänkande

2020/21:UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Prot. 2020/21:54
15 december

Socialförsäkringsutskottets betänkanden
2020/21:SfU1 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning
2020/21:SfU4 Utgiftsområde 8 Migration

Finansutskottets betänkanden
2020/21:FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning
2020/21:FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner
2020/21:FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.
2020/21:FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen
2020/21:FiU28 Sveriges genomförande av Agenda 2030

*Utbildning och
universitetsforskning*

§ 5 Utbildning och universitetsforskning

Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU1
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 1 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Ta en fyra för att bli en hundra.

Det var ett nytt uttryck för mig, som jag tyvärr fick lära mig i morse. Det är polisen som beskriver hur unga rekryteras till kriminalitet. Det är ju lägre straff när riktigt unga begår brott – grova narkotikabrott, vapenbrott, till och med mord. Då får man ett lägre fängelsestraff, men man blir hyllad som en hjälte.

Polisen beskrev i morse hur man mer och mer stöter på uttrycket ”ta en fyra för att bli en hundra” när man hittar 15- och 16-åringar som begår grova brott, som till och med får beställningsjobb om mord. Polisen vittnar också om att allt fler riktigt unga finns i gängkriminaliteten, en del barn så unga som 10 år.

Vi alla här vet, och all forskning visar, att är det någonting vi kan göra för att förebygga kriminalitet är det att se till att alla barn och unga går ut grundskolan och helst även gymnasiet med fullständiga betyg. Så är det inte i Sverige. I våras lämnade 16 500 elever – det är lika många som 600 klasser – grundskolan utan examen från grundskolan och behörighet till gymnasiet. Det är en tragedi för Sverige, för de barnen och ungdomarna ser en ganska mörk framtid framför sig och blir lätt en måltavla för de kriminella gängen.

Vi moderater kommer aldrig att svika barnen. Alla ska gå ut grundskolan med fullständiga betyg.

För några veckor sedan presenterades en av de större internationella undersökningarna, Timss, där ett sextiotal länder mäter matematik och naturkunskap mellan sig. Då har vi en skolminister som säger: ”Vi ser nu i alla internationella mätningar att den negativa trenden definitivt är brutten. De förbättringar av svenska elevers kunskaper som skett de senaste åren håller i sig. Vi ser dessutom i vår egen statistik att fler elever klarar skolan. Det är sammantaget mycket glädjande och ett styrkebesked för svensk skola.”

Så säger utbildningsminister Anna Ekström. Det är Socialdemokraternas reaktion på hur det ser ut i dag i svensk skola. När 600 klasser, 16 500 barn, lämnar grundskolan utan examen är det ”glädjande och ett styrkebesked för svensk skola”.

Nej, fru talman, det håller inte. Jag är djupt bekymrad över svensk skola. Det vi borde diskutera här i dag är hur vi ser till att alla barn klarar skolan.

Vi moderater har flera hundra förslag, men något jag vill nämna nu och som all forskning visar är det som är mest prioriterat är fler timmar i skolan. Fler timmar i skolan är bra för alla barn – barn som har det svårt, högpresterande barn och barn som ligger däremellan. Det är nödvändigt med fler timmar i både matematik och svenska.

Matematikkunskaperna var det som Timss mätte, där vår kära skolminister tyckte att det var så glädjande besked. Där syns det att Sverige bland alla länder i OECD och EU underpresterar i matematik. I Sverige, där vi säger att vi är ett högteknologiskt land och att vi är högpresterande, ligger vi under snittet i matematikkunskaper jämfört med 60 andra länder. Det är inte ett glädjande besked, som skolministern säger. Det är en förfärande utveckling i svensk skola. Vi måste ha fler timmar i både matematik och svenska med start redan dag ett.

Vi mäter inte heller kvalitet i svensk skola. Det är ganska obegripligt med tanke på att vi mäter kvalitet i alla andra verksamheter och tycker att det är viktigt. Men det kanske mest väsentliga av allt, kvaliteten i svensk skola, mäter vi inte.

Vi moderater förslår att vi inför kvalitetsmätningar, mellan skolor och mellan klasser, så att Skolinspektionen kan granska kvaliteten och vidta åtgärder på de skolor som behöver hjälp att få upp resultaten. Ytterst ska vi stänga skolor som år ut och år in inte presterar en tillräckligt bra grund för våra barn och ungdomar.

Vi moderater tycker också att Skolinspektionen, som vi inrättade under alliansregeringen, är otroligt viktig. Därför lägger vi mer resurser på Skolinspektionen så att den, förutom att hjälpa till med råd, stöd och handlingsplaner, ska kunna granska alla skolors och förskolors kvalitet.

Fru talman! Skolministern väljer att inte vara här i dag och debattera mot oss, till skillnad från senare i dag när högskoleministern är med och pratar forskning och utbildning. I stället väljer skolministern att ha ett digitalt möte där man bland annat återigen tänker driva att friskolorna är det som är Sveriges problem.

Fru talman! Jag och vi moderater tycker inte att det är friskolorna som är Sveriges problem. Problemet är att Socialdemokraterna sviker barnen, lämnar 600 fulla skolklasser varje år till en ganska mörk framtid och inte ens vill diskutera problemen.

(Applåder)

Anf. 2 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Det var en spännande inledning på den här debatten.

Jag ska börja med att hålla med Kristina Axén Olin om en sak: När det gäller att förebygga kriminalitet är det absolut viktigaste att vi ser till att alla barn går ut skolan med godkända betyg. Det håller jag verkligen med om. Sedan håller jag inte med om så jättemycket i övrigt.

I går höll Moderaternas partiordförande Ulf Kristersson sitt jultal. Lite grann av det som han sa tog också ledamoten upp nu men i lite mer svävande ordalag. Kristersson sa bland annat så här: ”I Sverige ska vart du är på väg vara viktigare än varifrån du kommer. Utanförskap ska inte gå i arv.” Han sa också att svensk utbildningspolitik behöver skärpas och att den ska präglas av höga förväntningar, tydliga krav och fokus på kunskaper.

Det är självklart, och jag håller med. Men hur ska vi lyckas med det i den skola som vi har i dag? Kristina Axén Olin pratade inte ett dugg i sitt anförande om det som ändå bidrar till att inte alla barn klarar sig, nämligen systemfelet som vi har i svensk skola där barn inte längre möts i skolan utan där de sorteras och går i olika skolor.

Vad är Kristina Axén Olins lösning på att öka likvärdigheten? Det har ledamoten inte pratat någonting om över huvud taget. Hon har bara listat alla fel. Vad är Moderaternas lösning?

Anf. 3 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Det är glädjande att Gunilla Svantorp och jag är överens om att inledningen i mitt tal är allvarlig och stämmer. Är det någonting vi ska göra för att förebygga att barn och unga hamnar i kriminalitet är det att se till att de går ut skolan.

Gunilla Svantorp väljer att citera vår partiledare Ulf Kristerssons tal i går då han talade, precis som jag har gjort här i dag, om höga förväntningar, en bra kvalitet i skolan och att alla barn ska kunna lyckas i skolan. Men sedan väljer Gunilla Svantorp att börja tala om systemfelet och att vi borde diskutera systemfelet med att barn sorteras.

Fru talman! Det är precis detta som Socialdemokraterna nu väljer att föra debatt om, nämligen att man vill sortera barnen ännu mer. Socialdemokraterna hyllar nu Björn Åstrands utredning där man pratar om lottning, bussning och kvoter för att lösa svensk skolas problem. Det är väl inte en lösning att börja bussa barn mellan olika bostadsområden och att ta bort besluten hemifrån köksbordet om vilken skola man vill välja!

Prata i stället om hur vi ska göra med de 16 500 barn som inte klarar grundskolan! Det skulle jag vilja höra. Hur kan lösningen på detta vara bussning, lottning och kvotering?

Anf. 4 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Som vanligt får vi inga svar från ledamoten Axén Olin. I stället väljer hon att fokusera på någonting helt annat och står till och med i talarstolen och säger någonting som inte är sant. Det finns inget förslag om att bussa elever någonstans.

Kristina Axén Olin vet lika väl som jag att urval gör man bara om det finns fler sökande än det finns platser. Så ser det inte ut i hela vårt land.

Jag tycker att man ska försöka titta på vad det är som föreslås i Björn Åstrands utredning. Jag är nyfiken på vad ledamoten egentligen har hittat i utredningen. Vad är det som är bra bland alla de 800–900 sidorna? Det måste ju ändå finnas någonting som ledamoten tycker är bra som handlar om likvärdighet.

Jag skulle vilja höra vad ledamoten tycker. Vad är Moderaternas lösning för att öka likvärdigheten i svensk skola?

Anf. 5 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Jag diskuterar gärna med Gunilla Svantorp vad man behöver göra i svensk skola. Jag redogjorde för vad vi tycker i mitt inledningsanförande. Vi behöver se till att alla barn klarar skolan. Det handlar om fler timmar, om att höja kvaliteten, om att mäta kvaliteten, om bättre lärarutbildning, om bättre rektorer, om mer kunskapsfokus och om ordning och reda i skolan. Jag skulle kunna rada upp våra flera hundra förslag om Gunilla Svantorp är intresserad av att diskutera dem.

Men i stället för att diskutera skolans problem väljer Socialdemokraterna att prata om system och hur man ska hålla på med olika kvoter och flytta fokus helt och hållet från vårt stora framtidsproblem, nämligen hur vi ska göra med den svenska skolans utveckling som går åt fel håll.

Mer än vart fjärde barn i årskurs 6 hade streck i betyget nu i våras. Det är en förskräcklig utveckling.

Anf. 6 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Kristina Axén Olin angående ett förslag som Vänsterpartiet lade fram i riksdagen för inte så länge sedan. Det handlar om offentlighetsprincipen. Vi lade fram ett utskottsinitiativ där vi menar att alla uppgifter och all statistik om skolor ska vara tillgängliga för forskare, journalister, oss politiker, föräldrar och alla i vårt samhälle.

Man kan tycka att det är ganska självklart att när vi finansierar verksamheter med skattepengar, som Moderaterna säger sig värna om, ska folket som har betalat dessa skattepengar kunna veta vad som händer på skolorna. Ändå röstade Moderaterna och Kristina Axén Olin nej till det här utskottsinitiativet.

Vi hörde i replikskiftet med Gunilla Svantorp att Moderaterna inte anser att det finns några systemfel. Är det korrekt uppfattat att Moderaterna anser att systemet fungerar bra som det är i dag? Anser ni att jämlikhet och likvärdighet råder i svensk skola, att det inte finns problem med segregande skolvalssystem, att marknadsskolan inte är ett problem och att vi dessutom inte ska få ta del av de uppgifter som det är vår demokratiska rätt att få ta del av? Är det Moderaternas politik?

Anf. 7 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Daniel Riazat frågar mig om jag inte är bekymrad över segregationen i svensk skola. Jo, Moderaterna och jag är mycket bekymrade över den kunskapssegregation som vi har i svensk skola då 16 500 barn lämnas efter. Om utvecklingen fortsätter så att mer än vart fjärde barn har streck redan i årskurs 6, som jag sa, är det en förfärande utveckling.

Jag är djupt bekymrad över att vi har så pass många skolor där alltför många barn, till och med uppemot hälften, år ut och år in lämnar skolan utan fullständiga betyg. Jag diskuterar gärna mycket mer med Vänsterpartiet och Daniel Riazat hur man kan komma till rätta med den kunskapssegregation som vi har i svensk skola.

Fru talman! Daniel Riazat frågar mig om offentlighetsprincipen. Det finns egentligen både korta svar och långa svar på den frågan.

Synen på offentlighetsprincipen och detta med att resultat och information ska vara öppna för alla att se delar vi moderater och i princip också skolrepresentanter jag träffar. På det sättet kan offentlighetsprincipen låta

som en enkel och självklar lösning. Problemet är att offentlighetsprincipen innebär så mycket annat.

Jag satt för några år sedan i stadshuset i Stockholm och vet att rättshaverister kan förstöra processer genom att av ilska begära ut material om allt och ingenting. Samma sak skulle kunna ske för en friskola eller en mindre skola – att någon person av någon anledning börjar begära ut all information om en elev, all dokumentation om en elev och alla samtal mellan lärare och rektorer.

Daniel Riazat har ju en syster som är rektor på en friskola – en ganska liten friskola ute på Järvafältet. Om Daniel Riazat frågade systemen hur det skulle vara för en liten friskola om någon begärde ut uppgifter på detta sätt skulle Daniel Riazat förstå mig.

Anf. 8 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag visste inte att den här debatten handlade om våra familjer.

Det är intressant att höra att Moderaterna framställer det som att man vill att uppgifter ska vara tillgängliga. Så ser det dock inte ut när ni röstar i riksdagen, så det får man ta som tomma ord.

Kristina Axén Olin pratar om att vi ska tala med de mindre friskolorna. Det har både vi och tidningen Skolvärlden och andra medier gjort. De menar att det här inte är ett problem. Det här är Moderaternas ställningstagande för att försvara de koncernskolor som har saker och ting att dölja, inte för att skydda de mindre friskolorna.

Dessutom vill jag tillägga, fru talman, att jag har varit skolnämndsordförande. Människor begärde ut uppgifter i princip varje dag, och det var inga problem. Demokratin får ta tid. Människor ska få ta del av uppgifter som de har rätt att ta del av utifrån att de med sina skattepengar har finansierat verksamheten.

Anf. 9 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Jag kan försäkra Daniel Riazat att Moderaterna och jag personligen definitivt tycker att det är viktigt att kvalitetsmätningar, resultat, ekonomi och allt sådant fortsätter att vara offentliga handlingar.

Det finns nu förslag som både SCB och Skolverket har tagit fram på hur man ska kunna lösa detta i framtiden. Jag och vi moderater är absolut villiga att sätta oss ned tillsammans med andra partier och diskutera fram en lösning som möjliggör att de här uppgifterna fortsatt kan vara offentliga.

Att däremot här fatta beslut om ett förslag som får andra konsekvenser är inte vi moderater beredda att medverka till. För en mindre skola kan det betyda att man i princip tvingas stänga. Det finns ingen möjlighet att klara den administrationen om någon eller några personer dagligen börjar begära ut all dokumentation. Det klarar inte en liten skola. Och 93 procent av alla våra friskolor är en eller två enheter.

Anf. 10 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Låt mig först och främst yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation.

När vi för ganska exakt ett år sedan stod i denna kammare och debatterade den senaste budgeten var det ingen av oss som visste vad som skulle

komma, att 2020 skulle bli ett år som inget annat i modern tid. Det gångna året har verkligen varit allt annat än normalt, och det har prövat vårt samhälle fullt ut.

Skolan är inget undantag. Lärare har kämpat frenetiskt med att å ena sidan hålla sig friska, å andra sidan se till att skolverksamheterna har kunnat fortlöpa. Eleverna å sin sida har fått en skolgång som inte heller har varit sig lik. Det har varit, och är fortfarande, ett ansträngt läge, och vi är alla djupt tacksamma för de insatser som gjorts och görs.

I förra veckan presenterades Timssrapporten, en internationell studie som mäter kunskaperna i matematik och naturvetenskap i årskurserna 4 och 8. Resultaten har förvisso inte försämrats jämfört med 2015, men att de svenska resultaten i matematik ligger under OECD-genomsnittet får ändå anses vara ytterst otillfredsställande. I naturvetenskap ligger de svenska resultaten strax över OECD-snittet.

Vad som är intressant med rapporten är att när man gör en närmare granskning av resultaten kan man konstatera att Sverige ligger anmärkningsvärt långt efter de allra bästa länderna i båda ämnena när det gäller resultat på avancerad och mycket hög nivå. De bästa elevresultaten är alltså inte tillräckligt många för att vara konkurrenskraftiga med de allra bästa länderna som vi ska konkurrera med i framtiden och även i nutid. Detta är en sak som måste förbättras. Här hade man förväntat sig skarpa reaktioner från den sittande regeringen, men de uteblev. Men resultaten måste förbättras om vi vill att Sverige ska vara en ledande forskarnation i framtiden.

Varför är då de svenska resultaten just medelmåttiga? En stor förklaring, menar vi, ligger i att vi under lång tid har haft just en medelmåttig inställning till kunskap. Det viktiga i politiken har varit hur många elever som passerar gränsen för godkänt, inte hur många elever som presterar toppresultat.

Svensk skolas grundproblem har sedan införandet av enhetsskolan på 1960-talet varit idén om att stöpa alla elever i samma form. I stället för att tala om ökade kunskaper och högre ambitioner fastnar debatten i frågor om systemförändringar och andra perifera frågor. Det är en idéfattig socialdemokrati som står helt handfallen inför framtiden.

Sverigedemokraternas budgetmotion för skolan har tydligt fokus på kunskap och trygghet. Vi vill med kraft ta itu med de saker som inverkar skadligt på kunskapsinhämtningen. Ett exempel på detta är ordningsproblemen. Skolinspektionens skolenkät för år 2020 visade att tre av tio elever i årskurs 5 upplever att andra stör dem på lektionerna, alltså 30 procent. I årskurs 9 har denna siffra ökat till sex av tio elever, 60 procent.

Att inte ha lugn och ro i studiemiljön är allt annat än inspirerande och påverkar kunskapsinhämtningen negativt. Samtidigt visade också Lärarförbundets undersökning från i fjol att lärarna är osäkra på vad de får göra för att upprätthålla ordning i klassrummet. Det är tydligt att det krävs såväl förändrad lagstiftning som föreskrifter, allmänna råd och fortbildning för att ta itu med de här problemen.

I den budget vi nu debatterar föreslår Sverigedemokraterna en satsning på 1 miljard kronor, utöver regeringens satsningar, för att komma till rätta med ordningsproblemen i skolan. Vi menar att Skolinspektionens roll måste stärkas. Vi vill se fler oanmälda besök och fler återbesök. Vi vill att Skolinspektionen ska agera kraftfullt när skolor inte uppfyller minimikrav-

en när det gäller trygghet, arbetsmiljö, upprätthållande av grundläggande svenska värderingar och god undervisning. Vi tycker också att grovt misskötta skolor ska kunna övertas av staten. I vårt Sverige skulle skolor som exempelvis Rörmosseskolan ha stängts för länge sedan.

Vår trygghetsmiljard omfattar även insatser på skol- och klassrumsnivå. Vi vill införa ett tydligt system med jourklasser för de elever som inte fungerar i en normal skolmiljö. Det skulle innebära att de ges extra stöd och undervisning, samtidigt som andra elever får en lugn och trygg miljö i klassrummet och därmed också extra stöd och undervisning. För de elever som är våldsbenägna och utgör ett hot mot andra elever eller lärare ska det dessutom finnas regionala jourklasser. Mobbarna ska flyttas; mobbarna ska inte vara kvar. Det är inte de som blir mobbade som ska flyttas.

En lugn och trygg studiemiljö innebär också att lärarna kan ägna sig åt det som de är utbildade till. Lärarrollen har under decennier förvandlats till att bli något helt annat än att bara undervisa. I dag fungerar läraren som kamratstödare, socialsekreterare och inte minst byråkrat. Så kan vi inte ha det. Just därför föreslår vi en större satsning för att man bland annat ska kunna anställa kringpersonal som kan avlasta lärarna. Det gäller it-pedagoger, kuratorer, specialpedagoger och administrativt stöd.

Läraryrkets status måste också höjas och de allra bästa studenterna rekryteras till läraryrket. Vi är positiva till det arbete som görs för att bredda rekryteringen till läraryrket, men vi menar att det är viktigt att även göra yrket tillräckligt attraktivt så att de nyexaminerade lärarna stannar kvar i skolan. Detta förutsätter en helt annan lönenivå än i dag. Vi vill därför bland annat ersätta regeringens förstelärartjänster med ett nytt karriärsystem för lärare för att göra yrket attraktivt. Detta ska baseras på utveckling, samordning, mentorskap och krav på ökade elevprestationer. Vår modell ska gälla i hela landet och bestå av olika karriärnivåer. I årets budget satsar vi dessutom 325 miljoner mer än regeringen på just ökade lärarlöner.

Sverigedemokraterna vill också avskaffa det likvärdighetsbidrag som regeringen införde för drygt två år sedan. Bidraget är ett statsbidrag som huvudmännen kan söka för insatser på huvudmannanivå, skolnivå, klassrumsnivå eller lärarnivå. Vi är kritiska till hela upplägget av bidraget. Satsningar ska vara långsiktiga och ha tydliga syften och mål. Det koncept som regeringen nu har valt är mer projektbaserat och garanterar inte någon som helst långsiktighet. Det genererar dessutom mycket tid för själva ansökningsprocessen och även för efterföljande rapporter. Vi menar att de insatser som behövs för att stärka likvärdigheten ska omfattas av det generella statsbidraget till kommunerna. Vi anser också att det absolut bästa receptet för att stärka likvärdigheten i skolan vore att låta staten återfå huvudmannaskapet.

Fru talman! Grunden för en lyckad skolgång läggs redan i förskoleåldern. En trygg och inspirerande miljö stimulerar lusten att lära och väcker nyfikenheten hos barn. Dessvärre möts vi av illavarslande rapporter om hur det ser ut i förskolan: hög arbetsbelastning, underbemanning och ett ökat ohälsotal bland förskolepersonalen. Detta menar vi är viktigt att åtgärda så fort som möjligt. Just därför satsar vi i vår budget 1 miljard mer än regeringen på förskolan. Denna förskolemiljard är öronmärkt men är att anse som ett öppet statsbidrag, det vill säga att det är upp till kommunerna och förskolorna att själva avgöra vad pengarna ska användas till. Som ex-

empel kan nämnas lokalanpassningar, förbättrad vistelse- och arbetsmiljö, nattverksamhet eller annat som är av intresse.

Utöver denna miljard vill vi också slopa karensavdraget för förskolepersonal. Varken barn eller personal ska vara i verksamheten när de är sjuka. Dagens karensavdrag stimulerar inte förskolepersonalen att vara hemma vid till exempel en förkylning. Vi tror att ett slopat karensavdrag skulle öka hälsan hos personalen och dessutom minska risken för smittspridning.

Fru talman! Sammanfattningsvis innebär Sverigedemokraternas budgetmotion kraftfulla satsningar för att skapa lugna och trygga studiemiljöer, där kunskap och bildning kan frodas och där lärarens roll är att undervisa och arbeta med elevernas kunskapsprogression. Det är hög tid att vi får en ny inriktning på politiken.

Anf. 11 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna gick 2014 till val på att man var emot vinsterna i skolan och välfärden. Under 2015 uppvaktades Sverigedemokraterna av välfärdskapitalister, som oftast tillhör Patrick Reslows före detta parti Moderaterna. I slutet av förra mandatperioden röstade Sverigedemokraterna för att behålla obegränsade vinster och vinstintressen inom skolan.

Just nu har 16 800 lärare skrivit under ett upprop som tydligt tar avstånd från det system med marknadstänk och vinstintresse som vi har i dag. I tidningen har dessa människor kallats för diverse olika saker av Patrick Reslow. De är idéfattiga och tillhör en extrem vänster, bland andra uttryck som Patrick Reslow har använt.

Jag undrar helt enkelt: Hur kommer det sig att Sverigedemokraterna gick från att 2014 vara ett av de partier som stod upp starkast mot vinsterna i välfärden till att i dag vara det parti i Sveriges riksdag som försvarar vinsterna i skolan mer än något annat parti?

Anf. 12 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Vi ska först och främst hålla isär begreppen. Jag sa inte att de lärare som skrev under var idéfattiga, Daniel Riazat. Jag sa ”den idéfattiga vänstern”. Det är den idéfattiga vänstern, där även Daniel Riazat ingår, som håller på att driva dessa frågor. Jag sa inte heller att dessa personer var extremt vänster, men de för en diskussion som förs av den extrema vänstern, där också Daniel Riazat ingår. Vi får ha begreppen klara för oss. Man kan inte bara ta lösryckta ord från ett Twitterinlägg, eller vad det var, och applicera hur som helst. Lite anständighet kan vi ha i debatten.

När det gäller beslutet om att godta vinster i välfärden eller inte är det så ett demokratiskt parti fungerar. Man har stämmor där medlemmarna fattar beslut om vilken linje som ska gälla. Det kanske inte finns ett sådant demokratiskt system i Daniel Riazats parti – det vore olyckligt, tycker jag. Men i vårt parti är det medlemmarna som bestämmer vad man ska göra.

Denna debatt tog fart, och det kan kanske vara så att det ibland visar sig att den inställning man har inte stämmer. Då får man ändra sig. Detta kommer oftast underifrån, från medlemmarna.

Vänstern har under ganska lång tid denna höst drivit den här frågan. Varför gör man det? Varför är Daniel Riazat så engagerad i just denna fråga? Det handlar inte om att han står upp för valfrihet eller för att det ska

finnas flera olika aktörer i skolan. Det handlar om att han vill ha bort friskolorna helt och hållet, förutom möjligtvis de idéburna friskolorna. Han gömmer därmed debatten och förklarar den i andra ord. Jag tycker inte att detta är särskilt bra.

Framför allt tycker jag inte att det är Daniel Riazats sak att ge sig in och diskutera vilka ställningstaganden våra medlemmar gör på våra demokratiska möten.

Anf. 13 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Vi är ett så pass demokratiskt parti att våra ledamöter inte i tid och otid hamnar i skandaler med järnrör på stan eller för att man inte lämnar in sina uppgifter till riksdagen när ekonomin ska redovisas.

När det gäller frågan om vinstjakten vill jag vara tydlig med att det inte finns något att dölja. Vänsterpartiet vill avskaffa vinstintresset och marknadsstänket i skolan och värna de seriösa aktörer som finns i skolväsendet. Detta råder det ingen tvekan om.

Men jag undrar hur det kommer sig att man ändrade sig så pass fort. Det skedde faktiskt över en vecka, och det var absolut inte beslut av medlemmar som ledde fram till denna vändning. Därför undrar jag helt enkelt hur mycket de middagar som näringslivet bjöd er på påverkade.

Anf. 14 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Jag aviserade redan förra gången Daniel Riazat ägnade sig åt personliga påhopp att detta inte är anständigt i denna sal. Jag vill gärna att det tas upp i talmanskonferensen. Vänsterpartiet och Daniel Riazat står här och säger att vissa ledamöter från vissa partier gör ditten och datten och att man därför ska vara ganska tyst när man debatterar. Samtidigt har Daniel Riazats parti företrädare i denna sal som har attackerat polisen vid demonstrationer. Detta glömmer Daniel Riazat bort. Men han kan ju slå upp det i medierna om han vill. Jag tycker inte att vi ska prata om sådana saker, utan vi håller oss till fakta.

Daniel Riazat kan gärna engagera sig i vilka ställningstaganden vi gör i Sverigedemokraterna. Men jag tycker inte att det är den här kammarens uppgift att diskutera vilka prioriteringar våra medlemmar väljer att göra vid våra kongresser. Om Daniel Riazat vill bli medlem i Sverigedemokraterna och föra den debatten där är han varmt välkommen.

Anf. 15 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag påminner om att vi håller en god ton i debatten. Det gäller naturligtvis alla.

Anf. 16 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Patrick Reslow sa alldeles nyss att lärare i utsatta områden med Sverigedemokraternas modell inte längre ska kunna få mer betalt. I stället föreslår ni en karriärtjänstmodell som baseras på en höjning av elevresultaten.

Det vi i dag vet om resultaten är att en blandad elevsammansättning är väldigt viktig. Vi ser inte att en sådan finns i de utsatta områdena. Jag är därför lite nyfiken på hur Patrick Reslow och Sverigedemokraterna tror att man ska lyckas ge de lärare som verkligen gör det allra hårdaste jobbet ute

i de utsatta områdena en högre lön med det systemet. Det var den första frågan.

Den andra frågan handlar om att ni med ett pennstreck i en mening raderar hela likvärdighetsbidraget. Jag citerar ur er text: ”Vi menar att bidrag behöver vara mer specificerade och riktade än detta bidrag för att bli slagkraftiga.” Man blir väldigt nyfiken på hur det stöd man ska få för att öka likvärdigheten ska se ut enligt Sverigedemokraterna.

Patrick Reslow pratade också i sitt anförande, och framför allt i replikskiftet nyss, en hel del om valfrihet. Jag kan inte låta bli att ställa en fråga. Patrick Reslow tycker inte att vi ska ändra det system som Björn Åstrand har kommit fram till i sin gedigna utredning. Varför tycker Patrick Reslow att det är viktigare att januaribarnen kan välja skola än att decemberbarnen kan det?

Anf. 17 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Jag får tacka Gunilla Svantorp för frågorna. Jag kanske ska börja med den sista, om valfriheten. Jag förstår att Gunilla Svantorp är ute efter kötiden. Vi har från vår sida sagt att vi är villiga att diskutera kötiden, det vill säga när man kan ställa sitt barn i kö till en friskola. Vi är inte beredda att avskaffa kötiden, men visst är det ett problem om man ställer sitt barn i kö redan den dag det föds. Det är kanske rimligare att ha en annan ordning, exempelvis att man i början av varje vårtermin kan anmäla barnet utifrån när det ska börja i skolan. Vi är i alla fall öppna för att diskutera.

Vi för gärna samtal med Gunilla Svantorp och hennes parti om hur man skulle kunna utforma en sådan regel. Problemet är att Gunilla Svantorp och hennes parti aldrig är intresserade av att föra några diskussioner med Sverigedemokraterna. Då är det svårt att komma fram till lösningar.

När det gäller likvärdigheten har vi i vår budgetmotion bidrag till kommuner. Där ingår pengar för att säkerställa att likvärdighet ska uppnås. Men för vår del är det inte bara att strö pengar över områden som är det viktiga. Vi menar att likvärdighet handlar om att vi får ett statligt huvudmannaskap och en tydligare statlig reglering. Vi vill ha fler behöriga lärare, och vi vill stärka läraryrkets attraktivitet. Vi vill ha en stärkt rektorsroll, uppföljning av elevernas kunskapsresultat, ordning och reda i klassrummen och så vidare. Vi vill ha förberedelseklasser och längre tid i dem för elever som inte behärskar svenska språket.

Allt detta glömmar Gunilla Svantorp bort att diskutera. I hennes värld är det nämligen bara utredningen, med strikta, styrda direktiv, som har lösningen på alla problem. Men så är det inte; det blir ingen bra lösning. Vi kommer att stå här om några år och diskutera samma problem igen.

Anf. 18 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag hoppas verkligen att vi inte kommer att göra det utan kommer fram till en lösning på hur vi ska möta den ojämlikhet som vi ser i svensk skola.

Likvärdigheten handlar i allra högsta grad om elevsammansättningen. Det nämner inte Patrick Reslow. Jag fick inget svar på hur vi ska lösa frågan med att barn i dag sorteras och går på olika skolor. Det är besvärande för Sverigedemokraterna, tycker jag, att man inte svarar på den frågan.

Jag vill avsluta med att ställa en annan fråga, som handlar om något vi hade uppe i vårt utskott för ett par veckor sedan. Friskolor är i dag skattefinansierade. De utövar myndighet och får betalt för den administration som är kopplad till arkiv, diaries och så vidare. Varför ska då inte medborgare och medier ha insyn i detta? Varför röstade ni nej när vi tog upp frågan om offentlighetsprincipen i utskottet?

Anf. 19 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Att man inte hinner med svar på frågor kanske beror på tidsbrist och inget annat. Det vet Gunilla Svantorp mycket väl om. Nu får jag vara snabb för att hinna med svaren på en minut.

När det gäller friskolorna och skattefinansieringen är det en kvasidebatt. Det finns inget parti i den här riksdagen som inte vill ha insyn. Vad det handlar om är offentlighetsprincipen, som griper an på andra saker, inte minst för de skolor som drivs i bolagsform. Om Gunilla Svantorp inte vill ha skolor i bolagsform, var i så fall tydlig med det och säg det rakt ut! Göm inte detta i någon förklädd offentlighetsprincipsdiskussion! Vi vill alla här ha insyn, precis som vi har haft i alla år. Det är det som är konstant. Men återigen: Prata med oss, så kanske vi hittar lösningar!

När det gäller elevsammansättningen tycker jag att Gunilla Svantorp gör ett stort fel. Hon säger mer eller mindre rakt ut att det är låga förväntningar som gäller på eleverna i utanförskapsområden. Vi delar inte den synen.

Anf. 20 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Fram tills Patrick Reslow kom till budgeten, som egentligen är kärnan i den här debatten, tyckte jag att det var ljuvlig julmusik för en liberal skolpolitiker. Han talade om statligt huvudmannaskap, ordning och reda och respekt för lärarna. Tioårig grundskola vet jag inte om han nämnde, men han talade om fokus på kunskap, ökad lärarbehörighet och så vidare. Detta är rakt igenom liberala reformer som vi har drivit under många år, även inom ramen för nuvarande regeringssamarbete.

Men, fru talman, när Sverigedemokraterna påstår sig satsa på skolväsendet i den här budgeten får jag inte – med tanke på Timssdebatten – matematiken att gå ihop. Sverigedemokraterna rycker bort 6,23 miljarder kronor från förskola och grundskola i sitt förslag. På totalen, fru talman, när man räknar samman och summerar hela dagens budgettabell, rycker Sverigedemokraterna bort 1,3 miljarder från statens skolbudget och utbildningsbudget för nästa år.

Hur sjutton går den här beräkningen ihop? På vilket sätt satsar ni mer på skolväsendet än man gör i det liggande förslag som kammaren har att behandla, Patrick Reslow?

Jag håller med om det mesta som sas. Jag tror inte att friskolefrågan är avgörande. Det är inte den viktigaste frågan, utan det viktigaste är grundläggande kvalitetsproblem, grundläggande problem med lärarutbildningen och brist på ordning och studiero i skolan. Men många av de satsningar som behövs kostar pengar. Hur kan ni då spara på det här anslaget, Patrick Reslow?

Anf. 21 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Roger Haddad tycker att vi är överens om väldigt många saker. Det finns många beröringspunkter. Det gör också att Roger Haddad och jag kan ha en konstruktiv diskussion om vad som behövs i svensk skola. Det är jag positiv till. Jag ser fram emot att vi kan ha en sådan. Jag hoppas också att Roger Haddad nu lyckas hålla emot när pressen från vänsterpartierna är så stark som den är. Det gäller inte minst de här utredningarna, som kan få förödande konsekvenser för valfriheten i skolan och för friskolorna, framför allt de små.

När det gäller Roger Haddads fråga är det rätt att vi vill avskaffa likvärdighetsbidraget, vilket i rena pengar innebär 6,23 miljarder kronor. Vad Roger Haddad inte har tagit i beräkning är våra satsningar på andra utgiftsområden. På utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner föreslår vi enorma satsningar på flera olika saker för att stärka välfärden. I det beloppet ingår också pengar till skolan.

Summa summarum är det inte så att vi anslår mindre pengar till skolan. Tvärtom anslår vi mer pengar till skolan än vad regeringen gör. Det är bara det att det kanske inte syns just på detta utgiftsområde. En del pengar som regeringen lägger här har vi valt att lägga på andra ställen. Anledningen till att vi gör det är att vi inte tror på den här typen av bidrag, som är styrda av en projekttanke som inte är långsiktig. Vi vill i stället att de här pengarna ska ges direkt till kommunerna och användas. Även om vi vill ha ett statligt huvudmannaskap, Roger Haddad, är det trots allt så att skolan i dag är kommunal, och då har vi att förhålla oss till det.

Anf. 22 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Ingen har drivit frågan om statligt huvudmannaskap så länge som vi. Vi har gjort det från dag ett. Den 8 december 1989 beslutade kammaren med fyra fem rösters övervikt att kommunalisera skolan. Det var ett gigantiskt misslyckande. Vi fortsätter att driva detta gentemot den socialdemokratiska regeringen.

Frågan kvarstår. På totalen – även om ni lägger några miljarder hit eller dit – är summeringen minus 1,3 miljarder på utbildningsbudgeten. Det är en besparing på utbildningssektorn, Patrick Reslow. Dessutom skulle jag avråda från att skicka miljarders miljarder till kommunerna i *hopp* om att de ska satsa på skolan. Vi har problem med obehöriga lärare, inställda lektioner och vikarier. Man tar bort kringresurser. Man säger till och med upp behöriga utbildade lärare. De här pengarna kan faktiskt kommunerna och grundskolan använda precis som de vill. De kan till exempel anställa speciallärare eller fler lärare. Men detta rycker ni bort, Patrick Reslow.

Anf. 23 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Roger Haddad har fel. Man kan inte bara titta på den här budgeten och säga att vi drar ned med 1,3 miljarder totalt när vi väljer att flytta över vissa kostnader till ett bidrag som ska gå till kommunerna. Det blir oärligt att säga det. Det förvånar mig att Roger Haddad driver detta så pass hårt som han gör. Man tycker ändå att han har varit med så pass länge att han borde veta att om man drar ned med 1,3 miljarder på ett ställe och lägger på kanske 3, 4, 5 eller 6 miljarder på ett annat ställe blir det plus. Han borde lyckas med den matematiken. Roger Haddad får väl gå hem och läsa på om vad det egentligen är vi föreslår på utgiftsområde 25.

När det gäller försvaret av likvärdighetsbidraget: Det är sant att alla de här sakerna kanske skulle kunna vara en lösning. Men vi är inte säkra på att alla pengar kommer att användas till detta. Vi tror att mycket kommer att försvinna i administration av ansökningar och efterrapporter av bidraget. Då har vi inte vunnit någonting. Det är andra saker som löser likvärdighetsproblemen i svensk skola.

Anf. 24 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Eftersom riksdagen genom sitt beslut den 25 november 2020 i det första steget i budgetprocessen gav budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår vi från ställningstagande när det gäller statens budget för utgiftsområde 16. I stället har vi lagt fram ett särskilt yttrande. Vi har därmed ingen reservation.

Fru talman! Min tidigare partiledare Lars Werner skrev följande 1991, och jag delar hans uppfattning: ”De orättvisor som finns i skolan kan inte åtgärdas enbart genom en radikal skolpolitik, det krävs i första hand en rättvis fördelning och jämlika levnadsförhållanden i samhället. Men vänsterpartiet menar att skolan trots det kan fungera betydligt rättvisare än idag och ge alla elever en likvärdig utbildning och likvärdiga förutsättningar inför vuxenlivet.”

Det är intressant att det citatet gäller lika mycket i dag som det gällde under 90-talet – eller kanske till och med mer. Därför är det också bekymmersamt att en nedskärningspolitik pågår i majoriteten av landets kommuner avseende skolan och att regeringen inte kompenserar i tillräckligt hög grad för att täppa till de hål som finns just nu och som är akuta.

Fru talman! I ett öppet brev som publicerades av Expressen den 17 november skrev läraren Filippa Mannerheim följande: ”Riksdagspolitiker! Jag är svensk medborgare. Jag är lärare. Jag är förälder. Och jag är djupt oroad över svensk skolas framtid. Den svenska skolan har utsatts för ett världsunikt experiment. I den övriga världen är det en orimlighet att aktiebolag kan göra oreglerad vinst på skattemedel. Trots det, skänker vi i Sverige år efter år bort hundratals miljoner kronor till aktieägare i bolagskoncerner – pengar som var avsedda för våra barns utbildning.”

Regeringspartiernas respektive svar innehöll en hel del självkritik, vilket jag uppskattar, och till synes en vilja att vara med oss och driva frågorna hårdare. Liberalernas partiledare skrev ett svar som kortfattat visade att Liberalerna varken är ett lärarparti eller ett skolparti. Hon uppmanade dessutom en av landets hjältar, det vill säga lärare, vars dagliga arbete säkerställer vår demokratis överlevnad, det vill säga det läraryrket gör, att engagera sig i demokratin. Det är vad Nyamko Sabuni sa i en artikel.

Sverigedemokraterna menade i sitt svar att Filippa Mannerheim och alla de tusentals lärare som har engagerat sig i frågan att stoppa marknads-skolan försöker att blåsa liv i den enda skolfråga som intresserar och engagerar den idéfattiga vänstern. Deras talesperson uttryckte också att han absolut inte vill ha ett socialistiskt skolsystem.

Då ställer man sig såklart frågan: Har samtliga länder i världen förutom Sverige socialistiska skolsystem? Varför man ställer sig denna fråga är ju för att Sverige är just det enda landet i världen där man gjort det lagligt för aktiebolag att starta skolor och plocka ut miljonvinster från skattemedel utan att ha några som helst begränsningar.

Frågan är aktuell på många sätt, dels ur ett principiellt och demokratiskt perspektiv, dels ur ett ekonomiskt perspektiv. Vi håller därför med Filippa och alla andra lärare som tar ställning emot marknadsskolan. Vi kan konstatera att 16 800 personer på kort tid har skrivit under uppropet mot marknadsskolan, vilket är glädjande.

Fru talman! När jag kom till Sverige och Falun år 2000 så gick jag i trean. Min första skola hette Främbyskolan där jag gick ända fram till sexan. Det var en fantastisk skola med fantastisk personal.

På den tiden hade marknadsskolan och marknadstänket inte hunnit få det fäste som de fått i dag. Jag sågs inte som kund på en marknad. Rektorn, lärarna och resten av personalen var inte tvungna att slåss om skolpeng med vinstdrivande privatskolor, för de fanns knappt. Överläkarens och brevbärarens barn gick i samma skola. Flyktingens barn och den infödde svenskens barn satt vid samma skolbänk.

Allt var inte perfekt. Jämlikheten och likvärdigheten var redan då på väg att sjunka i svensk skola. Men faktum var att svensk skola fortfarande var bland de mer jämlika och likvärdiga i världen. Det är något vi inte längre är i närheten av.

I dag möts inte barn med olika socioekonomiska bakgrunder på samma sätt i skolan. De ses som kunder på en marknad, och till och med kommunala skolor måste tävla med marknadslogik för att få tillräckligt många elever och därmed finansiering. Detta är inte ett hållbart system.

Att vi kämpar för att avskaffa vinstintressen, vinstuttag och marknadsskolan handlar inte om att vrida tillbaka klockan. Det handlar om att säkerställa alla barns rätt till kunskap och bildning. Det handlar om samhällets framtid. Det handlar om demokrati.

För att skapa en likvärdig förskola och skola behöver utbildningsväsendet befrias från affärsverksamhet och särskiljande skolval. Vänsterpartiet vill därför ha en gemensamt finansierad och demokratiskt styrd förskola och skola där det är behoven som styr resursfördelningen. Ett utbildningssystem som är jämlikt ger också varje barn och elev goda möjligheter att utvecklas och få sina behov tillgodosedda.

Låt oss inte svika barnen. De förtjänar bättre.

Fru talman! Under denna pandemi har förskollärare och lärare kämpat vecka ut och vecka in för att se till att vårt samhälle ska fungera trots pandemin. Genom att ta hand om barn till individer som arbetar med olika samhällsviktiga yrkan har de sett till att vår välfärd kan hålla igång och vara väl fungerande.

Men det finns mycket som oroar mig. Sjuktalet ökade redan innan pandemin, och de fortsätter att öka ytterligare. Speciellt i de lägre åldrarna kan vi se hur förskollärare slits ut på grund av för stora barngrupper redan sedan innan pandemin. I dag har de också en överbelastning på grund av att väldigt många i personalen är sjuka, och därför blir det en högre belastning på dem som är kvar.

Vänsterpartiet har i sitt budgetförslag anslagit en större budget till utbildningsväsendet än något annat parti. Bland annat har vi satsat 2 miljarder i en riktad satsning på förskolan och en halv miljard till fritidshemmen. Vi har bland annat gjort en satsning på 1 miljard i personalsatsningar på lågstadiet och 300 miljoner för fri kurslitteratur i vuxenutbildningen. Men mycket mer måste till.

Det behövs ett systemskifte i svensk skola. Det behövs en förändring som är en systemförändring och inte att vi år ut och år in i Sveriges riksdag lappar och lagar för att hantera de problem som finns. Problemen är större än så.

Anf. 25 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Det är glädjande att Daniel Riazat talar om förskolan. Förskolan är otroligt viktig. Den är grunden även för skolan. Jag delar verkligen Daniel Riazats önskan om att tala mer om förskolan och hur vi kan hjälpas åt för att råda bot på en del av de problem som nu finns. Senast i fredags stod jag här och talade med Anna Ekström om att vi har 263 förskolor som inte har en enda förskollärare anställd. Det är bekymmersamt.

Jag ser nu hoppfullt på det förslag som vi moderater har lagt fram om att hela förskolans uppdrag, kompetensbehov och behov av rekrytering borde utredas i stället för att vi bara år efter år lägger på mer uppgifter och inte diskuterar hur det över huvud taget ska kunna verkställas. Den delen är jag och Daniel Riazat helt överens om. Jag ser fram emot fortsatta diskussioner.

Men sedan kommer vi till grundskolan. Då talar Daniel Riazat bara om att det behövs systemskifte, fru talman. Sedan talar han om aktiebolag, vinster och marknadsskola. Men inte med ett enda ord berättar Daniel Riazat om hur man ska kunna till rätta med att 600 skolklasser varje år lämnar årskurs 9 utan gymnasiebehörighet och utan godkänd examen.

Jag skulle vilja höra hur Daniel Riazat och Vänsterpartiet tänker lösa de problem vi har i svensk skola. Vad innebär ett systemskifte som lösning för att se till så att barn går ut skolan med fullständiga betyg?

Anf. 26 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! När man under ett antal decennier ser att det finns systemfel ser man till att förändra systemet. Så ser det ut inom alla områden. Det gäller i vårt privatliv, det gäller även i arbetslivet, och det gäller också i politiken.

Vi ser att ända sedan 90-talet och framåt har likvärdigheten och jämlikheten minskat i den svenska skolan. När vi också får ta del av rapport efter rapport, forskning efter forskning, som visar vad detta beror på och varför det är fler elever som inte klarar sig i dag måste vi återgå till det som är huvudproblemet, det vill säga systemfelen.

Det finns självklart en rad olika satsningar utöver detta som Vänsterpartiet också vill se. Vi vill förstatliga skolan, vi vill se till att stoppa särskiljande skolvalssystem och mycket annat. Men det finns någonting som i princip alla forskare och vartenda institut som har gått igenom svensk skola i modern tid säger gemensamt, och det är att det är marknadstänket och skolvalssystemet som bildar segregationen och gör att man inte får likvärdig rätt till en bra och jämlik utbildning.

Det här menar jag är ett systemfel, och det här menar forskarna är ett systemfel. De enda som är kvar i debatten och som fortfarande inte erkänner att skolans största problem är just detta systemfel är de partier som måste försvara sina partikamrater som sitter i dessa bolagskoncerner. Dit hör bland andra Kristina Axén Olin.

Anf. 27 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Det vore väldigt intressant att någon gång diskutera länge med Daniel Riazat hur ett förstatligande av skolan ska gå till.

Vem ska sätta lönerna? Vem ska betala lokalhyrorna? Hur ska vi göra med en skolpeng som skiljer sig hundra procent och en elevhälsa som skiljer sig tusen procent åt i Sverige? Det kanske vi skulle kunna ägna några timmar åt att diskutera någon dag, för jag kan ha full respekt för en sådan önskan. Men jag tror inte att den är genomförbar.

Det som vore intressant att prata om här och nu är detta med likvärdighet, jämställdhet och jämlikhet i skolan då Daniel Riazat skyller friskole-reformen för att ha ökat skolans segregation. Jag kommer ihåg hur det var på 80-talet och i början på 90-talet när bara de som var rika i Sverige kunde välja en friskola och en privatskola. Det var ingen jämlikhet då, och det var ingen likvärdighet när de som kunde betala extra kunde välja en annan skola än den närmaste skolan.

I dag är det hälften av barnen på Järvafältet som väljer en annan skola än den närmaste kommunala – hälften av barnen. Är det ett hot mot likvärdigheten?

Anf. 28 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag skulle bara vilja upplysa Kristina Axén Olin om att Vänsterpartiet fortfarande kommer att tillåta skolval, eftersom vi vill se att det finns icke vinstdrivande friskolor kvar i systemet. Däremot handlar det om hur systemet är uppbyggt. Vi ser att skolvalet i dag leder till en stor segregation.

Det här är ingenting nytt för Kristina Axén Olin; det här vet Moderaterna om. Denna debatt handlar egentligen enbart om att man just nu vet att det pågår en enorm debatt i samhället där majoriteten av folket, inklusive Moderaternas väljare, vet att detta är ett problem. Då måste man föra bort fokus från de viktiga problemen.

Från Vänsterpartiets sida är det ganska tydligt att segregationen och ojämlikheten i svensk skola måste motverkas. Vi har de förslag som krävs för att komma till rätta med det, och det har inte Moderaterna.

Jag välkomnar det som Kristina Axén Olin sa i det första anförandet om en större förskoleutredning. Det vill jag gärna se.

Anf. 29 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Jag hörde Daniel Riazat säga att man från Vänsterpartiets sida vill ha kvar skolvalet. Jag undrar därför om Vänsterpartiet säger nej till Åstrand's förslag om att minska skolpengen till de fristående skolorna. Det var den första frågan.

Den andra fråga jag skulle vilja ställa handlar om debatten om vinstuttag. Det är en fråga som Vänsterpartiet har tjatat om ganska länge, och de har också mötts av motstånd i den här riksdagen. Det skulle ändå vara rätt bra om Daniel Riazat kunde klargöra för oss och för tittarna hur stor andel av den totala skolkostnaden i landet som utgör för det första friskolornas rörelsemarginal och för det andra eventuella vinstuttag.

Det skulle vara bra om vi hade de siffrorna klara för oss i andel, alltså i procent, av den totala summan av alla pengar som satsas på skolan i landet. Hur stor andel utgör friskolornas rörelsemarginal och därefter vinst – så att vi har proportionerna klara?

Anf. 30 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Patrick Reslow börjar hela sin fråga med att prata om Björn Åstrands utredning gentemot Vänsterpartiets ställningstagande, som vi har haft under jättelång tid. Det visar att Patrick Reslow inte ens har läst förslaget från Björn Åstrand, för det innehåller inte på något sätt förslag som förhindrar skolval.

När det kommer till frågan om finansiering handlar det om att friskolorna i dag är överkompenserade och därför bör få lägre finansiering. Innan Sverigedemokraterna var påtänkta som ett riksdagsparti var i princip alla partier i Sveriges riksdag överens om att 85 procent var det som man skulle kompensera fristående skolor med. Därefter vände vissa partier i frågan, och det blev hundraprocentig finansiering.

Jag tycker att det är väldigt rimligt att, som man har gjort i Björn Åstrands utredning, tillsammans med seriösa forskare ta fram det underlag som behövs för att kunna föreslå ändringar i finansieringen av svensk skola. Jag välkomnar speciellt förslaget från Björn Åstrand om minskad finansiering till friskolor.

Vi vet att friskolor inte har samma samhällsansvar som de kommunala skolorna har. Man är inte tvungen att ta emot elever på samma sätt som kommunala skolor är, och man är inte tvungen att ha förvaltningar på samma sätt som kommunala skolor ändå måste vara med och bekosta.

När det kommer till frågan om själva skolvalet är det ingenting nytt. Vänsterpartiet har alltid sagt att vi är för icke vinstdrivande friskolor, och då måste det ju gå att gå i dessa skolor. Det handlar helt enkelt om att inte ha de segregerade skolvalssystem som vi har i dag.

Anf. 31 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Det är inte de stora friskolorna som kommer att drabbas om man ändrar finansieringen. Det är alla de små friskolorna som drabbas; det kommer att slå hårt mot dem.

Det finns två vägar. Antingen gör man den här finansieringsförändringen och slår undan benen för friskolorna. Är det detta som är Vänsterpartiet tankegång när man diskuterar det här? Eller vill Vänsterpartiet ha tillbaka en situation där man ska kunna göra tillägg på skolpengen, det vill säga att man ska ta ut en avgift från eleverna? Är det detta Vänsterpartiet vill?

Man kan inte prata om att man ska bibehålla skolvalet och ändå bedriva en politik som kommer att slå bort en väldigt stor del av de små friskolorna som lever på marginalen och som inte tar ut vinst.

Det intressanta är att Daniel Riazat duckar för den andra frågan: Hur stor andel av den totala skolkostnaden i landet utgör friskolornas rörelsemarginal och vinst? Daniel Riazat vill nog inte tala om detta, för han vet redan svaret. Det är en ytterst, ytterst marginell kostnad.

Anf. 32 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! I ärlighetens namn har inte jag den siffran i huvudet. Jag sitter inte heller i sammanhang tillsammans med välfärdslobbyister tillräckligt ofta för att minnas den just nu.

När det kommer till frågan om de små friskolorna och att de skulle bli utslagna kan vi i så fall säga så här: Jag lägger fram ett förslag i morgon

som innebär att koncernskolorna får mindre finansiering. Går Sverigedemokraterna med på det då? Svaret är nej.

Därmed är det här bara tomma ord, för Sverigedemokraterna har aldrig värnat de mindre friskolorna. Sverigedemokraterna har bara värnat de organisationer och företag som också såg till att Sverigedemokraterna bytte fot och ändrade ställningstagande i frågan om vinster i välfärden 2015, ingenting annat. Sverigedemokraterna står inte på barnens och elevernas sida. Sverigedemokraterna står på marknadens sida.

Anf. 33 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Skolans uppgift är att förmedla kunskap, att stimulera elevernas intellektuella utveckling och att förbereda barn och ungdomar för vuxenlivet.

Skolan har också ett bildningsuppdrag. Bildning handlar mycket om kunskap för personens egen inre utveckling och mognad och leder till att man får en ökad förståelse för sig själv och omvärlden. Det handlar inte bara om att plugga rådata till exempel inför ett prov eller för att komma in på en utbildning.

Svensk skola är dessvärre inte i toppform, även om utbildningsministern talar om styrkebesked för svensk skola. När svenska elever 1995 började delta i Timssundersökningarna av elevers kunskaper i matematik och naturvetenskap låg deras prestationer långt över OECD-snittet. Under en följd av år dalade dock resultaten, vilket ledde till att alliansregeringen från dag ett, när den tillträdde 2006, inledde ett omfattande reformarbete som 2010 resulterade i en ny läroplan för grundskolan.

I 2015 års mätning, när den nya läroplanen hade varit i bruk under fem år – man kanske kan säga fyra år, eftersom det tar lite tid att implementera allt – kunde man redan se att resultaten direkt hade vikt av uppåt. Det är en trend som dessvärre hade planat i den undersökning som vi fick redovisad för oss förra veckan. I naturvetenskap presterade eleverna i den senaste undersökningen över OECD-snittet, men i matematik ligger de fortfarande under. I båda ämnena har man långt kvar till de resultat som svenska elever, deras jämnåriga, uppnådde 1995.

Till detta kan läggas att var fjärde elev lämnar grundskolan med underkänt betyg i något eller några ämnen. 16 procent av eleverna saknar godkända betyg i så många ämnen att de saknar behörighet till gymnasiet. Inte nog med det. Skolan har problem med bristande likvärdighet. I vissa skolor klarar de flesta eleverna godkända betyg, i andra bara en fjärdedel. Detta kan inte beskrivas med något annat ord än misslyckande.

Vad vill då Kristdemokraterna göra för att alla elever ska få förutsättningar att klara godkända resultat? Att ha gått ut skolan med godkända betyg är nyckeln till vidare studier och yrkesliv. Det är också det i särklass starkaste skyddet mot utanförskap. Därför behöver vi lägga all kraft på att vända dagens situation.

Många studier har konstaterat att undervisning ledd av skickliga lärare är det bästa sättet för elever att nå målen för undervisningen. Mycket tyder på att senare decenniers resultatförsämringar i den svenska skolan kan förklaras av att den lärarledda undervisningen har minskat. Svenska elever får mindre lärarledd undervisning än elever i andra OECD-länder. Svenska elever är garanterade 6 890 timmars undervisning under grundskolan. Det är nästan 10 procent mindre än OECD-genomsnittet på 7 538 timmar. Till

Prot. 2020/21:54
15 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

det kommer fenomenet med lärarlösa lektioner, som ytterligare urholkar undervisningstiden.

Vi behöver vända denna utveckling. Framför allt är det viktigt att lärarna får tid för undervisning. Kristdemokraterna föreslår därför särskilda medel – 260 miljoner kronor – för mer lärarledd undervisning. Eftersom det i dag råder brist på behöriga lärare kan medlen inledningsvis användas till att anordna fler platser för akademiker med ämnesbehörighet som behöver komplettera den pedagogiska delen. Medlen kan likaså användas till att delfinansiera obehöriga lärarvikarier så att de kan göra en komplettering för att bli behöriga

Fru talman! Alla barn och unga är olika. Kristdemokraterna anser att det är viktigt att elever i behov av särskilt stöd ska kunna få undervisning som är anpassad efter deras behov, vad gäller både gruppstorlek och lärarens kompetens, i stället för att till varje pris integreras i den ordinarie skolan. Med större tillgång till specialpedagoger och speciallärare skulle det vara möjligt att organisera skolan på ett mer flexibelt sätt.

Man skulle kunna göra som i Finland, som utskottet har besökt. Det vore naturligt att en stor andel av eleverna av och till, vissa lektioner i veckan, ingick i en specialgrupp för undervisningen. Det kan gälla både dem som behöver särskilt stöd för att få tillräckliga utmaningar och dem som behöver mer stöd för att över huvud taget klara utbildningens mål och krav.

Dessvärre har det länge varit brist på speciallärare och specialpedagoger. På grund av kommande pensionsavgångar och en stor andel obehöriga bland dem som arbetar med specialpedagogiskt stöd kommer den nuvarande bristen att öka. Kristdemokraterna anslår därför 230 miljoner kronor för kompetensutveckling för dessa personalkategorier.

En annan orsak till att många inte uppnår skolans kunskapskrav är att eleven har bristfällig kunskap i svenska språket. För att ytterligare förstärka vikten av det svenska språket föreslås fortbildning för svensklärare inom svenska som andraspråk med en satsning på 150 miljoner kronor.

Fru talman! En stor del av ett barns utveckling grundläggs under barnets tidiga år. Kristdemokraterna menar att föräldrar bör kunna välja den omsorg som är bäst för deras barn. Det måste finnas en väl utbyggd barnomsorg med olika alternativ. Barnomsorgen ska hålla hög kvalitet, och storleken på barngrupperna måste minska.

Det finns mycket forskning om anknytningen för små barn. De yngsta barnen behöver små grupper – Skolverket har som riktvärde angett sex till tolv barn – med några få fasta vuxna att knyta an till. I större barngrupper med många skiftande vuxna finns stor risk att barnet utvecklar otrygghet.

Häromveckan hade jag förmånen att lyssna till barnpsykologen Anders Broberg, professor emeritus vid Göteborgs universitet. Han ingick i forskargruppen för den stora longitudinella forskning som ligger bakom en stor del av den kunskap som finns om olika typer av svensk barnomsorgs effekter på barn.

Det är positivt att det finns allmänna riktlinjer för barngruppernas storlek och att statsbidrag ges till de huvudmän som minskar dem. Jag tror att få av oss över huvud taget greppar hur mycket dagens överbefolkade förskolegrupper, med utarbetade förskollärare och barnskötare och ett förskoleuppror som vi alla har kontakt med, skiljer sig från hur situationen var på 1970-talet när forskningen inleddes.

Studien omfattar 150 barn: 50 i daghem, som det hette på den tiden, 50 hos dagmamma, det vill säga dagens familjedaghem, och 50 barn var hemma med en förälder eller båda föräldrar som avlöste varandra. Anders Broberg berättade att en förskola som skulle ingå i försöket organiserade om, då de tyckte det var för många barn. Det var tolv barn på fyra vuxna i gruppen. De delade därför upp gruppen i två delar med sex barn i vardera grupp. Så mycket skiljer det i dag. Många grupper går även långt utöver detta.

Kristdemokraterna vill därför lagstifta om ett maximalt antal barn i förskolans barngrupper. Vi vill bryta utvecklingen och lägger till extra pengar i statsbudgeten. Vi vill att kommunerna skjuter till en del. Vi tror också att föräldrarna helt säkert är beredda att bidra lite mer genom en höjning av maxtaxan.

Sveriges barn och unga och alla som jobbar för att ge dem förutsättningar att utvecklas till sin fulla potential förtjänar bättre.
(Applåder)

Anf. 34 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag har en fråga till Gudrun Brunegård. Ledamoten fick i augusti en fråga av tidningen Skolvärlden. Den lät så här: "Anser du att offentlighetsprincipen även bör omfatta fristående skolor som är skattefinansierade?" På denna fråga svarade Gudrun Brunegård ja.

Jag undrar därför varför Gudrun Brunegård röstade nej när förslaget om offentlighetsprincip lades fram i utbildningsutskottet.

Anf. 35 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Fru talman! Tack, Daniel, för att jag får tillfälle att förtydliga detta. Jag uttryckte mig slarvigt. Det erkänner jag. Jag är ofullkomlig, och jag svarade slarvigt på frågan.

Men om du hade läst resten av svaret, där jag utvecklade det hela, hade du sett att jag tryckte på att det är nödvändigt med offentliga uppgifter som ligger till grund för föräldrars och elevers skolval. Det kan till exempel gälla hur stora elevgrupper man har, vilka resultat man har i nationella prov och vilka betygsresultat man har. Det gäller uppgifter som är offentliga i dag, men som under en period tyvärr blev sekretessbelagda.

Jag beskrev också det som andra talare har varit inne på under dagen, nämligen att det finns annan lagstiftning för de skolor som ligger under bolagslagstiftningen, till exempel. Där är det en väldigt sträng bolagssekretess som man inte löser hur enkelt som helst.

Det jag tryckte på i det sammantagna svaret var att vi behöver hitta ett sätt att komma förbi sekretessen när det gäller de uppgifter som är nödvändiga för att man ska kunna jämföra resultaten och kvaliteten i olika skolor och för att vi ska kunna värna den fortsatta rätten att välja skola.

Anf. 36 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag önskar att det som Gudrun Brunegård precis sa stämde, men jag har läst ledamotens svar i Skolvärlden, och där stod det bara "ja" och ingenting annat. Det fanns alltså inget resonemang som Gudrun Brunegård just nu försöker hänvisa till.

Vi vet ju, och Skolverket har sagt det själva, att det förslag som regeringen har kommit med om tillfälliga lösningar egentligen inte är någon-

ting önskvärt. De har också sagt att de vill se offentlighetsprincipen. Idéburna skolors riksförbund har sagt att de vill se offentlighetsprincipen. Lärarfacken har sagt att de vill se offentlighetsprincipen.

Även Gudrun Brunegård har sagt att hon vill se offentlighetsprincipen, men sedan blev det ändå ett nej från Kristdemokraterna. Jag förstår fortfarande inte varför Gudrun Brunegård röstade nej till offentlighetsprincipen.

Anf. 37 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik:

Fru talman! Det är möjligt att resultatet i Skolvärlden byggde på en artikel från Altinget och att det var där det mer ingående resonemanget fanns.

Oavsett vilket är det Kristdemokraternas inställning och min uppfattning att så som offentlighetsprincipen ser ut med alla de följeffekter som det skulle medföra för mindre skolor är det väldigt svårt att införa det rakt av.

Det förslag om en sekretessbrytande regel som regeringen har lagt fram tillgodoser ju det som vi behöver för att ge elever och föräldrar möjlighet att välja och för att vi politiker ska kunna se och jämföra olika skolors resultat för att sätta tryck på vissa och ge extra medel till vissa för att de ska kunna ge eleverna de bästa förutsättningarna.

Anf. 38 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! 2020 är året då det mesta är inställt eller framflyttat. Det är året som skapar mycket oro, rädsla och även sorg hos en del. Det är året då många i yrken där man inte kan jobba hemifrån sliter väldigt hårt. Vi ser det i förskolan, vi ser det i skolan, vi ser det i lokalvården, vi ser det i busstrafiken – vi ser det i många olika sektorer. De jobbar för oss alla. Det är bara tillsammans som vi klarar av det här som vi är i just nu. Jag vill skicka en hälsning och ett tack till alla dem som verkligen jobbar tillsammans för oss alla!

Vi står här för att debattera budgeten inför 2021, framför allt utgiftsområde 16, som handlar om utbildning och universitetsforskning. Fokus är på höjda kunskapsresultat, fler behöriga lärare, stärkt kompetensförsörjning, bättre möjligheter till utbildning i hela landet och investeringar i forskning och innovation för att möta samhällsutmaningarna och för att återstarta ekonomin.

Vi har under hela året sett att vi har gjort en hel massa saker för att kanske framför allt möta konsekvenserna av pandemin. Vi har till exempel tolv eller till och med tretton ändringsbudgetar, av vilka de allra flesta har kommit fram i god samstämmighet och i enighet om att det här måste vi göra just nu.

Sedan 2016 har vi byggt ut Kunskapslyftet till att i dag omfatta lite drygt 144 000 platser. Det är nya och viktiga utbildningsplatser för dem som nu behöver ställa om i pandemins spår. Vi har investerat resurser så att vi i dag har 33 600 fler som arbetar i skolan – viktiga vuxna som finns där för barnen och ungdomarna.

Vi har mycket att vara stolta över. Vi har en fantastisk personal som varje dag möter barnens kunskapstörst i skolan. Vi har fjärdeklassare och femtonåringar som står sig väl i internationella jämförelser. Vi gör varje år stora investeringar i utbildning, forskning och innovation. Det är bra.

Men vi har också stora utmaningar, inte minst det som ni har hört i vår debatt hittills, nämligen det som handlar om den bristande likvärdigheten. Vilken familj du är född i spelar stor roll för vilka resultat du uppnår. Vi har en stor och ökande segregation som vi menar beror på ett systemfel som vi måste rätta till. Vi har även en lärarbrist, vilket kanske är det allvarligaste av allt.

Vi försöker hela tiden att rätta till just det som handlar om likvärdigheten. Vi inför olika saker: likvärdighetsbidraget, som är det kanske allra största och allra viktigaste, Samverkan för bästa skola, förstärkning av statligt stöd för bättre språkutveckling i förskolan, förstärkning för att öka läsförmågan, kraftig ökning av statligt stöd till skolor med störst utmaningar och riktade satsningar för bättre arbetsmiljö och bättre arbetsvillkor.

Allt det här och mer därtill gör skillnad. Men det räcker inte. Det ser vi. Förra mandatperioden tillsattes Skolkommissionen. Det var duktiga forskare som gick på djupet, som analyserade, som hade långa, djupa diskussioner och som till slut enades om vilken väg Sverige behöver gå för att vi ska göra någonting åt den bristande likvärdigheten och den ökande segregationen.

Efter detta har vi tillsatt utredningen med Björn Åstrand på samma tema. Den hann dock knappt presenteras innan vissa var ute och totalsågade den. Man kan verkligen fundera på om de som gör det har läst utredningen. Jag kan bara tipsa om att läsa den, för den är bra. Det finns mycket bra bakgrundsmaterial och många bra problemformuleringar som vi behöver fundera på, oavsett vilket parti vi tillhör.

Kliva-utredningen presenterades häromdagen. Den handlar om stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk. Även där finns många bra förslag som vi behöver fundera på.

Vad är det då som saknas? Jo, det saknas en gemensam problembeskrivning. Jag och många med mig ser den allra största utmaningen: den att vi inte kan ge ett likartat svar på viktiga frågor. Varför har vi en skola i vårt land? Vad ska vi ha vår gemensamt finansierade välfärd till?

Om man är intresserad och går tillbaka för att läsa utredningar som har format tidigare reformer i vårt land ser man att det finns några bärande tankar bakom den moderna skola som vi har i dag, även om den just nu inte fungerar. En av de bärande tankarna var att barn från olika bakgrunder ska mötas i skolan. Den andra bärande tanken var att man skulle undvika en tidig sortering utifrån familjebakgrund.

Har vi den skolan i dag? Nej, det tycker jag verkligen inte att vi har. Vad är det som förhindrar det? Det vet vi alla. Det är ett systemfel. Sedan kan man prata bort det systemfelet om man vill, men det är ett systemfel.

I dag har vi ett skolval som sorterar barn. Vi har en resursfördelning som påstås vara rättvis men som segregerar. Vi har en skola där barns och ungas resultat har blivit affärshemligheter. Vi har en skola där resursstarka hem kan välja bort andra barn. De kan välja bort det som har varit själva syftet med skolan: att möta barn från andra bakgrunder för att öka förståelsen för olikheter och för att lära sig att respektera andra människor.

Vi har en skola som i stället för att samverka runt det viktiga syftet utbildning och bildning tvingas in i en konkurrenssituation och tävlan. Det är på grund av att vi har släppt in ett marknadstänk i något som faktiskt inte är en riktig marknad.

Både våra gemensamma skattepengar och alltför många barn lämnar skolan. Det är ett helt sjukt system. Pengarna hamnar i aktieägarnas fickor, barnen som misslyckas i skolan går en oviss framtid till mötes – och vi håller på och pratar om något helt annat.

Jag menar att vi behöver mötas runt samma bord. Vi behöver vrida och vända på alla stenar och titta på allt som utredningar, Skolkommissionens forskning och Björn Åstrand och många fler tagit fram åt oss. Vi behöver genomföra huvuddragen i det som kommit fram. Sedan behöver vi naturligtvis skruva på det så att det blir riktigt bra. Det behöver vi göra för våra barns skull och för vårt gemensamma, offentligt finansierade samhälles skull.

Med det yrkar jag bifall till förslaget.

Anf. 39 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Gunilla Svantorp talar sig varm för Björn Åstrands utredning. Jag har också läst Björn Åstrands utredning, och jag kan försäkra Gunilla Svantorp att vi är överens om problembilden som beskrivs i utredningen.

Däremot kommer Björn Åstrand inte med några förslag på hur man gör med alla de skolor som inte presterar.

Jag skulle vilja höra hur Gunilla Svantorp och Socialdemokraterna ser på Bengtsgården i Bengtsfors, Maserskolan, Viskaforsskolan, Fittjaskolan, Karsby International School, Gullstensskolan, Stora Sätterskolan, Gårdstensskolan, Gamlestadsskolan, Nytorpsskolan i Göteborg, Utmarks-skolan, Vättleskolan, Dalhemsskolan, Norretullsskolan, Fuxernaskolan, Sofielundsskolan, Bäckahagens skola, Farsta grundskola, Hagsätterskolan, Hökarängsskolan, Lillholmsskolan, Nivrenaskolan, Ronnaskolan, Hovsjöskolan, Sylteskolan, Ersängsskolan, Västerholms friskola och Katolska skolan av Notre Dame.

Alla dessa skolor – och det är inte bara de utan egentligen ännu fler – har Skolinspektionen nu självpåtaget bestämt sig för att inspektera efter att de i tio års tid ställt till så att mindre än hälften av barnen når kunskapsmålen.

Björn Åstrand har inte med ett ord berört hur detta ska lösas i utredningen. Jag skulle vilja höra vad Socialdemokraterna har för lösning. Hur ska vi komma till rätta med de här skolorna så att de blir så bra att de också har kö?

Anf. 40 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Med det inlägget visade Kristina Axén Olin att hon inte har läst Björn Åstrands utredning, för det är just detta han hela tiden pratar om.

Det är de skolorna som misslyckas på grund av hur sammansättningen av elever ser ut, på grund av systemfelet, på grund av det som jag sa i talarstolen alldeles nyss – att barn inte längre möts i skolan utan delas upp. Jag tycker att det är lite fräckt att stå här och påstå saker när man inte ens har läst det.

Jag förstår inte hur Moderaterna kan försvara ett system som tillåter att barn delas upp och som tillåter att pengar som vi gemensamt lägger på vår gemensamma skola bara slussas ut – till och med ut ur vårt land slussas de. Det är viktigare för Moderaterna att vi har kvar aktiebolagsformen, att

vi har kvar bolagstänket och att vi har kvar marknadsskolan än att vi ser till alla dessa 16 000 barn som ledamoten Kristina Axén Olin pratar om i alla debattinlägg.

Jag har ännu aldrig hört Kristina Axén Olin komma med ett förslag om hur systemet ska förändras, för det är klart att det handlar om ett systemfel. Hur vill Moderaterna ändra systemet så att de 16 000 barnen – och deras lärare, som sliter jättehårt – också kan få en chans att ta sig vidare i livet? Har Kristina Axén Olin några förslag på det vill jag gärna höra dem.

Anf. 41 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Vi har 50 miljoner mer till Skolinspektionen. Vi vill införa kvalitetsmätningar. Vi har mer pengar till karriärlärossystem. Vi har mer pengar till rektorssatsningar i utanförskapsområden. Vi har flera hundra förslag, men jag kommer gärna hit tjugo gånger till i dag och redogör för dem.

Det är intressant att höra Gunilla Svantorps lösning för skolorna som jag läste upp, där inte ens hälften av eleverna klarar att bli godkända efter årskurs 9. Lösningen som ni socialdemokrater förespråkar är att flytta beslutet från köksborden hemma hos familjer där man väljer skola. I stället ska vi kvotera barn, flytta barn, bussa barn och lotta barn för att blanda in andra elever i dessa dåliga skolor, för då skulle de skolorna bli bra.

Det hjälper ju inte att fler barn går i dåliga skolor. Vi måste lyfta de här skolorna eller stänga dem eller komma med en lösning på hur de ska bli bra. Det hjälper väl ingenting att tvinga alla barn att gå i en dålig skola.

Anf. 42 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! I går sa Moderaternas partiledare så här i sitt jultal: ”Riktig prevention är att ta hand om sina egna barn, men också att bry sig om andras ungar.”

Det tycker jag är ganska klokt. Det är bara det att när man fortsätter strida för ett system som puttar ut väldigt många barn, då tar man inte ansvar för andras barn. Då tar man bara ansvar för sina egna barn, för att de ska ha rätt att välja, och inte för barnen som inte har rätt att välja eftersom kön blev full redan innan de kom till den kommunen eller flyttade eller vad de nu har gjort.

Jag kan inte ställa en fråga, men om jag hade kunnat ställa en fråga till Kristina Axén Olin skulle jag ha skickat med att vi är det enda landet i världen som har det här systemet. Varför funderar inte de borgerliga partierna lite mer på varför vi har det system vi har?

Anf. 43 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Eftersom hon tycker så mycket om att prata system tänkte jag ställa frågan till Gunilla Svantorp om hon ser något problem med att det finns långa processer för till exempel en friskola som vill utöka antalet platser i kommuner.

Det är faktiskt så att en kommunal skola kan utöka antalet platser bäst den vill. Kommunen kan bygga nya skolor och så vidare. Men när en friskola ska utöka antalet platser, eller vill göra det, möter den oftast motstånd från kommunerna.

Är det detta som genererar köproblematik i vissa kommuner? Kan det vara så?

När det gäller det här med bussning och lottning hörde jag Gunilla Svantorp säga att man inte föreslår bussning. Samtidigt är man uppenbarligen för kvotering eftersom man hänvisar till Åstrands utredning.

Vi har haft en situation i Göteborg och har nu en situation i Trollhättan där man bussar elever, där nioåringar får färdas över hela stan för att komma till sin skola.

Är det detta som är lösningen för Gunilla Svantorp? Ska vi låta nioåringar bussas till skolan över hela stan och ryckas bort från sina skolkamrater och liknande? Är det bättre? Är det kontentan av den här sociala blandningen? Den lösningen tror inte jag på, men det skulle vara intressant att höra Gunilla Svantorps reaktion.

Om det nu är så att skolan sorterar, som Gunilla Svantorp säger, varför vill Socialdemokraterna i så fall över huvud taget ha skolval? Jag ställer frågan till Gunilla Svantorp precis som jag gjorde till Daniel Riazat. Hur får man ihop den förändring av finansieringen av friskolan som föreslås med att säkerställa att friskolorna faktiskt finns kvar?

Anf. 44 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att den första frågan som Patrick Reslow ställde var intressant – den om att det är så svårt för friskolorna att bygga ut.

Så ser det faktiskt inte ut. Det är fyra gånger vanligare att friskolorna ansöker om nyetableringar än att de ansöker om att få utvidga sin skola. Man kan fundera på hur det kommer sig. Det kan ju möjligtvis ha att göra med att om en skola blir tillräckligt stor kommer det barn från alla olika socioekonomiska bakgrunder dit, och då kanske man inte kan göra lika stor vinst. Det kanske är bättre att ha en liten enhet så att det ändå går att göra vinst på skolan.

Jag tycker att vi ska vara ärliga i den här debatten. Det är inte så värst många som får nej, utan man vill i stället starta nya skolor.

Patrick Reslow vill inte alls prata om den utmaning som forskarrapport efter forskarrapport visar på och som OECD är ut och år in redovisar till oss. Likvärdigheten brister – alla barn i vårt skolsystem får inte samma chans. Det vill inte Patrick Reslow prata om.

Vi har ju sett att Patrick Reslow och hans parti vill dela upp barn, helst efter ursprung och beroende på var de kommer ifrån. Ett sådant system vill inte jag och mitt parti ha. Vi vill ha ett skolsystem som handlar om det som var ursprungstanken – ett skolsystem där barn möts i skolan och där barn får en chans att skaffa sig respekt för olikheter och att möta dem som de inte möter hemma. Det vill inte Patrick Reslow; det är uppenbart.

Anf. 45 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Fru talman! Det vill vi visst; ingenting som vi har sagt skulle stå emot en sådan tanke. Däremot menar vi att insatserna ska göras där de behövs. Det är inte systemet i sig som är fel, utan det är vad som händer inne i systemet.

Vi menar att man inte har satsat tillräckligt mycket på att se till att de elever som är nyanlända behärskar det svenska språket. Om elever slussas in alldeles för tidigt i klasserna är det klart att de inte kan tillgodogöra sig undervisningen på samma sätt.

Problemen med behöriga lärare, läraryrkets attraktivitet, rektorsrollen och så vidare kräver kraftfulla insatser både lagstiftningsmässigt och när det gäller föreskrifter och allmänna råd.

När det gäller friskoleetableringar och att utöka verksamheten kan jag säga tack och lov för att inte Socialdemokraterna har sista ordet när det gäller det kommunala veto de vill ha. Vi vet hur det ser ut i socialdemokratiska kommuner; där säger man nej till varje friskoleutökning som finns.

Anf. 46 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Detta är en tydlig debatt där vi verkligen står på olika sidor. Jag tycker att det är beklagligt. Skolan skulle må väldigt bra av att vi satte oss runt samma bord och försökte att diskutera och att åtminstone hitta samma problemformulering. Men när Patrick Reslow säger att det är inom systemet som det blir fel har vi inte ens samma problemformulering. Jag tycker verkligen att det är beklagligt.

Precis som Daniel Riazat lyfte upp här ser vi många tusental av dem som står i klassrummen varje dag som protesterar just mot systemet. De protesterar inte mot vad som händer i klassrummet, utan de protesterar mot det system som inte ger dem möjligheter att vara sitt allra bästa jag, oavsett om det handlar om lärare eller elever.

Jag hoppas att Patrick Reslow och Sverigedemokraterna kommer att ändra sig och tycka att barnen är viktigare än aktiebolagen.

Anf. 47 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Vi befinner oss just nu i en väldigt speciell tid. År 2020 är ett år som inget annat. Coronakrisen påverkar hela samhället, inte minst skolväsendet.

Inledningsvis vill jag rikta ett stort tack till alla lärare, elever, skollära, förskollärare, forskare och studenter för den flexibilitet och omställningsförmåga de har visat under coronapandemin och för att de på så sätt snabbt kunnat ställa om i denna mycket speciella tid. Tack!

Fru talman! Lyssnar man på den här debatten kan man lätt glömma att den faktiskt handlar om budgeten och utgiftsområde 16, där vi genomför mycket viktiga satsningar för att återstarta ekonomin och investera i utbildning för att fler barn ska mötas av behörig personal i förskolan och för att fånga upp fler barn så att de får en chans att gå i förskolan och att få en bra start där.

Budgeten har med förslag som gör att fler får chansen att klara grundskolan och fler utbildningar som leder till arbete. Detta är otroligt viktigt i den situation som vi ser på arbetsmarknaden i dag, där många människor blir korttidspermitterade, varslade eller arbetslösa eller inte alls får chansen att komma in på arbetsmarknaden. Att investera i utbildningen är en nyckel för att möta krisen. Det görs dessutom stora satsningar på såväl forskning som innovation. Detta är också viktigt för att Sverige ska komma starkare ur den här krisen.

På förskolans område görs en satsning på ytterligare 100 miljoner för att fånga upp fler barn och stärka barns språkutveckling i förskolan. Vi vet att språket är en nyckel för att kunna ta till sig andra kunskaper och för att kunna tillgodogöra sig utbildningen på ett bra sätt.

Det görs satsningar på lovskola, läxhjälp och läsning. Skolinspektionen får medel för att kunna arbeta med och följa upp att alla skolor är bra skolor, vilket är en nyckel.

En skolmiljard finns med i budgeten för att öka undervisningstiden och se till att personalförstärkningar sker samt för att förbättra förutsättningarna för den personal som just nu sliter otroligt mycket.

Dessutom sker en särskild satsning på skolor i utsatta områden. Detta är också en nyckel – för att klara utvecklingen i Sverige och för att stärka skolan måste de skolor som har allra svårast förutsättningar få bättre möjligheter, framför allt för att de elever som går i dessa skolor ska få bättre förutsättningar att lämna grundskolan med fullständiga betyg.

Fru talman! Den enskildes valfrihet är en central del av den svenska välfärdsmodellen. Därför behövs en mångfald av aktörer och goda villkor för enskilt drivna verksamheter inom välfärden som underlättar för enskildas aktiva val. Detta är en bärande del av januariavtalet. Vi har dock under det senaste året sett problem när det handlar om skolstatistiken och hur den nya omprövningen i domstolar ställt till det så att statistik inte blivit tillgänglig. Detta är ett problem när det gäller att följa resultaten i svensk skola men också för föräldrar och elever när de ska välja skola.

Centerpartiet har därför drivit på för den tillfälliga lösning som nu är ute på remiss för att lösa problematiken så att statistik åter kan bli tillgänglig. Det finns också en satsning i budgeten på 10 miljoner för att Skolverket ska ha resurser och förutsättningar att åter publicera statistik och se till att den är tillgänglig. Det är en nyckel för svensk skola och för svensk valfrihet. Öppenheten och transparensen ska öka, inte minska.

Fru talman! Läget på arbetsmarknaden har kraftigt försämrats av covid-19. Detta ökar behovet av utbildningar i hela landet, och det görs en rad satsningar i den budget som i dag finns för att få fler utbildningar till jobb.

För Centerpartiet är det viktigt att det blir fler utbildningsinsatser; det är en nyckel för de företag som före krisen skrek efter kompetens. Vi ser det både i den privata och i den offentliga sektorn, med brist på lärare, undersköterskor, barnskötare med mera.

Budgeten innehåller flera stora ökningarna på yrkesvux så att fler kan få ett arbete via yrkesutbildningar på gymnasial nivå. Folkhögskolorna satsades det på i en av de extra ändringsbudgetar som presenterades under detta år. Vidare införs det en möjlighet för arbetsgivare att investera i utbildning för anställda som är korttidspermitterade så att man nyttjar den tid som människor får över under en korttidspermittering till att stärka deras kompetens så att såväl de anställda som företaget står bättre rustade efter krisen.

Yrkeshögskolans utbud förbättras också i den budget som i dag diskuteras. Det är en nyckel för att få människor i arbete och för att klara denna omställning. Den här satsningen innebär sammanlagt 50 000 årsplatser 2021 för yrkeshögskolan. Det görs satsningar på korta kurser och på långa utbildningar, just för att se till att mer av den kompetens som företagen skriker efter kommer på plats. Här är yrkeshögskolan en nyckel eftersom utbildningarna utformas tillsammans med arbetslivet. Inte minst korta kurser har en särskild roll med anledning av att människor har korttidspermitterats.

Centerpartiet har också drivit på för en förstärkning av Lärcentrum, så att man oavsett var i landet man bor får möjlighet att ta till sig utbildningar, till exempel om man har långa pendlingsavstånd till utbildningsorter. Det sker även en satsning på att stärka kvaliteten på distansutbildningar. Det är viktigt inte minst med tanke på att många utbildningar under detta år har ställts om till att bedrivas på distans.

Fru talman! Jag är ensam deltagare från Centerpartiet i denna debatt. Jag vill därför avslutningsvis tala lite om forskning och högre utbildning, som den andra rundan i utskottet behandlar.

Inom den högre utbildningen och högskolan görs också ett antal utbildningsinsatser just för att möta hur coronakrisen har påverkat arbetsmarknaden. Det är satsningar på fler utbildningsplatser, det är korta utbildningar för yrkesverksamma – kopplat till det jag just lyfte upp om möjligheten att under tiden man är korttidspermitterad utöka sin kompetens – och det är satsningar på livslångt lärande.

Det görs även en rad satsningar på det som utskottet ofta diskuterar: att säkerställa att fler kan och vill utbilda sig till lärare, så att fler elever i grund- och gymnasieskolan ska mötas av behöriga och utbildade lärare inom de områden man läser. Det handlar om kompletterande pedagogisk utbildning och om vidareutbildning för dem som är obehöriga.

Fru talman! På torsdag presenteras den forskningspolitiska propositionen. Ända sedan Thorbjörn Fälldin 1982 ledde den borgerliga regering som lade fram den första forskningspropositionen har regeringar varje mandatperiod levererat en forskningspolitisk proposition med inriktningen för kommande år.

Jag kommer inte att gå händelserna i förväg vad gäller den kommande propositionen. Men utifrån det betänkande och de budgetsatsningar som vi i dag diskuterar kan jag konstatera att det nästa år, framför allt tidigt i budgetperioden, görs rejäla satsningar på just forskning och innovation för att Sverige ska stå bättre rustat och klara krisen. Det handlar till exempel om en tillfällig satsning för att kompensera för minskade intäkter för lärosäten när privata finansiärer på grund av pandemin inte längre har råd att investera i forskning och utveckling. Men det handlar även om forskningsinfrastruktur, basanslag och innovationssatsningar.

De statliga investeringarna i forskning och utveckling är viktiga i den forskningsproposition som lämnas i veckan. Men det är också viktigt att komma ihåg att två tredjedelar av de investeringar som görs i forskning och utveckling är privata investeringar. Att säkerställa att företag och andra finansiärer har möjlighet och vilja att investera i Sverige är alltså en nyckel. I den budget som diskuteras i dag men även andra utgiftsområden finns viktiga satsningar på att säkerställa att till exempel expertskatter förbättras och FoU-avdrag utvidgas. Det är nycklar för att Sverige ska stärkas som kunskapsnation.

Fru talman! Budgeten som i dag behandlas bidrar till att fler ska få en bra start i förskolan, till att ge fler chansen att klara grundskolan, till fler utbildningar som leder till jobb och till att företag och människor kan ställa om i den pandemi och situation som vi just nu är inne i. Dessutom görs viktiga framtidsinvesteringar i forskning och innovation.

(forts. § 8)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.53 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 11.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 11.00.

§ 6 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 december

NU2 Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 december

UFöU4 Säkerhetspolitisk inriktning – Totalförsvaret 2021–2025

Punkt 1 (Övergripande säkerhetspolitiska bedömningar)

1. utskottet
2. res. 1 (M)
3. res. 3 (V)
4. res. 4 (KD)

Förberedande votering 1:

4 för res. 3
3 för res. 4
47 avstod
295 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

11 för res. 1
4 för res. 3
39 avstod
295 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

26 för utskottet
11 för res. 1
17 avstod
295 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 2 L, 3 MP

För res. 1: 11 M

Avstod: 10 SD, 4 V, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 17 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2020/21:54

15 december

Punkt 2 (Säkerhetspolitiska samarbeten)

1. utskottet

2. res. 6 (SD)

3. res. 7 (C, L)

Förberedande votering:

10 för res. 6

8 för res. 7

37 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

19 för utskottet

10 för res. 6

26 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 MP

För res. 6: 10 SD

Avstod: 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Medlemskap i Nato)

1. utskottet

2. res. 10 (M, C, KD, L)

Votering:

33 för utskottet

22 för res. 10

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 MP

För res. 10: 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4 (Natooption)

1. utskottet

2. res. 11 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

23 för res. 11

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L
För res. 11: 16 S, 4 V, 3 MP
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (Internationella militära insatser)

1. utskottet
2. res. 13 (SD)
3. res. 14 (C)

Förberedande votering:

Kammaren antog med acklamation res. 13 som motförslag i huvudvoteringen.

Huvudvotering:

22 för utskottet

10 för res. 13

23 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 L, 3 MP

För res. 13: 10 SD

Avstod: 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU4 Totalförsvaret 2021–2025

Punkt 3 (Central samordning och organisation av totalförsvaret)

1. utskottet
2. res. 4 (L)

Votering:

41 för utskottet

3 för res. 4

11 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 4: 3 L

Avstod: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 6 (Civilplikt)

1. utskottet
2. res. 10 (S, C, L, MP)

Votering:

28 för utskottet

27 för res. 10

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD

För res. 10: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2020/21:54

15 december

Punkt 13 (Beredskapslagring)

1. utskottet

2. res. 20 (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res. 20

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 20: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 18 (Förstärkning av det civila försvaret och krisberedskap)

1. utskottet

2. res. 24 (M, KD)

Votering:

27 för utskottet

14 för res. 24

14 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 24: 11 M, 3 KD

Avstod: 10 SD, 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 23 (Dimensionering av Försvarsmakten för stöd till samhället)

1. utskottet

2. res. 34 (V)

Votering:

37 för utskottet

4 för res. 34

14 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 34: 4 V

Avstod: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 35 (Framtida ekonomiska förutsättningar)

1. utskottet

2. res. 52 (M, KD)

3. res. 53 (SD)

4. res. 54 (L)

Förberedande votering 1:

10 för res. 53

3 för res. 54

42 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 53.

Förberedande votering 2:

14 för res. 52

9 för res. 53

31 avstod

295 frånvarande

Kammaren biträdde res. 52.

Huvudvotering:

28 för utskottet

14 för res. 52

13 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP

För res. 52: 11 M, 3 KD

Avstod: 10 SD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU1 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

28 för utskottet

10 för res.

17 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 1 M, 5 C, 3 L, 3 MP

För res.: 10 SD

Avstod: 10 M, 4 V, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

SfU2 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom
Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn
Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 8 (forts. från § 5) Utbildning och universitetsforskning (forts. UbU1)

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 48 ROGER HADDAD (L):

Herr ålderspresident! Liberalerna sätter skolan och utbildningen först, och jag vill börja med att yrka bifall till utbildningsutskottets förslag. Det handlar i huvudsak om vilka statliga anslag vi nästa år vill ge förskola, grundskola, gymnasium, yrkeshögskola samt högre utbildning och forskning.

Jag har haft förmånen att gå i en bra skola med lugn, studiero och respekt för lärare samt en rektor som alltid var närvarande. På den tiden – det var ett antal år sedan – hade man respekt för lärarna och rektorerna. Även föräldrar hade faktiskt respekt för skolan, för lärarna och för rektorerna. Jag har lyssnat noga på de tidigare talarna, herr ålderspresident, och tyvärr kan jag konstatera att man missar eller riskerar att missa grundproblemet i svensk skola, nämligen kvaliteten i undervisningen och den allt större andelen obehöriga lärare. Det bidrar tyvärr till den pedagogiska segregation som har varit ett problem i åtminstone tio år.

Många av de anslag eller ekonomiska förslag som finns i detta budgetbetänkande är ytterligare ett sätt för staten att gå in i ett system som vi menar inte fungerar fullt ut. Det handlar om att lappa och laga och sy till ytterligare en tygbit på lapptäcket. Det är ingen hemlighet att vi i Liberalerna var emot kommunaliseringen av skolväsendet. Det har lett till orealistiska och oacceptabla kvalitetsskillnader. Det har lett till skillnader i ambition och i satsningar, och det har lett till att det inte är lika villkor på lokal nivå. Det kan skilja sig inte bara mellan och inom kommuner utan till och med inom skolor.

Det finns inget viktigare, herr ålderspresident, än att alla elever oavsett vilken skola de går på – oavsett om det är en fristående eller kommunal skola och oavsett vilken kommun de bor i – möter de allra bäst utbildade och mest erfarna pedagogerna. Forskningsrapport efter forskningsrapport sedan åtminstone 2007 bekräftar detta. Jag har tagit del av bland annat en doktorsavhandling från Uppsala universitet, och 2015 gjordes en studie vid Malmö universitet som tittade på hur lärarbehörigheten påverkar resultaten. Det har alltså kommit flera rapporter.

Vi kan ha synpunkter på underlaget i Pisamätningen, men i den senaste slås det ändå fast att det inte spelar någon roll hur mycket pengar vi skickar in i utbildningssystemet. Det har heller ingen direkt effekt hur personaltätheten ser ut på en skola, utan det är lärartätheten samt lärarnas kvalitet, utbildning, behörighet och ämnesbehörighet som spelar roll. Det finns ingen viktigare faktor. Jag vet att några vill vrida fokus mot någonting an-

nat i skoldebatten, men även ni vet att den absolut viktigaste faktor som vi kan påverka för att höja undervisningskvaliteten och höja kvaliteten i skolan är lärarnas insatser i klassrummet.

Det är därför vi är engagerade i att ha en bra lärarutbildning. Det är därför vi bokstavligen tjuvar om att kvaliteten måste ökas, herr ålderspresident. Antagningskraven måste skärpas, och genomströmningen måste öka. Fler måste examineras från lärarutbildningen, och de bästa studenterna måste lockas till läraryrket. Men lärarutbildningen kan inte ensam lösa lärarbristen. Det finns just nu inget mer akut problem i svensk skola än kvaliteten på undervisningen, vilken är kopplad till – och, skulle jag vilja säga, direkt påverkad av – lärarbristen. Det skulle behöva rekryteras 45 000 lärare inom förskola, grundskola och gymnasieskola de närmaste tio tolv åren.

Vårt huvudproblem, om jag får lyfta upp det här, är förskolan och grundskolan. Även i förskolan, som vi under många år har lyft upp som en stark förebild också internationellt, börjar vi nu se skillnader i kvalitet. Även tillgången till utbildad personal skiljer sig markant beroende på i vilken stadsdel eller kommun jag råkar ha mina barn i förskoleverksamhet. Några av oss är småbarnsföräldrar, och vi följer denna oerhört viktiga verksamhet varje dag när vi lämnar och hämtar våra barn i förskolan. Vi vet hur viktigt det är med det pedagogiska, med bemötandet och med att man har ett pedagogiskt ledarskap i barngrupperna – med utbildade förskollärare.

Här ser vi att siffran är 40 procent – 60 procent av dem som arbetar inom förskolan i dag har inte någon förskollärarytelse. Andelen barnskötare är också relativt hög, och Lotta Edholm presenterade nyligen en utredning där hon tittat på kvaliteten i barn- och fritidsprogrammet och barnskötarytelsen. Hon konstaterade det bekymmersamma att det finns en grupp personal inom förskolan som inte har någon relevant pedagogisk utbildning över huvudet. Det måste angripas. Därför måste vi få till fortbildning, och därför måste vi få till det språklyft i förskolan som Liberalerna har arbetat aktivt för i den här budgeten. Vi måste lyfta språknivån, och vi måste lyfta barnens ordförråd. Vi måste öka deltagandet i förskolan, inte minst i de utsatta områdena.

Det är också därför vi även i grundskolan och skolpolitiken generellt fokuserar på de utsatta och särskilt utsatta områdena. Det är nämligen där vi har skolenheter med decennier av låga resultat. Det är där vi har lärarflykt och rektorsbyten samt elever som inte får möta de utbildade, bra lärare de egentligen ska möta. Det är här den pedagogiska segregationen slår med full kraft – förutsättningarna, jämlikheten och villkoren är inte desamma för den som råkar gå på en viss skola som råkar ligga i en viss stadsdel.

Det är detta som engagerar oss liberaler, och det måste vara ett fokus även för svensk utbildningspolitik att lyfta *alla* skolor och inte bara fokusera på de 15 procent av eleverna som går i de fristående skolorna. Vi ska fokusera på 100 procent av skolenheterna, och vi ska fokusera på de kommunala verksamheter som underpresterar och har underpresterat under många år.

Vi måste lyfta upp forskning kring framgångsrika skolor, där det viktigaste är att man har en gemensam bild och inriktning. Det viktigaste är att man har ett fokus på kunskap och elevernas förutsättningar och att de får rätt stöd. Det andra är att man har tillgång till utbildade, ämnesbehöriga

och behöriga lärare. Jag hör fortfarande i utbildningsdebatten att man vill göra det lite enklare att bli lärare. Man vill skapa ännu en omväg för människor att komma in på lärarutbildningen eller få ut en lärarlegitimation, och man säger att det inte gör så mycket att skolor anställer obehöriga lärare. Men det har direkt effekt på resultaten och på kvaliteten, herr ålderspresident.

Liberalerna kommer att fortsätta lyfta upp skolan och utbildningsväsendet, och inte bara genom den extra skolmiljarden och språklyftet. Vi kommer att fortsätta jobba för att staten ska överta huvudmannaskapet, för det kommer på allvar att öka likvärdigheten, kvaliteten och villkoren i hela landet.

Anf. 49 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Herr ålderspresident! Det har varit en omfattande och intressant debatt hittills. Utbildning följer en egentligen i stort sett genom hela livet och väcker många diskussioner. Alla har synpunkter på hur utbildningen ska utföras. Att vi inte alltid är överens har framkommit här under debatten.

Eftersom vi inte alltid är överens vill jag inleda med att Moderaterna avstår från ställningstagande när det gäller beslutet om statens budget inom utgiftsområde 16. Vi redovisar i stället vårt ställningstagande i vårt särskilda yttrande.

Herr ålderspresident! Jag går nu vidare till utbildning och universitetsforskning. Det är områden som alltid är aktuella, egentligen i vilken verksamhet som helst. Just nu kan man väl säga att det är medicinsk forskning och vaccinforskning som är högaktuellt.

Herr ålderspresident! Självt har jag haft förmånen att studera både på högskola och på universitet – en möjlighet jag önskar att fler ska få, oavsett bakgrund. För att nå detta är det förstås viktigt med ett bra skolsystem. Som min kollega Kristina Axén Olin tidigare i debatten förtjänstfullt redogjort för är det väldigt viktigt att skolan fungerar, från förskola till grundskola och gymnasium, så att man kan nå till högskola och universitet.

Jag har besökt flera högskolor och universitet och tänker fortsätta med det när pandemin tillåter. Flera lärosäten samarbetar, och många har olika inriktningar. Detta är någonting som vi moderater vill uppmuntra ännu mer.

Vi ser även att de så kallade holdingbolagen, som har funnits under snart 30 år, fortsätter att utvecklas och förbättras, detta för att forskning och utveckling från lärosätena ska nå ut till samhället och näringslivet. Vi debatterade detta för två veckor sedan, när Riksrevisionen i en rapport hade kommit med svidande kritik mot regeringen för bristande styrning och förvaltning.

Herr ålderspresident! Vi moderater har under flera år drivit att digitaliseringen måste öka inom utbildningsområdet. Detta tycker vi inte att regeringen har prioriterat tillräckligt mycket. Sedan i våras har det dock varit skarpt läge såväl på gymnasiet som inom högskola och universitet. Det har satt stor press både på föreläsare och på elever och studenter, och naturligtvis också på att den tekniska utrustningen ska fungera. Det har varit väldigt skiftande kvalitet på undervisningen, och det kan bara bli bättre. Många ställer krav på att det måste kunna fungera eftersom detta nog kan hålla på ytterligare en period. Studenterna saknar förstås sina kurskamrater, kanske också sina föreläsare och inte minst de aktiviteter som brukar

förknippas med högre studier. Det har varit en prövning för många under våren och hösten, och troligtvis fortsätter den även nästa år. Det är alltså mycket som behöver göras på området.

Moderaterna vill ändå fortsätta att utveckla distansstudier. Det är någonting som används mycket utomlands, till exempel, och vi vill kunna använda det ännu mer. Naturligtvis vill vi dock också kunna ha fysiska föreläsningar igen.

Som tidigare nämnts råder det stor brist på förskollärare och lärare. I förhållande till regeringens förslag vill se vi en höjning av anslaget *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* med 45 miljoner kronor. Höjningen avser satsningar på att utöka karriärtjänstreformen till att också inbegripa förskollärare, fler vägar in både till förskolläraryrket och till läraryrket genom en kompletterande pedagogisk utbildning samt en satsning på ytterligare vägar till dessa yrken.

Vi föreslår en satsning på Teach for Sweden. Här finns det flera goda exempel på personer som till exempel är civilingenjörer och utbildar sig inom pedagogik, och även får praktik under utbildningen, för att sedan kunna undervisa i naturorienterade ämnen i utanförskapsområden. Många goda exempel har setts här, och det vill vi prioritera.

Herr ålderspresident! Vi vill även satsa 20 miljoner kronor för att stärka möjligheten för studenter som inte valt lärarutbildningen från början att ändå komma in i läraryrket. Vi vill också se till att man kommer tillbaka till läraryrket. Tyvärr är det väldigt många lärare som har lämnat yrket, som kanske älskat yrket men sett att det inte har fungerat. Vi hoppas kunna få tillbaka dessa till läraryrket.

Vi måste också ha skickliga rektorer till skolorna, framför allt skolor med särskilda utmaningar. Vi vill göra en särskild satsning på kompetensutveckling för att dessa rektorer ska fungera på de här skolorna och framför allt stanna kvar under en längre tid. Ett stort bekymmer är att rektorer stannar väldigt kort tid på sina arbetsplatser. Detta vill vi prioritera så att de stannar kvar och får en bättre arbetsmiljö.

Herr ålderspresident! Sverige är ett litet land men ett stort land när det gäller forskning och innovation. Moderaterna ser med oro på att regeringen inte satsar tillräckligt på kvalitet och excellens inom forskningen. Vi riskerar att bli omkörda både nationellt och internationellt, både från EU och från övriga världen.

Vi var några parlamentariker som i går var med i en panel där vi diskuterade forskning i Sverige men även i ett internationellt perspektiv. Huvudbudskapet var att forskningen ska vara reproducerbar och transparent. Detta är någonting som vi ställer oss bakom från Moderaternas sida.

Herr ålderspresident! En väldigt lyckosam medicinsk forskning är just vaccinforskningen, som jag talade om inledningsvis. Den har gjort stora framsteg på kort tid, som alla vet. Nu går den kanske inte riktigt så fort som man kan tro, utan den grundar sig på många års grundforskning, kanske upp till 20 år av virusforskning. Man har också samarbetat för att kunna nå målen så här snabbt. Det är förstås fantastiskt att man på kort tid kan nå sådana här stora resultat och framgångar.

Moderaterna tycker att det är väldigt viktigt med virusforskning, inte bara om covid-19 utan även om andra virusformer, och vill gärna ha ett nationellt virusforskningscentrum.

Herr ålderspresident! Vi hade hoppats att den forskningspolitiska propositionen nu hade varit presenterad. Det har vi inte riktigt, men nästan – vi får vänta i ytterligare några dagar. Jag vet dock att högskoleminister Matilda Ernkrans är här som sista talare, så jag hoppas att vi kommer att få lite mer information om propositionen än den som redan har läckt ut.

Vi kommer förstås att återkomma med fler förtydliganden av vad Moderaterna tycker om forskningspolitiken. Man kan bli lite otålig när man inte får höra det redan nu, men vi väntar på att Matilda Ernkrans ska presentera propositionen. Vi kommer att återkomma med många fler förslag och synpunkter på hur Sverige kan utveckla sin forskningspolitik.

Herr ålderspresident! Som jag nämnde inledningsvis avstår Moderaterna från ställningstagande när det gäller beslutet om statens budget. Vi har nu redovisat vårt särskilda yttrande, en redovisning som min kollega Kristina Axén Olin inledde och som jag själv har fortsatt.

(Applåder)

Anf. 50 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr ålderspresident! Jag börjar med att yrka bifall till vår reservation i betänkandet, vilket även Patrick Reslow har gjort.

”Aldrig förr i mänsklighetens historia har så många skrivit så mycket med så lite att säga så få” – Alvesson och Paulsen, 2017.

Förra gången jag stod här i en debatt om detta ämne tog jag upp frågan om samhällsrelevans för forskningen. Efter det har samhällsdebattörer i böcker och tidningsartiklar tagit upp samma sak, bland andra Hanne Kjølner i sin bok *Kris i forskningsfrågan*. Det vore självklart hybris om jag trodde att jag var först med att uppmärksamma problemet, men det stärker min uppfattning att fler tar upp exakt samma problematik.

Det finns också många inom akademien som håller med om problemet – och självfallet sådana som försvarar rådande system; det finns det alltid. Faktum är dock att andra nationer har gått om oss forskningsmässigt och att vi inte får ut det vi borde, taget i beaktande de pengar vi faktiskt lägger på forskningen.

Forskningen ska vara fri, men till exempel beslutar ju råden vilka ansökningar som ska bifallas och ges anslag. Alla ansökningar beviljas inte anslag, oavsett vem som tar besluten. Friare än så har forskningen aldrig varit och kommer heller aldrig att bli. Råden, lärosätena och de som beslutar vilka projekt som ska få anslag måste, menar vi, ta större hänsyn till samhällsrelevans än vad som är fallet i dag. Vi menar att det måste forskas på de utmaningar vårt samhälle står inför i dag.

När jag senast i går skummade igenom Vetenskapsrådets utlysningar för i år var min bedömning att samhällsrelevansen faktiskt har ökat något, det ska sägas. Men angelägna ämnen som uppenbart inte prioriteras av Vetenskapsrådet är utanförskap, gäng- och klankriminalitet och vägar ut ur kriminalitet, bara för att nämna några exempel.

Det finns massvis med angelägna områden i vitt skilda discipliner. Hur påverkar teknikstrulet med våra datorer människors blodtryck och välbefinnande? Det skulle jag vilja veta.

Forskningen ska ju någonstans tjäna samhället, även om man aldrig i förväg kan veta vad som blir samhällsomvälvande forskning. Det finns gott om exempel där någon fått fram forskningsresultat av en slump som med tiden blivit oerhört betydelsefulla för samhället och mänskligheten.

Det hindrar dock inte att det måste finnas några gränser och någon styrning av forskningen. Det kan till exempel finnas en vits med att återigen forska på ett område där forskningsfrågan är besvarad. Men det är inte rimligt att kasta ut ett antal miljoner på saker som redan är genomforskade flera gånger om.

Arpi och Wyndhamn kom också ut med en bok under året där de tog upp det som jag har tjatat lite om här i talarstolen ett antal gånger, alltså detta med genusvansinnet inom akademien.

Låt mig ta upp en fråga som de inte behandlar i sin bok men som jag tycker förtjänar att diskuteras. Den form av genustänk som verkar förekomma på de flesta av våra högskolor och som representeras av Nationella sekretariatet för genusforskning är en direkt postmodernistisk teori. Postmodernismen och dess förgreningar i till exempel genusvetenskapen förnekar de vetenskapliga principer som hela vårt högskoleväsen bygger på, inklusive högskolelagen.

Till exempel förnekas kategorier, vilket redan där gör den mesta vetenskapen omöjlig att bedriva. Man anser att språket är ett instrument för makt i sin helhet, och man anser att vetenskap egentligen inte är något annat än förtryck som praktiseras av dem med makt mot dem som inte besitter någon makt. Om vi följde de här principerna skulle vi lika gärna kunna lägga ned hela vårt högskoleväsen.

Den genusvetenskap som genomsyrat och på vissa håll påtvingats lärosäten och kurser är en direkt utlöpare av den senare postmodernismen, som är direkt vetenskapsfientlig. Alla teorier ska självklart ges utrymme och diskuteras inom högskolan, men ska sådana ideologier få styra verksamheten i vår högskolevärld? Vi menar att det är direkt absurt.

Med det sagt ska självklart alla ha samma förutsättningar och möjligheter: män och kvinnor, olika socioekonomiska bakgrunder – det ska inte spela någon roll. Saker som hudfärg eller härkomst ska självklart inte heller spela någon roll. Det här är ju självklara, grundläggande liberala värderingar som vi alla står bakom, gissar jag.

Herr ålderspresident! Slutligen vill tala lite kort om våra främsta satsningar på budgetområdet.

Vi vill satsa extra på kärnenergiforskning, för vi är övertygade om att kärnenergin kommer att behövas i framtiden om vi ska kunna fasa ut fossila energikällor. Ska vi köra Teslabilar i framtiden måste vi faktiskt hämta krämen någonstans ifrån. Redan nu börjar vårt elnät bli svajigt och instabilt på grund av att vindkraftverken producerar el med sämre kvalitet.

Vi har ett nationellt energisystem som är sammankopplat med omvärlden, men för att få säkerhet och stabilitet i systemet under årets alla dagar måste vi ha tillräckligt med rotationsenergi, som det kallas. Det ger inte vindkraften tyvärr.

Vi vill satsa extra mycket på rymdverksamheten då vi tror att det främjar hela den svenska högteknologiska sektorn. Det ger dessutom en massa spinoff-effekter. Vi vill också gärna se att Sverige ligger i framkant när det gäller rymden, taget i beaktande de begränsade resurser som vi ändå har. Vi kan inte riktigt mäta oss med Ryssland och USA. Det tror jag att alla förstår.

Som allmän inriktning är vi övertygade om att högskoleväsendet måste inrikta sig mer på kvalitet än enbart på kvantitet, vilket är fallet i dag. Allt kan inte bara handla om hur många högskoleplatser vi har, utan det måste

också handla om vad studenterna lär sig och att de kan göra något meningsfullt med sin utbildning.

Vi avskaffar produktivitetsavdraget i vår budget med föresatsen att dessa pengar inte ska gå till fler platser utan till att höja kvaliteten på utbildningarna genom till exempel mer lärarledd undervisningstid.

Dessutom höjer vi det allmänna basanslaget efter samma principer: mer kvalitet, inte mer kvantitet, inom högskolan.
(Applåder)

Anf. 51 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr ålderspresident! Det är alltid intressant att höra Robert Stenkviks anföranden. Jag har haft förmånen att läsa den budget som Sverigedemokraterna har presenterat till riksdagen. Den väcker några frågor hos mig, och jag är nyfiken på att höra hur Sverigedemokraterna resonerar.

För det första tycker jag och Centerpartiet att den fria, nyfikenhetsdrivna forskningen och forskningsintensiteten är viktig. Men Sverigedemokraterna föreslår i sin budget minskade anslag till Vetenskapsrådet på 100 miljoner. Hur förklarar Sverigedemokraterna detta?

För det andra: När man presenterar en budget för Sveriges riksdag är den ens målsättning och vision för vad man själv skulle ha gjort om man hade förutsättningar att få en majoritet för den. Jag konstaterar att det väcker en del frågor när jag läser budgeten, kopplade till den reservation som Sverigedemokraterna också har lagt. Där skriver man att för minskade kostnader för administration föreslås en sammanslagning av Malmö universitet och Lunds universitet samt av Mälardalens högskola och Södertörns högskola. Detta ger en besparing på 55 miljoner respektive 95 miljoner redan nästa år.

Hur ser Robert Stenkvist på möjligheten att genomföra en sådan här sammanslagning på väldigt kort tid, som det faktiskt är? Och vad ser han för risker med hur besparingarna kan påverka verksamheterna?

Anf. 52 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr ålderspresident! Vi har dragit bort 100 miljoner från Vetenskapsrådet för att göra forskningen ännu friare och ger de pengarna, och mer därtill, till högskolorna och universiteten. Vi anser att forskningen då blir ännu friare.

Bakgrunden är lite det som jag tog upp i mitt anförande om att vi anser att man inom hum-sam-området nog kan skära ned på de anslag som Vetenskapsrådet ger. Mitt anförande handlade just om att det är många områden som är genomforskade och att anslag kanske också ges till forskning där absolut ingen kommer att läsa den färdiga forskningsrapporten.

Mycket av den kritik som Hanne Kjöllér tar upp i sin bok riktas mot Vetenskapsrådet och hum-sam-området. Men det är inga pengar som försvinner från forskningen – absolut inte, inte en krona!

De får lite mindre pengar att röra sig med, och de pengarna är i princip två stora anslag om jag räknar rätt när jag tittar på det här.

När det gäller sammanslagningen har det varit vår politik länge att vi vill att små lärosäten ska samarbeta administrativt med större lärosäten för att spara in på administrativa kostnader. Nej, det går inte att genomföra det här på ett år, men RUT, riksdagens utredningstjänst har tittat noggrant på det här, och vi har tagit fram pengar. Jag har inte det här i minnet – det

skulle jag ha haft – men vi har estimerat hur mycket vi skulle kunna spara bara på den administrativa personalen. Det är en försiktig neddragning. Man skulle säkert kunna göra ännu större administrativa vinster, men vi har gått försiktigt fram. Det är klart att det tar längre tid än ett år att genomföra det här. Så är det absolut.

Anf. 53 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr ålderspresident! Tack för svaret, Robert Stenkvist!

Jag tycker att det sista som Robert Stenkvist säger är anmärkningsvärt. Han säger att det inte går att genomföra på ett år, men ändå finns det med i Sverigedemokraternas budget att de här neddragningarna ska ske för att uppnå det som Sverigedemokraterna har som mål.

Vi delar inte uppfattning i sak, men jag håller med om att samverkan mellan lärosäten absolut kan bli bättre.

När man presenterar ett sådant här förslag för Sveriges riksdag med så pass kraftiga besparingar och ett förslag på sammanslagningar förväntar jag mig av Sverigedemokraterna att det också går att genomföra under det budgetår som man föreslår att besparingen ska göras för att finansiera andra åtgärder som Sverigedemokraterna lyfter fram.

När det gäller Vetenskapsrådet har vi, som jag sa inledningsvis, uppenbarligen skilda uppfattningar. Jag tycker att den fria forskningen från Vetenskapsrådet och forskningsintensiteten är en viktig nyckel för att stärka forskningskvaliteten i Sverige och därmed driva på utvecklingen.

Det är dock inte i motsats till att satsa på ökade basanslag till lärosätena som är en viktig del i forskningssystemet. Det är också en del i den budget som vi i dag debatterar.

Anf. 54 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr ålderspresident! En sammanslagning skulle naturligtvis ta tid, och det är självklart möjligt att man inte kan göra fulla besparingar första året. Men vi har låtit RUT utreda det här och har noggrant och väldigt försiktigt beräknat det för att vara seriösa. Man skulle kunna spara mycket administrativ personal på en sammanslagning. Och varför inte lägga de pengarna i förlängningen på undervisning och forskning?

Det finns inget egenvärde i att ett jättestort universitet som Lund ligger några mil bort från ett universitet i Malmö. Varför kan de inte samarbeta administrativt? Jag tror att det är tre eller fyra mil mellan städerna, men det vet Patrick Reslow, som är skåning, bättre än jag. Alltså, det här är resursslöseri.

Om Centern kan göra bättre beräkningar, gör det då! Då kanske vi kan lägga fram förslag om sammanslagningar, så kan vi lägga pengarna på bättre saker än ren administration.

Just det här med kvaliteten var anledningen till att vi drog bort 100 miljoner från Vetenskapsrådet, på hum-sam-området, märk väl. Vi tycker att forskningen på andra områden har jättebra kvalitet. Men här brister det, och vi har sett det år efter år. Jag brukar skumma igenom Vetenskapsrådets utlysningar varje år. De brister i kvalitet. Jag tror att kvaliteten höjs om vi för över de här pengarna till enskilda lärosäten i stället. Och då blir forskningen faktiskt ännu friare.

Anf. 55 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag kunde inte låta bli att begära replik, ledamot Robert Stenkvist. Jag hade absolut inte tänkt göra det, men det går ju inte att låta detta få stå oemotsagt.

All forskning ska vara fri så länge den inte heter genusforskning. Då får den definitivt inte vara fri, för då är det någonting fel på den och leder inte någonstans.

Alla vi som någon gång sysslat med genusforskning – själv sitter jag till exempel i styrelsen för Centrum för genusforskning vid Karlstads universitet – vet hur oerhört viktig den forskningen är just när det handlar om maktstrukturer och att man oavsett kön, sexuell läggning och andra faktorer ska ha samma rättigheter i samhället som alla andra. Om jag skulle lyfta fram någon forskning är det den som är absolut viktigast. Den vill Robert Stenkvist och Sverigedemokraterna bara ta bort helt och hållet.

Vid Centrum för genusforskning i Karlstad har vi ett stort projekt som heter Genusakademien. Där kan företagare, väldigt många små bolag, delta och titta på hur de tillsammans kan utmana normer, vilket gör att deras tillväxt ökar. Dessutom har Genusakademien fått pengar från EU:s regionala utvecklingsfond, ganska mycket pengar. Tycker inte Robert Stenkvist och Sverigedemokraterna att sådan forskning som utvecklar företagen i Sverige är viktig?

Anf. 56 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr ålderspresident! Som jag sagt förut flera gånger här i talarstolen vill och kan vi inte förbjuda någon genusforskning. Däremot ska regeringen inte beordra genusforskning genom regleringsbrev och annat.

Vi som riksdag och styrande kan inte förbjuda någon forskning över huvud taget. Men vi kräver att högskolelagen följs. Där står det att all forskning ska bygga på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Jag skulle vilja lägga till sunt förnuft, för det saknas ibland.

Om forskningen inte bygger på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet bryter det faktiskt mot högskolelagen. Då kan ju de partier som vill försöka att förändra högskolelagen. Jag tror inte att det är en framgångsfaktor.

Vi är inte emot all genusforskning. Låt mig säga klart och tydligt att det finns jättebra och viktig genusforskning, som dessutom bygger på vetenskapliga grunder.

Man vill inte upprepa allt man har sagt förut varje gång man går upp i talarstolen. Men det jag kritiserar är den postmodernistiska inriktningen på genusvetenskapen. Som jag sa i talarstolen bryter det mot hela det grundläggande vetenskapliga tänket.

Jag har nu suttit ett par veckor och läst litteratur, och jag bara häpnar över alla märkliga idéer. De hör inte hemma i svensk högskola och strider mot det ni har formulerat i högskolelagen. Det är helt vansinnigt!

Däremot är vi för vettig genusforskning, självklart.

Anf. 57 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr ålderspresident! Det är inte jag utan ledamoten Robert Stenkvist som står och säger att genusforskningen inte bygger på vetenskapliga grunder. Jag tycker faktiskt att det är ganska upprörande.

Jag skulle vilja att Robert Stenkvist utvecklar det som han sa i tidigare replikskifte om att man minskar anslaget till Vetenskapsrådet på grund av brister i kvaliteten när det handlar om hum-sam. Det är någonting som i alla fall ingen av oss andra har sett, så jag skulle vilja att ledamoten utvecklar det.

Anf. 58 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr ålderspresident! Min uppfattning är att det kan bero på att det knappt är några utanför akademien som läser utlysningarna, och då är det ju ingen som ser någonting.

Jag håller inte med om allting som Hanne Kjöllér skrivit i sin bok. Det finns en hel del som jag inte håller med om, men jag gör det om just det hon skrev om att man bedriver forskning i frågor där forskningsfrågan redan har besvarats gång på gång. Varför fortsätter man att ge anslag till detta? Jag förstår inte det.

Dessutom tycker jag att man måste kunna titta på forskningen utifrån. De inom akademien vill att bara de själva ska bedöma varandra – det är ju en sådan kultur. Men här är det ju skattepengar som det är fråga om. Vi måste också kunna titta på forskningen utifrån. Man ser att det finns jättemånga märkliga forskningsrubriker och områden när man kollar igenom listan över utlysningar.

Vi måste kunna göra omprioriteringar för att höja kvaliteten på forskningen. Det är ju lite vårt jobb. Vi ska titta på forskningen, på anslag och vad som sker och göra bedömningar, i den mån vi kan. Mycket av detta kan bara bedömas inom akademien, men då är det vår uppgift att skapa självreglerande och självkontrollerande system, så att vi inte kastar ut en massa miljarder på forskning som inte leder någonstans och aldrig kommer att leda någonstans. Med detta sagt är det svårt att veta exakt vilken forskning som kommer att slå igenom.

Vår uppgift är också att försöka höja kvaliteten på forskningen.

Anf. 59 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Herr ålderspresident! En stor del av budgeten för forskning ska vi fördela och debattera med anledning av den forskningspolitiska propositionen. Den skulle enligt planen ha presenterats i november men kommer nu i stället i slutet av den här veckan – lite grann som en julklapp till oss ledamöter så att vi inte ska vara sysslolösa under jul- och nyårshelgen, nu när vi inte kan umgås med nära och kära. Tack!

Vänsterpartiet hade i stort sett samma förslag till anslag för forskningen som regeringen och avser att förtydliga forskningspolitiken och hur anslagen ska fördelas i vår följdmotion med anledning av propositionen. En skillnad som vi redan nu vill tydliggöra är vikten av forskningsmedel till forskning utan djurförsök.

Jordbruksverket driver sedan 2014 ett 3R-center, ett center som hade finansiering fram till i år. Begreppet 3R står för replace, det vill säga ersätta, reduce, det vill säga begränsa, och refine, det vill säga förfina, och innebär att djurförsök ska ersättas eller begränsas. Nu finns det en majoritet i riksdagen för att 3R-centret ska fortsätta verka; Vänsterpartiet hade dock i sitt budgetförslag med en ökning. 3R-centrets roll är bland annat att vara en samlingsarena för kunskap och samarbete om 3R-frågor både i Sverige och inom EU. Centret bidrar till att sprida kunskap om hur man

kan forska utan djurförsök eller minimera djurens lidande. Men ska man kunna sprida kunskap måste ju kunskapen finnas där, och den behöver öka.

Från Vänsterpartiets sida menar vi därför att det behövs mer forskning om hur man ska kunna forska utan djurförsök. Vi föreslog därför i vår budgetmotion en fördubbling av anslaget till Vetenskapsrådet för att finansiera forskning och utveckling av alternativa metoder till djurförsök, något som verkligen behövs.

Herr ålderspresident! I höst ökade antalet platser på universitet och högskolor kraftigt. Tyvärr har också avhoppet från utbildningarna ökat kraftigt denna höst. Flera lärosäten har rapporterat om att antalet avhopp är betydligt större än vad som motsvaras av utökningen. Vid Stockholms universitet ökade till exempel antalet antagna med 2 procent, men antalet avhopp har ökat med 30 procent jämfört med 2019. I Karlstad ökade antalet antagna med 16 procent, men avhoppet har mer än fördubblats.

Samtidigt som fler antagits till våra lärosäten har det varit svårare att studera när mycket av studierna har fått skötas digitalt. Det är naturligt med en del avhopp; det kan handla om jobberbjudanden, felval och ändrade privata förhållanden. Men det är oroande med denna stora ökning av antalet avhopp. Avhoppet kostar samhället miljarder, och den som hoppar av har kvar sina studieskulder. Avhoppet resulterar också i tomma platser på utbildningar som verkligen behövs.

I Vänsterpartiets budgetmotion hade vi flera förslag som skulle kunna minska antalet avhopp från högskoleutbildning. Vi har föreslagit en kraftig satsning på studentkåreerna, både för det studiesociala arbetet och för att stärka det studentfackliga arbetet. Studentkårearnas arbete är viktigt för studenternas välbefinnande och därmed också för deras möjligheter att klara sina studier.

En annan av våra satsningar är att höja ersättningen per student med 1 000 kronor. En sådan höjning skulle höja kvaliteten på utbildningarna och öka möjligheten att stödja dem som behöver stöd för att genomgå en högskoleutbildning. Tyvärr brister både det pedagogiska stödet och det extra stödet. Jag tror på en breddad rekrytering och på att alla ska ha möjlighet att studera på högskolan. Men då måste vi ha en högskola som har resurser och möjlighet att ta emot studenter med skiftande bakgrund och erfarenhet.

Om fler ska våga söka en högre utbildning och rekryteringen ska kunna breddas måste stödet till studenter med funktionsnedsättning byggas ut. Därför utökar vi också stödet till Specialpedagogiska skolmyndigheten, som beviljar stöd till studenter med funktionsnedsättning. I vår motion, som ska behandlas i vår, kommer vi att lägga fram ytterligare förslag om stöd till dessa studenter.

I dag är det få funktionsnedsättningar som ger rätt till anpassade högskoleprov. Personer med funktionsnedsättning och diabetiker kan få anpassade provsituationer, men de kan inte garanteras detta. För att fler ska få rätt till anpassade högskoleprov och anpassade provsituationer ökar vi också UHR:s budget för högskoleprovet i denna del. Personer med funktionsnedsättning är underrepresenterade bland dem med högre utbildning och bland dem med gymnasieexamen. Alla ska ha likvärdiga möjligheter att göra högskoleprovet – allt annat är diskriminerande.

Herr ålderspresident! Alla barn som drömmer om att dansa, spela teater eller lära sig spela ett instrument ska ha möjlighet att göra det. Vi är inte

där än. Fortfarande finns det många barn som inte har råd på grund av föräldrarnas ekonomi. Risken finns att ännu färre barn kommer att få möjlighet att gå i kulturskolan eftersom det råder så stor brist på kulturpedagoger.

Kulturskoleklivet är en del av den nationella satsningen på kulturskolan och syftar till att utbilda fler pedagoger. Detta för att kunna korta köer och ersätta alla dem som går i pension de kommande åren. Riksdagen har också beslutat om denna satsning, och i budgeten för 2019 och framåt fanns 40 miljoner avsatta för fler utbildningsplatser. Dessa 40 miljoner fick inte plats på den servettkiss som riksdagen beslutade om 2018. Regeringen har sedan valt att inte tillföra de medel som Moderaterna och KD tog bort utan nöjer sig med en halvering av den satsning som beslutades när regeringen samarbetade med Vänsterpartiet.

För Vänsterpartiet är kulturen viktig, och i vår budget föreslår vi en ökning av anslaget med 20 miljoner kronor jämfört med regeringen. Jag kan bara beklaga att regeringen och dess samarbetspartier väljer att inte satsa på kulturskolan och framtidens kulturskapare.

Nu hade jag tänkt sluta, men eftersom jag saknar replikrätt måste jag ändå som ett tillägg få framhålla genusvetenskapens vikt för kunskap om och förståelse för hur kön och genus påverkar samhället och människors möjligheter.

I övrigt, herr ålderspresident, hänvisar jag till Vänsterpartiets särskilda yttrande och avstår från ställningstagande om budgeten då vår rambudget fallit.

Anf. 60 PIA STEENSLAND (KD):

Herr ålderspresident! Kvalitet och excellens ska vara ledande inom högre utbildning och forskning. Den högre utbildningens viktigaste uppgift är att förmedla kunskap.

Jag vill inledningsvis rikta ett stort och varmt tack till alla de medarbetare på lärosätena runt om i landet som har klarat av att göra en fantastisk omställning nu under pandemin. Och tack till alla er studenter som, trots att det har varit svårt i många lägen, också har klarat av att hänga med i omställningen! Det som krävs är kompetenta högskolelärare och forskare och en stimulerande arbetsmiljö men också studiesocial trygghet, oavsett pandemi eller inte.

Studentkårerna på lärosätena runt om i landet har en viktig roll för att driva på för en hög kvalitet i högre utbildning, bevaka studenternas situation och säkerställa att lärosätena förebygger sexuella trakasserier och psykisk ohälsa. Enligt en rapport från Universitetskanslersämbetet 2017 är studentkårerna dessvärre kraftigt underfinansierade. Vi kristdemokrater har uppmärksammat detta och de problem det medför. Det är glädjande att även regeringen nu i denna budget har uppmärksammat problemet och höjt stödet till studentkårerna. Tack för det!

Herr ålderspresident! Utveckling av ny kunskap är centralt för att Sverige ska kunna vara en konkurrenskraftig kunskapsnation. Forskningen har en avgörande roll för tillväxt och utveckling men också för att säkerställa välfärden på längre sikt. Inte minst är detta påtagligt inom hälso- och sjukvården. Dagens forskning blir morgondagens livräddande behandling eller kanske vacciner som hjälper oss att ta oss ur en pandemi.

Forskningen behöver långsiktiga och stabila villkor, vilket ställer krav på ändamålsenlig resursfördelning till universitet och högskola. Vi kristdemokrater välkomnar att regeringen nu höjer basanslagen, de medel som tilldelas direkt till universitet och högskolor. Men vi anser att det är angeläget att det införs krav på att en andel av basanslagen öronmärks och används för att säkra tydliga, trygga och attraktiva anställningar och villkor för unga forskare.

För, herr ålderspresident, som forskare är det naturligt och självklart att utsättas för konkurrens. Detta är jätteviktigt, oavsett om det gäller anställningar eller anslagsansökningar. Excellens ska vara ledande.

Men samtidigt är det oerhört tärande med de synnerligen otrygga anställningsvillkoren inom akademien. Jag kan ta mig själv som exempel. Jag disputerade 2002. Efter år av olika postdoktorstipendier, som i sin tur följdes av flera tidsbegränsade anställningar som staplades på varandra och främst baserades på extern finansiering, fick jag till slut, efter närmare 14 år, mitt livs första tillsvidareanställning – men då på villkoret att jag skulle dra in pengar till min egen lön genom externa forskningsanslag. Då var jag 43 år och hade varit docent i flera år.

Herr ålderspresident! Mitt fall är på inget sätt unikt. Men jag tror att det är få utanför den akademiska sfären som vet hur osäkra och otrygga anställningsvillkoren faktiskt är på lärosätena i vårt land.

Vi kristdemokrater menar att det är viktigt med bättre och tryggare anställningsformer för att stimulera unga forskare och deras utveckling till framstående och världsledande forskare. Det krävs mer förutsägbara karriärvägar. Vi vill se en nationell karriärstege med tydliga steg, där tillsättningen av tjänsterna baseras på vetenskaplig kvalitet och pedagogisk kompetens. Transparenta, kvalitetssäkra och jämlika kriterier är en självklarhet, liksom att granskningen av meriterna görs av externa, oberoende experter.

En öronmärkning av medel från basanslaget till just detta ändamål vore en god investering, dels för Sveriges konkurrenskraft och styrka som kunskapsnation, dels för att minska stressen i forskarens vardag. Pressen och stressen som är kopplad till att dra in externa medel till doktoranders löner och till de faktiska kostnaderna för forskningen är mer än tillräcklig.

Herr ålderspresident! Forskningens autonomi är avgörande för att stimulera de bästa och mest innovativa forskningsidéerna. Lösningar på många samhällsutmaningar har vuxit fram genom kreativitet och kunskap som har genererats genom långsiktiga investeringar i just den fria forskningen. Det fria forskningsstödet ska därför utgöra den stora merparten av forskningsfinansieringen, och tilldelningen ska styras av vetenskaplig kvalitet. Att regeringen nu ökar resurserna till de externa statliga forskningsfinansiärerna i den aktuella budgetpropositionen är angeläget och välkommet.

Kristdemokraterna ser likväl ett behov av att komplettera det fria forskningsstödet med ett par strategiska forskningsinsatser. Jag vill därför avslutningsvis lyfta fram att vi tycker att det är angeläget att inrätta nationella forskningsprogram inom två områden som vi menar behöver särskild uppmärksamhet. Det handlar dels om att stärka kvinnors hälsa, dels om att stärka de äldres hälsa. Vi öronmärker därför sammantaget 250 miljoner kronor per år för dessa ändamål inom den utsatta ramen för Vetenskapsrådet och Forte.

Herr ålderspresident! Med respekt för tiden nöjer jag mig med att berätta lite om den satsning som vi föreslår på kvinnors hälsa. Det saknas i dag kunskap om flera så kallade kvinnojukdomar – sjukdomar som endast drabbar kvinnor eller där kvinnor är överrepresenterade bland de drabbade. Det handlar om endometrios, PCOS, det vill säga polycystiskt ovarie-syndrom, fibromyalgi, ME/CFS och lipödem. Brist på kunskap medför inte sällan att diagnostiseringen blir svår och att utvecklingen av effektiv behandling hindras. Bristande vård och behandling medför stora samhälls-ekonomiska kostnader kopplade till exempelvis psykisk ohälsa, arbetsbortfall, sjukskrivningar samt vård och behandling.

Men framför allt är det mänskliga lidandet kopplat till dessa sjukdomar oerhört stort. Kvinnor beskriver ofta att deras vardag påverkas negativt av sjukdomen i sig men också av att de känner sig begränsade i sina mål och drömmar om familj, fritid och karriär. Det är därför angeläget att öka kunskapsläget vad gäller orsaker till och olika aspekter på så kallade kvinno-sjukdomar.

Herr ålderspresident! Den exakta utformningen av dessa nationella forskningsprogram bör formuleras av relevanta forskningsfinansiärer och forskarsamhället. Det är så man på bästa sätt tillvaratar forskarnas kunskap, kreativitet och förmåga till såväl problemformulering som problemlösning.

Herr ålderspresident! Detta är några av de reformer som vi prioriterar inom området forskning och högre utbildning. Då budgetalternativet bör ses som en helhet avstår vi från yrkanden i ärendet, men vi står självklart bakom samtliga av våra förslag och vårt särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 61 MARIA NILSSON (L):

Herr ålderspresident! Ungefär ett år har gått sedan vi förra gången stod här i talarstolen och debatterade dessa områden. Det är ett år som har lärt oss att inte ta något för givet. Det är ett år som mer än tidigare satt fokus på behovet av forskning och vad forskningsframsteg betyder för mänsklighetens överlevnad.

Pandemin har inte enbart visat på behovet av forskning. Den har också visat på behovet av mer utbildad personal inom vård och omsorg. Det är den personal som har burit oss genom det här året.

Herr ålderspresident! Jag kommer att återkomma till det jag nyss nämnde, men jag vill börja i en annan del av utbildningssystemet. Förra veckan kom resultaten av Timsstudien, som mäter elevers kunskaper i matematik och naturvetenskap i årskurs 4 och årskurs 8. Resultaten för 2019 visar att svenska elever jämfört med andra deltagande länder presterar under genomsnittet i matematik. Det gäller både årskurs 4 och årskurs 8.

Ibland framstår det som att det som händer inom den högre utbildningen och forskningsvärlden är isolerade händelser. Men framgångsrik forskning bygger på framgångsrika forskare, och de uppstår inte ur ett vakuum. Grunden till en framgångsrik forskningsnation läggs inte på Chalmers. Den läggs på Hammarkullsskolan, Taubeskolan och alla de andra grundskolorna runt om i Sverige. Den förädlas sedan genom högre utbildning, internationella samarbeten, tillgång till den bästa forskningsinfrastrukturen, säkra anställningsvillkor och naturligtvis möjligheter att bygga excellenta forskningsmiljöer.

När vi debatterar detta betänkande – jag fokuserar på högre utbildning och forskning – vill jag stanna inför fyra delar som vi från Liberalernas sida vill understryka särskilt. Vi är stolta över de kommande årens ökning av forskningsbudgeten. Vi arbetade hårt för den, och vi kommer att arbeta ännu hårdare framöver för ökade forskningsanslag. Vi välkomnar också ökade basanslag till lärosätena. Det är välbehövliga tillskott.

För det första har nog få här inne missat att Liberalerna alltid försöker få in orden ”hög kvalitet” när det kommer till skolan och till högre utbildning och forskning. Vi är inte ensamma om det. Men det är inte bara orden ”hög kvalitet” och ”excellens” som är viktiga, utan också det faktum att de ska genomsyra högre utbildning och forskning. Har du valt att studera vidare, investera i din framtid och ta studielån måste vårt ansvar vara att din utbildning till sjuksköterska, civilingenjör eller något annat motsvarar högt ställda kvalitetskrav. Det gäller samtliga lärosäten som ger utbildningarna i fråga.

Från Liberalernas sida kommer vi att följa frågan om utbyggnad av högre utbildning noggrant. Vi ser ett behov av detta, samtidigt som utbyggnad av högre utbildning alltid måste göras genom att man sätter kvaliteten i utbildningen i fokus. Kvantitet får inte finnas på bekostnad av kvalitet. Likaså måste forskningskvaliteten stå i centrum för alla satsningar.

Professor Gunnar Öquist, tidigare ständig sekreterare för Kungliga Vetenskapsakademien, har utvärderat nordisk forskning och konstaterat: ”Jag tror att man i Sverige, Norge och Finland är mer toleranta mot medioker forskning än i Danmark.” Detta är något som vi ständigt måste arbeta med. Oavsett om man bedriver forskning inom rysk litteratur eller kvantfysik är excellens det absoluta målet. Vi välkomnar det tillskott i budgeten som möjliggör utbyggnad av excellenscentrum, så att spjutspetsforskning ges de allra bästa förutsättningarna.

För det andra vill jag särskilt lyfta fram lärarutbildningen. Om 15 år kommer det att saknas 45 000 lärare, enligt Skolverkets prognoser. Bristen är alarmerande. I budgeten presenteras ett antal satsningar för att skapa fler vägar in i läraryrket, som det brukar kallas. Det handlar om kompletterande pedagogisk utbildning och vidareutbildning av obehöriga lärare och förskollärare. Att fortsätta arbeta för att läraryrket ska bli så attraktivt som möjligt kommer Liberalerna att ägna mycket kraft åt kommande år. Det gäller inte minst att förbättra arbetsmiljön och underlätta för lärarna att koncentrera sig på sitt undervisningsuppdrag.

För det tredje sker stora satsningar på forskningsinfrastruktur och European Spallation Source, ESS, i Lund. Modern forskning blir alltmer beroende av avancerad utrustning. Det handlar om stor datakapacitet, renrum, avancerade teleskop eller acceleratorer. Det brukar kallas forskningens infrastruktur. En av dessa satsningar är materialforskningsanläggningen ESS. Men dessa jättesatsningar behöver också förvaltas och utvecklas, och infrastrukturen behöver tillgodoses på bästa sätt.

Det är bra att det kommer en utredning om forskningsinfrastruktur. Det är även bra att vi i budgeten säkrar en långsiktig finansiering av anläggningen ESS.

För det fjärde, herr ålderspresident, finns i budgeten satsningar på forskarskolor och ett tydligt fokus på humaniora och samhällsvetenskap. Det har Liberalerna drivit på under parollen bildningslyft. Det här är ämnes-

områden som länge har stått tillbaka men som spelar stor roll för utvecklingen av samhället och kvaliteten i det offentliga samtalet.

Samhället berikas med en djup och en långsiktig motståndskraft mot förenklingar och fördumning. Ett samhälle som saknar kunskaper i latin, filosofi, grekiska och idéhistoria är ett fattigare samhälle. En vital akademisk undervisning förutsätter forskning i de ämnena.

Slutligen, herr ålderspresident: Det viktigaste skälet att satsa på ny kunskap är att vi behöver den för att klara de utmaningar mänskligheten står inför. Det handlar om att hålla tillbaka temperaturhöjningen i atmosfären, utrota fattigdomen, bekämpa pandemier och andra sjukdomar och på andra sätt främja utveckling som ger fred, frihet och välbefinnande. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 62 MATS BERGLUND (MP):

Herr ålderspresident! Sverige är och ska fortsätta att vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en framstående kunskapsnation. Ibland hör vi motsatsen, att det går utför. Men korrekt är att Sverige är ledande.

Vi ligger högt i rankingar som mäter innovationer. Vi satsar mer än nästan alla andra länder räknat i resurser per capita. Vi har en hög andel universitetsutbildade och många forskare. Vi har ett generöst utbildningssystem med studiemedel och avgiftsfria universitet. Vi har lockat till oss viktiga infrastruktursatsningar som i sin tur rekryterar högprofilerade forskare från hela världen.

Så kan vi fortsätta. Men en ledande position måste också försvaras. Vi behöver fortsätta satsningarna för att inte tappa mark. Det gäller kanske främst kvaliteten i verksamheten. I både forskningen och den högre utbildningen behöver vi värna och stärka kvaliteten.

Men vi satsar inte bara för att rankas högt. Vi behöver utbildning, forskning, samverkan av hög kvalitet för att möta samhällsutmaningarna.

Vi behöver utbilda fler studenter för att möta kompetensförsörjningen, inte minst i välfärdsyrkena. Vi har ett stort framtida behov av lärare, läkare, förskolepedagoger och vårdpersonal. Men också inom industrin och näringslivet finns behov inom en rad sektorer.

MP-S-regeringen har därför sedan den tillträdde haft ett väldigt stort fokus på kompetensförsörjningen. Vi är mitt uppe i en historiskt stor utbyggnad av antalet platser i högskolan. Den satsningen intensifieras nu inför 2021 med medel för 19 000 nya platser som är finansierade. Det är viktigt. För kvaliteten i utbildningen måste hänga med i den kvantitativa utbyggnaden.

Kvaliteten i den högre utbildningen har sin grund i den nära kopplingen till forskning. För att vi ska lyckas med att försörja hela landet med till exempel lärare är det viktigt att lärarutbildningarna finns på orter över hela landet. För att kvaliteten i utbildningen ska följa med krävs också forskning och starka forskningsmiljöer på alla lärosäten. De mindre universiteten och högskolorna bör stimuleras att profilera sig tydligare för att klara kvaliteten och konkurrensen. Distansutbildning och nätbaserat lärande är viktigt, och det kommer bli än mer betydelsefullt.

Studenter behöver också mer tid med lärarna. Det finns inga genvägar till hög kvalitet i utbildningen. Miljöpartiet vill därför att minst tio timmar lärarledd tid på de flesta högskole- och universitetskurserna ska ses som

ett absolut minimum. Med den överenskommelse vi har med januaripartierna tar vi klivet mot det målet, men vi kommer att fortsätta att driva detta.

Vi behöver både bredd och spets i våra forskningssatsningar. Utan spets tappar vi kvaliteten. Utan bredden finns inget underlag för en spets. Vi behöver därför rikta resurserna till ökade basanslag till lärosätena för att de ska klara av att vara de goda arbetsgivarna och skapa starka forsknings- och läromiljöer. Där vill jag verkligen trycka på det som Pia Steensland tidigare nämnde i debatten om att lärosätena måste stärka arbetsmiljöerna och anställningstryggheten. Men vi ska också satsa på den fria forskningen via forskningsråden. Det är de som är bäst skickade att klara av att fördela medel i konkurrens.

Samverkan med det omgivande samhället, med offentlig sektor, civilsamhället och näringslivet ger incitament och förutsättningar till hög innovationskraft. En stor satsning på forskningens infrastruktur, dyrbar utrustning och stora anläggningar, görs i den här budgeten. Det kommer också att vara avgörande för att bibehålla spets och hög internationell kvalitet i den forskning som bedrivs på Sveriges lärosäten under lång tid framöver.

Herr ålderspresident! I budgetpropositionen framgår flera av de satsningar som regeringen gör inför både kommande år 2021 och inför den forsknings- och innovationspolitiska propositionen som kommer att presenteras senare i veckan. Där finns, förutom de stora satsningarna på den fria grundforskningen, basanslagen och forskningens infrastruktur, också flera riktade satsningar som tioåriga forskningsprogram inom ett antal samhällskritiska områden.

Häromdagen meddelade ministern för högre utbildning och forskning, tillsammans med miljö- och klimatminister Isabella Lövin, att klimat blir det största nationella forskningsprogrammet när den nya forskningspolitiska propositionen presenteras. Vi inrättar också ett nytt forskningsprogram om hav och vatten. För klimat och miljö, hotet mot den biologiska mångfalden, det är vår tids ödesfrågor. Här finns behov av mer kunskap. Det gäller både hur vi ska ställa om våra liv och våra samhällen för att motverka klimatförändringarna och hur vi ska anpassa oss till klimatförändringarna som är här och nu.

Det här sista, klimatanpassning, handlar om hur vi ska klara starka vindar, översvämningar, torka och extrema temperaturer. Men det handlar också om hur vi globalt och här i Sverige ska hantera den situation som uppstår när hundratals miljoner människor världen över tvingas lämna sina hem – och kanske också sina hemländer – på grund av klimatförändringar och katastrofer. FN har prognostiserat 200 miljoner klimatflyktingar innan seklets mitt. Det är om 30 år.

En annan nyhet som kommunicerades förra veckan var att Mälardalens högskola blir universitet. Det är ju inte hur lättvindigt som helst man inrättar ett nytt universitet. Men här finns forskning och utbildning av hög kvalitet, många forskare och aktiva doktorander. Det finns också ett stort intresse från regionen, inte minst från näringslivet.

Mälardalen har en mer än tusenårig historisk koppling till Bergslagens gruvnäringar. Det var också en region som tidigt slog vinst av näringsfrihetens införande under mitten av 1800-talet då den svenska snilleindustrin blomstrade med en mängd livskraftiga verkstads- och industriföretag. Att vi nu får ett nytt universitet mitt i den här regionen pekar mot en ny era i den utvecklingen med goda samarbeten med dagens och morgondagens

industriföretag som ABB, Bombardier och Northvolt, men också med alla de många nya innovativa företag som nu kan få möjlighet att växa.

Herr ålderspresident! Jag har uppehållit mig mest vid forskningen. Jag ska avsluta med att ytterligare nämna någonting om utbildningen också.

Några av de viktigaste delarna i budgeten som avser utbildningen är: Satsningar på det livslånga lärandet, satsningar på utbildningar i hela landet, en decentraliserad utbildning, bättre tillgång till distanskurser, en kraftsamling för fler och bättre rustade lärare – det är jätteviktigt – och starkare hälso- och sjukvårdsutbildningar.

Vi behöver säkra en likvärdig utbildning med hög kvalitet i hela landet. Vi behöver bredda rekryteringen till högskolan så att fler får chansen. Men breddad rekrytering innebär också att vi kommer att behöva ta hand om våra studenter på ett bättre sätt. Vi har sedan länge tyvärr sett en ökning av psykisk ohälsa bland studenter. Det är verkligen alarmerande. Psykiska besvär är vanligare bland studenter än bland yrkesverksamma i motsvarande åldersgrupper. Det finns därför en satsning på studentkårens med i budgeten. Studenthälsan får också ytterligare medel. Vi tar den här utmaningen på största allvar.

Herr ålderspresident! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 63 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag ska bara komma med några funderingar och inte anta ett demagogiskt tonläge här.

Jag hajade till lite när Mats Berglund pratade om att lärarhögskolorna ska finnas över hela landet. Om jag minns rätt från förra mandatperioden lades några lärarutbildningar ned på grund av bristande kvalitet. Jag undrar hur Berglund ser på det här. Kan det vara så att man faktiskt måste koncentrera vissa utbildningar till vissa orter för att få tillräcklig kvalitet?

Det finns regionalpolitiska hänsyn att ta; jag är den förste att erkänna det. Men det handlar om en avvägning och en balans mellan dessa regionalpolitiska hänsyn och att upprätthålla kvaliteten på olika utbildningar.

Jag tror inte att man kan ha lärarutbildningen spridd på för många orter över hela landet, för det måste finnas kvalificerad och kunnig personal som driver utbildningarna.

Det är min fråga till Mats Berglund. Hur ser han på den här balansen?

Anf. 64 MATS BERGLUND (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Robert Stenkvis, för att du begär replik! Debattreglerna tillåter ju inte mig att begära replik på tidigare anföranden.

Jag måste ta tillfället i akt och säga att jag blir väldigt orolig när jag hör Robert Stenkvis prata så aggressivt och så attackmässigt mot utvalda teorier i forskningen och samtidigt, i samma andetag, prata om forskningens frihet.

Vi har sett precis de här attackerna i framför allt de högerextrema politiska grupperna runt om i Europa. Vi har sett hur man till exempel i Ungern – ett land som Sverigedemokraterna gärna hänvisar till – med denna retorik förbjuder den här typen av utbildning och stänger lärosäten.

Jag skulle gärna vilja veta vad du vill med de här attackerna mot genusteori och postmodernism.

Jag ska svara på dina frågor också. Jag tycker att det är otroligt viktigt med lärarhögskolor över hela landet. Vi vet att studenter stannar kvar på de orter där de examineras och i de regionerna, men det är väldigt svårt att få examinerade lärare, läkare och vårdpersonal att flytta till orterna. Därför är det oerhört centralt att vi har utbildningar över hela landet men också att vi satsar mer på distansutbildning så att vi får en kompetensförsörjning i de här yrkena i hela landet.

Ja, det har funnits problem med lärarutbildningar. Det tycker jag. Men vi har gjort en stor reform, och vi börjar komma till rätta med det. Vi ökar antalet platser nu, och jag tror att det kommer att finnas ett stort sug. Läraryrket har blivit mer populärt, så jag tror att det finns alla möjligheter att sköta lärarutbildningarna över hela landet. Det är min förhoppning och tro.

Anf. 65 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr ålderspresident! Nej, det är ytterst få sverigedemokrater som hänvisar till Ungern. Vi tycker om Orbáns invandringspolitik; det är ingen hemlighet. Men jag har över huvud taget inte hört någon som hänvisar i övrigt till Ungern, för vi vet inte ens hur hans system ser ut. Jag har läst lite i svenska tidningar om det, och det kan stämma eller det kan inte stämma – jag har ingen aning. I verkligheten har jag alltså hört ytterst få ledande sverigedemokrater som har hänvisat till Ungern.

Jag hade inte tänkt säga det här, men när det gäller postmodernismen är det den som är hotet. Jag läser svart på vitt: De tvivlar på det vi kallar vetenskap. De anser att det är en maktstruktur. Jag förstår inte hur man inte kan inse detta; det är helt obegripligt.

Jag har varit på ett Rifoseminarium. Jag poppade in på en lunch, och där var det en postmodernistisk professor i etik från Lund. Jag tänker inte nämna hennes namn, för hon är inte närvarande. Vi var 40 personer som satt där, och hon stod och föreslog på allvar att vi skulle avskaffa den parlamentariska demokratin.

Jag bara gapade, och så tittade jag mig omkring. Det var ingen som reagerade. Hon stod och föreslog på allvar att vi skulle avskaffa det jobb vi sitter här och gör nu. Jag undrade: Vad är hotet? Hon föreslog att man skulle ersätta detta med lagar och regler för mänskliga rättigheter. Då kan man fråga sig vilka som skulle besluta om dessa lagar och rättigheter. Jag fick aldrig tillfälle att fråga, för sedan avbröts seminariet.

Jag tycker att Mats Berglund ska syna postmodernismen lite närmare i sömmarna utan skyggglappar för öronen och ögonen och verkligen kolla vad det här är för någonting. Har jag fel? Jag hoppas att jag har fel, men jag tror faktiskt inte det.

Anf. 66 MATS BERGLUND (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag är forskare själv, och jag har många kollegor som använder delar av eller hela teoripaketet av den postmodernistiska teoribilden. Det är egentligen ett stort kluster av teoribilder; det måste man väl ändå säga.

Jag har också många kollegor som använder genusteorier. Det har jag själv också gjort i min egen forskning. Jag är medlem i Sveriges kvinno- och genushistoriker, till exempel.

Det är klart att man blir beklämd när den här typen av anekdotisk bevisföring sker mot enstaka forskare för att diskreditera en hel teori. Men

det är inte det som är det otäcka. Det otäcka är att vi har riksdagsledamöter från ett parti som använder samma retorik som högerextremistiska politiker runt om i Europa, till exempel i Ungern.

Ni behöver inte från Sverigedemokraternas sida säga att ni tycker att Ungern är ett föregångsland i alla delar, men vi har sett att ni använder samma retorik kring just de här frågorna. Det är precis samma attacker, och i Ungern har vi sett hur det har lett till att man förbjuder vissa delar i undervisningen och att man stänger universitet.

Det är därför jag är orolig, och det är det svaret jag skulle vilja ha. Vad är det ni menar med de här attackerna mot enskilda metoder och enskilda teorier i forskningen? Nu får Robert Stenkvist tyvärr inte svara på det, men vi får återkomma till den här diskussionen.

Anf. 67 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ålderspresident! Under året har coronapandemin prövat vårt samhälle. Påverkan har varit stor både för enskilda och på hela samhället. Människor är sjuka, folk förlorar sina kära, företag permitterar och människor har blivit av med sina jobb.

För att hantera pandemin och dess effekter har regeringen och riksdagen tillsammans med kommuner och regioner jobbat intensivt under året.

Jag är väldigt tacksam över det jobb som också våra universitet och högskolor har gjort under året. Man har ställt om sin verksamhet från campusundervisning till att ske digitalt på distans. Det har varit en stor omställning som våra lärosäten har tagit sig an, ansvarsfullt och med studenternas bästa i åtanke.

Studenterna har också visat ett stort ansvar för sina studier och för att begränsa smittspridningen. På universitet och högskolor har man dessutom producerat handsprit, hjälpt till med provtagning och levererat visir till vården. Studenter har ställt upp och frivilligt gått in och avlastat sjukvården när det har behövts som mest. Jag är stolt över våra högskolor och universitet men också över våra studenter.

Jag är också stolt över det arbete som har gjorts för att ge fler möjlighet att utbilda sig genom pandemin.

Vi ser ett ökat söktryck till högre utbildning i spåren av en förändrad arbetsmarknad. Hela 407 000 personer hade sökt sig till en utbildning inför höstterminen. Även inför vårterminen ökade antagningarna med 10 procent jämfört med förra året. Vi ser också en stor ökning i antalet sökande till vården. Det ger hopp inför framtiden. Det är tydligt att pandemin har gjort att fler vill hjälpa till i dessa livsviktiga yrken.

Fler behöver hitta en ny väg i livet. Då ska det starka samhället finnas till hands. För den som har varslat ska möjligheterna att kunna vidareutbilda sig öka. Här ges nya möjligheter till bristyrkesutbildningar, såsom läraryrket. För den som vill bli sjuksköterska och bidra till välfärden finns goda förutsättningar och förbättrade möjligheter att studera där man bor, oavsett var i landet det är.

Jag är glad över att vi har kunnat möta det ökande behovet av utbildning med en rekordstor utbyggnad av högskolan. För 2021 föreslår regeringen medel som möjliggör närmare 19 000 nya utbildningsplatser så att fler kan studera på universitet och högskola. Att vi gör denna satsning på utbildning är dubbelt positivt, dels får många människor möjlighet att studera och få en sysselsättning, dels ser vi till att stärka upp med utbildning

med inriktning mot vårddyrken, läraryrket och andra bristyrken inom välfärd och näringsliv som samhället och arbetsmarknaden så väl behöver. En investering i utbildning är en investering i både människan och samhällsbygget.

Totalt innebär utbyggnaden att Kunskapslyftet inom högskolan ökar från 25 000 platser för 2021 utifrån prognosen i den förra höstbudgeten till i stället cirka 44 000 nya platser under 2021. Detta är en förstärkning för 2021 med 1,7 miljarder kronor till högre utbildning. Det blir 2,4 miljarder om vi även tar med studiemedlen. I utbyggnaden ligger pengar till programplatser, korta kurser för yrkesverksamma, basårskurser och satsningar på utbildning i hela landet.

Det starka samhället ska finnas till hands och möta upp med utbildning när både människan och arbetsmarknaden behöver det. Tillsammans med satsningar på vårt robusta och världsunika studiemedelssystem, studentkårerna och studenthälsan kan studenter och samhället stå rustade för att ta sig igenom krisen.

Herr ålderspresident! En annan viktig del i att stå starkt rustad i krisen, och i kommande kriser, är de satsningar som vi gör på forskning och innovation. Våldigt snart kommer jag att kunna presentera en forsknings- och innovationsproposition som vi har tagit fram i ett samarbete i mitten av svensk politik. Inom kort kommer jag att kunna presentera propositionen i dess helhet, men redan nu finns en del att säga om hur vi satsar för att Sverige även fortsättningsvis ska vara en ledande forskningsnation

Att investera i forskning och innovation skapar jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Det krävs för att återstarta ekonomin under pandemin. Det krävs också för att bygga kompetens, välfärd och konkurrenskraft som möter våra samhällsutmaningar. Forskningen behövs för att lösa klimatutmaningen, för att skapa trygga och starka samhällen och inte minst för att möta kommande pandemier och andra hälsoutmaningar.

Forskning och innovation bidrar till utvecklingskraft över hela landet. Det stärker vårt samhälle. Forskningen angår oss alla, och den ska finnas på plats för att förbättra samhället och våra gemensamma liv. Det fria kunskapsökandet är också av grundläggande betydelse för att skydda och stärka demokratin. Sveriges universitet och högskolor är ett värn för den fria åsiktsbildningen, och den akademiska friheten och den fria forskningen ska därför främjas.

I budgetpropositionen för 2021 föreslår och beräknar regeringen en kraftig nivåhöjning av de statliga satsningarna på forskning och innovation. Det blir en förstärkning med ytterligare 3,4 miljarder redan 2021. Åren 2022, 2023 och 2024 beräknas satsningarna till 3,2, 3,3 respektive 3,75 miljarder kronor. Detta är investeringar i svensk forskning och innovation med 13,6 miljarder över fyra år. Det är en 10-procentig ökning av den statligt finansierade forskningen.

Detta är en framtung proposition, och den ger oss mycket goda förutsättningar att fortsätta att bedriva världsledande forskning och möta våra viktigaste samhällsutmaningar. Till skillnad från många tidigare forskningspolitiska propositioner görs nästan hela nivåhöjningen redan det första året av fyraårsperioden. Det behövs dock i spåren av pandemin, där behovet av en återstart av samhället och ekonomin är stort och där finansiering från stiftelser och näringsliv förväntas minska på grund av pandemin.

Staten tar därmed ett ansvar för att upprätthålla satsningarna på svensk forskning och innovation vid en tidpunkt då samhället och ekonomin liksom forsknings- och innovationssystemet utsätts för särskilda påfrestningar då samtidigt behovet av forskning är stort. Med stora satsningar på utbildning och forskning i hela landet står Sverige bättre rustat att ta sig igenom denna och kommande kriser. Som minister för högre utbildning och forskning är jag naturligtvis stolt över att kunna presentera dessa satsningar som ligger i mitten av svensk politik. Det här är satsningar som stärker människan, forskningen och arbetsmarknaden.

Herr ålderspresident! Då jag inte haft replikrätt vill jag avsluta med att säga några ord till Moderaterna och Sverigedemokraterna.

Jag lyssnade noga på Moderaternas talesperson. Jag såg och hörde stoltheten hos henne när hon berättade att hon läst på högskola och universitet, och jag hörde hur glad hon var över det. Moderaterna verkar tycka att det är viktigt med en politik för universitet och högskolor.

Jag kan utifrån Moderaternas politik dock konstatera att detta verkligen inte gäller för alla. De har ju plockat bort möjligheten till högskolebehörighet för ungdomar på gymnasiernas yrkesprogram. Så byggs ett klassamhälle där man stänger dörrar. Jag vill ha ett starkare samhälle som öppnar dörrar, där utbildning och bildning ska finnas för individen genom hela livet och över hela landet.

Jag vill vara väldigt tydlig mot Sverigedemokraterna. Jag betackar mig för Sverigedemokraternas samhällsrelevans. Det är en framtid som förskräcker. Sverigedemokraternas samhällsrelevans är alldeles uppenbar i det de uttrycker i ord och i sin budget. Den ligger helt i linje – i en rak linje – med andra auktoritära, högerkonservativa och högerextrema krafter när de skär ned på Malmö universitet, Södertörns högskola och alla de konstnärliga högskolorna. Konstnärlig forskning får inga pengar i Sverigedemokraternas framtid. Vetenskapsrådet och humsam ska bort. Jämställdhet finns det inte plats för i Sverigedemokraternas framtid.

Jag betackar mig för Sverigedemokraternas samhällsrelevans. Den är ofri, inskränkt och farlig. Den är långt ifrån den svenska modellen och långt ifrån det starka samhälle som jag vill vara med och bygga. Den visar också med all tydlighet att forskning och akademi – fri forskning och fri akademi – och att det fria kunskapsökandet verkligen är ett värn för demokratin. Så ska det fortsätta att vara.

(Applåder)

Anf. 68 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Matilda Ernkrans, för att du är här i dag! Det är väldigt angeläget och viktigt. Forskning är precis som du beskriver otroligt viktigt för Sveriges framtid.

Jag kunde inte undgå att se att statsrådet nickade igenkännande när jag i mitt anförande beskrev de otrygga anställningsförhållanden som dessvärre råder på lärosätena. Det gläder mig också att Mats Berglund som representant från regeringspartiet Miljöpartiet instämde i vikten av att säkerställa trygga anställningsformer inom akademien.

Jag skulle därför vilja att statsrådet lite grann utvecklar regeringens tankar och idéer om hur man ska säkra en bättre arbetssituation. Är det så att regeringen, precis som vi kristdemokrater, är intresserade av att inrätta

nationella karriärsteg, till exempel? I dag ser det ju väldigt olika ut på olika lärosäten.

Jag skulle också vilja veta vad statsrådet tänker om idén att faktiskt viga en del av basanslaget just till att säkra upp de här anställningsformerna.

Anf. 69 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Pia Steensland från Kristdemokraterna, för engagemanget i högre utbildning och forskning, inte minst när det handlar om trygga anställningsförhållanden.

Regeringen har sedan tidigare identifierat att vi behöver fortsätta att jobba med trygga högskolor. Det här är en stor sektor med många anställda och många studenter, och det är klart att man måste bli bättre på att ge trygga anställningsförhållanden. Det är ett sätt att rekrytera och få behålla de allra bästa och att ta till vara den kompetens som finns.

Jag kommer att utveckla detta också i den forsknings- och innovationsproposition som alldeles strax kommer att kunna presenteras för Sveriges riksdag.

Anf. 70 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, statsrådet, för det glädjande svaret! Jag ser verkligen fram emot julklappen i form av forskningspropositionen.

Jag skulle också vilja lyfta en annan fråga som är oerhört angelägen i den pandemi som vi befinner oss i nu och i den kris som finns inom vården. Vi har en vårdpersonal som har kämpat så oerhört hårt under våren för att hantera pandemin. De har ställt om på ett fantastiskt sätt och klarat det här. Sommarens medförde dock alldeles för lite tid för återhämtning, och pandemins andra våg sliter väldigt hårt på inte minst dem som nu kämpar för att rädda liv. Vi hör alarmerande rapporter om att det är otroligt svårt.

Det var glädjande att fribeloppet togs bort under innevarande år just för att studenter skulle kunna hjälpa till inom vården och stötta i de delar där så är lämpligt. Vi diskuterade frågan i utskottet, och jag uppfattade ändå att ministern var lite försiktigt positiv och att det kanske skulle kunna göras något även kommande år.

Herr ålderspresident! Jag skulle vilja veta om statsrådet kan ge några positiva besked inom detta område.

Anf. 71 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr ålderspresident! Debatten om studiemedel kommer att föras under morgondagen, men då jag inte har möjlighet att vara med på den debatten utan kommer att företrädas av riksdagsledamöter från utbildningsutskottet ska jag ändå ge ett svar nu.

Det är sant att vi har slopat fribeloppet under det här året, och vi gjorde det helt enkelt för att ingen skulle behöva fundera över hur det påverkar studiemedlen om man går in och jobbar i vården.

Regeringen har ju hanterat coronapandemin som så att vi måste vara beredda att fatta beslut allt efter hur pandemin utvecklar sig. Det här är en sådan fråga som vi naturligtvis tittar på och ser hur vi ska ta oss an för kommande år.

Ibland blir det en del missförstånd i debatten, och för att studenter ändå ska känna sig trygga vill jag vara tydlig med att även om vi har en begränsning av fribeloppet – något som vi hade sedan tidigare, efter årsskiftet – innebär det att till exempel en sjuksköterskestudent kan jobba nästan halvtid på ett halvår utan att slå i fribeloppsgränsen.

Jag känner mig därför övertygad om att våra studenter som har möjlighet att bidra i vården också kan fullfölja sina studier. Att vi kan hålla i och examinera sjuksköterskor är ju viktigt det med, för de behövs ute i vården.

Regeringen är som sagt beredd att fatta beslut allteftersom hur pandemin påverkar oss.

(forts. § 10)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.54 på förslag av tjänstgörande ålderspresidenten att ajournera sammanträdet till kl. 13.00, då statsminister Stefan Löfven (S) skulle lämna en återrapport från Europeiska rådets möte.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 13.00.

*Återrapportering
från Europeiska
rådets möte den
10–11 december*

§ 9 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 10–11 december

Anf. 72 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Europeiska rådets möte förra veckan hade en rad viktiga och svåra frågor på dagordningen – klimat, sanktioner mot Turkiet och budgetfrågan, för att nämna några. Däremot blev det ingen diskussion om förhandlingarna mellan EU och Storbritannien utan enbart en lägesuppdatering av kommissionens ordförande Ursula von der Leyen. Som nämnden vet fortsätter förhandlingarna med sikte på en överenskommelse snarast möjligt.

Fru talman! Dagen före mötet föreslog det tyska ordförandeskapet att Europeiska rådet skulle anta ett förklarande uttalande om genomförandet av den så kallade villkorlighetsförordningen – i syfte att låsa upp blockeringen i budgetfrågan.

Den överenskommelse som nu nåtts mellan rådet och Europaparlamentet är alltså intakt, och den rättsliga expertisen i både Regeringskansliet och rådet är överens om att det förklarande uttalandet varken förändrar förordningens syfte eller institutionernas befogenheter.

Uttalandet kunde accepteras av alla efter att Polen och Ungern backat från positionen att de inte kunde acceptera förordningen. Även talmannen David Sassoli bekräftade vid mötet att Europaparlamentet anser att uttalandet är förenligt med överenskommelsen om villkorlighetsförordningen.

Därmed kan långtidsbudgeten, återhämtningspaketet och villkorlighetsförordningen nu antas. Det är en stor framgång för det tyska ordförandeskapet, och det är en stor framgång för förbundskansler Angela Merkel personligen.

Det är också en mycket stor framgång för Sverige att det nu finns ett rättsligt instrument som pekar på kopplingen mellan utbetalningar från EU:s budget och att upprätthålla och respektera rättsstatens principer. Det är något som regeringen har drivit länge och hårt med mycket starkt stöd från Sveriges riksdag. Där ska Sverige vara stolt, tycker jag.

Fru talman! Covid-19 var återigen på dagordningen för en lägesuppdatering. Läget är, som alla vet, mycket allvarligt i stora delar av Europa, inklusive Sverige. Kommissionens arbete med att samordna medlemsstaternas insatser, inte minst vad gäller upphandling av vaccin, välkomnades, och kommissionen uppmanades också att ta vidare arbetet med gemensamma riktlinjer för snabbtester och ömsesidigt erkännande av testresultat. Vikten av att motarbeta desinformation om vaccinet togs också upp.

Fru talman! Efter nästan 12 timmars förhandlingar kom Europeiska rådet överens om att skärpa EU:s klimatmål för 2030. Utsläppen av växthusgaser ska minska med minst 55 procent. Det var ett mycket viktigt beslut för dels att EU:s klimatpolitik ska ligga i linje med de långsiktiga målsättningarna med att nå nettonollutsläpp 2050, dels att EU nu kan anmäla sitt åtagande till FN i tid och behålla sin tätposition i det globala klimatarbetet. Europeiska rådet ska återkomma till frågan om bördefördelningen mellan medlemsstaterna, inklusive relationen mellan kostnader för utsläppsätter och ersättning från den så kallade moderniseringsfonden för vissa länder.

Jag underströk den viktiga roll som ett hållbart skogsbruk och vattenkraften spelar i den gröna omställningen. Gemensamma åtgärder ska inte lägga hinder i vägen för detta, inklusive att möjliggöra investeringar. Finlands statsminister Sanna Marin delar vår uppfattning om att värna det hållbara skogsbrukets förutsättningar.

Fru talman! Med anledning av Turkiets fortsatta provocerande agerande i östra Medelhavet beslutade Europeiska rådet att utöka listningarna under den existerande sanktionsregimen. Kommissionen och den höge representanten Josep Borrell ska inför Europeiska rådets möte i mars återkomma med en lägesrapport som också ska omfatta möjliga utvidgningar av rådande sanktionsordning.

Samtidigt som vi nu går vidare med restriktiva åtgärder hålls dörren öppen för en positiv utveckling mellan EU och Turkiet, men det krävs en kursändring från det turkiska ledarskapet

Vidare antog Europeiska rådet de texter som låg på bordet om relationen mellan EU och USA, säkerhet och det södra grannskapet samt uppmärksammade den viktiga överenskommelse som nåtts om en ny sanktionsregim för mänskliga rättigheter.

Slutligen hölls efter toppmötet ett eurotoppmöte i inkluderande krets. Bankunionen och kapitalmarknadsunionen var på dagordningen. Även här antogs den text som låg på bordet.

Fru talman! Sammanfattningsvis tycker jag att vi från svenskt håll har anledning att vara nöjda med resultatet på mötet. Det visar att EU har förmågan, när det gäller, att hålla samman och komma överens i viktiga frågor. Ibland är det svårt, som nu med både klimatet och budgeten, men att det till slut går att komma överens är ett kvitto på styrkan i samarbetet. Det

ger trots allt tillförsikt. Därmed avslutar jag återrapporteringen från Europeiska rådets möte.

Anf. 73 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tackar statsministern för återrapporten.

Vi var flera som på samrådet sa att det var många viktiga och svåra frågor att behandla på rådsrådet, och det är nu glädjande att vi kan svara ”Äntligen!” på två av frågorna, nämligen rättsstatsmekanismen och klimatet.

Förhandlingarna om långtidsbudgeten har pågått under flera år, och det finns många delar som vi moderater inte har varit särskilda nöjda med. En förhandling innebär kompromisser, och Sverige har varit tvunget att kompromissa med mycket. Men vi har varit noga med att vi inte har kompromissat vad gäller rättsstaten. Vi var också kritiska till regeringen i somras när vi såg att rättsstatsmekanismen höll på att försvagas.

Nu är det glädjande att det finns en förordning på plats från och med den 1 januari. Det är historiskt, stort och nödvändigt. Men vi ska inte vara naiva och tro att allt är frid och nöjd nu. Rättsstatsmekanismen måste i praktiken betyda att man bryter den negativa utvecklingen i några av EU-länderna.

Lite orolig blir jag när jag läser i rådets slutsatser att EU-kommissionen i nära samarbete med medlemsstaterna ska utarbeta riktlinjer. Kan statsministern intyga att man inte kommer att godta några försvagningar av rättsstatsmekanismens tillämpning?

Äntligen har vi också ett kraftigt förbättrat klimatmål. Regeringen kanske inte har rosat marknaden här hemma vad gäller tydligheten i vilket mål Sverige har drivit, men det är glädjande att rådet nu har ett mål – och gick i mål.

Vid samrådet förra veckan var det flera partier som lyfte upp taxonomin. Statsministern sa att han skulle markera i frågan. Det hörde jag nu att statsministern också har gjort. Sverige kan inte acceptera det nu liggande förslaget.

Vilken respons fick statsministern? Nu nämnde statsministern Finland, men det räcker inte. Som vi alla vet krävs fler länder och allianser för att nå framgång i arbetet.

Anf. 74 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi ska verkligen ta till oss att den här förordningen är helt ny. Det har inte funnits något liknande förut, och att vi faktiskt har den på plats nu är något riktigt stort.

När det ska arbetas fram riktlinjer och metoder för att ta sig fram i detta är det naturligt, tycker jag, att kommissionen har en nära dialog med medlemsstaterna. Det är inget konstigt med det. Men det är klart att den förordning som är antagen och färdigförhandlad mellan EU-parlamentet och rådet, det är den som gäller. Det är den som kommissionen har att förhålla sig till. Den här dialogen med medlemsstaterna har alltså inget att göra med någon eventuell urvattning av regelverken, utan nu är det detta som är beslutat och detta som gäller. Hur man sedan tar sig fram i metoder tycker jag att det är rätt naturligt att kommissionen har en dialog om med medlemsstaterna.

När det gäller klimatet och taxonomin tog jag upp det under mötet för att klargöra att vi i Sverige har några naturresurser som är oerhört viktiga för oss. 70 procent av landets yta utgörs av skog, och den vill vi bruka på ett bra sätt. Vi gör det redan på ett bra sätt, men vi vill kunna göra det på ett ännu bättre sätt. Då kan vi inte förhindras av ett EU-regelverk som drar ned investeringsmöjligheterna i skogsbruket. Det går inte.

Förutom Finland är det flera länder som driver samma linje. Vi vet vilka de är – det är Tyskland, Slovenien och andra som har likartat skogsbruk som vi har och som har begåvats med rätt mycket skog.

Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen var också väldigt tydlig med att det inte fanns någon sådan avsikt från kommissionens sida. Det får vi se till att hålla i. Det finns ännu inget konkret förslag, men nu är det detta som är inriktningen på taxonomin. Nu får vi se till att hålla i det gentemot kommissionen.

Anf. 75 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack, statsministern, för ett tydligt svar och ett tydligt besked vad gäller rättsstatsmekanismen! Som statsministern sa inledningsvis är detta något vi varit överens om i Sveriges riksdag.

Vad gäller taxonomin har jag nu hört att statsministern markerade tydligt. Jag har också hört andra ministrar säga att de aktivt har drivit frågan om taxonomin, det vill säga en klassificering av miljömässigt hållbara investeringar.

Tyvärr kan vi ändå notera i olika inlägg att det inte verkar stämma, och det gör mig genuint orolig. Sverige har kommit långt i omställningen. Vår energimix är redan i dag till 98 procent fossilfri. Jag tycker att det är tråkigt att ändå höra de här tongångarna.

Vi hade dock som sagt ett samråd med statsministern förra veckan, och det har varit överläggning i finansutskottet i dag. Det är bra att ni har reagerat och vaknat nu, men det är lite fem i tolv. Jag tycker att det är tråkigt att det sker så sent och undrar varför. Jag hoppas verkligen att det inte är för sent.

Anf. 76 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det här är en uppfattning som vi har haft hela tiden, så det är inget nytt.

Jag håller med om att man ska ge akt på den här diskussionen och vart den tar vägen. Det finns säkert de som har olika uppfattningar jämfört med oss. Det är säkert så.

Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen sa vid sittande möte, och jag har också pratat bilateralt med henne efteråt i en paus i mötet, att kommissionen inte har någon sådan ambition som jag gav uttryck för att vi ser en fara i – att regelverket blir sådant att Sverige kommer att få svårare att få investeringar till sitt skogsbruk. Tvärtom ser de nyttan av grönt skogsbruk liksom av vattenkraften. Om kommissionens ordförande säger det tycker jag att vi kan börja där, och sedan hjälps vi åt för att argumentera mot dem som eventuellt har en annan uppfattning och driva den här positionen.

Det finns som sagt inget färdigt förslag ännu, men under resan dit ska vi använda det här på ett offensivt sätt.

Anf. 77 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Tack, statsministern, för åiterrapporten!

Jag hade också förberett en fråga om taxonomiförordningen, men eftersom det har kommit en hel del svar ska jag inte upprepa det som sagts.

Från Sverigedemokraternas sida vill vi understryka vikten av effektivt påverkansarbete, där vi måste finna fler likasinnade. Det är ju tyvärr så att parlamentet och rådet nu har gett kommissionen en delegerad akt där makten förskjuts till kommissionen. Då blir det ännu viktigare med ett effektivt påverkansarbete.

Fru talman! Budgeten och återhämtningsfonden var kanske det allra viktigaste som man fattade beslut om. Svenska skattebetalare ska nu ta lån för att sedan skänka till länder i EU med dålig budgetdisciplin och/eller ekonomier som är väldigt beroende av turism.

Här ska det finnas instrument för att följa upp hur medlen använts. Jag tänkte därför fråga statsministern hur regeringen avser att följa upp hur de här länderna använder medlen från fonden.

Anf. 78 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! När det gäller budgeten och för den delen Next Generation EU är det enormt mycket pengar som är tänkta att användas för att bygga upp ekonomin – eller återstarta den, ska jag säga – efter pandemin. Det är 30 procent miljöstyrande effekter, och 30 procent av pengarna ska också ha klimatperspektiv.

Den som ska följa upp, som ytterst är ansvarig för det, är kommissionen. Den ska följa upp och se hur pengarna används. Det är klart att Europeiska rådet också med jämna mellanrum måste få rapporter och ställa frågor om hur det fungerar i just den delen, men det är kommissionen som kommer att få det operativa ansvaret. Så är det med det andra också, så det är ingen nyhet.

Som jag sa ska kommissionen nu ta fram metoder för hur detta ska göras i samarbete med medlemsstaterna. Med så mycket pengar är det klart att alla har ett ansvar att fråga hur de används. Det operativa ansvaret för det kommer kommissionen att ha.

Anf. 79 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Tack för åiterrapporten, statsministern!

En av Centerpartiets enskilt viktigaste prioriteringar vad gäller EU är att varje medlemsland ska följa ett antal grundläggande demokratiska principer. Har man förmånen att vara med i den gemenskap som EU innebär ska man också respektera rättsstatens okränkbara betydelse, domstolarnas oberoende och vikten av fria medier. Om man inte respekterar dessa principer menar vi att man heller inte ska ha full tillgång till EU-finansiering. Detta har vi lyft fram upprepade gånger under det gångna året, och det förblir ett av våra mest prioriterade ställningstaganden.

Därför välkomnar vi den förordning som knutits till långtidsbudgeten som ställer tydliga krav på konditionalitet. Att Ungern och Polen släppte sina hot om veto mot förordningen är bra, men till dess att de fullt ut respekterar rättsstatens principer på hemmaplan måste övriga EU agera kraftfullt och unisont.

Ungern går till val 2022, och det finns risk att Orbán stärker sitt grepp om makten samtidigt som han försvagar oppositionen och medierna för sin egen vinning. Polen har sitt parlamentsval 2023.

Det är därför olyckligt att rådsslutsatserna som antogs i förra veckan var något svaga och otydliga. Till exempel ska delar av förordningen prövas i EU-domstolen, vilket kan innebära väldigt utdragna rättsprocesser på uppemot ett år eller mer.

Jag vill därför fråga statsministern hur han ser på den här frågan och hur diskussionerna gick i Europeiska rådet. Hur lång tid bedömer regeringen att det tar innan en mekanism kan vara på plats som utgör ett kraftfullt verktyg för att skydda rättsstatens principer inom EU?

Anf. 80 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Alireza Akhondis fråga är högst relevant.

Utgående från texten i slutsatsen är vi väldigt tydliga med att ta vårt ansvar för att värna unionens värden och stå upp för rättsstatens principer. Vi är till exempel eniga om följande: ”Syftet med förordningen om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionens budget är att skydda unionens budget ... mot alla former av bedrägeri, korruption och intressekonflikter.”

Som jag sa tidigare är det här helt nytt. Det har aldrig funnits något likande förut, så det är definitivt på rätt väg.

Att få detta på plats och implementera det är det som kräver en tids arbete. Nu kommer också prövningen i EU-domstolen att göras. Jag är inte orolig för den, beroende på att både våra egna rättsexperter och rådets säger att det förtydligande som gjorts inte på något sätt ändrar den förordning som vi kommit överens om.

Detta kommer inte att kunna tillämpas innan denna process är klar, men det gäller från och med den 1 januari 2021. Det innebär att även om det går tid däremellan kommer eventuella fel som är begångna tidigare, till och med den 1 februari 2021, att räknas in och kunna bli föremål för behandling enligt dessa regler.

Med tanke på kravet på rättsstatens principer och rättssäkerhet, som vi alla vill ha i alla olika situationer, är det nog inte så konstigt att det här sker nu. Det är dock viktigt att säga att reglerna gäller från 2021.

Anf. 81 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaret!

En mycket mer positiv nyhet vad gäller EU är det klimatmål som nu har antagits och som kommer att vara vägledande i det fortsatta arbetet mot ett hållbart och fossilfritt Europa.

Även om det är ett viktigt steg i helt rätt riktning hade vi i Centerpartiet hoppats på att målen skulle vara bindande för alla medlemsländer och inte bara för EU som helhet. Ska vi nå målet om nettonollutsläpp till år 2050 krävs det att samtliga medlemsländer tar sitt ansvar. Samtidigt är det tydligt att olika länder kommer att ha olika förutsättningar för att ställa om till ett fossilfritt samhälle. Den politiska viljan skiljer sig också mellan länder.

Jag vill därför fråga statsministern hur regeringen ser på det fortsatta arbetet med klimatomställningen inom EU. Hur bedömer statsministern att vägen framåt ser ut? Var kan framsteg göras, och var finns de potentiella

låsningarna? Hur kan man säkerställa att alla 27 länder bidrar till omställningen?

Anf. 82 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Detta är ett kollektivt mål; det är rätt. Det står dock också att alla medlemsstater ska bidra, och det är detta som nu måste utvecklas. Det ligger naturligtvis under kommissionens operativa ansvar att återkomma med vad det här kan komma att innebära ekonomiskt, socialt och miljömässigt för alla medlemsstater.

Vi har olika startpunkter; det är ingen tvekan om detta. Det är också det som återspeglas i det här. Man måste göra det individuellt, men alla ska medverka. Det satt väldigt hårt inne för inte minst Polen att över huvud taget gå med på detta.

Nu har vi flyttat fram positionerna. Nu har vi också, som jag sa tidigare, en budget där det står att 30 procent av budgeten och hela Next Generation EU-paketet ska ha en klimatanpassning och ett klimatperspektiv. Där finns stora drivkrafter bland annat när det gäller den fortsatta utvecklingen av utsläppshandelssystemet. Låt oss återkomma när alla medlemsstater har fått sina åtaganden.

Anf. 83 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Tack, statsministern, för åtterrapporten!

Nu har Europeiska rådet beslutat om minst 55 procents minskning av utsläppen till 2030 och uppmanar parlamentet och kommissionen att göra detsamma. Jag hoppas att rådets beslut inte innebär att parlamentet sänker målet i klimatlagen utan att man håller fast vid att det ska vara högre än 60 procent och helst 70 procent.

Jag vill upprepa det som vi från Vänsterpartiet har sagt tidigare: Det är olyckligt att Sverige har fört fram olika mål. Klimatet kräver att vi är eniga och att vi har höga gemensamma mål.

Jag skulle vilja veta vad som är Sveriges vilja när det gäller EU:s mål för minskning av utsläppen. Är det minst 55 procent, är det minst 60 procent eller finns det andra mål?

Enligt statsministern ska uttalandet om villkorlighetsförordningen inte påverka förordningen om rättsstatens principer. Men i uttalandet finns det många skrivningar som kan ge öppningar för de negativa länderna att fortsätta att förhåla. Jag vill veta hur statsministern ser på det och hur statsministern menar att dessa förhållningar ska kunna undvikas.

Slutligen vill jag ta upp Turkiet. Det är positivt att rådet nu har diskuterat att utöka listningarna, och jag hoppas att så kommer att ske. Men jag hoppas också att rådet framöver kommer att gå ännu längre och avsluta alla utbetalningar av EU-stöd till Turkiet som faktiskt möjliggör för Turkiet att fortsätta att pressa och utmana EU.

Anf. 84 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! I Europeiska rådet krävs det enhällighet, så om bara ett enda land säger ifrån blir det inget. Det som länderna i Europeiska rådet är överens om är minst 55 procent. Vi har hela tiden drivit på för att få det högre än så, men vi kommer inte dit. Då får man välja: endera står man kvar på 40 procent och nöjer sig med det för att man inte fick exakt som man ville eller så tar man ett steg och höjer ambitionen till 55 procents

minskning. Det hade vi stöd i riksdagen för att göra, och därför är det detta vi nu har kommit fram till.

Det står dock *minst* 55 procent; det innebär inte att det måste vara exakt 55 procent. Vi ska hela tiden driva på för att successivt höja målet. Jag tror att vi har ett momentum i många länder och att man ser att det här inte längre enbart upplevs som ett hot eller som något som ska ta ekonomin bakåt. Jag tror att man, precis tvärtom, ser det som vi gör: Detta är en möjlighet.

Nu har vi minst 55 procent, men låt oss trycka på. Vi vill gärna se detta öka, och då får vi möjlighet att jobba för ett höjt mål och en förbättrad ambition. Det är vad Sverige vill. Nu har vi dock tagit oss hit, och det är ett framsteg i sig.

Vad gäller diskussionen om villkorlighetsförordningen vet jag inte vad Ilona Szatmari Waldau menar med förhållning, så jag har svårt att förhålla mig till det. Men förordningen gäller. Det är den som ska implementeras, och det är viktigt att se det så.

Turkiet har vi pratat om ett antal gånger förut. Utbetalningarna till Turkiet har minskat betydligt. Jag tycker dock att vi ska ha kvar kontakten med inte minst civilsamhället och oppositionen i Turkiet; jag tycker att detta är viktigt.

Anf. 85 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaret! Jag fick dock inte svar på min fråga om vilket mål Sveriges regering anser att EU borde anta. Jag hörde bara att målet kan höjas och att det kan höjas med tiden. Här vill jag vara tydlig med att vi inte har tid att vänta; klimatet kan inte vänta. Jag skulle gärna vilja ha svar på vad som är det mål vi menar att vi ska driva i EU.

Anf. 86 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vi har drivit detta tillsammans med andra likasinnade länder, och då har vi kommit fram till minst 55 procent. Hade vi inte kommit fram till det hade vi varit kvar på 40 procent. Jag tycker att en minskning med 55 procent är bättre än en minskning med 40 procent. Men det står *minst* 55, och jag menar att vi då har en möjlighet att under tiden bilda opinion för mer. Jag tror som sagt att vi nu har ett momentum där allt fler ser att det här är vägen framåt och att det är precis denna omställning som inte bara – även om det är viktigt nog – ska rädda klimatet utan som också innehåller de nya jobben och den framtida välfärden. Ju fler som ser det, desto större möjlighet har man att ytterligare flytta fram positionerna.

Nu har vi fastställt minst 55 procent, och det betyder *minst* 55 procent.

Anf. 87 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Tack, statsministern, för rapporten från ett möte där många viktiga frågor avhandlades. Framför allt var det verkligen i elfte timmen som beslut om långtidsbudget och coronapaketen, som ju ska träda i kraft vid årsskiftet, kom på plats. Likaså var det oerhört viktigt att det fattades ett beslut om klimatmålen.

Frågan om rättsstatens principer var också viktig. Även om vi nu inte vet hur denna mekanism ska tillämpas, eftersom den är ny, hoppas vi

förstås – och tror – att detta är någonting som ska få verklig betydelse för konditionaliteten när det gäller hur vi betalar ut pengar ur EU-budgeten.

Det vi kristdemokrater kanske är mest oroliga för är den del som handlar om de så kallade egna medlen och vad detta framgent kan innebära i form av nya avgifter och skatter. Vi är ju motståndare till skatter på EU-nivå och hoppas att regeringen också framgent kommer att ha samma inställning.

Vad kommer att hända härnäst på detta område? Tanken är ju att alla frågor om egna medel ska tas nationellt i parlamentet. När bedömer statsministern att konkreta förslag gällande nya egna medel kommer till riksdagen?

Även covid-19 var uppe på dagordningen. Det gällde vaccin, testkapacitet och en hälsounion. Vi är lite oroliga för att förslaget i förlängningen kan komma att innebära kompetensförflyttning på hälsoområdet från nationell nivå till EU-nivå. När frågan diskuterades, vad blev statsministerns syn på vad en hälsounion konkret kommer att innebära för Sveriges del?

Kommer det att bli ett ömsesidigt erkännande av snabbtester, som statsministern talade om? Det har varit uppe flera gånger, på olika möten. Men jag har aldrig hört något resultat.

Anf. 88 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Om vi börjar i den sista änden, med en hälsounion, är svaret att vi ska koordinera mer. Vi ser att det har haft enorm betydelse. Det är klart att vi kan göra mer i samarbete. Men det ska *inte* innebära någon förflyttning av kompetens. Fördraget gäller. Det är det vi har att förhålla oss till.

Inte minst i vaccinfrågan har vi dock sett en enorm framgång. För ett år sedan visste vi inte vad covid-19 var. Det har vi fått veta med besked. Men vi vet också att vi tack och lov snart kan börja vaccinera medborgarna. I början sa vi: ”Det tar nog ett antal år innan det kan komma ett vaccin.” Det var vad vi såg framför oss. Nu kan vi med stor sannolikhet snart börja vaccinera. Det är samarbetet i EU som har möjliggjort det. De resurser som medlemsstaterna och EU har kunnat lägga in har gjort att företag som kan utveckla vaccin, med de pengar de har fått tilldelade, har kunnat göra en riktig satsning. När det gäller testningen tror jag att det har varit 30 000–40 000 människor som har testat. Det hade man inte klarat med mindre än att vi hade stöttat det.

När det gäller snabbtesterna kan jag inte svara på det. Men den typ av koordinering som vi har haft med vaccinet vill vi se mer av för att kunna godkänna varandras testresultat, för att koordinera hur vi kan lyfta restriktioner, för att resorna ska kunna ske på ett smittsäkert sätt och så vidare. Men det gäller också resiliensen, att bygga upp den tillsammans och ha mer beredskap exempelvis i dylika situationer. Koordination och samarbete är alltså ledord där.

I fråga om skatter är vi väldigt tydliga med att det inte ska vara några EU-skatter. Om det ska vara någonting får det bli någon typ av avgift som man kan använda. Men skattekompetensen, beslut om skatter, ska ligga hos medlemsstaterna och ingen annan.

Anf. 89 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag hoppas att skattefrågan verkligen får stanna på nationell nivå. Jag tror att vi kommer att ha stora diskussioner om de egna medlen framöver. Vi får nog återkomma till den frågan.

När det gäller hälsounionen är det en hel del frågor om läkemedelsstrategier och sådant i den. En av de viktigaste industrierna i Sverige är just läkemedelsindustrin. Den står också för en av våra stora exportinkomster. Därför är det väldigt viktigt att regeringen inte förbiser det i den diskussionen.

Turkiets agerande är oerhört allvarligt. EU måste vara berett att vidta ytterligare restriktiva åtgärder.

Avslutningsvis vill jag fråga om Belarus, som inte kom upp. Hur ser statsministern på Belarus, och hur går diskussionen om vad mer man kan göra för att stödja civilsamhället i Belarus och för att få en ny regim i landet?

Anf. 90 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! När det gäller Belarus är jag och Désirée Pethrus helt överens. Vi måste vara tydliga mot regimen med vad som gäller. Det var inte varken fria, rättvisa eller öppna val utan något annat. Därför är vår uppfattning att regimen inte är legitim.

Jag träffade Tichanovskaja när hon besökte Sverige, och det var just civilsamhället hon tog upp. Det som gjorde ett väldigt starkt intryck på mig när hon sa att det nu riskerar att uppstå en situation där civilsamhället upplever sig vara övergivet. Det får aldrig ske. Det är det absolut viktigaste.

Det som EU och även vi nationellt kan göra, även med hjälp av svenska organisationer och vi som politiskt ansvariga, är att se till att det finns resurser för våra organisationer så att de kan hålla kontakten. Att vi själva ger uttryck för stödet till de här organisationerna är jätteviktigt nu.

Anf. 91 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Tack, statsministern, för redovisningen!

Det är glädjande att EU nu har enats om att skärpa klimatmålen och därmed minska utsläppen med minst 55 procent fram till 2030, även om vi liberaler gärna hade sett ett ännu tuffare mål. För att uppnå målet är det viktigt med fokus på de energislag som är fossilfria. Vi är därför fortfarande oroade över taxonomin som är under framtagande. Statsministern har svarat på frågor om det. Vi kommer nog ändå att återkomma till detta.

Jag vill återkomma till långtidsbudgeten. Vi har länge drivit på för respekt för rättsstatens principer som en grundförutsättning för att länder ska kunna ta del av EU:s gemensamma medel. I långtidsbudgeten som det nu har beslutats om tas det, som statsministern har redovisat, historiska steg i den riktningen. Men förslaget går inte hela vägen. Krav på att EU-domstolen måste godkänna förslaget innan det kan börja användas kvarstår. Detta menar experter kan leda till att det kan dröja flera år innan några ekonomiska stöd kan dras in.

Jag undrar därför om statsministern ser att det finns några möjligheter att agera för att EU-domstolen snabbt ska kunna ge ett förhandsbesked om förslaget.

Anf. 92 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! När det gäller klimatet tycker också jag att vi måste återkomma till diskussionen om taxonomi. Det trycket måste bibehållas. Det har inte fattats några beslut där. Vi har gett tydligt uttryck för hur vi ser på saken. Det är flera som gör det tillsammans med oss. Men jag menar precis som Malin Danielsson att det finns all anledning att hålla det trycket uppe. Det är helt rätt.

I fråga om budgeten och att det inte går hela vägen delar jag inte riktigt den uppfattningen. En domstolsprövning innebär inte att man inte går hela vägen. Vi har kollat det med både egna och rådets rättsexperter. De menar att uttalandet som gjordes inte ändrar den förordning som rådet har kommit överens med parlamentet om. Den ligger där.

Domstolsprövning är alltså inte i sig av ondo. Det hade kunnat ske ändå. Nästan vilken medlemsstat som helst kan begära det när som helst, höll jag på att säga. Det är alltså inte en eftergift. Den görs, och det ingår i rättssäkerhetstänket. Jag har inget emot en domstolsprövning. Däremot kan man efterfråga en så snabb prövning som möjligt. Alla ser ju att detta har stor betydelse.

Oavsett när den processen tar slut gäller förordningen från och med den 1 januari nästa år. Även om det kommer en prövning senare, låt oss säga om två år, kommer man alltså att kunna pröva händelser, utbetalningar och åtaganden från och med den 1 januari 2021. Det är alltså ingen som kommer undan under de här två åren. I så fall kommer det möjligtvis senare.

Anf. 93 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret.

Jag konstaterar att det ändå finns en risk att Ungerns Viktor Orbán kommer att göra allt för att förhålla processen så att inget stöd till Ungern ska kunna dras in före valet i landet. Det kan påverka det ungerska valet. Det vore ett bakslag för den historiska framgång som vi nu ser.

Jag hör att statsministern säger att man kommer att följa processen. Jag ser fram emot att vi gemensamt trycker på för att få en rättsstat som fungerar utifrån de grundläggande rättsprinciperna.

Anf. 94 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag och Malin Danielsson är överens.

Anf. 95 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Tack, statsministern, för rapporten!

Det är inte lätt när 27 medlemsländer ska enas om avgörande framtidsfrågor. Men det finns onekligen en vilja att hitta gemensamma lösningar. Det visar inte minst förra veckans toppmöte. Att vi nu till slut har en långtidsbudget på plats och för första gången i EU:s historia har en möjlighet att stoppa utbetalningar till länder som bryter mot rättsstatens principer är oerhört viktigt och något som vi länge har kämpat för.

Det är också glädjande, som flera i kammaren har nämnt, att alla medlemsländer har enats om högre ambitioner i klimatpolitiken och ett bindande mål om utsläppsminskningar på minst 55 procent till 2030. Jag tycker ändå att det är värt att nämna att Sveriges ambitioner är högre än så

och att statsministern och regeringen har siktet inställt på att Sverige ska bli världens första fossilfria land.

Men det överenskomna målet om minst 55 procent uppnås förstås inte av sig självt. Beslutet förutsätter att alla medlemsländer tar sitt ansvar. Vilka insatser anser statsministern att EU ska prioritera för att påskynda utvecklingen från fossilberoende till fossilfria samhällen? Är det i transportsektorn? Är det i energisektorn? Vad anser statsministern är viktigast?

Anf. 96 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag menar nog att alla sektorer ska bidra. Det uttrycks i budgeten att 30 procent är dedikerade, men tanken är bredare än att budgeten i sig ska hantera detta. Det finns ett uttryck som lyder do no harm, och detta är viktigt.

Transportsektorn måste bidra; det är ingen tvekan om det. Det är så både i och utanför Sverige. Men alla sektorer måste bidra. Därför är det viktigt att rikta in mer budgetmedel till de olika sektorerna så att de kan sätta upp mål för utsläppsminskningen.

I transportsektorn handlar det om att flytta över mer till järnväg. Det som måste köras med lastbil ska köras med rena lastbilar och så vidare. Bara mål sätts och man är tillräckligt ihärdig kommer ut utvecklingen att gå åt rätt håll. Det ser vi i Sverige.

Ett område som är under diskussion är utsläppsrätterna. Hur kan utsläppshandeln effektiviseras så att den bidrar till att utsläppen minskar mer? Sverige gjorde en bra insats för ett antal år sedan när vi helt enkelt annullerade ett antal utsläppsrätter. Då höjs priset på utsläppen, och utsläppen minskar.

Diskussionen fortsätter om hur handeln med utsläppsrätter kan effektiviseras så att den bidrar till ännu mer minskning. Detta är ett tydligt område där vi behöver göra mer.

Anf. 97 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Fru talman! Jag tackar statsministern för redogörelsen.

Vi har äntligen landat ett klimatmål, och som vi har hört blev det på minst 55 procent. Det är dock inte tillräckligt eftersom det inte är i linje med vetenskapen. Som jag tog upp på EU-nämnden innan toppmötet går det inte att förhandla med naturens lagar.

Både Miljöpartiet och regeringen hade velat gå längre. Samtidigt är det historiskt att EU har samlats kring detta mål. Det gör att EU går före som en klimatledarkontinent, vilket är väldigt värdefullt.

På den öppna EU-nämnden tog jag upp frågan om nettomål och att vi är oroliga för att detta ska urholka målets ambitionsnivå. Det är viktigt att slå vakt om målets ambition och integritet så att det inte går att fiffla genom något slags kreativ bokföring.

Jag tog också upp utsläppshandeln, som är EU:s enskilt viktigaste verktyg. Detta kom ju upp på rådets möte, och statsministern rapporterade att man ska återkomma med kostnader för utsläppsrätter. Nu väntar förhandlingar med parlamentet, och parlamentet står ju bakom 60 procent.

Mina två frågor är: Hur ser statsministern på möjligheten att skärpa utsläppshandeln? Hur sannolikt tror statsministern att det är att vi nu kan få till en bra ambition för målet vad gäller dess integritet, apropå det här med nettomålet?

Anf. 98 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vad gäller netto- och bruttomål är det viktigt att vi ser upp. Man kommer såklart också att räkna sänkor, och den möjligheten finns. Men för vår del är det viktigt att ligga på om att det är utsläppen som ska minska. Vi ska inte rädda detta med att öka på sänkorna, utan utsläppen måste minska.

Att döma av de svenska satsningarna i stålindustrin, gruvindustrin och batteriproduktionen kommer mer och mer att handla om att få ned utsläppen.

Vi måste dock ligga på för att säkerställa en utsläppsminskning, för det är givetvis det bästa.

Utsläppshandel är en del, och därför är det upp till diskussion hur den kan effektiviseras. En del av pengarna från utsläppshandeln går till en fond som stöder omställning. Utifrån den diskussion som var förra veckan vill nog många länder se att det inte blir en försämring av detta stöd. Det gäller till exempel Polen, som vi alla vet har en lång väg att gå på grund av sin energimix bestående av olja, kol och gas och bara en liten del förnybart. Polen behöver därför veta att systemet med utsläppsrätter också i fortsättningen ger dem möjlighet att ställa om. Det kommer nog att vara en viktig parameter.

Vi ska driva på för ett effektivt utsläppshandelssystem som minskar utsläppen, för de måste minska.

Anf. 99 AMANDA PALMSTIERN (MP):

Fru talman! Jag tackar statsministern för ett tydligt svar. Så här sist i frågerundan får jag nog lov att upprepa lite av det som har sagts tidigare.

När det gäller demokrati och rättsstatens principer är det precis som statsministern sa historiskt att det skärpta regelverket kommer på plats. Oppositionen i Ungern har reagerat positivt på detta, och det är mycket bra att rättsstatsmekanismen antas med kvalificerad majoritet så att Polen och Ungern inte kan hålla varandra om ryggen med veto längre. Som statsministern också sa är regelverket som förhandlades med parlamentet intakt.

Kritiken gäller att man är rädd att det ska förhalas i EU-domstolen i flera år. Jag har dock också hört ett år. Det är därför bra om Sverige kan ha ett örnöga på detta så att det inte sker försök till förhalning. Det ligger säkert i riksdagens intresse att få följa denna utveckling fortlöpande.

Anf. 100 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag kan bara hålla med. Det är viktigt att vi håller koll på processen så att det blir som det är tänkt.

Förordningen är på plats. Parlamentet ansåg också att det uttalande som gjordes inte stred mot förordningen, och rättsexperterna har sagt att det inte ändrar syftet. Nu ska förordningen implementeras. Jag hade gärna sett den fix och färdig den 1 januari, men det går inte av praktiska skäl. Tillämpningen gäller dock från den 1 januari 2021, så även om det blir senare processer gäller den alltså från årsskiftet.

Återrapporteringen var härmed avslutad.

Anf. 101 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! Jag kände mig tvungen att begära replik efter det statsrådet sa om SD.

De nedskärningar som statsrådet tog upp är rent administrativa nedskärningar. Man kan ju göra vinster på att samordna administrationen, och de pengarna kan ju gå till undervisning och forskning. Det är bra och något alla vinner på.

När det gäller det forskningsanslag som vi tar bort från de konstnärliga högskolorna överför vi dessa pengar krona för krona till basanslaget. Detta måste man fatta när man läser tabellen. De förlorar inte en enda krona på detta. Vi för bara över anslaget från forskningen till deras basanslag.

Är det Victor Orbán som har föreslagit en sådan här modell? Nej, det är Pam Fredman i slututredningen.

När det gäller lärosätenas frihet vill vi egentligen ha mer frihet, inte mindre, som jag har påpekat en massa gånger nu. Vi vill två saker.

Det första är att den forskning och undervisning som sker ska följa högskolelagen och bygga på vetenskap. Man gjorde en jätterestaurering i Norge när man tog bort sådant som inte uppfyllde kraven, och då är det Norge vi pratar om, inte Ungern.

Det andra är att lärosätenas frihet ska bli större och att postmodernistisk ideologi inte ska påtvingas lärare när anslag söks. Erik Ringmar ska till exempel inte tvingas ha studentlitteratur av Judith Butler när han håller kurser i historia. Skillnaden mellan statsrådet och mig är att statsrådet vill att Ringmar ska tvingas ha med boken i litteraturlistan medan jag vill ha mer frihet. Ingen lärare ska bli påtvingad böcker i sin kurslitteratur. Jag tror att det är tvärt emot Orbáns politik.

Anf. 102 TREDJE VICE TALMANNEN:

Vi tittar lite fundersamt därför att vi inte brukar omnämna enskilda personer som inte deltar i debatten. Vi brukar inte namnge dem i kammardebatter om de inte är offentliga personer.

Anf. 103 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Jag vill bara ha fört till protokollet att det är Sverigedemokraterna som drar parallellerna till en viss person och ett visst land.

Det som jag mycket tydligt uttrycker är att det går en absolut rak linje i det som Sverigedemokraterna för fram i sin auktoritära, högerkonservativa, högerextrema ideologi. Det är en ideologisk utgångspunkt i hur ni ser att man ska begränsa den fria forskningen och välja ut vilken forskning som ur ett politiskt perspektiv är värdig att genomföras eller inte. Det är en del av den ideologiska tradition där Sverigedemokraterna befinner sig tillsammans med andra runt om i världen.

Det är ändå anmärkningsvärt att det var just på Malmö universitet och Södertörns högskola som det fanns lite administrativa vinster så att man kunde göra neddragningar där. Det är väl ändå med precision som man kan göra neddragningar på alla de konstnärliga högskolorna på just den konstnärliga forskningen. Det var just där Sverigedemokraterna hittade förändringarna när det gäller högre utbildning och forskning. Dessutom var Sve-

rigedemokraternas Robert Stenkvis i sitt anförande väldigt tydlig med att han och partiet inte tycker att jämställdhet är speciellt viktigt eller något som en fri akademi och en fri forskning ska hänge sig åt.

Jag vidhåller att detta är samma auktoritära väg som vi ser andra exempel på i vår omvärld, där både konsten och den fria forskningen i och med det hotas och där auktoritära högerkonservativa regeringar begränsar både utbildningen och forskningen utifrån sin ideologi. Det är inte en väg som jag och regeringen tänker ta. Vi tänker stå upp för den fria forskningen.

Anf. 104 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Fru talman! Dessa högskolor råkar ligga väldigt nära varandra. Det är tre mil mellan Lunds universitet och Malmös – numera – universitet, och samma sak med Mälardalens högskola och Södertörns högskola. Det är geografiska områden med precision, fru talman.

Nej, vi vill inte förbjuda någon forskning, mer än vad som görs i dag. Det är råd – Vetenskapsrådet och de andra råden – som beslutar vilka som ska få anslag eller inte. Alla får inte anslag; det är jättemånga som inte får det. Är det auktoritärt styre att neka anslag?

Regeringen styr med sina regleringsbrev. Jag tror att våra regleringsbrev skulle bli mindre styrande än regeringens och ge mer frihet. Om vi inte vill påtvinga lärare kurslitteratur, är vi auktoritära då? Det är ju regeringen, eller det som utlöper från regeringen, som är auktoritär och som påtvingar lärare kurslitteratur. Vi vill ju inte göra det. Om man vill ha en bok av Judith Butler får man ha det. Gör som ni vill! Det är detta vi säger. Vi vill ha mindre tvingande regler än vad regeringen vill. Hur man kan få det till auktoritärt förstår jag inte. Vi vill ha mer frihet, inte mindre frihet.

Anf. 105 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Jag förstår om Sverigedemokraterna har lite svårt att fatta. Ta bara en sådan sak som förs fram här i debatten: att det är regeringen som bestämmer kurslitteratur på våra universitet och högskolor. Det är ju falskt. Det stämmer inte. Det gör inte regeringen. Så jag förstår om det är lite svårt för Sverigedemokraterna att förstå.

Men jag kan hjälpa Sverigedemokraterna. Så här är det: I den auktoritära, högerkonservativa, högerextrema ideologiska tradition där Sverigedemokraterna befinner sig följer det som Robert Stenkvis och Sverigedemokraterna uttrycker en rak linje. Det är precis det som vi ser hända i andra delar av världen. Detta visar med all tydlighet att vi måste värna den fria forskningen och den fria akademien och att det fria kunskapsökandet på våra universitet och högskolor är ett värn för demokratin. Detta tänker jag fortsätta att stå upp för.

Anf. 106 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag inleder med att svara på statsrådets fråga angående möjligheter för fler att läsa på högskola och universitet. Frågan uppkom när man införde att alla yrkesutbildningar skulle bli treåriga och teoretiska och även vara högskoleförberedande. Då blev bekymret att inte alla som inte var studiemotiverade ville läsa på gymnasiet.

Det blev en stor diskussion om vad som skulle göras, varpå Moderaterna ändrade sig och sa att man i stället ska kunna välja bort de högskoleförberedande ämnena. Man kan välja så att det blir en yrkesutbildning utan de ämnena, eller så kan man ha kvar dem. Sedan kan man givetvis ångra sig senare i livet – man kanske vill läsa vidare i alla fall. Då finns förstås möjligheter att komplettera. När man har gjort det är det viktigt att högskoleprovet finns kvar som en andra chans. Även moderater kan ändra sig när det blir fel. Vi vill alltså att det ska finnas högskoleförberedande yrkesutbildning men att man ska kunna välja bort de högskoleförberedande ämnena.

Sedan har jag några frågor om forskningspropositionen, som statsrådet nämnde. Vi är väldigt positiva till det som vi har hört hittills. Vi har förstås inte hört allt ännu. Jag vet inte om vi ska kalla det julklapp eller inte; det återstår väl att se om några dagar. Vad vi vill vara säkra på är att de stora ekonomiska satsningarna också höjer kvaliteten och att det inte blir mer av samma som redan finns och som kanske inte riktigt räcker till.

Sista frågan gäller satsningarna på studenthälsan och hur de ska ske. Det är en jätteviktig fråga, och kvaliteten varierar mycket mellan olika studenthälsor. Jag har själv suttit i styrelsen för Akademihälsan och såg att behovet var väldigt stort men att det också var väldigt begränsat hur mycket studenthälsan fick och kunde göra. Därför vill jag gärna höra hur satsningar ska ske på studenthälsan.

Anf. 107 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Tack, Marie-Louise Hänel Sandström och Moderaterna!

Det som jag reagerade på var att den moderata riksdagsledamoten var väldigt glad över den möjlighet som hon själv hade fått att gå på både högskola och universitet och också uttryckte att detta är viktigt för att kunna stå stark på inte minst arbetsmarknaden.

Det är samtidigt alldeles uppenbart att Moderaterna tillhör dem som plockade bort och begränsade möjligheten till högskolebehörighet för alla elever som går på yrkesgymnasieprogram. Det går inte att säga något annat än att detta visar på en syn på människan och samhället där inte riktigt alla ska få det riktigt lika lätt att ta sig vidare till högre utbildning. Jag delar inte den synen. Jag tycker att om man har kunskaperna, ambitionen, möjligheten och viljan ska man ha möjlighet att ta sig vidare till en högre utbildning. Vi vet dessutom att vi har väldigt stora yrkesområden som behöver mer utbildad personal och som kräver högre utbildning – lärare, sjuksköterskor, ingenjörer och andra. Man får nog ändå ta ansvar för den politik som man själv företräder.

Jag ser mycket fram emot att presentera forskningsinnovationspropositionen i dess helhet. Det är självfallet så att den svenska forskningen vilar på kvalitet. Detta är också något som vi tillsammans med likasinnade i Europa driver på för mycket tydligt, för det är klart att vi ska ha den bästa forskningen av allra högsta kvalitet. Jag känner mig väldigt trygg med att det är det vi kommer att kunna fortsätta ha med en nästan 10-procentig höjning av forsknings- och innovationsbudgeten framåt i tiden.

Jo, det är ytterligare pengar som vi fördelar till studenthälsan. Vi ser nämligen att det behövs, inte minst nu när många studenter sliter hårt med studier på distans när de egentligen skulle ha varit på campus.

Anf. 108 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Jag vill återigen förklara för statsrådet att Moderaterna hade synen att det är viktigt att kunna gå på gymnasiet. När elever valde bort att gå på gymnasiet gjorde vi det möjligt att välja bort de studieförberedande ämnena. Men vi har ändrat oss och sagt att det är viktigt att möjligheten finns. Vi tycker absolut att det ska vara möjligt. Jag är fortfarande väldigt glad att jag har haft möjligheten, och jag vill att många andra också ska ha den. Vi tycker alltså att alla elever ska ha möjlighet att gå treårigt gymnasium som är högskoleförberedande.

Den som vill gå en yrkesutbildning och inte vill ha det teoretiska ska dock ha möjlighet att välja bort det. Det ska gå att komplettera senare. Gymnasieutbildningen är nämligen också väldigt viktig, även om det givetvis är viktigt att sedan komma ännu längre och vidare. Vi ser därför fortfarande med oro på att vissa som tycker att det är för teoretiskt väljer att inte läsa gymnasiet, men bilden är att alla ska ha möjlighet att läsa den utbildning de önskar. Det har man rätt att göra.

När det gäller forskningen i Europa har man inom forskningsvärlden sett en ganska stor oro just för satsningen i Europa, eftersom man inom EU ändå har satsat mindre pengar än tidigare. Vi har diskuterat detta tidigare. Det satsas mindre pengar inom forskningen, vilket gör att man känner en stor oro för att forskningskvaliteten ska minska både inom EU och i Sverige. Jag ser dock fram emot propositionen, givetvis. Jag hoppas också att det jag säger inte stämmer utan att vi kommer att satsa ännu mer än vi gjort tidigare och att vi kommer att hålla hög klass och inte bli förbispungna, vilket vi håller bli att bli just nu.

Anf. 109 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Sett i relation till bnp hör Sverige till de länder som lägger mest på forskning och utveckling, nämligen 3,4 procent av bnp. Det är dock ingenting som gör att vi kan luta oss tillbaka, utan vi måste snarare inse att vi behöver göra ytterligare lite till om vi ska behålla den positionen. Det är också anledningen till att vi har kunnat förhandla fram en 10-procentig ökning till forskning och innovation de kommande åren, och vi ligger oerhört starkt till redan nästa år – i den här forsknings- och innovationspropositionen är budgeten för forskning och innovation nio gånger så stor år ett än vad den har varit tidigare. Det är ju för att vi ska kunna vara ett ledande land också när det gäller forskning. Budgeten är framförhandlad i mitten av svensk politik, och det är jag väldigt glad över.

En del där vi också stärker den svenska forskningen handlar om att vi aviserar att Mälardalens högskola ska bli Mälardalens universitet. Det kommer att ge en enorm utvecklingskraft inte bara till den här regionen utan också till den svenska forskningen och det svenska forskarsamhället. Det finns alltså mycket spännande här som kommer att stärka kvaliteten men också se till att vi har forskning i hela landet.

Så sent som i förra veckan mötte jag en av Nobelpristagarna, och hon fick Nobelpris för forskning som hon till del hade genomfört vid Umeå universitet. Jag vet inte hur Marie-Louise Hänel Sandström ser på det, men vissa till henne ideologiskt närstående ledarsidor – kan man väl säga – brukar inte alltid vara helt för att vi ska ha högre utbildning, högskolor och universitet runt om i hela landet. Umeå universitet kanske inte betraktas som ett prestigeuniversitet av vissa, men jag tycker att det är ett fantastiskt

universitet. Nobelpristagaren sa också själv att det var avgörande för henne att hon fick bedriva sin forskning vid just Umeå universitet, med de förutsättningar som fanns där, och det visar väl på vikten av att vi har stärkt forskningen i hela vårt land.

Prot. 2020/21:54
15 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 110 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Tack för de inblickar vi fick i den forskningsproposition som ska presenteras, statsrådet Matilda Ernkrans!

Det jag vill prata om nu är dock inte forskning utan basutbildning. Vi är överens om att det är bra att högskolor och universitet byggs ut med fler platser så att fler av våra ungdomar och andra kan välja att studera, men jag saknar information om vad regeringen har för planer för att minska avhoppet. Jag tog upp det i mitt anförande, men statsrådet nämnde det inte i sitt anförande.

Vi vet ju att våra lärosäten och universitet har jobbat väldigt hårt och lyckats bra med att ställa om till digital undervisning, men samtidigt ser vi att avhoppet har ökat mycket mer än antalet nyantagna vid universiteten och lärosätena. Det skulle kunna vara en indikation på att det inte har fungerat så bra och att studenter som kanske inte kommer från studievana hem av olika skäl inte har klarat av studierna. Därför skulle jag vilja veta lite grann hur statsrådet har tänkt lösa det problemet, om vi kan kalla det ett problem.

Jag konstaterar att det i budgeten inte finns någon utökning av pengarna till, det vill säga ersättningen för, varje student. Det har vi i Vänsterpartiets budgetförslag just för att man ska kunna jobba mer med studenter och ge ett bättre pedagogiskt stöd. Vi saknar i dag också riktlinjer för hur ett pedagogiskt stöd ska se ut. Jag tror att alla lärosäten jobbar bra med detta, men det finns ingen enighet och ingen riktlinje. Det gör att det finns brister här och var.

Anf. 111 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Ilona Sztamari Waldau!

Jag vill börja med att säga att det verkligen är en historisk utbyggnad av högskolan som vi klarar av att göra. Jag menar att den är riktig nu när pandemin prövar oss och när fler faktiskt vill och ska kunna ta sig igenom en högre utbildning. Det är 19 000 fler utbildningsplatser inför 2021, och vi gör strategiska forskningssatsningar. Vi höjer alltså det strategiska forskningsanslaget, basanslaget, till våra högskolor och universitet med 900 miljoner permanent. Vi gör också en extrasatsning om 500 miljoner redan nästa år för att man ska klara av utbyggnaden av högre utbildning och kunna knyta an till forskningen.

Vi har också hört här i debatten om det bildningslyft som kommer att presenteras i forsknings- och innovationspropositionen. Vi gör satsningar på studentkåren, och vi gör satsningar på studenthälsa, och allt detta gör vi naturligtvis för att vi ska se till att våra studenter får de allra bästa förutsättningarna att i denna pandemi ändå ta sig igenom sina utbildningar. De ska kunna examineras och gå vidare ut i arbetslivet stärkta efter utbildningen.

Med det sagt vill jag vara tydlig med att vi lägger mycket fokus på att se till att studenterna faktiskt klarar den utbildning de har kommit in på. Det är viktigt. Men jag tycker att man i Vänsterpartiet kanske ska vara lite

försiktig med hur man använder siffror. Att räkna procent när det gäller siffrorna för ökning och avhopp ger en helt annan storleksbild än att räkna fysiska personer och antalet antagna. Ta Karlstads universitet, exempelvis: De har tagit in 1 881 fler, och avhoppet är 215. Siffrorna stämmer, men om man räknar detta i procent är alltså antagningen 16 procent och avhoppet 104 procent. Det blir väldigt märkligt att räkna det i procent.

Anf. 112 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik:

Fru talman! Man kan hålla på och bortförklara olika procentsatser bara för att det handlar om få personer, men faktum kvarstår att avhoppet från flera av våra lärosäten och universitet har ökat. Jag tycker att det är viktigare att ta till sig den signalen och diskutera hur det ska kunna åtgärdas än att angripa siffrorna i sig. Jag hade önskat få ett bättre svar, helt enkelt.

Vi är överens om att utbyggnaden av antalet utbildningsplatser är viktig, och jag tycker att det är en bra satsning från regeringen. Vänsterpartiet har verkligen välkomnat den och stöder den fullt ut. Men när man ökar antalet utbildningsplatser ökar man också antagningen, och då kommer det exempelvis in studenter som inte kommer från en studievän bakgrund. De kan behöva mer och extra stöd, och då behöver man se över hur man jobbar med det pedagogiska stödet. Jag tror inte att statsrådet nämnde det.

Slutligen vill jag beröra att statsrådet tog upp satsningen på studentkåren. Vänsterpartiet tycker verkligen att det är bra att regeringen äntligen satsar på studentkåren, men satsningen skulle behöva vara dubbelt så stor för att täcka behovet. Det gjordes en utredning av vad studentkåren skulle behöva när kårobligatoriet avskaffades, men de summorna gick ju aldrig ut till studentkåren. De blev i stället mycket lägre. Nu har regeringen lagt dit hälften av det som behövs om man vill att studentkåren ska göra samma arbete som de gjorde när alla studenter var tvungna att vara medlemmar i studentkåren. Jag välkomnar alltså satsningen, men den är inte tillräcklig.

Anf. 113 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Fru talman! Jag vill återigen understryka att vi gör en historisk utbyggnad. Det är viktigt för att möta inte minst en förändrad arbetsmarknad utifrån pandemin. Vi följer upp det med stora satsningar på de strategiska forskningsanslagen till universitet och högskolor, som gör att man kan klara av forskningsanknytningen när vi också bygger ut den högre utbildningen. Vi gör ett bildningslyft, vi satsar på studentkåren och vi satsar på studenthälsan. Detta tycker jag visar regeringens engagemang för att vi ska ha en högre utbildning som håller hög kvalitet och där våra studenter på universitet och högskolor kan må bra och klara sina studier.

Sedan måste man naturligtvis alltid jobba med högskolepedagogiken. Det är någonting som har blivit än mer tydligt under pandemin. Många universitet och högskolor vittnar också om att man nu lägger ytterligare engagemang på att klara av att ge utbildningar på distans som tidigare har getts på campus.

Jag skulle dock vilja säga så här: Är det någonting som vi borde ta med oss från denna debatt om högre utbildning och forskning är det väl att vi ska vara varsamma om fakta och statistik. Då tycker jag – det har ingenting med att förringa problemet att göra, och jag har ju också visat vad vi gör för insatser – att det är lite slängigt att göra de här jämförelserna i procent.

Vi kan titta på Karlstads universitet. Ja, det är 215 avhopp, men det är också 1 881 nya personer som antagits till utbildning. Det blir en mer rättvisande bild av vad som faktiskt har hänt, till exempel på Karlstads universitet, om vi använder de siffrorna. Det tycker jag att vi behöver ta ansvar för tillsammans.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 december.)

§ 11 Allmän miljö- och naturvård

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU1
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 114 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! I dag debatterar vi utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

För Moderaterna är det en självklarhet att vårda vår natur och våra vatten och efterlämna en bättre planet till kommande generationer. Klimatfrågan är till sin natur gränsöverskridande, och det yttersta målet för vår klimatpolitik måste vara globala utsläppsminskningar för att hålla temperaturökningen väl under två grader, allra helst en och en halv grad, i linje med Parisavtalet. Inom ramen för det måste vi i Sverige visa ledarskap för att nå våra egna nationella mål och göra det på ett sätt som förenar klimat med tillväxt och välbefinnande, för att på så sätt inspirera andra länder att följa efter.

Tyvär är regeringens politik spretig och ineffektiv. Sveriges utsläpp minskar inte i den takt som krävs. I genomsnitt har utsläppen minskat med mindre än 1 procent per år sedan 2014, enligt Klimatpolitiska rådet, och nu på morgonen fick vi siffror för 2019 som bekräftar att utsläppen minskar för långsamt för att vi ska nå våra mål.

Klimatförändringarna är en av de största utmaningar mänskligheten står inför. Det är lätt att tappa hoppet när världen målas i dystra färger, men där vissa ser mörker ser Moderaterna ljuset. Sanningen är att vi vet vad som måste ske, men vi måste kavla upp ärmarna och göra det. Politiken måste undanröja hinder för de stora tekniksprång och hoppfulla framsteg som vi ser omkring oss – SSAB som vill producera stål utan kol, LKAB med sin fossilfria järnvamp och Northvolt som vill producera hållbara batterier. De flesta bilföretag satsar nu på elektrifiering, och allt fler köper en utsläppsfri elbil.

De stora tekniksprång som vi behöver här och nu bygger på en avgörande sak: att det finns tillgång till fossilfri el så att det räcker för att både industri och transporter ska kunna ställa om. Medan regeringen mot bättre vetande förnekar stigande elpriser och elbrist i delar av landet menar Moderaterna att det är allvar nu. Vi gör en kraftfull satsning på ökad elproduktion, utbyggda elnät och en laddinfrastruktur i hela landet. Både klimatet och tillväxten kräver en politik som tar de stora frågorna på allvar och som gör omställningen möjlig i hela Sverige.

Prot. 2020/21:54
15 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

*Allmän miljö- och
naturvård*

Fram till 2045 kommer vi att behöva 60 procent mer el, förmodligen mer, eftersom LKAB:s nya satsning på fossilfri järnsvamp ensam kräver en ökad elanvändning motsvarande en tredjedel av Sveriges nuvarande energianvändning. Därför vill Moderaterna utveckla alla våra fossilfria energislag. Vi vill se forskning om och utveckling av förnybara energikällor men också ny kärnkraft med små, modulära reaktorer. Vi vill se ett nytt energipolitiskt mål om 100 procent fossilfritt. Vi kräver också kortare tillståndsprocesser för utbyggnad och investeringar i elnäten så att elen finns där och när den behövs.

Utöver industrin skriker också transportsektorn efter mer el. I dag kräver politiken att människor köper en elbil men möter inte upp i andra änden. Vad kan vara mer av ett statligt ansvar än att hjälpa till att bygga ut den infrastruktur som krävs? Moderaterna satsar i sin budget 1 miljard, dubbelt så mycket som regeringen, på en snabb utbyggnad av laddstolpar för personbilar i hela landet och ett stöd till laddstationer för lastbilar. Teknikutvecklingen är snabb, fru talman, och stödet ska vara teknikneutralt och kunna användas till el, elvägar och även tankstationer för vätgas.

Sveriges industri är i framkant, tekniskt och miljömässigt. Genom sin export av varor som tillverkas med små klimatavtryck bidrar den till minskade utsläpp globalt. Samtidigt står industrin för en tredjedel av våra utsläpp. Därför är det centralt i Moderaternas politik att få ned de utsläppen. Vi bygger ut Industriklivet för att verkligen stödja industrin i att utveckla och investera i nya tekniker. Vi vill också få på plats en storskalig satsning på att fånga och lagra koldioxid, så kallad CCS och bio-CCS. Tekniken kan på riktigt skapa både stora utsläppsminskningar och till och med negativa utsläpp.

Redan 2021 vill vi ha en finansieringsmodell på plats för att kunna stödja de företag som vill satsa på den här tekniken. När vi nu ser att vårt grannland Norge kliver fram och tar beslut i storttinget om att bygga en lagringsplats för koldioxid vill vi självklart att svensk koldioxid ska kunna lagras där. Vi måste hålla jämna steg och bejaka den fantastiska möjlighet som det innebär att kunna fånga och lagra koldioxid.

För att minska beroendet av fossila bränslen är också övergången till biobränslen en viktig del. Med en skogsindustri och ett jordbruk i framkant har vi enorma möjligheter i Sverige att producera hållbara biobränslen som behövs i till exempel våra bilar. Men trots att vi i Sverige redan undantar ungefär en tredjedel av vår skog från bruk vill regeringen undanta ännu mer, trots att skogen är helt avgörande i klimatomställningen.

Moderaterna vill att vi bygger hus av trä, tillverkar kläder av trä och kör våra bilar på bränslen från den svenska skogen. Då kan vi inte bara skydda mer skog; vi måste också använda vår skog. Vi satsar på ett grönt bränslestöd för att utveckla och stödja en storskalig inhemsk produktion av biobränslen.

Fru talman! Miljöfrågorna handlar om mer än bara koldioxid. Sverige har en av Europas längsta kuster. Många av oss lever och verkar nära och är beroende av våra vatten. Samtidigt vet vi att inte minst Östersjön mår dåligt av historiska försyndelser.

Moderaterna tar krafttag för ett rent och friskt Östersjön genom både nationella och internationella åtgärder för att minska övergödning, miljögifter och nedskräpning. Vi satsar också på avancerad vattenrening, bärg-

ning av miljöfarligt avfall samt forskning, liksom på en tryggad dricksvattenförsörjning och ett nationellt kunskapsråd för dricksvatten.

Moderaterna är måna om att områden med höga naturvärden ska skyddas men att de också måste tas om hand. Det finns ett skötselunderskott i dag, enligt Naturvårdsverket. Vi har helt enkelt skyddat mer än vad vi mäktat med att ta hand om. Moderaterna ökar därför medlen till förvaltningen av värdefull natur och stärker även den biologiska mångfalden genom åtgärder för pollinationer.

Vi vet också att människor upplever nedskräpning som ett problem. Skräp ger upphov till mer nedskräpning och otrygghet. Därför ger vi ett förlängt kunskapsuppdrag till Håll Sverige rent, men vi vill också införa böter, ett slags sanktionsavgift, för den som slänger småskräp som snus, fimpas och tuggummin i vår natur.

Fru talman! Det finns mycket att säga på det här området, men helt klart är att det är av central vikt att politiken i dag och vi som sitter i den här församlingen tar ansvar för vår gemensamma miljö – både för de människor och djur som finns på vår planet i dag och för kommande generationer.

Anf. 115 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att understryka att jag verkligen välkomnar Moderaternas engagemang i miljöfrågan. Mycket av det som Jessica Rosencrantz har lyft upp är också sådant som Socialdemokraterna och givetvis hela regeringen står bakom. Jessica Rosencrantz lyfte särskilt upp SSAB, LKAB, Northvolt och de fantastiska föresatserna som finns när det gäller elektrifiering.

Som socialdemokrat besjålas jag verkligen av att omställningen måste ske, att den måste ske nu, att den måste ske i hela Sverige och att den måste vara rättvis. Jag kan inte låta bli att förundras över att Moderaterna så varmt har omfamnat Industriklivet men sedan helt missar den andra delen som finns i och med Klimatklivet.

Jessica Rosencrantz lyfte särskilt upp att omställningen behöver göras möjlig i hela Sverige, och det är någonting som jag verkligen omfamnar och tycker låter alldeles fantastiskt. Men omställningen blir bara möjlig i hela Sverige om vi får den att ske på alla nivåer – i näringslivet, i kommuner och regioner och hos alla människor som bor runt om i Sverige. Då behövs båda delarna. Då behövs Industriklivet men också Klimatklivet.

Jag undrar därför hur Moderaterna har resonerat när man har omfamnat den ena men inte den andra satsningen, för de hänger intimt ihop för att vi på allvar ska kunna få ned utsläppen.

Anf. 116 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Hanna Westerén!

Jag kan börja med att konstatera att det är glädjande att vi har samsyn i många delar. Jag tror att det är viktigt att vi har en bred enighet i svensk politik kring många av huvuddragen i den här viktiga frågan.

När det gäller Klimatklivet är det ingen hemlighet att Moderaterna har kritiserat den satsningen länge. Regeringen lägger 2 miljarder på den här enskilda budgetposten. Satsningen har dömts ut av expert efter expert från exempelvis Riksrevisionen och Konjunkturinstitutet. Det handlar inte om

Prot. 2020/21:54
15 december

Allmän miljö- och
naturvård

att jag tvivlar på regeringens goda intentioner, men vi ställer krav på att våra skattepengar ska läggas på åtgärder som vi vet ger resultat.

Jag kan konstatera att Riksrevisionen i sin granskning till exempel kom fram till att Klimatklivet inte är en del av en effektiv styrmedelskombination för att nå transportmålet.

Jag betvivlar som sagt inte att det finns goda intentioner, men jag tycker inte att det är klokt att lägga de 2 miljarderna på den här satsningen som experterna bedömer är väldigt kostsam i relation till de utsläppsminskningar som den ger upphov till. Jag tror att det finns smartare sätt.

Vi gör till exempel en stor satsning på att bygga ut laddinfrastrukturen. Där menar vi att staten verkligen har ett åtagande. Staten har ett ännu större ansvar att se till att det finns en publik laddinfrastruktur längs med våra vägar än vad den har att hjälpa till med att installera hemmaladdning. Där har regeringens satsningar släpat efter år efter år. Riksrevisionen pekar på att om det är någonsans som man kan gå in från statens sida är det där det finns marknadsmisslyckanden, såsom den publika laddinfrastrukturen. Vi gör just den satsningen i vår budget.

Vi delar helt enkelt inte bedömningen att Klimatklivet är ett smart sätt att uppnå utsläppsminskningar. Vi kan göra bättre saker för skattebetalarnas pengar.

Anf. 117 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Fru talman! Jag respekterar givetvis hållningen när det gäller Klimatklivet. Man kan absolut landa i olika slutsatser i svensk politik. Dock efterlyser jag att man har ett perspektiv som hänger ihop, att man självklart lyfter fram industrins omställning – den är oerhört central, liksom fordonsflottans – men det måste hänga ihop och ske i hela Sverige. Jag tror att Klimatklivet alltmer kommer att visa sig ha väldigt positiva effekter.

Jag noterar särskilt att Jessica Rosencrantz lyfter fram våra expertmyndigheter. Tittar man på vad expertmyndigheterna tycker kan man se att Naturvårdsverket menar att utsläppen faktiskt går ned. Det finns positiva siffror där.

En annan expertmyndighet, som ledamoten själv lyfte fram, nämligen Konjunkturinstitutet, konstaterar att det absolut bästa och mest effektiva sättet att få ned utsläppen är att kraftigt höja bensinskatten. Är det någonting som Moderaterna är beredda att göra för klimatet?

Anf. 118 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Först och främst tycker jag att Industriklivet och Klimatklivet är två helt olika saker. Industriklivet handlar om att hjälpa industrier med investeringar i miljardklassen som på riktigt kan minska utsläppen radikalt i Sverige. Klimatklivet går till allt och ingenting och är ett otroligt spretigt stödssystem som Moderaterna eller experterna inte alls tror är en vettig väg att gå.

När det gäller koldioxidskatter håller jag med de expertmyndigheter som pekar på att koldioxidskatten är ett av de mest effektiva verktyg som vi har. Det är också därför som Sverige har en av Europas högsta bränsleskatter, och det stöder vi. Sedan tycker vi att man ändå kan diskutera vilken nivå de ska ligga på, för människor måste få en ärlig chans att ställa om.

Vi gör en dubbelt så stor satsning på laddinfrastruktur jämfört med regeringen. Men tills det finns en möjlighet för människor att köra elbil i

hela Sverige måste det gå att få ihop sin tillvaro här och nu, och då kan vi inte ha hur höga bränsleskatter som helst.

Det gäller att hålla två tankar i huvudet samtidigt, menar vi.

Anf. 119 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till den enda reservationen i det här betänkandet, och den är från Sverigedemokraterna.

Trots pandemin fortsätter miljö- och kanske framför allt klimatfrågorna att finnas högt upp på den politiska agendan. Det är glädjande. Samtidigt kan pandemin mana till viss eftertanke.

Trots massivt efterfrågefall av sällan skådat slag i världsekonomierna förväntas utsläppen endast minska med omkring 7 procentenheter i år. Oljepriserna befinner sig nu på ungefär samma prisnivå som innan pandemin bröt ut, och efterfrågan har särskilt drivits på av Kina och ökad jordbruksproduktion i Sydamerika. Vi kan räkna med att utsläppen återigen kommer att öka under 2021 drivet av ekonomisk tillväxt och beroendet av fossil energi.

Fru talman! Det är också detta som måste vara i fokus när det kommer till klimatpolitiken: att möjliggöra en övergång från fossil energi till fossilfri sådan. Sverigedemokraterna förordar därför ökade satsningar på forskning och utveckling. Det handlar om en storsatsning på en ny forskningsreaktor i Sverige.

Sett utifrån att kärnkraften står för nästan hälften av vår elförsörjning har det statliga stödet till forskning på kärnteknikområdet under lång tid varit ytterst blygsamt. För att kunna uppnå ny, modern och ännu mer säker kärnkraft i Sverige behövs också en hög nationell kompetens, och för detta behövs ökat stöd. Vi vill därför satsa på en statligt finansierad forskningsreaktor för fjärde generationens kärnkraft med syftet att kunna återanvända det använda kärnbränslet.

Fru talman! Utöver denna satsning vill vi även se ett nytt anslag för innovativ miljöteknik. Tanken är att stötta forskning och utveckling globalt och i ett tidigare skede än vad som är fokus för de satsningar som regeringen gör. Där ser vi i dag ett stort fokus på subventioner och företagsstöd. Det blir ofta komplext för politiken att syssla med den här typen av stöd som är marknadsstörande, och det är ett område där det ofta är dåligt att politiker försöker förutse vinnare och förlorare när det kommer till ny teknik.

Fru talman! Det är också detta fokus som ligger bakom att Sverigedemokraterna avvisar de nationella klimatinvesteringarna, som dömts ut av en lång rad expertinstanser. Det handlar om projekt som ändå skulle ha genomförts, och de beräkningar som görs av miljönyttan har också visat sig ha väldigt låg trovärdighet. Det vi däremot behöver ha satsningar på är infrastrukturen. Här behöver staten ta ansvar, framför allt på landsbygden. Vi satsar därför resurser på laddinfrastruktur.

Fru talman! Regeringen har två huvudsakliga strategier för att minska utsläppen från fordonssektorn, och det är två väldigt dåliga satsningar.

Först har vi bonus-malus-systemet, vilket vi avvisar och som vi drar ned på i våra satsningar i miljöbudgeten, även om det egentligen får en nettonolleffekt på statens budget. Bonus-malus-systemet har utvärderats av såväl Riksrevisionen som Konjunkturinstitutet som konstaterat en hel del saker.

Konjunkturinstitutets slutsatser är att systemet uppvisar brister i kostnadseffektivitet, att det är förknippat med rekyleffekter som stimulerar till ökat bilåkande och att det fördröjer förnyringen av fordonsparken, särskilt vad gäller stora utsläppsintensiva bilar. Man konstaterar vidare att det är svårt att finna välgrundade motiv till systemets existens, att analysen visar att bonus–malus har liten inverkan på utsläppen till 2030 och att systemet bör fasas ut.

Konjunkturinstitutet uttalar sig även om de fördelningspolitiska effekterna. Där finner man att det är sannolikt att systemet gynnar höginkomstagare i städer som kan tänka sig att köpa liknande bilar även utan stöd.

Vi har alltså ett stöd- och straffsystem för nya bilar som inte minskar utsläppen, för med sig samhällsekonomiska kostnader och gynnar höginkomstagare i storstäderna. Hur kan detta vara rimlig politik?

Fru talman! Det andra benet i regeringens politik på området är reduktionsplikten. Det är en reform som kanske inte är så känd bland medborgarna men som kortfattat innebär att biodrivmedel blandas in i det befintliga bränslet som vi tankar på bensinstationerna. I dag ska reduktionen vara 21 procent, nästa år 26 procent, och 2030 ska den vara 66 procent – en världsunik politik med unika konsekvenser. För medborgarna för detta med sig två saker. Dels blir biodrivmedel dyrare – med andra ord har vi nu ytterligare ett system som pressar priserna uppåt – dels ändras bränslets sammansättning. Enligt den senast tillgängliga statistiken importeras 95 procent av råvarorna till biodiesel eller mer specifikt HVO, och då är vi bara i början av reduktionspliktsnivån.

Ingen kan på allvar tro att svensk biodrivmedelsproduktion kommer att hänga med. Och om den skulle göra det har vi andra reduktionspliktsystem som är införda eller på väg att införas runt om i Europa, på en betydligt mer rimlig nivå ska sägas. Det är ju inte så att svenska biodrivmedel nödvändigtvis kommer att konsumeras i Sverige, utan handeln sker på en fri, oreglerad marknad.

Det mest alarmerande är dock miljönyttan med biodrivmedlen. Enligt den senaste statistiken bestod 44 procent av HVO av palmoljebaserade produkter, som enligt forskningen är betydligt sämre för miljö och klimat än vad fossil diesel är. Hur kan detta vara en rimlig politik? Sabbar klimatet men snyggar till den svenska statistiken är vad regeringen och de flesta partierna i kammaren gör.

Fru talman! Skogen är såklart en viktig del av det här utgiftsområdet och ett viktigt område för Sverigedemokraterna. Vi gör här en hel del omprioriteringar. Det handlar om anslagssänkningar som i praktiken innebär en satsning på svenskt skogsbruk. Vi anser att det svenska skogsbruket är ledande i världen. Det har god lönsamhet och sker ansvarsfullt, och våra skogsbrukare blir bättre och bättre på att kombinera dessa saker, vilket märks av att Skogsstyrelsen i dag prognostiserar att vi framöver kommer att få mer äldre skog.

Problemen i svensk skogspolitik skulle kortfattat kunna beskrivas som ett ouppnåeligt mål om levande skogar och ett problem med hur vi definierar skyddad skog här i Sverige. Genom att använda en svensk definition som avviker från internationell standard lyckas man konstruera att vi skulle ha problem med för lite skyddad skog i Sverige. Så är inte fallet om man skulle ta hänsyn till internationella definitioner. Detta driver således

på en osund expansion av skyddade områden, som fått en lång rad negativa konsekvenser för såväl skogsbruk som äganderätt.

Det har presenterats en utredning för att komma till rätta med de här problemen för markägare. Tyvärr är utredningens resultat spretigt och speglar därmed regeringen och dess splittrade syn på miljö kontra landsbygdsutveckling. Skogsutredningen innehåller en rad positiva förslag men även många negativa.

När det kommer till skogsutredningen vill vi gärna förverkliga en hel del saker som stärker markägarnas rätt att sköta den skog som vi alla har nytta av och som ger landsbygd, turism och biologisk mångfald en chans att blomstra, men avvisar de förslag som är skadliga för landsbygdens befolkning och näring.

Anf. 120 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Klimatförändringar och biologisk mångfald hänger ihop. En ny kunskapssammanställning från Naturvårdsverket och SMHI ger ett svenskt perspektiv på de starkt sammankopplade frågorna att begränsa klimatförändringarna och bevara den biologiska mångfalden. Forskare från Lunds universitet och SLU har arbetat fram en kunskapssammanställning som bygger på det arbete som klimatpanelen, IPCC, och den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald, Ipbes, har gjort.

Den globala uppvärmningen leder till att livsmiljöer för flera arter försvinner eller krymper, medan andra arter kan få utökade utbredningsområden. Så är det i världen och i Sverige.

Det finns bra exempel på åtgärder som gynnar både klimatet och den biologiska mångfalden, däribland skyddet av skog och strandskydd vid kusterna. Klimatarbetet kommer inte att lyckas om inte satsningarna på biologisk mångfald ökar.

Därför, fru talman, skulle jag vilja ställa en fråga till Sverigedemokraterna. De har ju väldigt effektivt i arbetet här i riksdagen de senaste två åren dragit med sig Moderaterna, Kristdemokraterna och ibland också Centerpartiet och hårt och konsekvent röstat emot Sveriges arbete för att skydda biologisk mångfald mer effektivt. Varför?

Anf. 121 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna vill skydda biologisk mångfald så effektivt som möjligt, så jag håller inte alls med om beskrivningen.

För världens klimat vore det bra om fler länder kunde ta efter svenskt skogsbruk. Vi ska vara stolta över vårt svenska skogsbruk och våra svenska skogsägare som tar ansvar och gör ett otroligt bra arbete som förhoppningsvis kan sprida sig till övriga världen.

Anf. 122 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Vi har i miljö- och jordbruksutskottet nu på förmiddagen fått en rapport om att miljömålet Levande skogar inte alls är möjligt att nå med dagens situation och dagens skogsbruk.

För oss beslutsfattare är det viktigt att hitta synergier och förebygga målkonflikter. Därför måste vi förstå att biologisk mångfald är en förutsättning för att klara klimatomställningen, inte någonting som vi kan strunta i. För att få en cirkulär bioekonomistrategi behövs satsningar på

biologisk mångfald, kolinlagringar i marken och ett mer hållbart uttag från jordbruk och skogsbruk. Det behövs hushållning.

Framtidens internationella köpare av svenska träprodukter kommer att ställa krav på skog där inte fjällskogen har skövplats. Vad är Sverigedemokraternas åsikt?

Anf. 123 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Biologisk mångfald är viktigt, men det betyder inte att målet Levande skogar är rätt formulerat. Som vi ser det är det omöjligt att kombinera målet Levande skogar och ett produktivt, livskraftigt skogsbruk. Det är ingenting som jag är ensam om att tycka. Vi har hört det genom åren i skogsdebatterna här i kammaren från en lång rad olika partier, även sådana till vänster.

Vi har exempelvis rödlistade arter som man då ska undvika till varje pris. Men vi vet ju historiskt att det varierar. Vi kommer alltid att ha vissa rödlistade arter. Arter lämnar rödlistningen och nya arter kommer in. Det är lite av en naturlig variation.

Vi ska arbeta för biologisk mångfald, men vi måste naturligtvis ha rimliga mål som tar hänsyn till verkligheten. Det är snarare det som är problemet. Vi har inget problem med biologisk mångfald.

Anf. 124 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Fru talman! Jag har med stort intresse lyssnat på Martin Kinnunens anförande och kunde inte låta bli att ställa mig frågan: Var finns hoppet och framtidstron? Jag tror nämligen att klimatfrågan, rätt hanterad, kan innebära enorma möjligheter för Sverige och oss alla.

Jag kan inte låta bli att ställa mig frågan vilket Sverige Sverigedemokraterna vill lämna vidare till våra barn. Sverige måste ställa om – det är bråttom. Svenskt näringsliv vill ställa om, liksom svenska kommuner och regioner. I omställningen finns stora utmaningar men också enorma möjligheter till jobb och utveckling. Rätt hanterad innebär omställningen mängder av nya jobb och fantastiska exportmöjligheter. Att ta omställningen på allvar är att värna svenska jobb och svensk tillväxt.

Därför undrar jag: Varför anser inte Sverigedemokraterna att detta är möjligheter som Sverige förtjänar?

Anf. 125 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag ska tala om vad vi vill ha för Sverige. Vi vill ha ett Sverige som bibehåller en fossilfri energiförsörjning, något som hotas av regeringens politik när man låter Miljöpartiet bestämma. Vi vill ha hög ekonomisk tillväxt i Sverige, men tillväxten har tyvärr stagnerat. Sverige har de lägsta tillväxtsiffrorna per capita i Europa.

Vi vill återindustrialisera Sverige. Vi vill inte att företag flyr med produktionen till andra länder; vi vill att de kommer tillbaka. För ju fler varor och tjänster vi kan producera i Sverige, desto mer bidrar vi till en hållbar klimatpolitik över hela världen. Ju fler varor som produceras här, desto bättre är det för övriga världen. Men det kan vara dåligt för de svenska klimatmålen, för om vi nästa år skulle börja producera all mat här i Sverige skulle de svenska utsläppen öka markant. Men världens utsläpp skulle minska. Det skulle alltså vara bättre för klimatet men sämre för Socialdemokraternas egen statistik, som de tyvärr har gjort till svensk.

Anf. 126 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Fru talman! Jag noterar givetvis med stort intresse det som Martin Kinnunen anför för Sverigedemokraternas räkning. Sverige ska industrialiseras. Det är sällan man är överens med Sverigedemokraterna, men att vi ska återindustrialisera och stärka den svenska industrin kan vi vara överens om.

Däremot verkar vi vara djupt oense om hur detta ska ske. Jag kan inte förstå hur man kan missa de möjligheter som finns i Industriklivet och Klimatklivet och i allt det arbete som just nu sker inom svenskt näringsliv, där man faktiskt ber om att politiken ska peka ut riktningen och hjälpa till med omställningen.

Jag undrar också kring den internationella aspekten. Jag vet att Sverigedemokraterna tycker att vi ska jobba med utsläppen på andra håll. Hur stämmer detta överens med att man så kraftigt vill dra ned på biståndet och därmed också klimatbiståndet?

Anf. 127 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Det är såklart glädjande att såväl vi som Socialdemokraterna har ambitionen att återindustrialisera Sverige, som jag skulle vilja säga att det handlar om. Men då funkar det inte att man måste vänta år ut och år in på tillstånd, att beslut ligger och samlar damm på Regeringskansliet och att vi inte har öppnat en svensk gruva på 20 år eller kanske mer. De viktiga metaller som behövs till batterierna kan vi inte fortsätta att importera från andra, smutsiga länder – vi har ju dem här i landet. Här behövs en mer offensiv politik om vi ska göra skillnad.

Vad gäller Industriklivet är det inte en satsning som Sverigedemokraterna är särskilt förtjusta i. Vi tycker inte att det är jättebra att politiker på olika sätt ska styra med företagsstöd. Men vi behåller alla befintliga satsningar. Vi kan också konstatera att inte alla de medel som regeringen avsatt för Industriklivet användes senast.

Anf. 128 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! I Vänsterpartiets budgetmotion, *Vägen ut ur krisen – en plan för jämlikhet och grön omställning*, presenterar vi omfattande satsningar på välfärden och ett reformerat skattesystem i syfte att öka jämlikheten genom omfördelning och skapa förutsättningar för att lyckas med den gröna omställningen.

När var och en gör saker för sig, utan hänsyn till att våra liv är sammanbundna i ett samhälle, drar de rika ifrån, välfärden kollapsar och klimatet havererar. Men när vi gör saker tillsammans blir det bättre för alla. Då kan vi stärka välfärden, öka friheten för de allra flesta, skapa rättvisa och jämlikhet samt lyckas med den nödvändiga omställningen.

I den del av budgeten som vi debatterar här i dag finns en hel del bra från regeringen som Vänsterpartiet tillstyrker, som satsningar på klimatinvesteringar, klimatbonusen och Industriklivet. Det finns dock en del som vi menar saknas, och vi har därför lagt till ytterligare 1,4 miljarder för kommande år i satsningar på utgiftsområdet. Detta hade kunnat göra det möjligt att genomföra nya satsningar.

Fru talman! Vänsterpartiet vill se en satsning som tar oss från ord till handling och som gör verkstad av de färdplaner som tagits fram inom ramen för Fossilfritt Sverige. Internationella energirådet, IEA, har nyligen

konstaterat att storskaliga investeringar för att främja utveckling, spridning och integrering av klimatvänlig teknik bör vara en central del av regeringarnas planer då detta kommer att både stimulera ekonomin och skynda på omställningen till förnybara energikällor.

Vänsterpartiet delar den uppfattningen. Vi menar att näringen själv bör bära en väsentlig del av omställningskostnaden men att det inte minst i skuggan av coronakrisen krävs snabba statliga åtgärder för att medverka till en omställning med minskade utsläpp och gröna jobb.

Inom ramen för Fossilfritt Sverige har ett antal branscher nu tagit fram egna färdplaner för hur respektive bransch ska bli fossilfri, med stärkt konkurrenskraft som följd. Färdplanerna innehåller konkreta förslag på åtgärder för både aktörerna och politiken. Hittills har 21 sådana färdplaner tagits fram, för bland annat bygg- och anläggningssektorn, sjöfartsnäringen och återvinningsindustrierna. För denna satsning avsätter Vänsterpartiet 1 miljard kronor för 2021 och totalt 4 ½ miljard fram till 2023.

I budgeten gör Vänsterpartiet också en satsning på klimatanpassade gröna städer. Samtidigt som coronapandemin har slagit hårt mot oss alla har den också visat oss att det finns andra sätt att organisera våra liv och vår tid. Vi är ute mer i naturen; vi ser att luftföroreningarna minskar i flera städer och att biltrafiken minskar.

Flera städer har anammat detta och lovat sina medborgare att återstarta på ett nytt sätt efter corona – att det inte ska bli en återgång till de trafikinfernon och luftföroreningar som varit. I städer som Milano, Rom och Barcelona har miljals med bilväg gjorts om till gång- och cykelvägar. I Paris har man tagit bort 72 procent av parkeringsytan, och i London har man infört en av världens största bilfria zoner, för att nämna bara några saker.

Hela Sverige ska med på omställningen, men i våra städer har vi möjlighet att göra stora förändringar snabbt för att till exempel drastiskt minska biltrafiken. Låt oss då göra det! Sveriges städer har stor potential att följa den globala trenden och bygga transporteffektiva städer som minskar utsläppen och stärker jämlikheten. Genom konsekventa satsningar som minskar utrymmet för bilismen kan vi skapa en mer jämlik tillgång till det offentliga rummet och ge alla rätt till tillgång till hållbart resande. Detta kommer att gynna alla, men särskilt dem med låga inkomster.

Genom satsningen Hållbara, jämlika och transporteffektiva städer vill vi i Vänsterpartiet ge stöd till en rad områden, bland annat bilfria städer, smarta urbana godstransportlösningar, ombyggnad av kontor till bostäder och omvandling av parkeringar till parker samt ett kraftigt utökat gång- och cykelnätverk.

Utsläppen behöver minska betydligt snabbare än vad som för närvarande sker i Sverige. Investeringssstöden behöver öka för att vi ska kunna åstadkomma det systemskifte som krävs i hela landet för att nå klimatmålen. När det gäller ny teknik behöver marknaden statliga insatser i form av riskdelning och finansiering för att investera i de fossilfria lösningarna. Inte minst inom transportsektorn finns ett stort investeringsbehov i fossilfria lösningar.

Vänsterpartiet föreslår därför ett ökat riktat stöd till klimatinvesteringar jämfört med regeringens föreslagna nivåer och utöver nuvarande Klimatklivet för att stödja medfinansiering med denna inriktning. Genom investeringsstöd för utbyggnad av biogas och produktion av andra förnybara drivmedel stärker vi jord- och skogsnäringens möjligheter att bidra till

såväl omställningen av egen energianvändning som produktionen av biodrivmedel i Sverige och därmed uppnå högre grad av nationell självförsörjning av fossilfria drivmedel. Det är en satsning som även rymmer ett ökat anslag för utbyggnad av laddinfrastruktur samt utbyggnad av vätgasinfrastruktur.

Vid sidan av dessa nya satsningar föreslår Vänsterpartiet även höjda anslag för både åtgärder för värdefull natur och skydd av värdefull natur. Under pandemin har betydelsen av både allemansrätten och tillgången på leder och naturreservat blivit tydlig. Många har vänt sig ut i naturen, och det är väl kanske inte att undra på att årets julklapp blev just ett stormkök. Skogens kulturmiljövärden samt de sociala värdena ska värnas enligt våra miljö kvalitetsmål. Skogens sociala värden uppstår bland annat i människors förbättrade hälsa och boendemiljö, regional utveckling och turism.

För att stärka allmänhetens tillgång till våra naturreservat och nationalparker men också för att genomföra skötselåtgärder för att stärka den biologiska mångfalden behövs utökade resurser som är långsiktiga. Därför höjer Vänsterpartiet anslaget för åtgärder av värdefull natur. För att bromsa utarmningen av den biologiska mångfalden måste natur med höga naturvärden skyddas i snabbare takt. Sverige når inte våra nationella mål om att 150 000 hektar skogsmark med höga naturvärden ska få formellt skydd.

Inte heller når Sverige med nuvarande insatser målet om att minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden ska vara skyddade för att uppnå ett ekologiskt representativt och sammanhängande nätverk. Vänsterpartiet föreslog i en motion som vi lämnade in nu i höstas att Naturvårdsverket skulle få i uppdrag att bilda nya nationalparker, och det är välkommet att Skogsutredningen föreslog just det. Med anslaget vill vi också öka möjligheterna för markägarna att få ersättning vid bildande av till exempel ett naturreservat. Anslagsnivåerna som de är i dag är otillräckliga, och markägare riskerar att fortsätta stå utan ersättning.

Anf. 129 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Elin Segerlind för ett intressant anförande. Hennes anföranden brukar vara det, så det är inte på något vis någon överraskning. Men det var särskilt en sak som jag tyckte var intressant att följa upp i en replik. Det handlade om skogens sociala värden.

Jag tror att vi alla inne i den här kammaren är stolta över de svenska naturreservaten. Vi är också stolta över att de under lång tid har hängt samman med en ambition om tillgängliggörande. Samtidigt är det så att en av de saker som är riktigt unika med Sverige är allemansrätten och allmänhetens tillgång till hela den svenska skogen. Under den största delen av alla de timmar som vi i svenska folket tillbringar ute i naturen – i Sverige innebär det ofta skogen – är vi inte i eller i anslutning till naturreservaten, utan ute i allemansskog, i all den övriga skogsmark vi har. Det är också för att vi har en relativt välskött skog. Det som många tänker på när det gäller att vara ute i skogen är nog faktiskt en skog som på ett eller annat sätt är brukad.

Jag skulle vilja följa upp det här lite. Jag hörde hur Elin Segerlind redogjorde för hur hennes parti vill utveckla naturreservaten och ha fler. Den saken kan vi diskutera en annan gång. Men hur anser Elin Segerlind att man ska fortsätta stärka den enskilda skogsägarens roll och bevara den enskilda skogsägarens makt och möjlighet att bruka sin egen skog på ett

sätt som levererar just de här värdena – en välkött skog som människor också kan vistas i? Risken om vi urholkar det här är att vi får mer skogsområden som är igenslyade eller skötta på ett sätt som kan vara värdefullt för naturen men som kanske gör att de inte blir lika lätta att tillgängliggöra för den bredare befolkningen.

Anf. 130 ELIN SEGERLIND (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Magnus Ek för frågan. Jag hoppas att jag också ringar in frågan i mitt svar.

En skog som är orörd, en naturskog, är inte nödvändigtvis en skog full med sly. Det kan vara en väldigt vacker skog som är behaglig att befinna sig i. Jag ser inte den konfliktlinjen. Vi måste inte bruka skog för att folk ska kunna vara i skog.

Med det sagt menar vi inte på något vis att all skog ska stå obrukad. Vi är för ett aktivt skogsbruk. Det är inga konstigheter med det. Men vi vill såklart se en bra balans däremellan.

Anf. 131 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag förstår det. Jag tror inte att någon i den här kammaren vågar säga att det finns skog som inte är trevlig att vistas i. Det vore väl nästan ett brott mot den svenska folksjälen.

Jag tror att ledamoten ringade in det viktigaste i min fråga. Det jag for efter var just det här – att få höra att man vill värna ägandet och brukandet av skogen, som jag tror bidrar till dessa värden.

Med det får jag tacka Elin Segerlind för svaret på frågan och för anförandet.

Anf. 132 ELIN SEGERLIND (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Magnus Ek – det är alltid trevligt att höra att man svarar inom någon form av rimlig omkrets till det som frågas. Det är inte alltid det händer i den här kammaren.

Jag kan tillägga att ersättningsnivåerna är en viktig del. Ska man göra avsättningar och ta hand om sin skog måste man få vettig ersättning för det, vilket jag också tog upp i mitt huvudanförande. Jag hoppas att vi framöver får en bra balans mellan det brukade och det bevarade.

Jag hoppas också att vi kanske någon gång kan prata om skogen utan att det blir alltför höga tongångar. Det lyckades vi kanske i och för sig med nu, får man väl säga, vilket är trevligt.

Anf. 133 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Kristdemokraternas politik grundar sig bland annat på förvaltarskapsprincipen. Människan har ett ansvar att förvalta de ändliga resurserna och naturvärdena. Vi som lever nu ska överlämna en jord som nästa generation kan ha som hem, en jord som förhoppningsvis är lite bättre än vad den var när vi tog över. Politiken ska därför, grundad på försiktighetsprincipen, utformas så att det offentliga, våra företag, civilsamhället och enskilda ges förutsättningar att göra rätt, det vill säga styra mot ett gott förvaltarskap och en hållbar utveckling.

Dessutom måste vi balansera så att den omställning vi nu är mitt uppe i blir en omställning som är ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar. Vi

måste visa att det är både nödvändigt och roligt att ställa om. Det ska vara lustfullt och inte nedtyngande. Skam- och skuldbeläggande snarare stjälper än hjälper. Därför ska vi också vara teknikoptimister och tro på både tekniken och framtiden. Vi kan inte backa in i framtiden och tro att vi då ska få med oss övriga världen i att ställa om. Vi kan inte säga till världens ungefär 700 miljoner människor som lever under den extrema fattigdomsgränsen: Ni får stanna där – vi håller på att ställa om. Nej, självklart ska världen utvecklas framåt i en mer positiv riktning för alla.

Att ställa om vår livsstil och minska utsläppen kan ha stor påverkan på enskilda och familjers vardagsliv. På miljöområdet krävs därför engagemang av oss alla. Det är politikens uppgift att få till stånd lösningar och en fungerande infrastruktur för detta, men i slutändan avgörs framgången av tekniska förutsättningar och av att förändringar är förankrade i människors omställningsvilja och i deras förmåga. Därför krävs att de beslut som fattas är väl underbyggda av forskning, leder till förändring och har mandat hos folket.

Fru talman! Miljöpolitiken är inte enbart en nationell angelägenhet, då miljöproblemen inte stannar vid nationsgränserna. Det är därför ett måste att miljöfrågorna hanteras internationellt. Många frågor kan lösas på EU-nivå, medan det krävs globala beslut för andra. Det är därför glädjande att EU till slut har nått en uppgörelse om ett nytt 2030-mål. Vi här i Sverige har ett högre mål, men vi är ändå på väg i rätt riktning även i EU.

Sedan måste vi göra det vi kan för att stoppa en del avarter som kommer från Bryssel på det här området. En del är att uppfatta som ren plakatpolitik, och en del är inte ens det eftersom det inte upplevs som att det har kontakt med verkligheten över huvud taget. Det gäller till exempel taxonomin som vi har diskuterat tidigare i dag eller målet om strikt skyddad mark. Man ska inte ges tillåtelse att jaga och fiska på den skyddade marken men väl ha möjlighet att sätta upp anläggningar för förnybar energi på samma mark.

Herr ålderspresident! Redan 2009 lovade de rika länderna vid klimatmötet i Cancún att mobilisera 100 miljarder US-dollar årligen som ett stöd till fattiga länders klimatarbete, en Marshallplan för klimatet, den gröna klimatfonden. Syftet med fonden var att samla in pengar som ska användas för klimatanpassning i de länder som drabbas hårdast av klimatförändringarna.

Den gröna klimatfonden startades för att hjälpa utvecklingsländer att utvecklas på ett hållbart sätt. Kristdemokraterna föreslår att Sveriges bidrag till den gröna klimatfonden ska utökas med en halv miljard årligen i förhållande till regeringens förslag.

Herr ålderspresident! Tekniken går framåt, och en teknik som vi ser blir alltmer i ropet nu är, som vi har hört här tidigare, CCS, Carbon Capture and Storage. I Sverige finns vad vi vet nu inga bergsformationer eller havsdjup som är lämpliga för koldioxidlagring. I Nordsjön och Norska havet finns däremot lämpliga områden.

Förutom enstaka projektstöd finns det i dag få incitament till att investera i koldioxidinfångning i Sverige. Även om tekniken går framåt behövs mer forskning och utveckling.

I dag släpper svenska biokraftverk ut cirka 30 megaton CO₂ årligen. Det innebär en stor potential för att dra koldioxid ur atmosfären. Växande

träd och andra grödor binder kol. När dessa förbränns i biokraftverk frigörs CO₂ som då kan fångas in och lagras.

Nettoeffekten blir alltså att koldioxid tas bort från atmosfären. Att Sverige har en så stor andel energi från biobränslen talar för att Sverige ska prioritera teknik för infångning och lagring av CO₂. Därigenom kan vi dra nytta av detta förnybara bränsle samtidigt som vi bidrar till att göra ett nettoupptag ur atmosfären.

Som jämförelse satsar den norska regeringen drygt 16 miljarder på koldioxidinfångning. I satsningarna finns i förlängningen möjlighet till en integrerad nordisk utveckling som Sverige bör bejaka och främja med investeringar i inte minst nätkapacitet.

Ett exempel, herr ålderspresident, är att Norge satsar drygt 3 miljarder på Norcems cementfabrik i Brevik. Norcems anläggning ingår i samma koncern som cementfabriken i Slite på Gotland, vilket tillgängliggör tekniken även där. Detta kan göras under förutsättning att nätkapaciteten till Gotland stärks. Det är något som vi kristdemokrater uppmanar Svenska kraftnät till i motionen om utgiftsområde 21. Potentialen som kan uppnås där är enorm.

Så en favorit i repris, nämligen snabbspår för strategiska klimatprojekt. I dag fördröjs viktiga strategiska investeringar i ny klimatvänlig produktion på grund av de långa tillståndsprocesserna. Bland annat lyftes detta på nyhetssidor när man presenterade LKAB:s satsningar tidigare i höst.

Ett tillståndsärende kan gå genom länsstyrelsen, mark- och miljödomstolen, Mark- och miljööverdomstolen och Högsta domstolen. Detta kan ta flera år, år som kan vara oerhört värdefulla för en investerare som vill ligga i den globala framkanten i en strävan efter hållbara lösningar på exempelvis vårt energi- och transportbehov.

Strategiska miljöprojekt, liksom hela innovations- och utvecklingskedjan, hos svenska industrier hämmas i dag tyvärr av våra tillståndsprocesser. I takt med att industrier flyttas från Sverige ökar även utsläppen globalt.

Det är därför av stor vikt att miljö- och klimatpolitik inte står i motsatsförhållande till svensk industriproduktion. Klimatnationalism, där nationella utsläpp anses värre än när de sker i mångdubbel skala i ett annat land, måste motverkas.

Därutöver finns det anledning att göra en större översyn av den prövningsorganisation och miljölagstiftning som står i vägen för att reducera omfattningen av tillståndsprocesserna och på så vis förkorta dem.

Det finns även anledning att föreslå ett snabbspår i prövningen av strategiska klimatprojekt. Genom detta skulle vi enligt Kristdemokraternas förslag kunna få en tillståndsprocess som varar maximalt tolv månader.

För att säkerställa att processen ska kunna genomföras som vi föreslår bör det utöver de medel som regeringen har inrättat för att snabba på miljöprövningar även införas ett anslag för snabbprövning av strategiska klimatprojekt.

Jag noterar att min talartid drar i väg, herr ålderspresident. Jag ska slutligen tala om fossilfritt flyg. Det får bli det sista på agendan.

Flyget står för en liten men växande del av klimatpåverkan. Det har tidigare visat sig svårt att finna koldioxidneutrala alternativ till dagens flygbränsle. På kortare sträckor kan dock elflyg användas, och tillsammans med den växande potentialen med vätgas kan elflygets betydelse växa.

För längre sträckor är även biobränsle, så kallad biojet, aktuellt. För att snabbt öka biojetproduktionen behöver vi fler godkända processer och fler råvaror att göra biojet av. Ökad lokal produktion av biojet är lönsamt för svensk industri samt viktigt för att stärka vår krisberedskap, och det är oerhört viktigt för landsbygdsutveckling och regional tillväxt.

I Sverige kan vi använda lokala råvaror, till exempel rester från skogsbruk. Som vi tidigare har föreslagit utvidgas Energimyndighetens främjandeuppdrag gentemot hållbara biobränslen för flyg till en satsning som omfattar även forskning och utveckling av elflyg. Där anslår vi mer pengar än regeringen.

Herr ålderspresident! Jag hade tänkt avsluta med något som kanske ligger mig varmast om hjärtat, nämligen skogen. Vi har tidigare hört om skogens fördel i omställningen. Det har även mina kollegor i miljö- och jordbruksutskottet hört mig påtala många gånger. Jag får hänvisa till tidigare debatter.

Jag vill härmed önska ålderspresidenten, talmanspresidiet i övrigt, tjänstemän, MJU-tjänstemän och mina kollegor i miljö- och jordbruksutskottet en god jul och ett gott nytt år!

Anf. 134 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr ålderspresident! Det är ganska vanligt att kristdemokrater inleder sina anföranden med att tala om förvaltarprincipen när de talar om miljö- och klimatfrågor. Det får mig alltid att fundera på vad som ingår i förvaltarprincipen.

Under det senaste året har Kristdemokraterna på ett ganska effektivt sätt arbetat mot frågor som man kanske skulle kunna tro ingår i förvaltarprincipen. Det gäller till exempel att vi inte ska förvalta, redovisa och mäta de kollager som vi har i skogsmarker i Sverige,

Kristdemokraterna har också arbetat för att vilja avveckla eller sänka kraven i miljömålet Levande skogar.

Kristdemokraterna har vid upprepade tillfällen drivit frågan att inte ta hänsyn till den genetiska mångfalden när det handlar om skydd av arter.

Kristdemokraterna vill till och med skjuta alla vargar i ett revir utan att de har påverkat omkringliggande brukare.

Kristdemokraterna vill minska insynen för civilsamhället i miljösammanhang, man vill inte ha kvar betesdjur i betesmarkerna som skapar den biologiska mångfalden, och man vill öka användningen av bekämpningsmedel.

Menar Kristdemokraterna att det är en del av förvaltarprincipen?

Anf. 135 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Det var en märklig replik från Maria Gardfjell där hon lägger åsikter på oss som jag över huvud taget inte känner igen.

Först och främst kan Maria Gardfjell gärna i sin nästa replik tala om vad hon menar med kollager i skogen bara så att jag får klarhet i det. Det förstår jag faktiskt inte.

Herr ålderspresident! Miljöpartiet och Kristdemokraterna har olika syn i en del frågor. Det är helt klart. Det är därför vi är olika partier.

En fråga där vi har diametralt olika syn gäller synen på svensk landsbygd. Vi vill för Kristdemokraternas del att svensk landsbygd ska vara

levande. Det ska vara möjligt att verka och bo på landsbygden. Du ska ha din livskvalitet. Det ska vara gott att bo ute på landsbygden.

Med Miljöpartiets politik och med miljörelsens politik verkar det snarare som att det vore bäst om ingen bodde på landsbygden. Det hade varit enklast, för då hade allt kunnat bli ett stort Skansen. Vi hade kunnat spara allt till eftervärlden utan att bruka det.

Problemet är att mycket av det som Miljöpartiet här anklagar Kristdemokraterna för är sådant som sätter käppar i hjulet för att det ska fungera att leva, bo och verka på landsbygden. Det finns absolut ingen förvaltar-skapsprincip i detta över huvud taget om vi ska tvinga folk att flytta däri-från och om alla ska klumpas ihop i städer.

Då måste jag ställa frågan till Maria Gardfjell: Vem är det som ska sköta alla de gröna näringarna när Miljöpartiet gör det man kan för att i stället jaga folk ifrån landsbygden? Vem är det som ska sköta skogen? Vem är det som ska sköta åkrarna? Vem är det som ska se till att vi får till exempel fossilfritt material till våra städer? Det finns absolut ingen förval-tarskapsprincip i att tvinga folk ifrån landsbygden.

Anf. 136 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr ålderspresident! I förra veckan, i torsdags, hade vi en debatt om regional utveckling och om hur vi får en sammanhållen landsbygdspolitik.

Regeringen har gjort stora insatser med att införa Landsbygdskommit-téns förslag, och till två tredjedelar är förslagen redan genomförda. Här är Miljöpartiet pådrivande för att människor ska bo och leva på landsbygden.

Min fråga, herr ålderspresident, till Kjell-Arne Ottosson var: Vad ingår egentligen i förvaltarprincipen när Kristdemokraterna som parti konsek-vent röstar emot möjligheterna för Sverige att redovisa kolinlagringen i skogsmarker i enlighet med LULUCF?

Anf. 137 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Det är ganska enkelt: Det är mänskliga rättighe-ter. Mänskliga rättigheter gäller likaväl alla som bor på landsbygden som dem som bor i stan. Oavsett var du bor är mänskliga rättigheter bärande.

I de mänskliga rättigheterna ingår bland annat äganderätt. Jag förstår att det är dessa frågor som Maria Gardfjell här är ute efter. Likaväl ingår det att du ska ha ett gott liv där du bor, och många av de frågor som Maria Gardfjell anklagar oss för här är livskvalitetsfrågor.

Maria Gardfjell står och skakar på huvudet. Och det är klart – bor man i Uppsala har man en syn, och bor man ute på landsbygden har man kanske en annan syn på olika frågor. Så kan det absolut vara, men jag noterar att det finns väldigt lite vilja att förstå vad det faktiskt innebär att bo och verka på landsbygden. Det är tråkigt när det kommer från ett parti som sitter i Sveriges regering och tyvärr tar styrning i väldigt många för landsbygden viktiga frågor.

Därmed går de åt fel håll, herr ålderspresident, och det skrämmer mig.

Anf. 138 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr ålderspresident! Särskilt tack, Kjell-Arne Ottosson, för att du lyf-ter fram Gotland, som ju är min hembygd! Det värmer alltid lite extra.

Kjell-Arne Ottosson och jag har tidigare debatterat landsbygdsfrågor och klimatfrågor, och jag vet att jag vid ett tidigare tillfälle fick lov av

ledamoten att kalla oss båda för lantisar. Jag tänkte fortsätta med det eftersom jag vet att det begreppet är positivt laddat för oss båda.

Det jag funderar särskilt över när jag hör det här är det som Kjell-Arne Ottosson lyfter. Kommuner och regioner ska vara med i omställningen, den ska ske på alla nivåer och det ska vara lätt att göra rätt. För mig låter det helt fantastiskt och som någonting som jag gärna skriver under på.

Men för att det ska vara lätt att göra rätt och för att omställningen ska ske i hela landet och på alla nivåer krävs det styrmedel och insatser för att den ska ta fart. Vi har tidigare i den här kammaren, också i dag, debatterat Klimatklivet, som ju är en insats som regeringen håller högt och som vi tror är ett rätt steg just för att möta en del av de mindre aktörerna och företagen. Det handlar om att ge små kommuner och regioner förutsättningar att ställa om så att det verkligen blir en omställning som sker i hela Sverige.

Därför undrar jag, från en lantis till en annan: Hur ska omställningen de facto genomföras? Hur ska den kunna ske på alla nivåer och genomsyra hela samhället i Tanumshede, i Töcksfors och hemma hos mig i Slite och Visby?

Anf. 139 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Låt mig börja med att understryka Hanna Westeréns ord om att ordet lantis är positivt laddat i allra högsta grad, så att det inte råder någon tvekan om det.

Som jag sa i mitt anförande är det oerhört viktigt när vi ställer om att vi gör det ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart. Det är oerhört viktigt. Det är viktigt att de beslut vi fattar här i denna kammare baseras på väl underbyggd forskning och att de leder till förändring och har mandat hos folket.

Då är det en del stora delar som vi måste ta som grund, där till exempel elektrifieringen är en sak. Vi noterar att vi sliter med att ha en leveranssäkerhet. Om vi ska klara att ställa om är elektrifieringen jätteviktig.

En av våra största konkurrensfördelar, som verkligen skulle stärka landsbygden, är att använda sig av skogen. En brukad skog ger mest klimatnytta. Därför ska skogen brukas – för att den hjälper oss i omställningen.

Som jag sa är vi teknikoptimister. Vi tror på tekniken. Vi tror på framtiden. Därmed är det som någon tidigare kollega var inne på i sitt anförande när det gäller våra svenska företag: Om de ska vara gångbara måste de ligga i framkant när det gäller omställningen. Oavsett om det handlar om att köpa nya bilar eller vad det än är vi ska handla har våra företag i dag ett miljötänk. Detta miljötänk är det som är med och för oss framåt.

Vi i Sverige vill ligga i framkant. Men som jag sa: Vi måste göra rätt så att det inte blir en form av plakatpolitik. Det måste vara saker som faktiskt blir rätt. Därför måste det också vara underbyggt av forskning. Det måste leda till förändring, och det måste ha mandat hos folket.

Anf. 140 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för svaret! Jag kan ändå inte låta bli att tänka att det inte hänger ihop. Som jag ser det måste det hänga ihop om omställningen de facto ska fungera på riktigt på alla nivåer.

Då måste vi ha långsiktigt hållbara spelregler som är tydliga för alla, för den lilla aktören men också för den stora. Den lilla kommunen långt bort från våra storstäder måste veta vad som gäller och kunna satsa för att ställa om. Dessa spelregler måste vara övertydliga, och man måste känna att det finns en styrka från offentligt håll. Därför tror jag att det är så viktigt med insatser likt Klimatklivet.

Jag kanske ska stanna där, för jag känner verkligen att det här inte hänger ihop. Det kommer aldrig att funka om inte alla nivåer är med och det finns en tydlig styrning och en tydlig styråra från statens sida.

Anf. 141 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Jag kan bara stryka under det som Hanna Westerén sa om långsiktiga spelregler. Det är oerhört viktigt i detta.

Det är viktigt att vi har en tydlig väg framåt när det gäller vart vi ska och att alla vet vad som gäller för att vi ska nå dit.

Vi förstår att det handlar om till exempel Klimatklivet, som Hanna Westerén nu även nämnde i sin replik och som vi hörde om här tidigare.

Det är en sak som vi i vår budget har prioriterat bort av flera skäl, men inte minst just för att det har fått en sådan skarp kritik från både Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen, bland annat. Vi noterade i fjol när vi hade vår budgetdebatt och detta var uppe att man sa att man nu skulle ta bort det som inte var positivt och utveckla Klimatklivet än längre.

Vi noterar också att vi fortfarande inte ser någonting som tydligt pekar ut den där vägen framåt som leder till omställningen. Därför satsar vi i stället på andra typer av åtgärder som kan vara med och se till att vi inte minst sänker CO₂-utsläppen. Där är till exempel elektrifieringen en stor del.

Anf. 142 HANNA WESTERÉN (S):

Herr ålderspresident! Ingen kan undgå den situation Sverige och världen befinner sig i. Tidigt i våras ställdes hela världen inför en pandemi. Covid-19 har tvingat oss alla att göra stora uppoffringar. Människors vardag har ställts på ända. Många har förlorat nära och kära.

Parallellt med den pandemiska krisen finns ytterligare hot mot människors hälsa och välfärd. Jorden blir allt hetare. Hav stiger, och isar smälter. Torka, översvämningar, bränder och andra följder av ett förändrat klimat slår redan i dag hårt mot människors möjligheter till ett gott liv. Parallellt med pandemin är klimatförändringarna ett globalt hot mot människan, och klimatet är vår tids ödesfråga.

Vi socialdemokrater är redo och villiga att ta oss an uppgiften att klara klimatkrisen. Det finns fortfarande tid att vända utvecklingen. Genom att modernisera Sverige och ställa om till ett fossilfritt Sverige kan vi klara klimatutmaningen samtidigt som vi säkrar nya jobb och värnar vår välfärd. Vi har tekniken, kunskan och viljan. Genom att samla Sverige kan vi bli det första fossilfria välfärdslandet.

Herr ålderspresident! Regeringens budget innehåller kraftfulla åtgärder för att minska utsläppen och främja omställningen till ett fossilfritt välfärdssamhälle. Klimatfrågan måste genomsyra alla relevanta politikområden och därtill ta hänsyn till de skilda förutsättningar som råder för svenska medborgare och företagare i olika delar av landet.

Regeringen fortsätter därför att utveckla och effektivisera klimatinvesteringsprogrammen inom energi-, transport- och industrisektorn. Alla samhällssektorer på alla nivåer behöver bidra till en hållbar och fossilfri utveckling. Klimatkollegiet, som inrättades i juni, leds av statsministern och syftar till att arbeta med att nå klimatmålen, driva på omställningen och genomföra en grön återhämtning.

I framtiden kommer vi att behöva fler och nya biobaserade produkter för att klara klimatutmaningarna och skapa fler jobb. Industrins gröna omställning är avgörande om vi ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Som ett av världens mest innovativa länder har Sverige oerhört goda möjligheter att ta en ledarroll i omställningen. Svensk miljöteknik är en exportvara, och vår konkurrenskraft är väldigt god. Medvetenheten om hållbarhetsutmaningarna är hög bland allmänheten, och svenska företag är mycket motiverade att driva på utvecklingen.

Vi föreslår därför i budgeten industrisatsningar på 950 miljoner kronor. Vi satsar även på att ge stöd till industriprojekt såsom biodrivmedelsproduktion, plastreturraffinaderier, vätgasproduktion, återvinningsanläggningar och batteriproduktion. Satsningen knyter an till den cirkulära strategin som den socialdemokratiskt ledda regeringen har tagit fram. Detta är en nödvändighet om Sverige ska nå målet om nettonollutsläpp senast 2045.

Som del av industrisatsningarna finns investeringsprogrammet Industriklivet som stöttar industrins omställning till nollutsläpp genom tekniksprång. Regeringen breddar Industriklivet med 250 miljoner kronor under 2021. För att ytterligare påskynda industrins omställning föreslår regeringen också satsningar på gröna statliga kreditgarantier om 50 miljarder kronor för att stötta hållbara industriinvesteringar.

Herr ålderspresident! Den gröna återhämtningen efter krisen ger oss en unik möjlighet att öka takten i omställningen till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi. Det är nödvändigt om Sverige ska uppnå de globala miljö- och klimatmålen i Agenda 2030. Men det är också viktigt för att Sverige ska behålla sin konkurrenskraft och position globalt. Svensk produktion och export av hållbara, klimatsmarta och cirkulära innovationer kan bidra till fler jobb och företag i Sverige samt till en hållbar utveckling genom minskade utsläpp.

Genom innovation och företagande, baserat på cirkulära materialflöden och affärsmodeller, kan utvecklingen av en resurseffektiv, giftfri, cirkulär och biobaserad ekonomi främjas. För att öka takten i omställningsarbetet har regeringen därför beslutat om en nationell strategi för cirkulär ekonomi som pekar ut riktningen och ambitionen för omställningen.

Herr ålderspresident! Jag vill också tala om transporter. Det är inte bara industrin som har stora möjligheter till omställning. Även transportsektorn har givetvis stora utmaningar framför sig, men också stora möjligheter. Utsläppen av växthusgaser från transportsektorn och arbetsmaskiner står i dag för närmare 40 procent av Sveriges utsläpp av växthusgaser. Men man har också oerhört goda förutsättningar att minska sina utsläpp genom elektrifiering och genom att gå från fossila till hållbara förnybara drivmedel.

Reduktionsplikten är ett av våra viktigaste styrmedel för att minska utsläppen. Därför föreslår regeringen att reduktionsnivåerna höjs successivt till 2030. Detta förväntas ge långsiktiga förutsättningar för ökad produktion av hållbara drivmedel i Sverige och kommer att ha en betydande effekt

på minskade utsläpp och Sveriges förmåga att nå målet om 70 procents utsläppsminskning i transportsektorn till 2030.

Utöver styrmedel behöver produktion av hållbara drivmedel ta fart på riktigt. Biogas är en förnybar energikälla med mycket hög miljöprestanda. En stor del av det material som används för att framställa biogas kommer från lantbruket och livsmedelskedjan, till exempel gödsel och rester från mejerier, livsmedelsförädling och slakterier. Dessa näringar har en central roll i omställningen till en cirkulär och biobaserad ekonomi i Sverige. I arbetet med att nå dit kommer svensk landsbygd att vara helt avgörande. Därför har vi föreslagit 200 miljoner kronor i stöd till att förlänga produktion av biogas under 2021.

Herr ålderspresident! Sverige har en tradition av att ta ledartröjan i internationella sammanhang. Det gäller även klimatfrågorna. Förutom att vi är pådrivande för ett ambitiöst globalt genomförande av Parisavtalet i linje med 1,5-gradersmålet driver vi också på för revidering av det europeiska utsläppsrättshandelssystemet i kommande översyn. Genom att justera taket för hur många utsläppsrätter som delas ut varje år kan vi underlätta för europeisk industri att ställa om.

Det är oroväckande att se hur vissa länder efter pandemin aviserar minskad ambition i klimatfrågan. Det borde vara precis tvärtom. Därför verkar den svenska regeringen för ett EU-mål om klimatneutralitet senast 2050. Det ska gälla för EU som helhet såväl som i varje enskilt medlemsland.

Vi behöver förstärka vårt globala samarbete för att våra länder ska kunna återhämta sig efter pandemin och för Parisavtalets genomförande. Kommissionens gröna giv är central i det arbetet liksom samarbetet i Norden. Regeringen har därför erbjudit att Sverige 2022 ska stå värd för ett högnivåmöte 50 år efter FN:s första miljökonferens i Stockholm 1972. Mötets fokus är genomförandet av Agenda 2030 men ger också goda möjligheter att se över och stödja arbetet med grön återhämtning och omställning. Regeringen verkar genom de regionala samarbetena i Norden, Arktis och Barents för att genomföra de klimatpolitiska målen.

Herr ålderspresident! Jag vill avsluta mitt anförande med att särskilt nämna våra satsningar på biologisk mångfald och ekosystemtjänster som är avgörande för människors, djurs och växters överlevnad.

Den biologiska mångfalden minskar globalt. Ekosystemtjänsterna försämras, och 1 miljon arter riskerar att utrotas från jordens yta. I Sverige har andelen arter som riskerar utrotning ökat med 11 procent de senaste fem åren. Välmående och livskraftiga ekosystem är viktiga för människans livsmiljö. Därför föreslår vi satsningar på totalt 2,2 miljarder kronor på den svenska naturen. Det handlar bland annat om resurser till att skydda vår värdefulla natur genom skötsel, anläggningar för friluftsliv, till exempel vandringsleder, och bildande av fler naturreservat.

Regeringen gör kraftfulla satsningar på att sanera förorenade områden runt om i Sverige som hotar människors hälsa, den biologiska mångfalden samt havs- och vattenmiljön.

Klimatförändringarna fortsätter i rasande takt och riskerar människors välmående och hälsa. För att nå klimatmålen och återstarta den svenska ekonomin har regeringen lagt fram en kraftfull budget för grön återhämtning. De resurser vi lägger på att ställa om den svenska industrin och

transportsektorn kommer också att skapa fler jobb samtidigt som vi når våra globala mål om sänkta utsläpp.

Jag som socialdemokrat tror på en aktiv klimatpolitik som också är en politik för framtidens jobb och välfärd. Genom att Sverige går före och investerar i klimatvänlig teknik stärks våra företags konkurrenskraft. Svenska företag måste få bli redo att sälja de innovationer som världen efterfrågar. Det skapar jobb och exportintäkter. Det skapar också de skatteintäkter som vi behöver för att fortsätta att bygga världens första fossilfria välfärdsland.

Jag vill avsluta med att säga god jul till mina kollegor i miljö- och jordbruksutskottet och till alla fantastiska medarbetare i Riksdagsförvaltningen. Jag hoppas att ni får fina helger och att 2021 blir långt, långt bättre än 2020. Jag vill också yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 143 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Hanna Westerén, för ett intressant anförande! Vi är överens om många delar, vilket vi kunde konstatera tidigare, och jag delar engagemanget i frågorna. Just därför ska jag säga att jag är genuint bekymrad över vissa delar i hur vi ska lyckas.

Det handlar om att lösningen på klimatfrågan på många områden stavas elektrifiering. Vi nås ju av uppgifter om stigande elpriser och elbrist i södra Sverige. Vi hör om kommuner som nekar företag att etablera sig på orten eftersom elen inte räcker till. Vi hör att kommuner upplever att till och med utbyggnaden av laddinfrastrukturen kan vara hotad för att inte elen räcker till. Vi hör om de stora satsningarna i norra Sverige som flera av oss hyllar gång efter gång: stål utan kol och nu senast LKAB:s fossilfria järnsvamp.

Hur ska elen räcka till för att elektrifiera både transporter och industri? Vi har hört statsrådet Ygeman stå i den här talarstolen och prata om att vi inte har någon elbrist i Sverige, vilket har gjort ganska många människor i södra Sverige upprörda. Vi ser hur fossilfri energiproduktion lägger ned, återigen i södra Sverige. Jag möter människor som säger: Hur ska jag kunna köpa en elbil när vi inte ens har el nog så att det räcker i dag?

Jag menar att allt det här hotar vår omställning, och därför är min genuina fråga till regeringen och till Hanna Westerén som företrädare här i dag: Vad är egentligen regeringens plan för att vi ska kunna få all den el vi behöver? Experter pratar om att det behövs upp till 60 procent mer el till 2045.

Var ska den elen komma ifrån? Vad är regeringens plan? Delar ledamoten statsrådet Ygemans syn att vi inte har någon elbrist i Sverige i dag?

Anf. 144 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag vet att den här frågan har engagerat Moderaterna under lång tid. Den engagerar givetvis också företrädare för regeringen och tillhörande riksdagspartier.

Jag tror att Sveriges potential på området förnybar energi är stor och outnyttjad. Jag tror att vi har lösningar för framtiden, och jag tror inte att de lösningarna nödvändigtvis måste stavas "kärnkraft".

Jag vill också påminna om att det hade varit välgörande för Sverige om vi hade haft en annan uppslutning kring energifrågorna, om vi

hade haft en enighet kring det som en gång hette energiöverenskommelsen och som Moderaterna tyvärr lämnade. Detta beklagar jag verkligen.

När det gäller Anders Ygemans bedömning vore det väldigt förmätet av mig att sätta mig över hans bedömning i fråga om tillgången. Men jag tycker att det jag har redovisat i mitt anförande tidigare och som också har redovisats av regeringen i olika sammanhang när det gäller både klimatfrågan per se och energitillgången tyder på att vi har situationen under kontroll, givet att vi låter de här satsningarna hänga ihop och håller i frågor kring överföringskapacitet, effekt och elektrifiering.

Anf. 145 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Hanna Westerén, för svaret!

Jag är fortsatt bekymrad, och jag saknar egentligen en strategi från Sveriges och ytterst från regeringens sida. Jag tror att vi står inför en framtid när vi kommer att behöva öka elanvändningen och därmed elproduktionen till betydligt mycket mer än i dag om vi ska lyckas. Sanningen är ju att på bilsidan pratar vi om att köpa elbilar, och vi vet att för industrierna stavas lösningen elektrifiering.

Gällande de stora satsningarna i norra Sverige är det många som varnar för att det inte kommer att vara så populärt att skicka mer el ned till södra Sverige när LKAB, SSAB och Northvolt behöver fantastiska mängder el bara för att mäta med att skapa sina egna fossilfria produkter och göra sin omställning.

Frågan till regeringen kvarstår därför: Var ska vi få elen ifrån? Hur ska vi lyckas ställa om? Är det vattenkraften man vill bygga ut? Ska allting komma från solenergi? Varför denna låsning vid att stänga ned vissa typer av fossilfri energiproduktion?

Anf. 146 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag kommer nog inte att prata min tid ut, för jag tänker att det finns ganska korta, enkla svar.

Självklart ska Sverige elektrifieras. Därom får det inte råda något tvivel. Självklart ska Sverige ställa om, och självklart ska takten i klimatomställningen öka ännu mer. Det är själva ambitionen med den budget som vi i dag debatterar.

Jag vill avslutningsvis markera att regeringen inte stänger ned någonting. Jag ser det snarare som att kärnkraften, sådan många av oss som är födda på 80-talet kanske är vana vid den, har spelat ut sin roll. Framtidens energi stavas mycket mer sol, vind och vatten.

Anf. 147 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Ibland skulle vi synka våra planerade repliker. Jessica Rosencrantz ställde nyss den fråga jag hade tänkt ställa: Hur ska vi klara leveranssäkerheten? Varifrån får vi den reglerkraft som vi måste ha med mer sol, vind och vatten, som Hanna Westerén avslutade med?

Jag ska ställa en annan fråga angående något som Hanna Westerén nämnde i sitt anförande. Det är någonting som vi står bakom, nämligen reduktionsplikten. Det är jättebra, för det är helt klart att vi måste få in mer biobränsle i våra tankar.

Problemet är att med den takt som regeringen nu siktar mot ser vi flera ganska tongivande personer som går ut och säger att det inte kommer att gå. Hur ska vi klara det här? Var ska biobränslet hämtas ifrån?

Ska vi gå i den takt som regeringen pekar ut, vilket i sig är vällovligt, måste vi tyvärr falla tillbaka på palmolja igen. Jag har väldigt svårt att tro att Hanna Westerén, Socialdemokraterna och regeringen i övrigt vill det.

Då är frågan: Hur ska vi kunna ta ut mer från den svenska skogen? Regeringen är nu väldigt tydlig med att vi ska skydda mer och bruka mindre. Man har en annan syn på den brukade skogen än vad många av oss andra partier har. Var ska biobränslet hämtas ifrån om vi inte ska använda palmolja och om vi inte ska använda oss av svensk skog?

Anf. 148 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för uppfriskande frågor! Det är alltid spännande att försöka förutse vilka frågor man kommer att få, och den här såg jag faktiskt inte komma.

När det gäller reduktionsplikten är det korta svaret att regeringens bedömning är att takten är fullt rimlig. Om vi skulle behöva luta oss på palmoljan, som Kjell-Arne Ottosson tar upp, skulle man kanske till exempel kunna undersöka ett spår kring certifiering av palmolja så att man vet att den är godtagbar.

Vad avser den svenska skogen vill jag vara tydlig med att skogen är en resurs i klimatomställningen. Skogen är en resurs i fråga om biobränslen. Det vill jag understryka, om det skulle råda något tvivel om att jag eller mitt parti skulle tycka något annat. Självklart är skogen en fantastisk resurs i omställningen.

Vi har många gånger diskuterat i utskottet – vilket vi båda har förmodat att vara ledamöter i – att det finns jämställda mål för skogen. Dem kan vi behöva påminna oss om ibland. Självklart ska vi skydda det som skyddas bör, och vi ska självklart ta vara på de fantastiska resurser som skogen erbjuder oss i omställning och i termer av jobb och tillväxt i hela landet.

Anf. 149 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Det gläder mig att Hanna Westerén är tydlig med att skogen är en resurs. Det är oerhört viktigt. Innebär det även att Socialdemokraterna och regeringen står upp för ägande- och brukanderätten? Hanna Westerén nämnde i sin replik på mitt anförande långa spelregler, och om det är någonstans där du måste ha långa spelregler så är det i skogsbruket där det råder mycket lång omloppstid.

Vi noterar att det naggas på ägande- och brukanderätten gång efter annan. Ägande- och brukanderätten är tydligt reglerad i den svenska grundlagen, på EU-nivå och på FN-nivå – alltså på tre nivåer. Ändå noterar vi att rätten gång efter annan naggas i kanten här i Sverige.

Kommer Socialdemokraterna och regeringen att stå upp för ägande- och brukanderätten? Kommer regeringen att i alla lägen ersätta dem vars skog eller annan mark regeringens myndigheter vill ta?

Anf. 150 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr ålderspresident! Det kommer att bli svårt att besvara frågan på så kort tid. Det korta svaret är att självklart respekterar Socialdemokraterna,

det parti jag representerar, och även det andra partiet i regeringen, grundlagen. Det måste vi vara tydliga med. Jag är väl medveten om såväl brukande- som äganderätt. De rättigheterna är otroligt centrala i svensk förvaltning och är viktiga delar i det som många av oss tar för givet i skogspolitiken.

Men jag vill än en gång understryka de jämbördiga målen för skogen. Det är viktigt att komma ihåg dem eftersom de korrelerar med de åtaganden som Sverige har i det större perspektivet. Självklart respekterar vi de grundläggande rättigheterna.

Jag ska inte föregå resultatet av utredningen om ersättningsfrågan, men det är absolut min förhoppning.

Anf. 151 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Hanna Westerén talade en del om reduktionsplikten som en viktig del av regeringens politik. Det är jag tacksam för eftersom det var det jag hade tänkt att fråga Hanna Westerén om.

Svensk reduktionsplikt är såvitt jag har kunnat utröna unik i sitt slag. Det finns reduktionsnivåer i dag på 20 procent, och vi ska upp mot 60 procent. Vad vi kan konstatera är att politiken inte kunde vara möjlig om det inte vore för att vi skövlar regnskog. Vi är helt beroende av palmoljebaserade råvaror. Den senaste tillgängliga statistiken visar att över 40 procent av biodieseln – HVO – består av palmoljebaserade bränslen, och vi importerar över 90 procent.

Forskarna är eniga om att palmoljebaserade bränslen är värre vad gäller utsläpp och miljönytta än vad fossil diesel är. Det skulle alltså vara bättre att stoppa in olja från Lundin Energy – ett av de mer klimatvänliga oljebolagen, om man kan tala om sådana – i bränslet i stället för palmoljan. Problemet för övriga världen är att det ser finare ut i statistiken när regeringen beslutar om reduktionsplikten. Trots att utsläppen sker i världen, sker utsläppen vid förbränning i Sverige. De utsläppen blir naturligtvis lägre.

Är det en bra miljöpolitik att importera fulbiodrivmedel för att göra det möjligt att uppnå målen för transportsektorn?

Anf. 152 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr ålderspresident! Det korta svaret är att omställning pågår. Det är ett konsekvent arbete mot våra mål. När det gäller delarna i reduktionsplikten är vi inte på något sätt färdiga, utan det är ett stadigt arbete mot högt ställda mål. Jag hoppas att reduktionsplikten kommer att bli ett viktigt inslag i svensk miljöpolitik under lång tid framöver just för att den är effektiv i att sänka utsläppen inom transportsektorn.

När det gäller palmolja, eller vilka andra drivmedel som ska ingå, måste vi skruva i systemet så att det blir en annan tingens ordning med andra inblandningar så att de blir mer och mer hållbara. Men reduktionsplikten i sig är ett verktyg viktigt att värna.

Anf. 153 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr ålderspresident! Arbete pågår! Men för varje år som arbetet har pågått importerar vi bränsle som är upp till tre gånger värre än fossilt bränsle. Vi stoppar in det i människors tankar i tron om att det ska vara bättre för klimatet. Men vi vet att det inte är det. Bränslet blir sämre. Är det inte bättre att sätta en mer rimlig nivå på reduktionsplikten?

Sverigedemokraterna tycker att principen om reduktionsplikt är bra, men nivån måste vara rimlig. Det finns inga forskare eller experter som tror att det är möjligt att reducera med 60 procent på ett hållbart sätt framöver. Det vore rimligt att gå över till en mer hållbar nivå.

Även om vi kan dubbla svensk biodrivmedelsproduktion, tredubbla eller fyrdubbla, kommer det sannolikt ändå inte att vara tillräckligt eftersom det finns fler länder som använder dessa bränslen. Det är ju en fri marknad.

Anf. 154 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag är av uppfattningen att trägen vinner. Jag tror att den väg vi har slagit in på är den enda hållbara vägen. Jag tror också att vi måste komma ihåg vad målet är, nämligen att sänka utsläppen på global nivå. Självklart ska vi sänka utsläppen här hemma, men vi ska också bidra till att de sjunker på global nivå.

Här hemma kan vi givetvis satsa på mer biodrivmedel, vilket också är fallet i den liggande budgeten. Något av det som Martin Kinnunen efterfrågar finns de facto redan i budgeten.

Det verkar som att ledamoten har lyssnat uppmärksamt på anförandet i övrigt, så jag hoppas att han särskilt noterade de medel som anslås för att stimulera tillgången till biodrivmedel.

Anf. 155 MAGNUS EK (C):

Herr ålderspresident! För mig är det här en av riksdagsårets mest intressanta debatter. Det är kanske också en av de tyngsta. Det vi debatterar i dag handlar bland annat om miljöpolitiken i kommande års statsbudget, ett område där jag är glad över att Centerpartiet är med och påverkar, och jag är glad att få vara här och berätta om hur Centern har påverkat.

Det vi också gör är att ta emot en redovisning av hur det svenska miljömålssystemet ligger till. Vi breddar och synar den svenska miljöpolitiken. I år, som alla andra år, får vi tyvärr konstatera att vi just nu inte lyckas uppnå de svenska miljömålen. Just nu är vi inte ens på väg att uppnå en majoritet av de svenska miljömålen.

Även om vi kan diskutera utformningen av målen och hur rapporteringen går till i utskottet, kvarstår det faktum att om vi ska klara av att lämna över ett samhälle och en miljö till kommande generationer som mår bättre än vad miljön och naturen som vi har från tidigare generationer har gjort, har vi en hel del kvar att göra.

Vi vet alla att klimatet är vår tids ödesfråga. Vi vet att det är en global utmaning, där Sverige måste ta en aktiv roll för att möta klimathotet genom insatser såväl på hemmaplan som internationellt. Vi vet att alla de övriga miljömålen, förutom möjligtvis något enstaka, är avhängiga av att vi klarar att lösa klimatutmaningen. Och vi vet att även om Sverige på många sätt är ett föredöme inom klimat och hållbarhet måste vi ändå skärpa vår klimatpolitik om vi ska klara de gemensamt beslutade klimatmålen.

Jag kommer inte att kunna redogöra för allt som skulle behöva göras på klimat-, energi- och transportområdet, men låt mig uppehålla mig vid vissa reformer i denna statsbudget som jag är stolt över att Centerpartiet fått in för att vässa, skärpa och utveckla den svenska klimatpolitiken.

Det handlar till exempel om det gröna avdraget, som på ett förenklande sätt skulle kunna motivera fler att göra klimatsmarta investeringar. När Kjell-Arne Ottosson sätter solceller på taket hemma i Värmland ska han

inte behöva undra när han får ut pengarna, utan han ska veta precis vilken kostnad det kommer att innebära för honom. Den typen av säkerhet måste fler kunna känna för att våga göra sin del i att lösa klimatutmaningen.

Låt mig nämna storsatsningen på bio-CCS för att lagra koldioxid. CCS har nämnts tidigare här i talarstolen, men då ofta i termer av att vi ska fånga in och lagra i Norge eller på andra sätt. Det är en jätteviktig del om vi på lång sikt ska kunna klara klimatmålen om nettonollutsläpp 2045. Men bio-CCS är något som vi skulle kunna börja med redan nu. Vi behöver fler lösningar för att fler aktörer, till exempel inom de gröna näringarna, ska kunna bidra till att lagra in koldioxid. Det här kommer vi att lägga 200 miljoner på kommande år. Jag tror att det är oerhört viktigt för att få igång den tekniska utvecklingen.

Jag vill också nämna den satsning på EU-samarbeten för innovativa lösningar inom industrin liksom den forskningssatsning på hur svenskt skogsbruk kan bidra ännu mer till att minska utsläppen som kommer att göras som en följd av denna statsbudget.

Jag kommer att återkomma till skogsbruket, precis som många av mina kollegor har gjort här i dag. Men det handlar inte bara om hur vi i dagsläget producerar förnybara råvaror och förnybar energi utan också om hur man kan bruka skogen på ett mer hållbart sätt. Där kommer den här forskningssatsningen och dess efterföljare att vara ett viktigt verktyg för dem som vill bidra ännu mer inom skogsbruket för att rädda klimatet.

Jag kommer inte att kunna uppehålla mig mer vid klimatet eftersom vi har 15 andra miljömål, och jag skulle vilja nudda vid åtminstone en del av dem.

Jag vill gå vidare till att nämna den strategi för cirkulär ekonomi som nu antligen har kommit på plats i Sverige som en direkt följd av januariavtalet och de överenskommelser Centerpartiet har gjort tillsammans med regeringen och Liberalerna.

Ska vi klara av att uppnå våra klimatmål men också att använda jordens resurser på ett bättre sätt i det svenska samhället, då behöver vi så snabbt som möjligt övergå till en mer cirkulär ekonomi. Det är en ekonomi där vi inte har rak resursproduktion – det vill säga att vi tar en produkt, brukar den och sedan är färdiga med den – utan där produkter och varor snurrar i ekonomin och där fler aktörer kan vara med och tjäna pengar på att cirkulera och göra det svenska samhället mer hållbart.

Just nu förhandlas den första handlingsplanen utifrån den svenska strategin för cirkulär ekonomi. Jag kan tyvärr inte redovisa resultatet här i kammaren i dag. Då har jag åtminstone ett par kollegor som skulle bli något förbannade – ursäkta, herr ålderspresident! Men jag kan nämna det som har varit viktiga ingångar för Centerpartiet.

Det är att se till att vi utnyttjar den svenska möjligheten att bygga en biobaserad cirkulär ekonomi och inte fortsätter bygga på det fossila. Det är att göra det lättare för entreprenörer, innovatörer och företag att komma in och vara de som faktiskt sätter spinn på den svenska ekonomin. Och det är att göra det enklare för oss som individer och konsumenter att göra hållbara val och veta vilken klimatpåverkan de varor, produkter och tjänster som vi köper har haft innan de kommer oss till del.

Jag vill också kort nämna de ökade satsningar på våtmarker och på att sanera förorenade områden och städa upp gamla miljösynder som till-

kommer i statsbudgeten. Det är viktiga delar i att klara de miljömål som relaterar till Sveriges havsmiljö, kust och vattendrag.

Herr ålderspresident! Mina sista minuter vill jag uppehålla mig vid frågan om biologisk mångfald. Det är med all rätt ett kärt samtalsämne inom svensk miljöpolitik. Vi vet att vi har stora utmaningar såväl globalt som här hemma i Sverige om vi ska klara av att värna den biologiska mångfalden.

Alltför ofta kokar detta ned till en diskussion om den svenska skogen och hur vi brukar den, vilket det har sagts mycket klokt om här i talarstolen, eller i värsta fall till en så enkel diskussion som den om vargjakten.

Det vi i svensk politik behöver bli bättre på är att inse att majoriteten av de arter som återfinns på rödlistan finns i eller i anknytning till det svenska jordbrukslandskapet. Det är inte nödvändigtvis något fel att majoriteten av de rödlistade arterna finns här. Det är inte någon illvilja som har gjort att vi har det så. Men vi har haft en förändrad markanvändning i Sverige de senaste 60–70 åren. Min farfars far ägnade hela sitt liv som lantbrukare åt att bruka jorden med hjälp av lie och häst. När jag nu tar över jordbruket hemma ser det inte riktigt ut så. Det här har också påverkan på det svenska landskapet och arternas livsmiljöer i det landskapet.

Den stora knäckfrågan när det gäller biologisk mångfald är hur vi ser till att de som värnar dessa krympande, försvinnande livsmiljöer faktiskt gynnas av det. Det är enda sättet att vända den utvecklingen. Och låt mig säga att även om jag tror att Centerpartiet har många svar på det här, många svar på hur vi gynnar dem som faktiskt brukar marken och bevarar livsmiljöer, ska vi vara ärliga med att inget politiskt parti i dagsläget har kunnat visa upp en trovärdig färdplan för hur vi ser till att klara målen om ett levande odlingslandskap i alla dessa delar. Det här är en riktig ödesutmaning för oss.

Avslutningsvis vill jag säga att när vi pratar om skydd och bevarande har vi ett problem till, som vi adresserar genom januariavtalet och som vi fortfarande håller på och förhandlar. Det är frågan om rapportering av skyddad mark. Jag vill bara säga en sak där, herr ålderspresident. Det är att jag tycker att det är bisarrt att vi har människor som tar ett stort egenansvar men att vi inte rapporterar det på samma sätt som våra grannar och vänner i Europa gör. Det ser ut som om jord- och skogsbruket i Sverige är sämre än det i grannländer som tar ett mindre ansvar. Så kan vi helt enkelt inte ha det.

Herr ålderspresident! Tiden är alltför kort för att hinna adressera allt, men jag hoppas att jag hunnit ta upp några av de saker som Centerpartiet vill göra för att skärpa den svenska miljö- och klimatpolitiken. Det kommer att behövas.

Sist men inte minst: God jul! Gud välsigne er allihop!
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av tjänstgörande ålderspresidenten att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

§ 11 (forts.) Allmän miljö- och naturvård (forts. MJU1)

Anf. 156 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag blev väldigt glad över att Magnus Ek inledde sitt anförande med att säga att vi behöver satsa mer på att uppnå de nationella miljö kvalitetsmålen. Vi behöver verkligen stärka miljöpolitiken och satsa på att nå miljömålen.

Sverige har systematiskt utvecklat miljöarbetet. De senaste sex åren, med Miljöpartiet i regeringen, har takten ökat dramatiskt. De tydligaste exemplen är att det klimatpolitiska ramverket har beslutats, att en mångdubblad miljöbudget har antagits och att ett strategiskt samarbete med näringslivet för att skapa färdplaner för klimatomställningen formulerats. Sverige har stärkt sin roll i internationell miljöpolitik. Det här är ett arbete som ger långsiktiga resultat. Utvärderingar visar att flera av miljömålen är svåra att nå, men också att det faktum att vi har miljömålen är en orsak till att vi ligger långt framme i arbetet med Agenda 2030.

Magnus Ek nämnde i sitt anförande att andra miljömål påverkas av att vi klarar klimatmålet. Men det är också så att målen om biologisk mångfald är en förutsättning för att andra mål ska kunna nås, även Agenda 2030-målen om social och ekonomisk rättvisa.

Fru talman! Våra två partier samverkar ju om budget och januariavtal. Jag undrar om Centerpartiet i fortsättningen kan tänka sig att prioritera arbetet med de nationella miljömålen om bland annat biologisk mångfald.

Anf. 157 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Den som väntar på något gott väntar inte för länge, brukar man säga. Det var kanske värt att vänta två timmar på att få ha det här replikskiftet om ett skarpare och effektivare svenskt miljöarbete.

Jag skulle inte säga att vi bara i framtiden kan vara villiga att prioritera arbetet med att uppnå miljömålen. Jag skulle säga att det är någonting som vi gör. Jag skulle säga att det är därför vi i den budget vi gemensamt har förhandlat fram inte bara utvecklar miljöbudgeten omfångsmässigt utan faktiskt också skärper och effektiviserar den. Jag må vara part i målet, men jag skulle vilja hävda att det inte minst är tack vare Centerpartiet som vi till exempel utvecklar kopplingen till näringslivet och företagandet runt om i hela Sverige.

Det finns en anledning till att jag ägnade större delen av mitt inlägg åt att prata inte bara om miljömålen i allmänhet utan specifikt just om biologisk mångfald. Jag tror att det finns ett arbete vi behöver utveckla där. Det arbetet, vill jag återupprepa, handlar inte minst om att fundera på hur de som brukar marken, de som sköter om landskapet i det här landet, kan gynnas av att arbeta med biologisk mångfald.

Jag tror att vi missar någonting där i dag. Vi tänker alltför ofta att saker ska skyddas eller undantas från brukande. I viss mån är det lätt att man lägger en död hand när man gör det. Det är saker som vi från Centerpartiets

sida försöker balansera med varandra. Just när det gäller den biologiska mångfalden, inte minst i det som kopplar till det levande odlingslandskapet, med betesmarker och andra landskapsåtgärder, handlar det lika mycket om att uppmuntra och gynna ett brukande som premierar biologisk mångfald.

Sist men inte minst ska jag tacka Maria Gardfjell för att hon ger mig möjlighet att få in en till poäng. Vi vill från Centerpartiets sida se över hela det svenska miljömålssystemet, så att det kopplar bättre till Agenda 2030. Ute i landet märker vi att inte minst många av våra kommunföreträdare tycker att det är en brist att Agenda 2030 och miljömålssystemet kopplar för dåligt till varandra.

Anf. 158 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! I arbetet med Agenda 2030 har vi kommenterat att just miljömålssystemet, folkhälsomålen och andra nationella målsystem som vi har beslutat om här i riksdagen hänger väldigt intimt ihop med Agenda 2030. Det finns en stor potential till förbättrad och sammanhållen styrning mot miljömålen, exempelvis genom utbyggnad av etappmålen. Vi har nu också Miljömålsberedningens fortsatta arbete framför oss.

Särskilt viktigt är frågan om jordbruket och miljömålen. Det är glädjande att Magnus Ek lyfter fram just den kopplingen. Hur ser Centerpartiet på att verkligen prioritera miljöarbetet inom ramarna för livsmedelsstrategin?

Anf. 159 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag tror att det är någonting som vi verkligen brukar prioritera. Men man ska vara väldigt tydlig här, för det kan hända att jag och Maria Gardfjell menar olika saker när vi säger att det här ska prioriteras. Menar man att den biologiska mångfalden ska prioriteras framför konkurrenskraften i det svenska jordbruket? Då går vi emot livsmedelsstrategin.

Det jag talar om här är att det finns synergieffekter. Vi skulle kunna göra någonting som är oerhört viktigt för den biologiska mångfalden i Sverige och som faktiskt också gynnar det svenska lantbruket. Men där har vi inte riktigt klarat av att nå fram från politiken. Vi har haft för mycket av bevarandeglasögonen på oss i den meningen att vi vill undanta miljöer från brukande. Det vi tyvärr alltför ofta ser runt om i landet är att det som staten har sagt ska skyddas är sådant som man sedan inte klarar av att värna och hävda. Just därför tappar vi faktiskt miljövärden och biologisk mångfald. Det ska absolut inte hända.

Anf. 160 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! I dag debatterar vi utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Det är en del av statens verksamhet som länge legat oss liberaler varmt om hjärtat.

Riksdagen biföll 1904 den liberale ledamoten Karl Starbäcks motion om att inrätta nationalparker, och Sverige inrättade 1909 som andra land i världen nio nationalparker. Liberala politiker har alltid haft ett starkt engagemang i Naturskyddsföreningen. Karl Starbäck ingick också där när föreningen bildades 1909.

Hugo Osvald arbetade under sin tid i första kammaren på 50- och 60-talen hårt för att uppmärksamma riskerna med de orenade utsläpp i luft

och vatten som på den tiden var praxis. Vårt partiprogram från 1962 blev det första från ett svenskt parti med ett eget avsnitt om miljöfrågor. Samma år började vi kräva generella gränsvärden för utsläpp från landets industrier, vilket mötte starkt motstånd.

När Ola Ullsten, Kerstin Ekman och Bengt Westerberg kämpade för att rädda de sista älvarna från att byggas ut sågs dåvarande Folkpartiets hållning som extrem. Samtidigt ledde de fossila bränslena till allvarliga problem med försurning. Kärnkraften löste i ett slag båda de här frågorna. Utbyggnaden av kärnkraften är fortfarande en av de viktigaste klimatin-satser som denna församling har beslutat om.

År 1989 väckte vi vår första partimotion med en samlad miljöpolitik. I slutet av 80-talet föreslog vi också att den som förorenar borde betala för det. Det var verkligen ingen självklarhet på den tiden, vilket det tack och lov är i dag. Men det är en princip som vi fortfarande håller högt och som har visat sig vara viktig för ett effektivt miljö- och klimatarbete.

Vår miljöpolitik har inte alltid varit älskad. Näringsliv, fackförbund och en rad intresseorganisationer och partier har genom åren framfört ganska frän kritik mot våra förslag. Men med tiden har de flesta insett att miljöpolitiken är viktig och att det vi har åstadkommit inte är så dumt.

Fru talman! I dag är det klimatet som är vår viktigaste miljöfråga. Klimatförändringarna påverkar ekosystemen i grunden och förändrar snabbt förutsättningarna för livet på jorden. Att vi får bukt med klimatförändringarna är helt nödvändigt för att hejda den förfärliga utveckling vi ser för den biologiska mångfalden och för att stoppa försurningen av haven.

I linje med vår stolta tradition tar vi liberaler klimatfrågan på allvar. Det är inte fråga om att minska växthusutsläppen; de ska elimineras. Därför hade vi gärna sett att EU:s klimatmål för 2030 skärpts ytterligare, inte bara till minst 55 procent, som vi nu enats om. Det är dock välkommet att målen skärps, och vi kommer att ta fasta på just ordet ”minst”. EU har en viktig roll i att vara föregångare för andra delar av världen och ska gå före i att utveckla klimatneutrala lösningar.

Samtidigt ser vi liberaler att det enda sättet att klara av det här är genom entreprenörskap, frihandel, effektiva lösningar och hårt arbete. Kort sagt behövs en stark ekonomisk utveckling. Fattiga människor har rätt att få det bättre, och vi som har det bra har rätt till drömmar och till frihet att förverkliga dem.

Fru talman! Liberalerna har gjort skillnad i årets budget för utgiftsområdet. Det jag särskilt vill lyfta fram är att vi nu kommer att ta konkreta – och tillräckligt finansierade – steg mot att få igång storskalig bio-CCS, Carbon Capture and Storage, vid våra fjärrvärmeverk och våra pappersbruk. Den växande skogen samlar in koldioxid, och om vi ser till att ta hand om den i stället för att släppa tillbaka den i atmosfären skapar vi negativa utsläpp. Potentialen är stor – vid de största anläggningarna kan vi samla in koldioxid motsvarande uppemot hälften av våra utsläpp.

En billig och viktig klimatåtgärd, även om den har lite mindre potential än bio-CCS, är att återskapa tidigare utdikade våtmarker. När man torrlade kärr och myrar för att skapa odlingsbar mark kom torven i dagen och började brytas ner. Markerna läcker fortfarande stora mängder koldioxid. Det har länge funnits pengar i statsbudgeten för att återställa våtmark, men klimatet har inte varit drivkraften. Liberalerna har nu sett till att det blir mer

pengar och att klimateffekten kan bli argumentet för att faktiskt återställa våra våtmarker.

Som ni alla vet är Liberalerna drivande i att påskynda elektrifieringen av transport- och industrisektorn. Även på det området är detta en budget i rätt riktning.

Liberalernas långvariga arbete för våra hav fortsätter. Övergödningen och en sund förvaltning av fiskbestånden är de stora frågorna. Men vi är också glada över andra frågor som lyfts i budgeten – förhandlingarna med regeringen ledde till exempel till att de medel för att åtgärda nedskräpningen av haven som vi fick igenom i förra årets budget nu förstärks.

Fru talman! Den liberala miljö- och klimatpolitiken utgår från tanken om förvaltarskap. Vi ska på ett ansvarsfullt sätt nyttja naturens resurser, men vi har ingen moralisk rätt att lämna över en värld till våra barn som är fattigare än den vi tog emot av våra föräldrar. Ekosystemen måste vara livskraftiga, inte bara för florans och faunans skull utan också för att vi människor och vår ekonomi är helt beroende av dem.

Vårt liberala synsätt och vår politik har fått ett tydligt avtryck i årets budget för utgiftsområde 20, och det är vi glada för. Jag vill återigen yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 161 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Det finns en särskild politiker som jag skulle vilja tacka och sända min julkhälsning till i dag: Sveriges miljöminister.

Isabella Lövin har lett arbetet på Miljödepartementet med att ta fram detta budgetförslag, som är väldigt välskrivet. Det är också så att MJU har ställt sig bakom förslaget, och jag yrkar därför bifall till förslaget till beslut.

Isabella Lövin har tagit ett ledarskap såväl i Sverige som internationellt och satt Sverige och hela Europa på en ny kurs i omställningsarbetet. Isabella Lövins ihärdiga slit har inte bara lett till avgörande klimat- och miljöreformer utan har också byggt ett helt nytt system inom vilket omställningen till ett hållbart samhälle fortsätter.

Isabella har infört ordning och reda i klimatpolitiken. När hon slutar som språkrör om en dryg månad lämnar hon över med vetskapen att omställning sker i allt högre takt. Hennes avtryck i svensk och internationell politik kommer att leva kvar under lång tid framöver; vi har bara sett början av de resultat som hennes framsteg kommer att få på vårt samhälle.

Isabella Lövin är kanske inte som de flesta andra. Hon har hållit sig till att trycka sakfrågorna framåt steg för steg i stället för att ägna sig åt populism. Det märktes mest när hon satt i EU-parlamentet och förändrade hela fiskepolitiken. Med ett arbetssätt som liknade det journalistiska arbetet undersökte hon hur politiker från olika läger kunde stödja den inriktningen. När arbetet var i hamn plussade hon sina politiska motståndare lika mycket som de berömde henne.

Isabella Lövins leverans är den av en visionär realist. Hon har visat för alla att Miljöpartiets vision faktiskt är realistisk. Hon har visat att Miljöpartiet har en industripolitik som många andra partier nu vill anamma – inte minst Moderaterna har talat om det i kväll.

Isabella Lövin har drivit igenom förändringar som kommer att bestå med hjälp av kunskap, engagemang och samarbetsvilja. Den gröna ideo-

login driver oss gröna politiker, och den gröna ideologin har gått från åsikt till genomförande med Isabella Lövin i tåten.

Konkret har Isabella Lövin drivit igenom reformen av EU:s fiskepolitik och tydligare regler för hållbart fiske, mot dumpning av fisk och mycket mer. Många fiskbestånd mår redan nu bättre.

Hon har satt en tydligare inriktning för havspolitikerna och sett till att havsfrågorna prioriteras inom FN samt att det finns återkommande havskonferenser för att rädda haven.

Hon har drivit igenom the Swedish Proposal. Hon lyckades få med hela EU på Sveriges linje att göra det dyrare att släppa ut koldioxid, och nu minskar kolkraften snabbt i Europa.

Hon har gjort satsningen Hybrit möjlig genom att driva igenom ett stöd till svensk industri som bland annat lett till att Sverige nu ligger först i världen i arbetet med att framställa stål utan kol. Detta är en revolution som i sig kan minska Sveriges utsläpp med 10 procent.

Hon har drivit igenom klimatlagen och klimatfärdplanen, som tvingar alla kommande regeringar, oavsett färg, att prioritera klimatet.

Hon har stoppat utbyggnaden av Preem. Vi vet att utbyggnaden skulle ha ökat Sveriges utsläpp med 1 miljon ton och gjort Preem till Sveriges största utsläppare.

Hon har infört Bränslebytet. Miljöpartiet har drivit igenom att det mesta av allt bränsle som tankas på svenska mackor 2030 kommer att vara förnybart, även för den som tankar bensin och diesel.

Hon har klimatsäkrat biståndet. Hela den svenska biståndsbudgeten kommer att fortsätta att vara ett föredöme inom biståndsarbetet, och det kommer att ha stor betydelse för världens mest utsatta människor att klimatarbetet är inorporerat i biståndet.

Hon har breddat ansvaret för klimatfrågorna genom Klimatkollegiet och tagit initiativ till Klimatråtsutredningen, som kommer att skapa ytterligare ordning och reda i klimatpolitiken och påskynda omställningen.

Hon har tagit avgörande steg för att driva igenom strategin för en cirkulär ekonomi.

Under fyra år har Sverige rankats som bäst i världen. Jag vill påstå att vi med Isabella Lövin har en miljöminister i världsklass.

Fru talman! Året 2020 kommer att gå till historien som året då en pandemi drabbade Sverige. Människor har drabbats av sjukdom, och de som arbetar i vården har haft ett oerhört viktigt och slitsamt arbete.

Men jag tror att många i framtiden när de tänker tillbaka på 2020 kommer att tänka på hur många skogspromenader de tog detta år. Tryggheten har varit större ute i skogen, och smittspridningen är mindre utomhus. Ett sätt att mäta vår utevistelse på är att försäljningen av grillkorv har slagit rekord och att stormköket är årets julklapp.

Mitt nyårslofte inför nästa år är att vara ute mycket mer i naturen. Med den här budgeten gör vi det möjligt för många fler svenskar att hitta sitt smultronställe eller sin favoritskog och uppleva fin natur.

Det är inte i alla länder som medborgarna har kunnat gå ut i skog och mark. Anledningen till att vi har kunnat det är att vi har allemansrätten. Det är en rättighet som coronaåret 2020 har blivit mångas räddning från att bli totala innesittare.

Fru talman! Tillgången till skyddad natur inom en kilometer från bostaden har ökat, från 23 procent 2013 till 29 procent 2018, framför allt på

grund av den konsekventa politik som Miljöpartiet har drivit om skydd av värdefull natur. I budgeten för 2021 höjer vi satsningarna på skydd av natur och skötsel av värdefull natur ytterligare.

Några andra stora satsningar på budgetområdet för klimat och miljö är Klimatklivet, klimatinvesteringarna, klimatbonusen och Industriklivet. Det är satsningar på klimatanpassning genom att minska ras- och skredriskerna vid Göta älv, ökad sanering av förorenade områden och miljöforskning, för att nämna bara några viktiga saker.

Fru talman! Det behövs en grön återhämtning efter pandemin. Sverige ska bli en fossilfri välfärdsnation. Vi ska ha en rättvis klimatomställning. Det är oerhört viktigt att vi här i Sveriges riksdag prioriterar det arbetet starkt under 2021. Det kommer vi att kunna göra med den fantastiskt starka miljöbudget som vi kommer att ha.

God jul!

Anf. 162 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att det inte är en avtackning utan en budgetdebatt om utgiftsområde 20 som vi har just nu.

Anf. 163 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag vill inte uppehålla mig vid avtackningsbiten. Men jag tror ändå att det finns vissa saker i uppräkningsbiten som vi är flera partier som är stolta över att ha varit med och bidragit till här i riksdagen, i Europaparlamentet och inte minst i Sveriges offensiva roll i internationella klimatförhandlingar. Kanske kan även undertecknad anses ha bidragit något till strategin och de kommande handlingsplanerna för cirkulär ekonomi som är på väg. Nog sagt om det.

Maria Gardfjell tog tidigare replik på mig angående hur vi tar till vara den biologiska mångfalden i januariavtalet och arbetet med att genomföra svensk landsbygdsstrategi. Jag vill ta tillfället i akt att ställa en likartad fråga till Maria Gardfjell.

En av de saker som vi har sett och som ofta nämns som ett hot mot den gröna omställningen, inte minst från näringslivet, är de långsiktiga förutsättningarna för att engagera sig i den gröna omställningen. Man vill veta att det finns långsiktiga förutsättningar, man vill veta vilken roll staten tänker ta och man vill veta att de grundläggande förutsättningarna finns. Det gäller inte minst skogsbruket och de företag som vill använda resurserna i det svenska skogsbruket till att vara med och ställa om det svenska samhället genom att producera mer biobränsle, hållbara textilier och kemikalier och inte minst byggmaterial.

I ljuset av det är min fråga till Maria Gardfjell hur Miljöpartiet, utöver de punkter som finns i januariavtalet och som vi gemensamt har kommit överens om, till exempel att värna och stärka äganderätten, ser på långsiktigheten och förutsättningarna för till exempel skogsbruket. Hur kan de veta att vi kommer att kunna använda skogsråvaran i Sverige för att ställa om det svenska samhället?

Anf. 164 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Det är en intressant fråga. Exakt samma fråga fick jag i debatten i torsdags när vi diskuterade utgiftsområde 23.

Det är naturligtvis Miljöpartiets främsta gren att vara det parti som sätter både klimatomställningen och den biologiska mångfalden högst. Det är just genom att kombinera det arbetet som vi får den långsiktighet som Magnus Ek efterfrågar.

Vi ser nu att näringslivet själva börjar prioritera biologisk mångfald mycket högre i sitt eget arbete. De internationella köparna av de skogsråvaror som vi producerar i Sverige – det är en viktig exportsatsning för Sverige – kommer också att ställa krav, inte bara på klimatsmart produktion utan också på att det är smart utifrån ett biologiskt mångfaldsperspektiv. Då måste vi ha en skogsolitik som verkligen bygger på två ben, som prioriterar både miljön och produktionen.

När jag förra veckan blev intervjuad i Land Lantbruk, apropå Skogsutredningen som är den utredning som Magnus Eks och mitt parti har beställt tillsammans, sa jag att jag tycker att vi egentligen behöver en skogsolitik som bygger på tre ben: på miljön, på produktionen och på den lilla skogsägaren, den småskaliga skogsbonden som är den som ska göra jobbet. Vi måste bli bättre på att prioritera att det allmännas miljösatningar också ska betala sig för den enskilda skogsägaren.

Anf. 165 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag kan meddela ledamoten att hon har en av de småskaliga skogsägarna precis framför sig i kammaren. Jag och mina knappt 100 hektar, som i och för sig är stort för en skogsägarmedlem i Södra där just jag och mitt skogsföretag ingår, är också en del av produktionen.

När man pratar om hotet mot produktionen handlar det också om våra förutsättningar att driva våra företag, för att kunna ha kvar dem, betala banklånen och en dag förhoppningsvis lämna över till kommande generationer. Det här är inte en motsättning. Det är det som oroar mig lite.

Jag blir ofta glad när vi debatterar frågorna här i kammaren och i miljö- och jordbruksutskottet. Vi har en grundläggande enighet om att skogsråvaran ska användas för att ställa om samhället och om att skogsnäringsringen är viktig för Sverige, för vår produktion, för jobbskapandet och för att vi ska kunna bygga tillväxt och framtidstro i hela landet.

Men nu lyfter Maria Gardfjell enligt min mening tillbaka det här till andra saker. Min fråga gällde just hur Maria Gardfjell och Miljöpartiet avser att värna förutsättningarna för skogsägare som jag.

Anf. 166 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag måste då säga till Magnus Ek: Här har du en skogsägare. Jag är också skogsägare. Jag äger 200 hektar skogsmark i norra Västerbotten. 25 procent av den har vi avsatt som frivillig avsättning.

Jag förstår mycket väl de utmaningar som finns för småbrukarna. Man sitter ofta i händerna på de stora skogsbolagen. De driver nu kraftfullt på för att klimatarbetet i skogen ska handla bara om en sak: substitution, om att ersätta plast, bensin och diesel med skogsprodukter.

Men det handlar inte bara om det. Det handlar också om kollagring och biologisk mångfald.

Anf. 167 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag noterar ganska ofta i den allmänna debatten att representanter för Miljöpartiet pratar om en omställning som är frikopplad från

tillväxt. Med tanke på det hyllningstal som Maria Gardfjell höll i stället för ett budgetanförande har jag, nu när Miljöpartiet är på gång att byta språkrör, noterat att även språkrörskandidater framhåller att vi måste få en omställning som är helt frikopplad från tillväxt.

Då måste jag fråga Miljöpartiets närvarande representant om Miljöpartiet står bakom det. Var ska då pengarna till omställningen komma från? Eller menar Miljöpartiet möjligtvis att vi ska backa in i framtiden?

Anf. 168 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för frågan!

Jag tror att det är något som många intresserar sig för. Hur ska vi klara framtiden och de ekonomiska utmaningarna i framtiden?

Det är absolut ingen slump att Miljöpartiet sitter i en regering som arbetar för att vi ska få ett fossilfritt välfärdsland. Det är absolut ingen slump att Miljöpartiet arbetar för att vi ska få en rättvis klimatomställning. Det är ingen slump att Miljöpartiet arbetar för att näringslivet ska vara delaktigt i arbetet med utvecklingen av klimat- och miljöarbetet. Och det är ingen slump att Miljöpartiet arbetar för en stark ekonomisk utveckling i hela Sverige.

Anf. 169 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Ändå noterar vi ganska ofta att Miljöpartiets representanter talar om att vi ska ha en omställning som är frikopplad från tillväxt.

Men ska vi vara ett föredöme för omvärlden och få med oss omvärlden i omställningen måste vi visa att det går att kombinera omställning med tillväxt. Många av de länder vi vill ha med oss har tyvärr alldeles för fåreskt i minne vad fattigdom och hunger innebär.

Tillväxten behövs även för att våra industrier med flera ska vara motiverade att stanna kvar i Sverige. Annars blir det ett CO₂-läckage.

Maria Gardfjell hyllar Miljöpartiets miljöpolitik fullt ut. Ändå har partiet representanter som tydligt påpekar att vi måste få stopp på tillväxten, annars klarar vi inte omställningen.

Jag ställer frågan en gång till eftersom jag inte fick svar: Var ska pengarna komma från?

Anf. 170 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Det är många som har kritiserat att jag har hyllat Isabella Lövin. Men faktum är att varje punkt jag tog upp om hennes arbete handlar om den budget som vi arbetar med i dag. Vissa saker hänger ihop med EU-politiken som också styr vår miljöpolitik.

Jag har som miljöpartist inga som helst problem att tala om tillväxt. Jag vill ha fler miljöbilar och cyklar, och jag vill ha en blomstrande livsmedelsindustri och mer ekologiskt jordbruk. Jag vill ha tillväxt på en mängd olika områden.

Men som miljöpartist vet jag också att det finns ett problem med själva tillväxtbegreppet, och det är att det är så intimt förknippat med oljeekonomi. Det är denna del av tillväxten som vi i Sveriges riksdag tillsammans nu måste avveckla för att klara klimatet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 16 december.)

§ 12 Näringsliv

Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU1
Utgiftsområde 24 Näringsliv (prop. 2020/21:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 171 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Det tog näringsministern och regeringen åtta månader in i coronakrisen att komma med ett förslag för att hjälpa människor med enskild firma. Åtta månader. Vi pratar om frisörer, hantverkare, musiker och andra som har fått vänta orimligt länge för att regeringen och stödpartierna C och L har hanterat företagsstöden oskickligt.

Under månader har företag i form av handelsbolag frågat regeringen utan att få svar: Kommer vi att få hjälp eller inte?

Företag som har drabbats hårt av krisen under sensommaren kommer att få vänta ett halvår och en lång bit in på 2021 innan de kan få hjälp för att regeringen och stödpartierna C och L har hanterat företagsstöden oskickligt. Det är som statsministern brukar säga inte okej.

Jag väljer att börja denna debatt med krisen som möter så många företag och företagare. En del har klarat sig hyggligt, till exempel delar av industrin och dagligvaruhandeln. En hel del andra, sällanköpshandel, transport, kultur, idrott och inte minst besöksnäringen, fortsätter att vara pressade. En hel del företag har på kort tid tappat en del av sin omsättning. Turister har uteblivit, det är färre gäster på hotell och restauranger och det är glesare mellan besökarna i landets butiker.

Fru talman! Överlag finns det en stor respekt bland Sveriges företagare för att restriktiva åtgärder måste vidtas med den smitta som finns i vårt samhälle. Samtidigt finns det nog en vilja, en önskan och nästan ett krav på att man om man som företagare gör detta ska få en kompensation för att man begränsas och får en form av näringsförbud.

Så har det dock inte alltid varit. Flera av stöden, som skatteuppskov och permitteringsstöd, har fungerat väl för många. För andra är det långa handläggningstider och en stor osäkerhet.

Regeringen väntade alltså åtta månader in i krisen innan man kom till riksdagen med ett konkret förslag som skulle kunna hjälpa människor som driver en enskild firma, trots att det har varit klart för alla att det under lång tid har varit problematiskt för frisörer och andra företagare och trots att riksdagen hade fattat ett beslut om att kräva just detta av regeringen.

Jag tycker att det har hanterats oskickligt av regeringen och stödpartierna C och L.

Dessutom hamnade handelsbolagen vid sidan om för att det inte hanterades. Det var också oskickligt.

Företagare som tappar mycket av sin omsättning har under året kunnat få ett omställnings- eller omsättningsstöd. Det var i grunden en klok åtgärd. Men i praktiken har den varit dåligt hanterad. Först tog det lång tid för regeringen och stödpartierna att över huvud taget komma överens om huruvida man ska hjälpa företagare som har drabbats av krisen. Sedan har det i normalfallet dröjt månader innan man har återkommit med konkreta lagförslag till riksdagen. Efter att riksdagen har fattat beslut ska myndigheterna anpassa sina datasystem, och slutligen kan en företagare ansöka och få pengar.

Låt oss ta ett konkret exempel. Vad händer med en företagare i besöksnäringen som har haft en tuff sommar och ansöker för till exempel augusti eller september månad? Januaripartierna lovade att stöd skulle utgå, och en del har nog trott att pengarna snart skulle finnas på kontot. Men i praktiken har inte ens ett lagförslag kommit till riksdagen som ska kunna hjälpa dessa företagare. Det kommer först i januari nästa år. I bästa fall kan företagarna ha pengarna på kontot i mars eller april månad. Samtidigt rullar krisen på, och risken är att företag går under i väntan på stödet.

Det är ett oskick att regeringen och stödpartierna inte hanterar detta bättre, och under tiden drabbas företagare och människor runt om i hela landet.

Fru talman! Vi måste också blicka bortom den akuta krisen och se vilka åtgärder vi måste fatta beslut om på sikt som påverkar företagsvillkoren i Sverige.

Det finns ett antal frågor som ligger kvar bortom krisen. Sverige har ingen långsiktig migrationspolitik, och vi måste fortsätta att göra mer vad gäller talangattraktion. Vi fortsätter att se problem med skjutningar och annan brottslighet som påverkar landets attraktivitet, och redan före krisen hade Sverige problem och utmaningar med skattenivåer, skattekrångel, den oflexibla arbetsmarknaden och en bostadsmarknad som inte gör att man kan flytta till ett jobb eller en utbildning. Så var det före corona, och så är det nu. Detta måste vi ta tag i framåt för att stärka det svenska näringslivet.

El har länge varit en konkurrensfördel för Sverige, men detta utmanas när vi ser att Sverige inte längre är landet i Europa med de allra lägsta totalkostnaderna för elsystemet. Vi har haft tre elkriser inom loppet av mindre än ett år, och allt fler företag uttrycker medialt och på andra sätt en oro för både kapacitetsproblem och stora prisfluktuationer. Det måste till en ändring för företagets och den gröna omställningens skull.

Fru talman! 5G är ett annat område. Tidigare var Sverige pionjärer på områden som NMT och GSM, men nu ligger vi rejält efter andra länder. Vi vet samtidigt att behovet av 5G i samhället och näringslivet är jättestort. Uppkopplade fordon, hållbarhet inom jord- och skogsbruk, en utvecklad livsmedelssektor och att utveckla vård eller undervisning, ja, det finns stora behov. Självklart ska vi beakta säkerheten i detta, men vi måste också gasa på så att Sverige och svensk företagsamhet inte tappar här.

Ytterligare ett område, fru talman, är miljötillstånden, som vi måste göra något åt. Det spelar egentligen ingen roll om vi talar om ett kommunalt reningsverk, en elledning, ett flerbostadshus eller en etablering av en gruva eller en industri. Den gemensamma nämnaren är att det tar alldeles för lång tid att få ett miljötillstånd och att det kostar alldeles för mycket pengar. Dessutom är det för många företagare vardag med en sådan situation – att man inte vet exakt vad man ska göra för att leva upp till kraven och få ett nödvändigt tillstånd. Exempelvis tar det ungefär tio år att få en ny elledning på plats. För det berömda Hybritprojektet kan en försenad elledning påverka och försena projektet och därmed äventyra Sveriges möjligheter att nå klimatmålen.

Häromveckan presenterade LKAB en jättesatsning i Norrbotten: 20 miljarder per år i 20 år. Detta är välkommet för dem och välkommet för Sverige, men det kunde snabbt konstateras att våra tillståndsprocesser är en av de saker som kan hota, äventyra eller skjuta framåt i tid ett sådant

viktigt projekt. Jag beklagar att regeringen inte konsekvent har tagit tag i detta. Det hotar företagsamhet och ekonomi, och det hotar också den gröna omställningen för Sverige. Mitt mål är att vi ska kunna kombinera en kraftig ekonomisk tillväxt med en grön omställning, men då måste vi ändra tillståndprocesserna.

Avslutningsvis: Det viktigaste nu tycker jag är att lösa alla de misstag som näringsministern, regeringen och stödpartierna har gjort när det gäller krisstöden till företag. Annars är risken att Sverige tappar jättemånga företag och jobb helt i onödan.

Anf. 172 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Tack, Lars Hjälmered, för ett bra anförande! Det passar in i denna tid som inte ser ut som någon annan.

Du tog upp några saker som jag tänkte nämna, så det var väldigt bra. Det blev ridå för industrin när den förre moderate statsministern talade om för alla i Davos att industrin i Sverige var basically gone. Samma moderatledda regering hann knappt tillträda 2006 innan den strök Norrbotniabanen ur infrastrukturplanen, den bana som nu efter regeringsskiftet byggs och som är viktig för att på ett klimatsmart sätt transportera de råvaror och gods som ser till att Sveriges export är stark.

Det behövdes även en ny regering som ser till att utbildningsplatserna ökar i hela Sverige, som ser att samverkan mellan den högsta politiska ledningen, forskningen och näringen är viktig om man gemensamt ska kunna anta samhällets utmaningar och som vågar ta nya initiativ som testbäddar, klimat och industrikliv.

Det vi ser nu i norra Sverige är, precis som ledamoten tog upp, något helt fantastiskt: en klimatsmart industri som levererar en mängd arbetstillfällen som skapar framtidstro och inte minst bnp åt hela detta land. Jag tycker att det behövs en stark politisk vilja som ser till att infrastruktur byggs i hela Sverige och att det finns utbildningsplatser och att det satsas på forskning, innovation och samverkan.

Min fråga till ledamoten blir därför: Delar han den analysen? Ser ledamoten att industrin inte alls är borta utan att den konstant gör sig hållbar, att stora infrastrukturinvesteringar som Norrbotniabanen skapar tillväxt och att regeringens satsningar på testbäddar, klimat och industrikliv bär frukt?

Anf. 173 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag har själv en längre bakgrund i industrin och jobbade med flygmotorer och rymdraketer innan jag gav mig in i politiken, så jag tror att jag vet bättre än många i kammaren att industrin har betydelse för Sverige. Där ser vi fortfarande vilken potential som verkligen finns. Inte minst som västsvensk kan jag se detta, med tanke på det fantastiska fordonskluster som vi har där.

Sett till den kris som vi är inne i just nu har industrin överlag klarat sig ganska hyggligt. Det ska man veta. Permitteringsstöden har varit kraftfulla och välfungerande åtgärder för industrin. Jag skulle säga att de problem som vi har sett med regeringens oskick och oförmåga att hantera krisstöd snarare har drabbat viktiga områden som besöksnäring, handel, kultur, idrott och liknande.

Det som påverkar industrin nu skulle jag säga är en pågående omstrukturering. Tittar vi på ett företag som Volvo Cars ser vi egentligen inte i första hand coronapandemins effekter utan bytet från fossila förbränningsmotorer till elektrifiering och en stor omställning som måste ske. Det som vi behöver göra som land är att fatta beslut om viktiga strukturreformer.

Som jag sa förut är det klart sedan tidigare att Sverige har både fördelar och nackdelar. Vi vet att vi ofta är ett välfungerande land med en ganska utbredd tillit mellan människor, och vi brukar ha en hög rating i termer av innovation. Vi vet också att bostadsmarknaden brister och att vi har en oflexibel arbetsmarknad. Skattenivåer och skattekrångel är ytterligare områden som lyfts fram vid kritik från World Economic Forum, OECD, EU-kommissionen och andra när Sverige jämförs med andra länder.

Vi är en öppen ekonomi – det är känt sedan innan – och har egentligen kanske en tuffare konkurrenssituation då vi inte har en egen inre och stor marknad. Därför tror jag att det är flera andra områden som vi nu måste ta tag i, till exempel tillstånd för att saker snabbare ska kunna komma på plats. Vi måste gasa på när det gäller 5G och göra andra reformer, för annars är vi sålda när det gäller konkurrenskraft.

Anf. 174 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Lars Hjälmered!

Fast jag inte riktigt fick svar antar jag att det som ledamoten sa var att han delar min analys att man måste satsa på stora infrastrukturinvesteringar och bygga ut ett kunskapslyft i hela Sverige. Kanske hade vi sett en helt annan utveckling i norra Sverige ifall Norrbottenbanan redan hade varit byggd.

Nu ser vi att det händer saker i Skellefteå, Kiruna, Gällivare och Luleå. Vi ser fantastiska saker hända, och det finns en framtidstro. Politiken kan bestämma att den ska driva företagen framför sig eller att man ska samverka tillsammans.

Jag hörde egentligen inte något annat än att ledamoten inte tycker som den förre moderate statsministern, att industrin är basically gone, utan att investeringar och kompetens är viktiga i samverkan med näringen om man vill få till investeringar.

Anf. 175 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag vet bättre än många andra att industrin är utomordentligt viktig. Det man gör i Trollhättan med flygmotorer och rymdraketer tillhör det allra mest avancerade man kan hålla på med. Den läkemedelsforskning som sker i till exempel Mölndal är avgörande för att bota och mildra sjukdomar och är viktig för exportintäkter och allt annat.

Om vi ska ta fasta på detta ska vi se de glädjeämnen som finns och de verkliga fördelarna, men jag tycker också att vi ska prata klartext om en del av problemen. Elsituationen är ett sådant. Vi kan lyssna på vad kemiklustret i Stenungsund eller till exempel kemiföretaget Kemira i Helsingborg har sagt. De varnar för att regeringen inte tar de prisfluktuationer som slår stenhårt mot industrin riktigt på allvar, och det finns en oro för att kapaciteten inte räcker till. Eller så kan man se på en sådan sak som tillståndsfrågorna inom gruvområdet eller andra områden, där man säger att regeringen måste agera. Och så kommer det ingen proposition från näringsministern. Där måste det bli bot och bättring.

Anf. 176 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation med anledning av statens budget inom utgiftsområde 24.

Oannonserat och helt utan förvarning vände det kinesiska viruset upp och ned på såväl vardagen som finanserna för svenska näringsidkare i början av året. Vissa har klarat sig förhållandevis bra medan andra har nödgats plocka ned skylten eller med nöd och näppe lyckats hålla huvudet över vattnet, hittills.

Tyvärr är det inte över ännu, varken pandemin eller den ekonomiska kris som har följt i dess kölvatten, trots alla de åtgärder som vidtagits för att antingen begränsa smittspridningen eller de ekonomiska konsekvenserna. Den kris som vi befinner oss i är inte att likna vid en klassisk finanskris. Ingen särskild marknad kan pekats ut eller hållas ansvarig för den situation som vi har hamnat i, likt vid finanskrisen 2008 och den övervärderade och överbelånade bostadsmarknaden.

I stället ser vi att den ekonomiska krisen orsakats av de åtgärder som vidtagits för att begränsa smittspridningen och av de generella förändringar i rörelsemönster och beteende som följt av desamma. Mot denna bakgrund har vissa branscher drabbats hårdare än andra. Initialt såg vi hur stora svenska industribolag, beroende av de globala värdekedjor som de själva utgör toppen av, såg en brist på insatsvaror och därför stod stilla. Tiotusentals svenskar riskerade att varslas och bli arbetslösa.

Som tur var agerade vi politiker snabbt, åtminstone för att vara just politiker. Vi säkerställde ett omfattande permitteringsstöd, vilket möjliggjorde för inte minst industrin att övervintra under den tidiga pandemikrisen.

Som skaraborgare och Skövdebo vet jag mycket väl hur viktigt permitteringsstödet har varit. Jag har släkt, vänner och bekanta som i omgångar varit permitterade från Volvofabrikerna där hemma. Även om de fann det understimulerade att inte kunna arbeta i samma takt som innan var de glada över att de ändå fortsatt hade ett arbete.

Fru talman! Alla har inte haft det så bra. Industrin klarade sig förhållandevis bra, dels tack vare de politiska stödåtgärderna som kom på plats, dels som en konsekvens av att insatsvarorna ganska snabbt blev tillgängliga på nytt. Den globala och internationella handeln återhämtade sig.

Värre har det varit för de näringar vars konsumenter uteblev som följd av de tidigare nämnda smittspridningsåtgärderna och beteendeförändringarna. Det gäller inte minst besöksnäringen och handeln.

Skara Sommarland, den stora nöjesparken hemma i Skaraborg som jag själv tillbringade tid på som liten, kunde inte öppna alls under säsongen. Andra turistattraktioner såväl som hotell, restauranger, persontransporter, barer, kaféer och så vidare har haft ett mardrömsår utan slut.

För en politiker och ekonom med tilltro till marknadens egen förmåga och en i grunden skeptisk inställning till att det politiska och offentliga ska beblanda sig med marknaden och subventionera densamma har det varit ett minst sagt annorlunda år. Den extraordinära situationen vi fortsatt befinner oss i har nämligen krävt sällan skådade stimulanser till näringslivet. Jag är glad men inte nöjd över att vi lyckades få på plats stöd vid korttidsarbete, omställningsstöd, hyresstöd, tillfälligt sänkta socialavgifter, stöd till enskilda näringsidkare med mera. Det har skett trots att det återkommande har krävts att oppositionen pressade regeringen framför sig.

Fru talman! Jag vågar till och med säga att flertalet stödåtgärder aldrig hade kommit på plats eller förlängts om det inte varit för att en mer eller mindre samlad opposition drev på för detsamma. Dessvärre har regeringen varit både senfärdig och snål sett till de mer generösa stödåtgärder som kom på plats i våra grannländer och i andra jämförbara stater.

Med det sagt kan dock konstateras att pandemin fört de politiska partierna närmare varandra. Jag bedömer att vi på det stora hela agerat förhållandevis konstruktivt och enat för att försöka vidta de stödåtgärder som krävts för att rädda det svenska näringslivet.

Däremot får ingen tro att jag och Sverigedemokraterna är nöjda. Vi fortsätter tvärtom att ligga på för att förlänga och förenkla redan existerande stöd. De näringsidkare som drabbas av alla nya smittspridningsåtgärder som vidtas ska kompenseras skäligt. Och vi måste säkerställa att förutsättningarna finns för en snabb återstart så fort det är möjligt.

Därutöver måste vi även skyndsamt verka för att garantera att stöden de facto når näringsidkarna. Jag nås av alldeles för många näringsidkare vars öden avgörs av huruvida Tillväxtverket lyckas betala ut stöd eller inte. Här måste regeringen agera.

Fru talman! Vissa av dessa välbehövda näringspolitiska åtgärder ryms i detta betänkande, inte minst i vår reservation. Våra riktade satsningar innebär bland annat att vi har högre anslag än regeringen till turistfrämjande åtgärder, Tillväxtverket, näringslivsutveckling med mera.

Avslutningsvis vill jag säga att det sannolikt är många politikernas våta dröm att det utskott man sitter i tilldelas betydande pengar i budgetpropositionen. Men jag kan endast konstatera att jag ser fram emot den dag då näringslivet inte längre är i behov av de stödåtgärder som nu tillfälligt blåser upp vårt utgiftsområde.

Anf. 177 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag delar synen på en del av det som Tobias Andersson sa i sitt anförande, bland annat det som handlade om korttidspermitteringar. Det fanns över huvud taget inget sådant under finanskrisen, trots att andra stater redan då hade det. Lagförslaget började för övrigt förberedas långt innan pandemin kom. Det var en åtgärd som den här regeringen verkligen ville göra. Vi har nämligen en statsminister som tidigare har stått på andra sidan och krävt av den förra regeringen att den skulle införa det här. Men det var inte detta jag tänkte ta upp i min replik.

Bransch efter bransch i vårt land lämnar in färdplaner till Fossilfritt Sverige, som är ett nationellt initiativ som ska göra Sverige till världens första fossilfria välfärdsland. Det handlar om 22 stycken nu. De visar att de kan öka sin konkurrenskraft genom att bli fossilfria eller klimatneutrala 2045. Det handlar om branscher som betong, bygg och anläggning, dagligvaruhandel, skog, skidanläggningar, flyg, åkerinäring, för att nämna några.

Färdplanerna täcker just nu mer än 70 procent av utsläppen i Sverige. Och det är Sveriges branscher som talar om för oss vilka åtgärder de är beredda att vidta, men de talar också om vad politiken ska bidra med.

När jag läser Sverigedemokraternas budgetmotion samtidigt som jag läser vad svenska branscher vill göra för att ställa om och bli mer konkurrenskraftiga ser jag inte att de går hand i hand. Jag vill därför fråga Tobias Andersson hur Sverigedemokraterna ser på det nationella initiativet

Fossilfritt Sverige. Vad – om något – vill Sverigedemokraterna göra för att förverkliga branschernas färdplaner?

Anf. 178 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack så mycket för frågan! Det är uppskattat att höra en socialdemokrat som inser att näringslivet kan gå före politiken och att det inte alltid behöver vara tvärtom så att politiken ska sätta ramverket och driva andra framför sig. Precis som vi har sett i Sverige under en längre tid har det svenska näringslivet inte sällan haft en högre ambitionsnivå på detta område än vad svenska politiker har. Varken jag eller Sverigedemokraterna ämnar på intet sätt begränsa deras förutsättningar eller ambitioner på området.

Det som däremot är väldigt bekymmersamt om Sverige ska minska sina utsläpp är onekligen det faktum att vi återkommande står i behov av att importera el till Sverige. Det är inte sällan el producerad under oetiska former med ett högt fossilt avtryck. Vi hade i stället kunnat skapa förutsättningar i Sverige för en inhemsk elproduktion av icke-fossilt slag. Det är en möjlighet som Socialdemokraterna aktivt har bidragit till att begränsa. Det är inte minst en konsekvens av att man har stängt en och snart två reaktorer för kärnkraftsproducerad el som på intet sätt påverkar det fossila avtrycket som Sverige gör.

I stället har man valt att hylla förnybar energiproduktion, trots det faktum att det inte alls räcker till för att producera tillräckligt mycket för att täcka efterfrågan i Sverige. Det har lett till att vi har hamnat i en situation där vi titt som tätt behöver importera fossilt producerad el. Det bekymrar mig väldigt mycket. Jag anser att det är ett avsevärt större problem för Sverige, för det svenska näringslivet och dess omställning och för våra utsläpp än vad som står i vår motion på området.

Anf. 179 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Som socialdemokrat tror jag naturligtvis på samverkan mellan forskningen och näringen och på det innovationsråd under statsministern där man ses för att ta fram de stora dragen, där klimathotet faktiskt är en av de största utmaningarna.

Vad jag hörde ledamoten säga är att om kärnkraft byggs så har vi löst de 22 färdplanerna. Det var det enda jag hörde ledamoten säga om hur Sverigedemokraterna vill bidra i 22 färdplaner som, kan jag tala om, inte handlar om kärnkraft.

Det enda svaret jag fick från ledamoten var att bygger man kärnkraft löser man också de här 22 färdplanerna för ett konkurrenskraftigare näringsliv i Sverige. Det måste jag säga att jag har svårt att tro.

Anf. 180 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Anna-Caren Säterberg tycks ha en selektiv hörsel. Jag inledde min replik med att konstatera det faktum att Sverigedemokraterna på intet sätt avser att stå i vägen för att åstadkomma och möjliggöra dessa färdplaner. Tvärtom tycker jag att det är klokt att politiken kan ta ett steg tillbaka och låta näringslivet verka för att nå sin fulla potential utan att detaljreglera eller gå in med diverse punktskatter som begränsar vår förmåga att ställa om eller att nå ett önskat resultat.

Samtidigt måste man konstatera det faktum att vi har en situation i Sverige i dag där elstopp börjar bli ett vanligt förekommande ord ute på industrierna där man titt som tätt inte kan producera som vanligt som en konsekvens av den energipolitik som nuvarande regering för.

Det är bekymmersamt. Det faktum att industrier av olika slag nödgas investera utomlands i stället för i Sverige är ett problem. Det är det jag skulle vilja lägga fokus på i detta replikskifte.

Anf. 181 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Coronapandemin har verkligen utmanat och fortsätter att utmana oss som samhälle. Konsekvenserna ser vi. De svenska småföretagen drabbas hårt inom de flesta områden. Besöksnäringen, lokalhandeln och den småskaliga produktionen har fått betala ett extra stort pris. Vi blir påmind om hur sårbara vi är i den globala världen, där en stor del av våra råvaror och produkter importerats från andra kontinenter. Kanske behöver vi tänka om i frågan om hur företaget ska drivas, hur produktionen ska se ut och hur vi egentligen ska stötta våra småföretag.

Vänsterpartiet har en budget som satsar på att minska de enorma klyftorna som finns i Sverige i dag. Vår budget går också ut på att stärka välfärden och ställa om samhället till ett grönare samhälle. Det gör vi genom att reformera skattesystemet för att kunna fördela resurser där de behövs som mest.

Om det är något som den här pandemin visat är det att vi alla vinner på att ha ett starkt, gemensamt samhälle. Den visar också att kriserna slår hårdast mot dem som redan drabbats av ekonomiska och sociala ojämlikheter.

Ojämlikheten skapar sämre förutsättningar för företag. Bostadsbrist, dåligt underhåll och elnät som inte täcker behovet, avsaknad av utbyggd tågtrafik, bristande tillgång till kollektivtrafik, utarmning av landsbygd och förorter och ett segregeringande skolsystem bidrar inte till att ge en bra grund för att odla fram nyskapande, hållbara företag. Vår politik ger en lösning på detta.

I vår budget lägger vi ungefär 70 miljarder mer än regeringen. Det är pengar som läggs på reformer som skulle kunna påbörja arbetet med att bygga ett starkare, rättvisare och grönare samhälle för alla.

Vi befinner oss i en pandemi som genererat en ekonomisk kris. Speciellt oroväckande är arbetslösheten. För att motverka detta behöver vi ta ett rejält omtag, stärka samhället och förbereda oss för att skapa nya möjligheter till jobb och framtid. Vi tror att det är läge att investera i det gemensamma, att ställa om, rusta upp och driva utvecklingen framåt.

Därför presenterar vi en investeringsplan för framtiden. Det är stora offentliga investeringar som stimulerar ekonomin och skapar jobb. Genom dessa investeringar ser vi också till att möta de stora samhällsbehov som länge har präglat stora delar av det gemensamma.

Investeringsplanen innehåller stora satsningar på grön omställning, bostadsbyggande, infrastruktur, energieffektivisering och ny teknik för att ställa om ekonomin i en mer klimatvänlig riktning.

Vi vill alltså att Sverige ska göra massiva investeringar de kommande åren. Över tid handlar det om hundratals miljarder kronor som behöver satsas på statlig nivå. Vårt förslag omfattar totalt en satsning på cirka 30 miljarder kronor i investeringsplanen redan 2021.

Fru talman! Sverige har en könsuppdelad arbetsmarknad. Företagandet utgör inget undantag. Det största ansvaret måste ligga på företagen själva, men det finns sätt att driva utvecklingen åt rätt håll.

Vi menar att stödet till kvinnors innovation är ett eftersatt område. Många av de statliga stöd som finns för innovation och försöksstudier visar på en viss snedfördelning, och många berörda kvinnor upplever svårigheter. Därför vill vi se en aktiv, jämställd innovationspolitik som ger utrymme till kvinnors innovation. Statens innovationsstöd måste ta hänsyn till kvinnors innovation.

Vi föreslår också att man ska rikta stöd till kvinnors företagande genom att stötta kvinnliga yrkesnätverk. Att skapa sådana samarbetsformer har visat sig vara ett viktigt verktyg för att kompensera de könsrättsvisor som märks inom företagande. Det är också viktigt att ett jämställt företagande blir en prioriterad målsättning även inom det företagsfrämjande arbete som görs på olika nivåer.

Vi tror att hållbara, demokratiska företag är framtidens företag. Det har också visat sig att dessa företag har klarat av krisen bäst. Vi vill se en större mångfald av drifts- och ägandeformer inom företagandet, och där utgör till exempel kooperativ och arbetstagarägda företag en viktig del.

Ett kooperativ är en form av samverkan där medlemmarna både äger och bedriver en ekonomisk verksamhet som de har behov och nytta av. Medlemmarna är i många fall delaktiga i verksamheten och får på så sätt inflytande och ökat ansvar. Kooperativa och arbetarägda företag har visat sig vara långsiktiga och hållbara. Det är en viktig väg framåt ur krisen, och det måste vi stötta.

Ett sätt är att rädda företag som är nedläggningshotade, trots att de har en relevant produktion, är att omvandla dem till arbetarägda företag. Men i dag är det inte en enkel uppgift för personalgrupper att ta över ett företag och rädda sina jobb till exempel vid generationsskifte eller när andra företag vill köpa upp och lägga ned för att minska konkurrensen. Det finns inte några direkta stöd för att till exempel lösa de skulder som företaget kan ha dragit på sig, samtidigt som man måste ha startkapital för att starta själva arbetet.

Detta är ett speciellt angeläget problem i spåren av coronakrisen, där många företag hotas av nedläggning. Det behövs nya satsningar för att öka möjligheten till Kooperation i Sverige. Därför föreslår vi att det statliga företaget Almi bör få ett tillskott för att utfärda lån i syfte att de anställda ska kunna få förutsättningar att ta över annars nedläggningshotade företag. Efter genomgång av affärsplanen för det kooperativa företaget skulle Almi kunna bidra till att fler anställda själva kan rädda sina jobb.

Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget med 100 miljoner kronor jämfört med regeringen 2021.

Vi anser också att man måste utreda hur man skulle kunna underlätta skapandet av kooperativa företag och övertagande av företag för att på så sätt stärka och utöka de kooperativa företagen.

En klimatomställning kräver ett omfattande omtag av näringslivet. I vissa avseenden är vi på god väg, men i andra avseenden behövs det en push framåt. Den pushen går genom vår föreslagna investeringsplan. Investeringsplanen omfattar många olika förslag. Ett av dem är omställningen av pappersindustrin.

Den svenska pappersindustrin har stora möjligheter att bidra till ytterligare produktion av förnybar energi. Därför föreslår vi ett tvåårigt program för grön omställning av pappersindustrin om totalt 600 miljoner kronor. Det här ska gå till investeringar för energieffektivisering och ökad produktion av förnybara bränslen.

Andra förslag som omfattas av investeringsplanen, men som tillfaller andra utgiftsområden, är ett nytt nationellt klimatstöd riktat till branscherna med statligt stöd för investeringar samt utveckling och forskning för ett fossilfritt Sverige, till exempel elektrifiering av vägar och att göra återvunnet material mer konkurrenskraftigt. Totalt uppgår klimatstödet till 1 miljard.

Fru talman! Jag förespråkar en rättvis handelspolitik som sätter människor, social rättvisa, djur, klimat och miljö främst. Det ska vara en handelspolitik som fokuserar på samhällsvinster för alla och inte bara på vinst för storföretag. Handeln med omvärlden är avgörande för Sveriges välstånd och utveckling, men jag vill ha en rättvis handelspolitik som inte innebär försämringar för medborgarna i de länder som omfattas av handeln.

Den rådande världsordningen är inte rättvis. Resurser och makt är djupt ojämnt fördelade över världen. Möjligheterna att delta i det internationella utbytet och i handeln ser därför olika ut.

I och med coronapandemin har många länders ekonomi prövats hårt, och handeln har sjunkit både inom och mellan länder. Att pandemin kan utlösa en enorm ekonomisk kris är nästan naturligt i det här fallet, och många länder och företag är försiktiga med vilka investeringar de gör. För att lyckas återhämta sig ekonomiskt krävs att länder som har mycket ger mer och att länder som har mindre får större chanser. Om återhämtningen genomförs med hjälp av klimatsmarta investeringar ökar dessutom möjligheterna att nå klimatmålen.

Det finns ett feltänk inom handelspolitiken, nämligen att man inte ser helheten. Det handlar om konsekvenserna av förslagen och att man inte nyttjar de verktyg som finns i handelspolitiken för att främja demokrati, mänskliga rättigheter och klimat. Man skriver handelsavtal där man utökar volymerna för import av kött till Europa, men man vet att importen av köttet kommer att leda till konsekvenser för mänskliga rättigheter och miljö.

Ett annat exempel är det frivilliga partnerskapet med Honduras, som nu diskuteras i EU-nämnden. Skogsavverkningen där är i dag ett stort problem vad avser både mänskliga rättigheter och miljö. Samtidigt finns ett stort demokratiunderskott i Honduras, och där finns många problem med mänskliga rättigheter. Man hotar och dödar sociala ledare.

Även om avtalet i det här fallet ger en stämpel om att timmer produceras och avverkas på ett lagligt sätt kommer det antagligen inte att ge de resultat som förväntas. Därför behöver vi först stärka demokratin och skapa avtal som har bindande tvärfunktionella krav för att det ska funka. Här behöver Sverige göra ett ställningstagande som gynnar mänskliga rättigheter och klimat genom att ställa lagkrav för företag och deras kedjor samt genom handelsavtalen.

Jag hänvisar till vårt särskilda yttrande och deltar inte i beslutet till förmån för vår egen budget.

Anf. 182 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater vill skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den globala konkurrensen. Det behövs genomtänkta reformer för arbetsmarknaden. I skattepolitiken måste människors förutsättningar att lämna arbetslöshet och utanförskap förbättras.

För att klara detta krävs ledarskap och förmåga att prioritera. Sveriges bästa måste komma före respektive januaripartis favoritreformer, där ingen just nu tar ansvar för helheten.

De åtgärder som regeringar världen över har tvingats vidta för att stoppa smittspridningen har resulterat i att Sverige och omvärlden har hamnat i synnerligen djup lågkonjunktur. I Sverige finns risk för att arbetslösheten biter sig fast på höga nivåer under lång tid framöver, vilket skulle ha negativa hälsoeffekter och medföra sociala problem och undergräva de offentliga finanserna och därmed välfärdens långsiktiga finansiering.

De jobbreformer som vi föreslår syftar till att arbetsgivare ska vilja anställa personer som i dag är arbetslösa i stället för att, som regeringens reformer, ge stöd till anställningar som redan finns.

Under det gångna året har olika företagsstöd kommit på plats, men det har alltför många gånger tagit onödigt långt tid och inte sällan har dessa beslut fattats via riksdagen. När regeringen väl har kommunicerat restriktioner eller olika stöd har frågorna bara blivit fler. Många företag väntar i dag fortfarande på svar när det gäller korttidsstödet. Handläggningstiderna är alldeles för långa, vilket Tillväxtverket är väl medvetet om. Regelverk och ansökningsvägarna upplevs inte sällan som en djungel.

Stödet till enskilda näringsidkare fattade riksdagens beslut om i juni i år. Nu har ett förslag presenterats, och förhoppningsvis kan de ta del av stöd någon gång under nästkommande år.

Vi vet att fyra av fem jobb skapas i små och medelstora företag. Därför är det otroligt viktigt att stötta de företag, som inte sällan är småföretag, som på grund av pandemin har haft uteblivna intäkter. Det i sin tur har varit på grund av restriktioner för att hindra en ökad smittspridning.

Fru talman! Läget för det svenska näringslivet har förändrats drastiskt under det gångna året. Jag vill understryka vikten av att de reformer som sjösätts nu inför 2021 måste vara strukturellt riktiga. Först då kan de föra Sverige ur krisen. Det finns ett behov av breda, snabba, träffsäkra och kraftfulla jobbreformer som bryter massarbetslösheten.

En nyckelfaktor i återhämtningen är ett gott företagsklimat där investeringar stimuleras och där det är enkelt och lönsamt att anställa. Nya jobb skapas inte av politiker vare sig här i riksdagen eller i regeringen. De skapas främst av människor som finner det mödan värt att starta och utveckla företag, förverkliga en idé eller riskera sitt sparkapital. Det är därför oerhört viktigt att lagar, regler och skatter utformas på ett sätt som gör det enklare för människor att starta och driva företag.

Fru talman! Några delar som vi kristdemokrater tror är nödvändiga för Sveriges företagsklimat är regelförenklingar i samklang med digitalisering. Jag tror att alla partier har lovat att när de väl sitter i en regering ska de arbeta med regelförenklingar. Men då gäller det att gå från ord till handling på rätt sätt. Ett exempel vi har med i vår budget, och som jag hade föredragit att riksdagen hade beslutat att anvisa medel till, är ett anslag för att inrätta en central plattform för regelgivning. Här har vi avsatt 3 miljo-

ner kronor för detta ändamål. I dag utförs regelgivning av en rad offentliga aktörer, och företag har svårt att få en överblick över pågående och planerade insatser.

Genom en central plattform menar jag att det hade kunnat bli mer transparent för företagen när olika regelarbeten börjar och slutar och hur företagen ska gå till väga för att lämna synpunkter. Detta skulle stärka företagsperspektivet i regelgivningen.

Vi tror även att det är nödvändigt att ha en infrastruktur som passar vårt geografiskt avlånga land. Det gäller inte minst inrikesflyget. Här måste vi se till att politiken inte går bort sig och sätter käppar i hjulet för hur Sveriges konkurrenskraft står sig gentemot övriga Europa och världen. Flyget är en viktig del för svenskt näringsliv.

Sveriges elförsörjning är en annan del, som i dagsläget delar upp Sverige. Det senaste året har det uppstått enormt stora skillnader mellan de olika prisområdena. Företag ska kunna lita på att elen finns där när den behövs. Stabilitet och leveranssäkerhet är oerhört viktigt för Sveriges företagare.

Till sist myndighetsservice och engagemang. Det här kan vara helt avgörande för ett företags utveckling. Vi kristdemokrater vill införa servicegarantier för företagen i syfte att bidra till snabbare, mer kvalitativ och mer förutsägbar myndighetsservice.

Det står mycket på önskelistan, och i coronapandemin som vi nu befinner oss mitt i behöver det vidtas kraftfulla åtgärder.

Anf. 183 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för ett spännande anförande! Jag instämmer i mycket av det.

Jag behöver bara fråga om jag hörde rätt. Vi har ju lagt många hundra miljarder på resurser för att klara företagen, arbetstagarna och vården under coronapandemin. Jag hoppas att ledamoten inte sa att hon tycker att regeringen ska besluta det själv utan att vi fattar de besluten i Sveriges riksdag. Det får ledamoten klargöra för mig. Jag hörde något där.

Vad jag tänkte fråga ledamoten om är besöksnäringen, som finns och är viktig i hela Sverige.

Förra mandatperioden, när jag satt i näringsutskottet, jobbade jag tajt ihop med den kristdemokratiska ledamoten. Vi brann båda för besöksnäringen. Vi startade till exempel riksdagens första nätverk tillsammans med Visita.

Just nu har ingen av oss en aning om hur resandet eller besöksnäringen kommer att resa sig när pandemin är över. Det har gjorts en studie ibland annat Storbritannien som visar att unga män i storstäder är de första som kommer att sticka direkt medan alla andra kommer att vara lite mer tveksamma.

I somras började vi ”hemestra” och ”svemestra”, vilket gjorde att orterna i Sverige på något sätt kunde upprätthålla infrastrukturen även om de inte hade lika många gäster som före pandemin.

Regeringen satsar nu på att Visit Sweden får ett annat uppdrag, det vill säga att sälja in Sverige inte bara till utländska gäster utan även till inhemska.

Vi satsar även på en omstart av besöksnäringen med en aviserad strategi. Just den satsningen avvisar Kristdemokraterna, så min fråga är hur Kristdemokraterna vill främja besöksnäringen.

Anf. 184 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten, för frågorna! De var många, men jag ska försöka bena i dem.

Besöksnäringen i Sverige är ju en otroligt viktig bransch, och vi ser att den är extra utsatt just nu. Man väntar på stöden, man väntar förgäves och man får svaret ”var god dröj”. Handläggningstiderna är alldeles för långa, och man vet inte hur man ska klara nästa dag. Det är det korta perspektivet.

I det längre perspektivet ser vi att besöksnäringen behöver hjälp och stöd, absolut. Men vi ser också att det företagen i Sverige rent allmänt behöver är god tillgång till vård och ett trygghetssystem som man kan lita på, och just nu saknas detta.

För hela vår besöksnäring eller vilken bransch det än må vara har vi lagt medel till att man ska kunna klara av de grundläggande behov som alla Sveriges företagare har.

Här ser vi olika delar som vi har tryckt på, inte minst inom justitieutskottets område när det gäller de hot som finns gentemot olika branscher. Då gäller det att vi också tar ansvar för att se till att det grundläggande fungerar först och hjälper och stöttar de företag som faktiskt behöver hjälpen. Den är kortsiktig, och här anser vi att det har tagit alldeles för lång tid för regeringen att få stöden på plats.

Anf. 185 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tyckte att ledamoten sa ”god tillgång till vård”. Då blev jag lycklig, för det är klart att vi ska ha god tillgång till vård. Det ska vi ha i hela Sverige. Den ska också vara efter behov och inte efter plånbok, så blir det ännu bättre.

Ledamoten svarade inte riktigt på min fråga. I det korta perspektivet svarade hon, men hon svarade inte på hur hon vill se omstarten.

Det här är ju en strategi som man har tagit fram tillsammans med näringen som nu kommer att läggas som en omstart för besöksnäringen som de så väl behöver när pandemin är över. Just det vill inte Kristdemokraterna lägga sina pengar på, utan just det stryker man. Därför undrar jag hur man vill främja en omstart av besöksnäringen.

Anf. 186 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Vi ser ju att besöksnäringen är en viktig del. Vi ser också vad de grundläggande behoven är och vad vi satsar på i vår budget.

Besöksnäringen behöver också ta sitt ansvar, men det är ingen hemlighet att man kan effektivisera genom digitalisering och så vidare. Vi behöver se till att vi har god effektivitet i alla de olika myndigheter men också organisationer som bedriver dessa verksamheter. Här vet jag att ett enormt arbete görs av till exempel Visita, som jag hoppas att regeringen lyssnar på när det gäller omstarten. Det gäller Sveriges alla olika delar och branscher, men besöksnäringen är en särskilt utsatt bransch i dagsläget.

Anf. 187 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Ledamoten nämnde att företagen är de som skapar jobben. Men nya jobb skapas ju också genom det offentliga och genom att man skapar förutsättningar för att företagen och deras arbetare ska kunna funka.

Jag har tittat lite på er budget, där ni trots pandemin och arbetslösheten och trots att ni gärna värnar företagen för att de ska kunna hålla sig flytande väljer att till exempel sänka a-kassan genom att stoppa förlängningen av ersättningsnivåerna. Ni vill också spara in pengar genom att ta bort deltidregeln.

Jag håller med om att man ska rädda företagen, men varför vill ni inte rädda arbetarnas ekonomi under den här krisen?

Anf. 188 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Vi kristdemokrater anser att alla jobb är viktiga och att det är bättre att vara i arbete än att vara arbetslös.

Här gäller det att hitta och föra en ansvarsfull politik, för vi vet att fyra av fem jobb skapas i det privata näringslivet. Fyra av fem jobb skapas av små och medelstora företag. Om vi kunde underlätta för alla företag att anställa ytterligare en person, då skulle vi inte ha någon arbetslöshet kvar.

Här är det alltså otroligt viktigt att se vad som ger mest pang för pengarna. Det tycker vi att vi för en ansvarsfull politik kring.

Anf. 189 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Vi tittar också gärna på det som finns runt omkring företagen.

Arbetarna ska kunna behålla sin ekonomi under den här krisen och ändå bidra till samhället utan att vara inlåsta i någon effekt.

Vi tror också på att man ska investera för att kunna skapa jobb. Det kommer ju en tid efter krisen. Men ni har dragit ned på till exempel byggsubventionerna, som skulle underlätta för arbetare att få bostäder och vara nära företagen. Vilken framtid vill ni ha efter krisen för företagarna?

Anf. 190 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Det är jättebra att ledamoten tar upp byggsubventionerna. Byggbranschen har under lång tid varit ganska subventionerad. Vi behöver hitta ett bra samtalsklimat, så att pengarna går till rätt ställen. Vi måste investera i vår framtid om företagen ska kunna komma ut på den goda sidan efter krisen. Det tror jag att alla här inne håller med om. Men då gäller det att ge rätt stöd till rätt företag och branscher för att det här ska kunna ge en möjlighet. Man ska inte översubventionera vissa delar eller översubventionera det offentliga. Kommuner och regioner har fått enorma skattepåsar under den här krisen, och det finns väldigt många kommuner som just i dagsläget inte riktigt vet var de ska göra av sina medel.

Anf. 191 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! I dag debatterar vi näringsutskottets betänkande 1, som behandlar en av de viktiga beståndsdelarna i skapandet av ett starkare samhälle, nämligen näringspolitiken. Målet för näringspolitiken är att stärka

den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Fru talman! I Sverige och i hela världen ökar återigen smittspridningen. Vi behöver göra allt vi kan för att hejda den utvecklingen. Covid-19 har varit och är ett allvarligt hot mot människors liv och hälsa men har också fått konsekvenser för företag och anställda.

Besöksnäringen är ett exempel på en bransch som har det svårt, speciellt i storstäderna, när utländska gäster stannar hemma. Livsmedelsbranschen har gått bra, men inte gränshandeln. Det finns alltså regionala skillnader även under pandemin.

Vi hade vid pandemins början läget att vi genom finansminister Magdalena Anderssons ledning sparar i ladorna, och vi hade den lägsta statskulden sedan 1977. Detta är en medveten ekonomisk politik som har gjort att regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna under 2020 haft möjlighet att lägga fram förslag om stödåtgärder på över 200 miljarder. Därutöver har det varit garantier och likviditetsförstärkningar på ytterligare hundratals miljarder.

Aldrig har Sverige så fort satsat så stora resurser, och det har gjort skillnad. Bara genom korttidspermitteringarna har hundratals svenska löntagare undgått risken att bli arbetslösa. Företagen har därmed haft råd att ha kvar sin personals kompetens. Det har funnits en stor enighet bland partierna. Därför har vi också i Sveriges riksdag snabbt kunnat besluta om tolv extrabudgetar.

Fru talman! I denna tid av stora samhällsutmaningar och ett ökande behov av en rättvis omställning till ett hållbart och inkluderande välfärds-samhälle behöver vi agera klokt, gemensamt och snabbt. Det är därför viktigt att vi fortsätter det innovationsfrämjande arbetet. I dag rankas Sverige som näst bäst på innovation i hela världen och bäst i Europa, vilket är av yttersta vikt för vårt lilla exportberoende land. Vi ska vara stolta över detta, men vi ska inte ta det för givet. Därför gläds jag åt att regeringen fortsätter arbeta för att utveckla och stimulera innovationstakten, bland annat genom Innovationsrådet, samverkans- och innovationsprogrammen och aviserade satsningar på RISE samt inom ramen för den forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

Fru talman! Innovation och förnyelse är centrala områden i arbetet med att stärka den svenska konkurrenskraften och samtidigt bidra till de globala målen för hållbar utveckling. I klimatkrisen är det viktigt att vårt näringsliv får rätt förutsättningar för grön omställning. Regeringen har också redan inom strategin Smart industri utfört ett flertal åtgärder med avsikten att industrin i hela Sverige ska öka sin konkurrenskraft och sitt deltagande i främst de högkvalificerade delarna av de globala värdekedjorna. Det har gett en tydlig riktning för omställningen när det gäller digitalisering, hållbarhet, kompetensförsörjning samt innovation och forskning för svenska industriföretag.

Fru talman! I söndags lyste Lucia upp årets mörkaste tid. Men det finns andra ljusglimtar jag vill nämna, som att digitaliseringen under pandemin hoppat fram flera år i sin utveckling och att vi åstadkommer en långsiktig kompetensförsörjning genom utbyggnaden av Kunskapslyftet. År 2021 kommer det att finnas 144 400 fler utbildningsplatser i hela Sverige.

Varför är då det viktigt, fru talman? Jo, för att vi vill att etablering och utbyggnad av företag ska vara möjligt i hela Sverige.

Det finns andra ljusglimtar, som den klimatsmarta industri som växer fram. I Skellefteå bygger Northvolt Europas största batterifabrik, som väntas skapa 10 000 nya jobb. Northvolt säger att hälften av råmaterialet till batterierna ska vara återvunnet år 2030. Det statligt ägda gruvbolaget LKAB har meddelat att de gör en av Sveriges största investeringar någonsin för att ställa om till fossilfri produktion i Kiruna och Gällivare. Satsningen kommer att minska koldioxidutsläppen hos bolagets kunder med ofantliga 35 miljoner ton per år och skapa 3 000 jobb. Volvo Cars meddelar att de investerar i elmotorproduktion i Skövde, vilket beräknas leda till 500 nya jobb. Stockholm Exergi skalar upp för att kunna fånga in ännu mer koldioxid, något de är världsledande inom. Scania miljardinvesterar i Södertälje för att kunna elektrifiera sina fordon med hjälp av battericeller från just Northvolts batterifabrik i Skellefteå. SSAB ska tillsammans med Vattenfall och LKAB bli först i världen med att producera stål utan kol. Våra svenska företag ligger i framkant, och det är viktigt att alla underleverantörer och personalen också är med på resan.

Fru talman! För den socialdemokratiskt ledda regeringen är handelspolitiken ett viktigt politiskt område. Vi är ett litet exportberoende land långt uppe i norr, och det är viktigt att vi finner handelspartner i vår omvärld. Den tid av protektionism och stängda gränser som utmanade såväl det europeiska som det nordiska samarbetet måste vara oss förbi. Än i dag läser vi om våra gränshandlare, vars kunder tidigare bestått av efterfrågade gäster, men som nu möts av tomma lokaler och hyllor. Än i dag vet vi inte vilken typ av brexit vi får. Vi måste tillbaka till en tid av samhörighet, öppna marknader och välkomnande gränser.

Fru talman! Coronavirusets spridning är en global kris. De företagsekonomiska effekterna är tydliga även i Sverige, inte minst för våra många småföretag, egenföretagare och särskilt utsatta branscher. En av företagens och företagarnas mest efterfrågade möjligheter har varit att kunna arrangera kompetensinsatser vid korttidsarbete för att säkra personalens kompetens och förbereda företaget inför tiden efter corona. Därför gläds jag åt att regeringen ger Tillväxtverket i uppdrag att få till arbetet med kompetensinsatser vid korttidsarbete.

Statens totala budget för 2021 är svindlande 105 miljarder. Den innehåller såväl åtgärder för att skapa jobb här och nu som långsiktiga reformer. Samtidigt är det viktigt att påpeka att vi fortfarande inte ens kan överblicka vad pandemin och dess konsekvenser kommer att göra. Det kommer säkert att krävas ytterligare åtgärder på det ekonomiska området och områden som berör olika delar av samhället.

För att sammanfatta det viktigaste i budgeten på utgiftsområde 24: Det är en politik för stärkt konkurrenskraft, näringslivets återhämtning, näringslivets gröna omställning, kompetensutveckling, digitalisering, life science, en stark och hållbar besöksnäring samt arbetet med förenkling för företagen.

Fru talman! I min hemby Åre, där besöksnäringen jul och nyår brukar slå rekord år efter år, blir det naturligtvis väldigt annorlunda detta år. Här som på andra turistorter har näringen gjort allt för att ställa om för att klara av att ta emot gäster hela vintern utan att smittan sprids. För besöksnäring-

en kommer satsningen på omstarten, den strategi som aviserats och Visit Swedens nya uppdrag att vara väldigt viktiga.

I denna tid är det viktigt att minnas två saker: Vi ska ställa upp, och vi ska ställa om. Vi ska ställa upp för samhället och våra grannar, och vi ska följa rekommendationerna och råden. Vi ska ställa om till digitala möten och hemarbete om vi kan, för då hjälper vi dem med samhällsviktiga tjänster som måste jobba på arbetsplatsen.

Anf. 192 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Det tog näringsministern, regeringen, Centerpartiet och Liberalerna åtta nio månader in i coronakrisen innan de kom till riksdagen med ett konkret förslag för att kunna hjälpa enskilda företagare. Många av dem – det kan vara frisörer, hantverkare eller musiker – har ännu inte fått pengarna och är mitt inne i en ansökningsprocess, trots att krisen har rullat under utomordentligt lång tid.

Fru talman! Dagens Nyheter skrev en längre artikel på detta tema så sent som i går, med rubriken ”Kritik mot sent coronastöd”, där de intervjuade en företagare som heter Daniel Hallgren. Han säger så här:

”När det i våras började diskuteras på presskonferenser om miljardstöd så tänkte jag, som nog alla andra företagare, att det kanske finns en chans att överleva det här. Men sedan visade det sig att det inte gällde enskilda företagare.”

Denne företagare, Daniel Hallgren, är ju långt ifrån ensam. Vi pratar om mängder av människor inom viktiga områden – frisörer, musiker och en lång rad andra – som helt lämnades vid sidan om det arbete som Socialdemokraterna och de andra gjorde. Många har nu bokstavligen kämpat för sina företags och sin privatekonomis överlevnad.

Min fråga, fru talman, är om Anna-Caren Säterberg tycker att det är rimligt att de har fått vänta så här länge och att många av dem fortfarande inte har fått besked om huruvida de över huvud taget kan få krisstöd.

Anf. 193 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för en viktig fråga!

Vi som sitter i näringsutskottet hade Tillväxtverket och Skatteverket hos oss just för att fråga varför det tar så lång tid med utbetalningarna. Det skjuts ju till pengar just till Tillväxtverket i den här budgeten för att se till att stöden ska komma ut, men vissa har väntat väldigt länge.

Man ska också veta att det har varit många olika stöd. Alla stöd har inte träffat alla företag, men jag tror att nästan alla företag har hittat något stöd i den flora som har funnits. Det är ändå så att det är 200 miljarder som har betalats ut, och det är en massa krediter och uppskjuten skatt som ligger över detta. Det har ju gjorts historiska satsningar som vi har klarat av att faktiskt klubba igenom i Sveriges riksdag – tolv extrabudgetar!

Hade vi genomlevt en pandemi tidigare och tränat på det tror jag att vi hade haft mycket mer på plats än vad vi hade när vi startade. Men en sak som vi lärde oss under finanskrisen var korttidspermitteringar. Då hade vi en regering som inte ville lyssna på industrins krav på permitteringar, som många andra länder redan hade ordnat. Det gjorde att vi började att jobba med den frågan långt tidigare och att den var klar inför denna pandemi, vilket var tur.

Jag delar dock Lars Hjalmereds oro för de små företagen när utbetalningarna tar för lång tid; den oron delar jag.

Prot. 2020/21:54
15 december

Näringsliv

Anf. 194 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Korttidspermittering har för många företag, inte minst i industrin, fungerat väldigt bra. Har man enskild firma är man dock per definition inte anställd och kan alltså inte permitteras.

Det är inte långa handläggningstider hos Skatteverket eller Tillväxtverket som har varit problemet, utan problemet har varit att näringsministern tog nästan nio månader in i krisen på sig innan han och regeringen kom till riksdagen med ett konkret förslag. Många har fått kämpa för sin privat ekonomi och för sitt företags överlevnad.

En annan del, fru talman, har varit att stöd har gått väldigt mycket till dem med aktiebolag och att det så här långt in i krisen har visat sig att många med handelsbolag av något för mig outgrundligt skäl har lämnats därhän.

Den andra fråga som jag skulle vilja ställa till Anna-Caren Säterberg är vilka skäl hon och Socialdemokraterna haft för att exkludera dem med handelsbolag så att de inte fått något krisstöd trots att de med aktiebolag har fått det.

Anf. 195 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Lars Hjalmered sa ”den andra frågan”. Den om handelsbolag var dock den enda jag uppfattade, så jag tar den.

Det har tagit tid, men nu kommer ju dessa stöd alldeles strax att finnas på plats. När det gäller de enskilda företagen har det tagit tid; det är sant. Det har varit tolv extra ändringsbudgetar i denna kammare. Det främsta syftet har naturligtvis varit att rädda människors liv och att klara sjukvården, kollektivtrafiken och det som gör att människor som måste göra de samhällsviktiga jobben kan vara på arbetet.

Det har ju också betalats ut mycket stora stöd till Sveriges företagare. Tyvärr är det några som har ramlat mellan stolarna. Det kommer dock att åtgärdas nu, som ledamoten mycket väl vet.

Anf. 196 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! I dag debatterar vi näringslivet i Sverige. Det har varit ganska mycket fokus på de stöd som regeringen har beslutat om och som omfattar miljardbelopp. Varje dag får jag, och säkerligen också ledamoten Anna-Caren Säterberg, samtal, mejl och sms från företagare som står där på sina bara knän och ber: När får jag ett besked? Detta har också eskalerat efter de restriktioner som kom i november – vi ser inte minst hur det har påverkat restaurangbranschen.

Att då inte samtidigt kommunicera ut vad som gäller för den här branschen kan vi tycka är lite oansvarigt i det här läget – under den pandemi vi ändå står inför – när man också har vetskap om att det är otroligt viktigt med kommunikation i detta läge.

Min fråga är: Tycker du, Anna-Caren Säterberg, att det är rimligt att handläggningstiderna har blivit så här långa och att man från Tillväxtverket inte fullt ut fokuserar på att betala ut? Vi lyssnade ju båda till Tillväxtverket i förra veckan. Där lägger man också tid och energi på att leta upp företag och ser dem egentligen som bovar i det hela redan från början. Man

kontrollerar så att allting ska gå rätt till. Här undrar jag om Socialdemokraterna tycker att man egentligen borde kunna betala ut stöden i mycket snabbare takt än vad som görs i dag.

Anf. 197 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Camilla Brodin för frågan.

Jag börjar med det sista. Jag tycker att det är superviktigt att vi har kontroll på de stöd vi betalar ut och ser till att de verkligen går till dem som har behov av stöden och som har rätt till dem. Jag är inte någon som tycker att man ska betala ut stöd och inte ha kontroll; kontrollfunktionen tycker jag är lika viktig som tidsaspekten på stöden.

Men vi var på ett möte, och Tillväxtverket berättade om hur man har fått hjälp av andra myndigheter och hur man har anställt flera hundra personer. Det tar dock för lång tid. Jag delar ledamotens åsikt – jag tror att hela utskottet gör det. Vi vill inte att det ska ta så här lång tid. Det handlar om likviditeten för de minsta företagen, och den börjar ta slut.

Som du säger har vi alla blivit uppvaktade eller uppringda eller fått mejl. Vi vet att det för några – absolut inte för alla – är en väldigt ansträngd situation, och den vill vi inte se. Det är därför det i detta budgetförslag, som jag precis sa till den andre ledamoten, ligger pengar både för att säkerställa kontrollen och för att se till att man kan anställa fler så att stöden kommer ut. Jag tycker naturligtvis att båda är lika viktiga.

Anf. 198 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Vi ser här behovet av en mer snabbfotad myndighetsprocess. När vi kräver att företag ska digitalisera och ställa om borde också Myndighetssverige kunna klara av detta i mycket snabbare takt.

Vi behöver ge dessa företag besked. Politiken behöver vara trovärdig när det gäller de besked man ger. Här har beskeden inte kommit. Enskilda näringsidkare undrar fortfarande hur de över huvud taget ska kunna betala ut lönerna. De väntar på besked. De vet inte ens om det kommer något besked och undrar: Vad innebär detta för mig?

Jag tycker att Socialdemokraterna och regeringen har ansvar för att leverera ett besked. Vad säger ni till alla företagare, Anna-Caren Säterberg? Det är snart jul. Kommer de att kunna få ett stöd? Hur ska det utbetalas? Varje dag som går innebär en utebliven intäkt.

Anf. 199 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag, precis som ledamoten, tycker att stöden ska betalas ut i tid. Det handlar om företagen och deras likviditet, om att veta att man klarar resten av månaderna.

Jag sitter inte själv på myndigheten och kan inte tala om exakt hur lång tid det kommer att ta. Vi fick en uppskattning. Vi fick höra att de skulle ha klarat av att betala ut 75 procent, tror jag att det var, av stöden före jul. Det beskedet är också det enda som du och jag, som har en dialog med myndigheten, kan ge, Camilla Brodin.

Jag håller med om att det borde kunna ta kortare tid att få stöden. Samtidigt förstår jag Tillväxtverket, som har fått en mängd olika uppdrag gällande stödformer som de aldrig har jobbat med samtidigt som tiden är av sådan stor vikt.

Anf. 200 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Precis som såväl jag som Anna-Caren Säterberg har påtalat i den här debatten är det tydligt att besöksnäringen är den näring som har drabbats hårdast av pandemin. Som en konsekvens av detta har man inom branschen försökt ställa om i den mån det är möjligt. Restauranger, krogar, fik och så vidare har runt om i hela landet börjat att i högre utsträckning erbjuda och leverera take away. Det har varit en möjlighet för dem att ställa om, ett försök att över huvud taget generera några intäkter. Men det har naturligtvis också underlättat för den smittspridningsmedvetna konsument som inte önskar äta ute. Det är med andra ord en vinst för såväl näringsliv som folkhälsa.

Trots det pågår arbetet från Socialdemokraternas sida med att under nästkommande år implementera en punktskatt på engångsartiklar i plast, däribland just take away-produkter. Utöver att det i grunden rör sig om ännu en symbolskatt riskerar det onekligen att försvåra för en redan hårt ansatt bransch samtidigt som det står i direkt motsättning till ambitionen att färre ska röra sig ute, äta på restaurang etcetera.

Fru talman! Jag förstår att Anna-Caren Säterberg inte kan svara å regeringens vägnar. Frågan rör därför hur Socialdemokraterna i näringsutskottet ställer sig till förslaget. Avser Socialdemokraterna i näringsutskottet att stödja den tilltänkta punktskatten på upp till 7 kronor på en kaffekopp eller en take away-matlåda och därmed försvåra för näringslivet och riskera ökad smittspridning?

Anf. 201 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Ledamoten har rätt. Take away har verkligen ökat under pandemin. Det är bra att fler och fler köper take away för att stötta restaurangnäringen när man inte längre kan sitta trångt eller vara många i lokalerna. Handla på din restaurang på vägen hem! Det är otroligt bra.

Jag vet inte hur många gånger jag får med mig just plastbestick när jag handlar take away. Jag brukar inte få med några bestick alls; det är oftast pinnar till den mat som jag äter. Jag brukar också ha bestick hemma, om det är hem jag ska gå. Annars är de också oftast i trä.

Jag tror att du får diskutera punktskatten i en skattedebatt, Tobias Andersson. Men vi kan ändå ha en liten skattedebatt, nu när du talar så varmt om restaurangnäringen. Jag undrar hur man i just det här läget kan komma på att den bästa idén för att hjälpa besöksnäringen är att höja restaurangmomsen. Hur kommer det sig?

Anf. 202 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att det blev ett uteblivet svar på frågan. Jag tycker att det är en central aspekt. Vi har alla hjälpts åt som riksdagsledamöter att försöka skapa bättre förutsättningar för besöksnäringen att övervintra i den kris de befinner sig i. Att då fortsätta med ett förslag på punktskatt som kraftigt skulle begränsa möjligheten för näringen att ställa om och att erbjuda oss som konsumenter ett säkert alternativ för att konsumera mat och samtidigt stötta näringslivet tycker jag är direkt anmärkningsvärt.

Även politiker kan fela. Teori kan stå i konflikt med praktik. Men då måste man också våga erkänna det, stå tillbaka, tänka sig för och i det här fallet kanske stryka en av punkterna i januariöverenskommelsen.

Jag vill återigen försöka få svar på hur Socialdemokraterna i näringsutskottet kommer att ställa sig till denna punktskatt. Den kommer att kraftigt minska möjligheten att erbjuda take away som alternativ.

Anf. 203 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att jag inte heller fick något svar när det gäller restaurangmomsen och den höjning som jag tror att Sverigedemokraterna är det enda parti som vill genomföra. Är det något som restaurangbranschen definitivt inte behöver är det höjd restaurangmoms. Den gäller nämligen hela summan.

När det gäller en plastdebatt måste jag säga att jag gärna vill se att man i stället använder skogen för att göra sådana engångsartiklar. Jag vill att man använder andra saker än oljebaserade produkter, om det går.

Vi kommer inte att behandla punktskatten om plast här. Men jag är ledsen att jag inte fick svar på varför Sverigedemokraterna i det här läget går fram med en höjning av restaurangmomsen.

Anf. 204 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om de regler som vi har i kammaren, så att ni allihop kommer ihåg dem. Jag vet att det är svårt, men en ledamot som i en debatt talar med en annan talare, till exempel genom att bemöta argument, bör använda talarens för- och efternamn. Det är en god regel för fortsättningen och gäller alla i kammaren. Det är inte alltid lätt.

Anf. 205 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Det är inte alltid lätt att hålla sig till debattreglerna.

Jag har en fråga till ledamoten Anna-Caren Säterberg. Vi är i ett läge där vi måste rädda vår ekonomi. Samtidigt har vi ett rutbidrag som inte är självfinansierande. Jag tror att varje jobb inom rutjänstesektorn kostar ungefär 1,5 miljoner kronor per år. De grupper som får betala rutbidragen är alltså grupper som faktiskt inte ens nyttjar de tjänsterna. De grupper som nyttjar tjänsterna är till stor del den rikare delen av samhället. Förutom slöseriet leder det också till en större ojämlikhet.

Egentligen behöver vi lägga resurserna på att investera för att skapa jobb. Jag tror personligen på att komma väl ur krisen genom att investera klimatsmart och så vidare och genom att utbilda så att folk sedan verkligen står på fötterna. Men ni väljer att satsa miljarder på att utöka rutbidragen. Jag undrar om det är så klokt.

Anf. 206 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Tack, Lorena Delgado Varas, för frågan!

I pandemin måste vi se till att varje jobb behålls. Det tror jag är det viktigaste, vilken bransch det än gäller och hur det än ser ut.

Arbetslösheten har ökat. Jag tror därför inte att vi ska ändra på några reformer så att det skapas färre jobb i någon bransch. Just nu är det viktigt att människor har ett arbete att gå till.

Jag tar fasta på det Lorena Delgado Varas säger om chansen att utbilda sig eller göra något annat. Det vi gjorde tillsammans med Vänsterpartiet 2014–2018 och nu gör med andra är att bygga ut Kunskapslyftet och se till att det finns utbildningsplatser i hela Sverige. Nästa år är vi uppe i 144 400

platser sedan vi tog över makten. Detta är superviktigt, och det är också viktigt att de finns i hela Sverige. Vi vill ju att företag ska kunna växa och kompetensförsörjas i hela landet.

I dagens läge är de jobb som finns otroligt viktiga oavsett bransch. Under förra mandatperioden skapades det 300 000 jobb, varav över 100 000 i välfärden, och välfärdsarbetare är ju de som behövs allra mest just nu.

Anf. 207 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Det var bra att Anna-Caren Säterberg tog upp välfärdsfrågan. Den coronarapport som kom i dag visar att det i den uppluckrade äldreomsorgen uppdelad på 1 000 företag ofta är svag anställningstrygghet, låga löner och dåligt med kompetenshöjning. Det kan vara en bidragande orsak till den situation som råder i äldreomsorgen.

Är det inte dags att städa upp och prioritera rätt bland just välfärdsföretagen så att våra skattepengar går till det de ska gå till, som att anställa fler personer och ge dem säker anställning? Det är också ett sätt att skapa jobb, trygga jobb, så att vi kan komma framåt.

Anf. 208 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik:

Fru talman! Regeringen satsar tillsammans med samarbetspartierna Liberalerna och Centerpartiet mycket på äldreomsorgen. Det är en av årets största budgetposter med bland annat ett äldreomsorgslyft för att man ska kunna utbilda sig på arbetsplatsen från vårdbiträde till undersköterska och vidare.

Under pandemin har vi ju sett vilka brister det finns i äldreomsorgen, och därför har det varit lätt att få med alla fyra partier på att det behöver göras stora satsningar för 2021.

Anf. 209 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman, åhörare och tittare! För tre veckor sedan ringde en kvinna till mig. Hon och hennes man äger en handfull restauranger i Stockholm. De har i många år lagt ned sin själ i företaget och satsat både tid och kapital. Det är deras livsverk.

Nästa vecka kan det vara så illa att kvinnan och hennes man måste försätta restaurangerna i konkurs och säga upp sin personal. Det skulle vara ett dråpslag mot paret och deras anställda. Hon berättade för mig att de har förlorat 90–95 procent av sin omsättning den senaste tiden, och efter fem månader har de fortfarande inte fått besked om företagsstöd. Jo, ett stöd fick de avslag på eftersom hon råkade göra en administrativ miss som hon inte fick ändra.

Så här ser verkligheten ut för detta par och för många andra företagare runt om i Sverige. Centerpartiet har därför tagit initiativ till att bjuda in näringsminister Ibrahim Baylan till näringsutskottet nu på torsdag, något som även övriga partier har ställt sig positiva till. Initiativet bottnar i en oro över att företagsstöden hanteras för långsamt av ansvariga myndigheter. Vi behöver veta vad den ansvarige ministern och regeringen ska göra för att lösa problematiken.

Januaripartierna har visserligen beslutat att tillskjuta mer pengar för ändamålet, vilket jag är glad för, men man kan inte som företagare i en ohållbar situation vänta till någon gång efter årsskiftet när det är kris i dag. Varje dag som går är avgörande för många företag. Ska sanningen fram är

företagare alltmer förtvivlade och oroade över att hanteringen av omställningsstöd och ersättning för korttidsarbete går så trögt.

Politiken har avsatt pengar, och jag är stolt över att Centerpartiet tillsammans med de flesta andra partier i riksdagen har gjort sitt för att detta ska bli verklighet. Då är det inte acceptabelt att stödet sitter fast i systemet i stället för att hjälpa företagen.

Fru talman! Vi är många, inte minst i denna kammare, som har tagit del av vittnesmål både via medierna och direkt från företagare om att handläggningen av stöd tar lång tid, försvårar företagandet och skapar osäkerhet.

Därför hoppas jag att näringsministern i näringsutskottet nu på torsdag redogör för vad man har gjort och vad man kommer att göra för att snabba upp utbetalningen av stöden. Vi och framför allt hårt pressade företagare behöver få svar på om och i så fall när hanteringen kan fungera bättre.

Landets hårt kämpande företagare gör sitt yttersta för att rädda jobb och undvika att själva gå under. Jag hört om dem som har lånat allt de kan av Almi och till och med pantsatt sina hus för att kunna behålla sina anställda. Det är ganska hjältemodigt. Samtidigt väntar de på ett stöd de inte får besked om, och de vet inte om de får ja eller nej.

Fru talman! Många tusentals företagare runt om i landet kämpar för livet. Det handlar om att rädda det egna livsverket och den egna försörjningen. Det handlar som sagt också om att kunna behålla sina anställda. Det är jobb som är otroligt viktiga för den lokala ekonomin och helt centrala i de enskilda individernas liv.

Vi vet alla att pandemin och restriktionerna gjort den kampen tuff. Det blir glesare mellan kunderna och svårare att få plus och minus att gå ihop. För många i grunden sunda, omtyckta och välskötta företag har det varit röda siffror sedan i mars.

Det är därför riksdagen beslutat om stödåtgärder som ska underlätta och hjälpa företagen att härda ut i väntan på bättre tider. Som jag sa tidigare har i princip hela riksdagen pragmatiskt medverkat och bidragit till dessa stöd. Det är bra. Det finns pengar till företagsstöd.

Fru talman! Ändå fungerar det väldigt illa. Företagsstöden har tillåtits fastna hos myndigheterna, där långa handläggningstider och en omfattande byråkrati gör att företagare lever i oro och ovisshet. Det finns exempel på företagare som har ringt för att få svar på när utbetalningarna kan komma och mötts av att myndigheten lägger på luren. Det är naturligtvis under all kritik. Jag hoppas verkligen att det inte sker ofta.

Fru talman! När företagare kämpar och vänder på vartenda korvöre för att få verksamheten att gå ihop och politiken tar fram stödpengar får det helt enkelt inte fungera så här illa. Vi kan inte ha företag som går i konkurs och människor som sparkas ut i arbetslöshet därför att det offentliga inte levererar. Detta måste regeringen ta ansvar för.

Många företag har nu väntat i månader på besked från Tillväxtverket om fortsatt stöd för korttidsarbete men även ersättning för omställningsstöd. Man hamnar i en jätteknepig sits här. Man kan inte planera för framtiden. Det är inte acceptabelt att ha det på det sättet. Även de nya stöd som är bestämda inför nästa år kommer att beslutas av riksdagen först i mitten av februari.

När vi hade Skatteverket och Tillväxtverket hos oss i näringsutskottet i förra veckan berättade de att det kommer att ta upp till åtta veckor innan

nya system är på plats, och då är vi inne i april. I dag står företagare och funderar på om de kan behålla sin personal eller inte. Under tiden måste de lägga ut pengar för att betala personalens löner.

Jag vet att myndigheterna gör så gott de kan. Jag vet också att Tillväxtverkets och Skatteverkets generaldirektörer sa till oss att de har fått direktiv från regeringen att de ska stävja fusk. Det är en av orsakerna till att olika fall undersöks manuellt, och det är därför det tar en sådan tid. I Tyskland har man valt att gå en annan väg. Där betalar man ut stöden på en gång och väljer att kräva tillbaka pengar i efterhand om så skulle vara fallet. Vi har helt enkelt valt olika modeller för att hantera utbetalningarna.

Självfallet ska skattebetalarnas pengar nyttjas på bästa sätt och möjligheten till fusk minimeras, men om företag går i konkurs och personalen förlorar sina jobb, vad har man då egentligen vunnit?

Anf. 210 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att Helena Lindahl verkligen sätter ord på den situation som många företagare befinner sig i. Man är långt in i krisen och har kämpat under lång tid. Man kanske har vidtagit åtgärder, sagt upp visstidspersonal, använt eget kapital och kanske skjutit till nya pengar och på andra sätt verkligen försökt få sina livsverk att funka och överleva.

Jag tycker att Helena Lindahl väl beskriver de problem som myndigheterna har här, det vill säga långa handläggningstider. Att det tar fem till åtta veckor att anpassa ett datasystem efter ett riksdagsbeslut tror jag för de flesta av oss framstår som ganska befängt i sammanhanget, när företagare har de problem de har i utsatta samhällssektorer.

Sedan, fru talman, har Centerpartiet ett stort ansvar i den situation som vi nu befinner oss i. Vi kommer inte ifrån att landet styrs av en koalition mellan S, MP, C och L, som har förhandlat fram olika typer av krisstöd. Det är ett faktum att det väldigt ofta tar lång tid för de fyra partierna att komma överens om huruvida man över huvud taget ska stödja och hjälpa företag. När man har gjort detta och haft en pressträff eller debattartikel har det sedan i vanliga fall tagit månader innan förslagen kommit hit till riksdagen. När riksdagen är klar tar det vid som Helena Lindahl beskrev när det gäller myndigheter och krångel i efterhand.

För det så kallade omsättningsstödet har besked getts att det ska förlängas för månaderna augusti och framåt. Förslaget är ute på remiss just nu och kommer till riksdagen nästa år. I bästa fall kan en drabbad företagare få pengar kanske i mars eller april 2021, ett drygt halvår efter aktuell månad. Jag tycker inte att det duger. Därför är min fråga: Vad är Centerpartiets ansvar, och vad tänker ni göra för att rätta till de felaktigheter som har skett?

Anf. 211 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Lars Hjälmered har rätt i att det har tagit tid, många gånger alltför lång tid, att förhandla fram stödet. Men jag kan säga att jag är jätteglad för att Centerpartiet har funnits med vid förhandlingsbordet, för annars är jag rädd att det kanske skulle ha blivit mindre pengar till företagen. Sedan ska jag inte säga att andra inte har bidragit till att sätta press på förhandlingarna. Det har naturligtvis hjälpt oss.

Det som jag egentligen tycker är mest anmärkningsvärt är att det tar en sådan enorm tid innan befintliga stöd kan betalas ut – det finns ju faktiskt pengar avsatta – och att det ska gå så långt att människor ringer varje dag och får beskedet att man inte kan svara på när de ska få besked. Under tiden kanske de väljer att försätta sitt företag, sitt livsverk, i konkurs. Det är ju inte riktigt det som är tanken.

Vi försöker göra det vi kan. Vi sätter press på regeringen och näringsminister Ibrahim Baylan i denna fråga. Vi var med och kallade näringsministern till utskottet. Näringsministern är mycket väl medveten, skulle jag gissa, om denna problematik. Det här måste lösas. Regeringen har naturligtvis gett direktiv till myndigheterna, för det är ändå regeringen som fattar beslut och som har den löpande kontakten med myndigheterna, inte vi. Till exempel ska man stävja skattefusk, vilket har gjort att det tar väldigt lång tid. Därmed inte sagt att det är oviktigt, men man måste kunna hålla två bollar i luften. Det borde kunna gå att både granska och betala ut.

Som jag sa i mitt anförande har Tyskland valt en helt annan väg. Det kanske skulle vara intressant att titta på även för Sverige.

Anf. 212 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Det finns flera problem med hanteringen av krisstöden till företag. Det handlar som sagt om att det tar tid för de samarbetande partierna att förhandla och kunna ge ett besked om huruvida man tänker hjälpa företag. Regeringen har haft väldigt svårt att snabbt komma med förslag till riksdagen. Det kan ta månader för flera av förslagen, vilket är helt orimligt i den akuta kris som vi är i.

Jag tycker att myndigheterna inom sina uppdrag många gånger kan agera snabbare, kvickare och mer resolut än vad man har gjort. Vi har också näringsministerns och regeringens ansvar för att styra myndigheterna, vilket de ärligt talat inte har klarat. I kläm mellan allt detta, fru talman, står många företagare i landet. Jag har sagt det tidigare: Sådana som driver enskild firma har fått vänta åtta nio månader in i krisen innan näringsministern har återkommit till riksdagen. Detta är för mig inget annat än ett haveri, och det skvätter delvis, tycker jag, också över på Centerpartiet, som måste ta ett ansvar i detta.

Anf. 213 HELENA LINDAHL (C) replik:

Fru talman! Återigen: Centerpartiet har varit väldigt drivande både för de stöd som finns att söka nu och för de stöd som kommer att kunna sökas nästa år. Problemet är byråkratin kring hanteringen. Detta tycker jag att man ska fokusera på nu, egentligen inte på vems fel det var, varför man inte har gjort så eller så eller varför besluten tog så lång tid.

Jag tror att vi i dagsläget ska se till att få ut pengarna till företagarna, för de står många gånger på ruinens brant. De är ju inte hjälpta av att vi pekar finger, utan nu är det bara att se till att de stöd som är avsatta till företagarna också kommer dem till del. Det är ju ändå så att företag som har gått i konkurs och fått friställa sin personal inte betalar skatt till staten, och då är det en ännu större förlust, både för staten och för individen, naturligtvis.

Fru talman! Tack till tidigare debattörer! Det känns som att det har varit en debatt som har belyst mycket av det som förslaget framför oss handlar om.

Jag vill börja på ett lite annorlunda ställe, fru talman, än där debatten har varit tidigare. Jag kommer att åtkomma i mitt anförande till corona, situationen för svenska företag just nu och den långsiktiga ekonomiska utvecklingen, men jag tycker att vi missar något här. Jag tycker att vi kanske lite grann mystifierar vad ett företag och näringslivet är. När man lyssnar på till exempel den breda, samlade vänstern låter det som att företag är något abstrakt och komplicerat, något annat än vanliga människor – att företagare är något annat. Men så är det ju inte.

Ett företag är bara två, tre eller flera människor som har gått samman och kommit överens om att göra något ihop. De har skrivit kontrakt med varandra om att den ene gör en sak och den andre en annan sak, och sedan delar man på bördan. Man gör något gemensamt. Sedan har de hittat andra personer – ibland enskilda personer eller andra sammanslutningar och kontaktbildningar med enskilda människor som gör eller erbjuder något annat. De har kanske pengar och vill köpa något. De har kanske en vara och vill byta mot något annat. Sedan har man genom företag organiserat det hela så att man på ett smidigt sätt kan hjälpa varandra med de behov man har.

Fru talman! Jag förstår inte hur man kan prata om detta med ett sådant förakt som ibland görs. Ibland har man en oförståelse för att det bara handlar om vanliga människor som går samman, samarbetar och gör något för varandra.

När man är företagare och om man är duktig och gör saker som andra gillar – man kanske tillverkar något som andra har behov av eller har en tjänst som någon annan vill använda – kan man få en peng för det. Efter ett tag kan man om man har tur och är skicklig ta ut lite av denna peng i vinst. Denna vinst är företagarnas lön. Det är inte mer komplicerat än så.

När man lyssnar på den samlade vänstern låter det ibland som att vinst är något dåligt och att lön är någonting bra. Men det är ju precis samma sak. Det handlar om människor som gör något för andra. Kanske går man till jobbet på en fabrik, i offentlig sektor, i en butik, på ett kontor. Kanske investerar man sin tid och sitt arbete i att driva ett företag. Sedan plockar man ut en lön. Ibland kallar vi lönen för vinst, och ibland kallar vi den för en vanlig lön. Till syvende och sist handlar det bara om att man har gjort någonting för andra.

Fru talman! Industrier, stora som små, liksom småföretag, enskilda bolag, handelsbolag, kollektivt ägda och arbetarägda bolag, som vänstern gärna pratar om, har detta gemensamt. Om man gör mycket för andra och om man skapar mycket värde för andra kan man plocka ut en lite högre vinst.

Om man till exempel producerar många ansiktsmasker, om man är duktig på att snabbt producera mycket andningsstöd till vården, om man är duktig på att snabbt producera mycket vaccin eller om man är duktig på att bygga sjukhus, som andra behöver, kan man få en liten vinst för det. Jag förstår inte varför vänstern tycker att detta är så himla fult. Det handlar om småföretag som dessutom utmanar och skapar dynamik på marknaden. De driver fram innovation. Det är något helt fantastiskt.

Tidigare i dag har det sagts att fyra av fem jobb skapas i näringslivet. Sanningen är, fru talman, att fem av fem jobb finansieras av företagsamma människor och näringslivet. Man skulle inte kunna anställa en enda sjuk-syrra, lärare, polis eller någon annan i offentlig sektor om inte en företag-sam människa först hade skapat värde för andra och gjort en vinst som vi kunde beskatta. Varenda krona kommer från en ansträngning och en investering av någon som har varit företagare. Jag förstår inte hur vänstern kan vara emot det slags organisationsfrihet som det innebär när man frivilligt går samman och startar företag.

Fru talman! Om två eller tre personer kommer på en bra idé eller en bra innovation och vill göra något för andra och frivilligt organisera sig i företagsform kan de stöta på lite olika problem på vägen. Det kan handla om för höga skatter som gör att det är svårt att spara ihop till ett startkapital så att man kan göra verklighet av sin idé. Det kan vara svårt att anställa någon mer. Det kan vara svårt att få utrymme att driva innovation som ligger utanför kärnan av det man ägnar sig åt.

Detta slår självfallet hårdast mot de personer som från början har minst pengar. Om man från början är riktigt rik är det ganska lätt att få ihop startkapital, eftersom man inte behöver spara något eller streta och gnetta för att få ihop detta. Man har det från början. Den som drabbas av höga skatter är den person som från början har små marginaler.

Fru talman! Annat man kan stöta på är regelkrångel, byråkrati eller tuffa och långa tillståndsprocesser. Detta är återigen något som framför allt drabbar de företagsamma människor som från början har små resurser. Det kan vara personer som kommer från en bakgrund där man kanske inte har en massa kompisar som jobbar som jurister som har stenkoll på hur byråkratin funkar. De har kanske inte några sociala kontakter som gör att de får hjälp med alla de problem som uppstår för företagare. Dessa personer drabbas hårdast av byråkrati.

Det handlar inte om de största företagen som gör de största investeringarna. Jovisst, det kan bli dyrare och något företag kan utebli för att byråkratin är för jobbig. Men de som drabbas absolut hårdast är de personer som från början har det tuffast.

Jag blir därför förvånad när Vänsterpartiet pratar om att man vill ge utrymme för kvinnors innovation. Det vill också jag. Det som står i vägen för kvinnors innovation är för höga skatter, för många regler, för mycket byråkrati och för långa och krångliga tillståndsprocesser.

Det som står i vägen för att en kille från förorten ska starta ett företag och lyckas med det är återigen höga skatter och tuffa regleringar. Han har kanske vuxit upp i en familj där inte båda föräldrarna arbetar och har kanske kompisar som inte utbildar sig. Det är för dessa människor som staten står i vägen.

Jag skulle önska att vi, som Vänsterpartiet pratade om, gemensamt kunde skapa utrymme för innovation och företagande.

Fru talman! I denna budget har vi bland annat fått igenom 30 miljarder i skattesänkningar på arbete och företagande. Det handlar precis om det som vi har varit inne på, nämligen att sluta stå i vägen för människors innovationskraft och sluta stå i vägen när människor frivilligt vill gå samman och skapa värde för andra.

Men vi måste göra mer. Det handlar såklart om att fortsätta se till att skatterna rör sig mot att åtminstone hamna på ett OECD-snitt så att vi kan konkurrera bättre med andra länder i världen. Vi måste se till att alltid ha el och energi så att det inte begränsar människor i deras livsval och begränsar företagen. Vidare måste vi ha ett utbildningsväsen som fungerar. Vi måste göra det enklare för människor med rätt kompetens att komma hit och arbeta.

Det handlar helt enkelt om att se människors egen skaparkraft och låta folk, oavsett bakgrund, få utrymme. Det är bara då vi kan se ett näringsliv och en ekonomi som växer i hela landet. Det är bara när vi släpper lös denna kraft som vi kan få finansiering till framtidens poliser, sjuksyrror och lärare.

Jag yrkar bifall till det vi debatterar.

Anf. 215 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Väldigt många företagare i Sverige är nu hårt pressade i den pågående coronakrisen. En del branscher har klarat sig väl, såsom industri och dagligvaruhandel, men det är fortsatt väldigt pressat för många företagare, inte minst inom områden som sällanköpshandel, besöksnäring och delar av tjänstesektorn. Vi vet att det har funnits ett stort problem med hanteringen och handläggningen av alla krisstöd som har funnits.

Flera av dem har varit helt rätt att genomföra, till exempel skatteuppskov och permittering, som har fungerat bra för många företag. Det gäller även omställningsstödet, som har varit en principiellt helt riktig åtgärd och har riktat sig till dem som har drabbats särskilt hårt. Men det har funnits stora brister i hur januaripartierna har hanterat detta.

Så sent som i går skrev Dagens Nyheter om Daniel Hallgren, som driver ett koncept- och inredningsföretag. Han sa: "När det i våras började diskuteras på presskonferenser om miljardstöd så tänkte jag, som nog alla andra företagare, att det kanske finns en chans att överleva det här. Men sedan visade det sig att det inte gällde enskilda företagare." Detta är ett exempel bland flera.

Vi vet att många företagare tror att det förlängda omställningsstödet redan finns på plats. Där har ett förslag inte ens kommit till riksdagen. Det är nu ute på remissrunda. Tanken är att det ska komma först den 15 januari nästa år, om jag minns rätt.

Därför vill jag, fru talman, apropå det kommande lagförslaget fråga Joar Forssell vad han och Liberalerna konkret kommer att göra för att undvika samma misstag i förlängningen av omställningsstödet, det stöd som hans parti och andra ändå har fått på plats tidigare med de problem som har varit.

Anf. 216 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag vill faktiskt börja med att tacka Lars Hjälmered och de andra ledamöterna både i näringsutskottet och i finansutskottet för att vi under den här väldigt tuffa tiden har haft ett väldigt konstruktivt arbete. Jag har varit med på möten i finansutskottet där alla partier har bollat fram idéer och förslag och fångat upp och spelat in saker utifrån som sedan har blivit verklighet i någon av de nu rätt många ändringsbudgetar som lagts fram.

Det vill jag tacka Lars Hjalmered och andra ledamöter som har varit med i det arbetet för, för det här är en extremt tuff och svår situation.

Från Liberalernas håll har vi gång på gång bollat in precis de saker som ledamoten Hjalmered nu lyfter fram. Vi har bollat in anstånd med skatter, permitteringar och omställnings- och omsättningsstöden. Vi har bollat in Almi och Företagsakuten, och vi har också lyft de problem som Hjalmered tar upp i sitt anförande.

Fru talman! I en förhandling med andra partier får man inte alltid igenom allting. De saker som jag pratar om nu är jag väldigt glad över att Liberalerna har fått igenom, också med ett tryck från Moderaterna och Kristdemokraterna.

Jag tror faktiskt, fru talman, att det är precis detta som kommer att vara lösningen framåt: att vi har ett bra, konstruktivt arbete i Sveriges riksdag och att vi vid förhandlingsbordet, i det här fallet med Socialdemokraterna och Miljöpartiet, ser till att driva på för reformer som handlar om att rädda företagare och se till att folk får det stöd som man faktiskt har rätt till.

Jag är också kritisk till att det har tagit för lång tid, men det är faktiskt inte Liberalernas fel. Jag vet att Hjalmered har ställt den här frågan till andra partier under den här debatten. Det tycker jag är rätt, för det som det handlar om här är att våra förhandlingspartner ibland inte har gått oss till mötes.

Anf. 217 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag tror inte att detta är enkelt i den svåra kris som vi är i. När det här kom som en flodvåg, bildligt talat, in över Sverige började man snabbt agera. En del blev rätt, annat blev inte rätt, men jag tycker att ett genomgående problem har varit att de fyra januaripartierna har varit senfärdiga i att ge besked. Kommer man till exempel att förlänga omställningsstödet till drabbade företag eller inte? Varför dröjer det så lång tid att ge ett riktat stöd till dem med enskild firma? Varför har handelsbolag bara kastats åt sidan utan några rimliga förklaringar från näringsministern?

Vi har dessutom hela den här myndighetsstyrningen. Ska man agera snabbare ska det ageras därifrån.

Liberalerna och andra har ett ansvar att påverka i kommande lagstiftning. Ska det vara krav på revisorsintyg? För vilken omsättning ska man ställa den typen av krav? Hur ska man hitta balansen mellan effektivitet och kontroll?

Där kan Liberalerna påverka också.

Anf. 218 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag kan bara hålla med. Det är klart att i grund och botten handlar det här om människor som i praktiken många gånger har fått näringsförbud. Det är dessutom så att skattepengar från början kommer från företagsamma människor som sliter och gör rätt för sig, och det är klart att man snabbt ska få det stöd som man behöver. Någoting annat vore orimligt.

Det är också så att om vi vill kunna skattefinansiera någoting i framtiden behöver vi ha ett näringsliv som inte bara överlever utan också lever och blomstrar.

Fru talman! Jag delar helt uppfattningen att vi i lagstiftningsarbetet framöver måste titta på de saker som ledamoten Hjalmered lyfter. En annan lärdom man kan dra av den situation vi befinner oss i, tycker jag, är att när man i framtiden presenterar restriktioner behöver man samtidigt presentera kompensationer. Det är inte rimligt att man kan göra det ena utan att se den andra kostnaden. Det skulle man göra om man samtidigt har krav på sig att presentera kompensationer.

Anf. 219 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Det är ett högt tonläge kring vad Vänsterpartiet tycker och inte tycker om företag.

För det första vill jag säga att vi absolut inte är emot företag. Men vi ser annorlunda på saker och ting. Vi ser att saker och ting hör ihop. De påverkar varandra, och man stöttar varandra.

Fru talman! För det andra står inte företag för sig själva. De tre personer som du nämnde har fått en utbildning. De har antagligen någonstans att bo, de får vård och så vidare. Det finns antagligen en väg som går ända fram till företaget, och man kanske har fått innovationsstöd för att kunna jobba vidare och utveckla sina produkter.

Nej – Vänsterpartiet är inte emot företag. Tvärtom lägger vi fram förslag för att stötta till exempel småföretags sociala trygghet. Jag tror att du behöver fundera kring den bilden och kanske även läsa i vår budget för att se vad vi har att erbjuda speciellt småföretagen.

Anf. 220 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag har läst både Vänsterpartiets budget och Karl Marx *Kapitalet*. Det gör mig inte mer trygg med att Vänsterpartiet gillar företag.

Det finns en grundläggande problematik med Vänsterpartiets syn på företagande, och jag skrev faktiskt ned någonting som Vänsterpartiet sa här tidigare i debatten: Våra företag behöver organisera sig på ett nytt sätt. ”Våra företag.”

Fru talman! Jag tror inte att det här handlar om bolag som Vänsterpartiets partiorganisation står som ägare till. Jag tror inte heller att ledamoten Lorena Delgado Varas refererar till sitt eget arbetarkollektivs företag.

Jag tror, fru talman, att när hon säger att ”våra företag” måste organiseras på ett nytt sätt pratar hon om företagsamma privatpersoners företag som de har byggt upp. Hon pratar om personer som har skrivit kontrakt med varandra och frivilligt valt att göra någonting tillsammans för andra och kanske få en peng, en liten lön, en liten vinst för detta hårda slit.

Hon pratar om att bestämma över hur andra människor frivilligt ska organisera sig. Men det är inte längre särskilt frivilligt hur man organiserar sig när Vänsterpartiet kommer och säger att ”våra företag” ska organisera sig på ett nytt sätt.

Fru talman! Jag vänder mig emot den här bilden. Företag ägs av privatpersoner och drivs av företagsamma människor som vill göra någonting bättre och som vill bidra. Det är också när man lyckas skapa värde för andra som man kan göra en vinst. Det är inte farligt; det är det som får ekonomin att rulla och samhället att fungera.

Anf. 221 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Den hårda tonen fortsätter.

För att förklara lite för ledamoten Joar Forssell: Ja, företagen behöver organisera sig på rätt sätt, för det vi såg när pandemin började och krisen kom var att väldigt många företag som tog ut väldigt mycket vinst under väldigt många år inte var förberedda ens på att möta ett par veckor av kris.

Det var det vi såg i början, och tack vare att staten ändå stöttade de här företagen på olika sätt har de lyckats behålla en del av sin personal och hålla sin verksamhet levande.

Det andra jag ville ta upp var det här med OECD som du nämnde. Det kom ut en rapport för bara en månad sedan som visar att Sverige har de sjunde konkurrenskraftigaste skatterna i en internationell jämförelse. Vi har låga fastighetsskatter och låga förmögenhetsskatter. Egentligen är det inte så dåligt att vara företagare i Sverige.

Anf. 222 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! I vanliga fall hade en liberal blivit glad när Vänsterpartiet säger att staten ska göra mindre. Det är bara det att den här krisen inte är en vanlig kris. Det här handlar inte om företag som har skötts dåligt och därför hamnat i trångmål. Det här handlar om att staten har sagt att du som är företagare, du som driver en krog eller har ett resebolag – du får inte bedriva din verksamhet. Ni som har varit kunder får inte köpa det den här företagaren erbjuder. När man i praktiken ger någon näringsförbud är det rimligt att man ger stöd.

Men då, fru talman, får vi påminna om att varje krona som kommer att gå i form av företagsstöd till en företagsam person är en krona som från början har skapats i näringslivet och inte på Näringsdepartementet i Powerpoints eller hos Vänsterpartiets partikansli. Varenda krona i företagsstöd kommer från början från företagarna eftersom det är där ekonomin och bnp på riktigt skapas.

Anf. 223 TREDJE VICE TALMANNEN:

Trots den sena timmen påminner jag i all ödmjukhet om att vår parlamentariska sed innebär att talaren formellt riktar sitt anförande direkt till talmannen och därigenom indirekt till kammarens ledamöter. Enkelt uttryckt, kan man tycka, innebär detta att ledamöterna i riksdagen talar *om* varandra och inte *till* varandra. Ledamöterna talar till talmannen och berättar för hen vad de tycker i olika frågor. En ledamot som i en debatt talar om en annan talare genom att bemöta argument bör använda talarens för- och efternamn. Det innebär att direkt tilltal mellan talarna, till exempel att säga du eller ni till varandra, inte ska förekomma.

Det här var en liten kvällspåminnelse.

Anf. 224 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Fru talman! Coronakrisen är återigen här med full kraft. Vi hörde här i en liknelse att den är som en flodvåg som sköljer över oss. Det är en passande liknelse. Det råder tyvärr återigen en stigande smittspridning, och det är ju sannolikt att det blir så den här tiden på året.

Företagen har det tufft. De kämpar. Folk förlorar sina jobb, och deras livsverk går i spillror. För att möta detta har regeringen och samarbetspartierna jobbat för allt vad tygen håller för att få stöd på plats. Ingen kunde

vara förberedd på den typen av kris. Vi har levererat ändringsbudget efter ändringsbudget. Visst har vissa saker blivit lite knas, och vissa saker har kommit för sent, men det har varit ett kontinuerligt arbete med att förbättra och försöka se det som har ramlat mellan stolarna, fånga in och förbättra. Det är bra att riksdagens partier hjälps åt att fånga in och ständigt driva på för Sveriges bästa.

Stödet för korttidspermittering har kommit på plats. Det är det allra mest använda stödet. Som vi tidigare har hört var det ingenting som kom på plats under finanskrisen när industrin ville ha det. I december var det så många som en halv miljon anställda som omfattades av stödet till korttidspermittering.

Frågan om de minsta företagen har varit uppe flera gånger. Jag vill påminna om att arbetsgivaravgifter och egenavgifter tillfälligt sänktes de fyra första månaderna. Den sänkningen träffade alla företag. Det har givits riktade stöd till kultursektorn, som ju har många enskilda näringsidkare. Visst hade stödet till de enskilda näringsidkarna kunnat komma tidigare, och det är viktigt att vi nu sänker omsättningsgränsen – tröskeln – så att fler kan ta del av stödet. Så kommer det också att bli en ändringsbudget framöver.

Vad gäller Tillväxtverkets handläggningstider förs en kontinuerlig dialog mellan regeringskansli och myndighet; vidare ges information till utskottet. Vi skjuter nu till 15 miljoner i budgeten för att förbättra Tillväxtverkets arbete.

När krisen inleddes var Tillväxtverket inte rustat för den typen av utbetalning av stora stöd. Verket har lånat in personal, försökt att få bort dubbelrapportering och automatiserat så mycket som möjligt. Det behövs förbättringar, men det görs också mycket förbättringsarbete.

Sedan är det frågan om kontroll. Stöd ska betalas ut snabbt, men det behöver ske en kontroll inte minst för företagen så att de inte i efterhand blir återbetalningsskyldiga. Det är inte heller en rolig sits att hamna i som företagare.

Men vi står inte bara i en global pandemi, utan vi befinner oss också i en klimatkris. Den har av många kallats en existentiell kris. Den påverkar hur våra liv kommer att se ut på planeten nu och framöver. Vi befinner oss också i en artkris där den biologiska mångfalden minskar i en rasande takt i något som kallas det sjätte massutdöendet.

FN gick för ungefär två veckor sedan ut med att vi är på väg mot en tregradersuppvärmning. Det kopplas tydligt ihop med ekonomin. World Economic Forum pekade ut klimat och biologisk mångfald som de två största riskerna för ekonomin framöver. Vi kan inte gå tillbaka ur krisen eftersom gårdagen ju var problemet, utan vi måste gå framåt med en grön omställning. Här har regeringen och samarbetspartierna tagit fram en klimathandlingsplan och en strategi för cirkulär ekonomi som pekar ut riktningen för detta.

Miljöpartiet har under hösten blivit kallat för den gröna industrivännen. Om jag ska sammanfatta vår industripolitik handlar den om långsiktiga och tydliga spelregler, strukturerad samverkan och att dela på riskerna med näringslivet. För de långsiktiga spelreglerna finns klimatlagen på plats, Bränslebytet med mera. För den strukturerade samverkan finns samverkansprogram för näringslivet på klimatområdet. Vidare är det Fossilfritt Sverige med alla dessa klimatfärdplaner. När det gäller att dela på riskerna är det fråga om forskning, innovationsmedel och gröna krediter på sam-

manlagt 50 miljarder. Det handlar alltså om förmånliga lån för industri som vill ställa om till fossilfritt.

Vi har under hösten sett att Preem varit en debatterad fråga. De beslutade till sist att dra tillbaka den ansökan som kunde ha gjort dem till Sveriges största utsläppare av koldioxid. I stället satsar de på biodrivmedel. Det var en följd av en massiv folkstorm och en kombination av långsiktiga spelregler och att dela på riskerna.

Både DN, Dagens industri och Flamman har uppmärksammat detta. Av Dagens industri framgår att ett regeringsskifte i realiteten är en affärsrisk om det gröna trycket på näringslivet försvinner eller försvagas.

Jag vill också ta upp den cirkulära ekonomin. Även här finns satsningar i budgeten. Här handlar det helt enkelt om att vi inte kan fortsätta att gräva upp och ta material ur jordskorpan ohämmat. Vi konsumerar i dag som om det fanns fyra planeter, och det är inte hållbart. Vi har en planet. Ytterst är det naturresurserna som sätter gränserna, inte ekonomin.

I budgeten finns en satsning på metaller och mineral ur sekundära källor som ska rulla 2021 och 2022. Där har SGU sedan tidigare haft ett uppdrag, som nu ska fortsätta att utvecklas. I det tidigare uppdraget framgick att i slagghögar i Sverige finns hälften av EU:s behov av vanadin. För att möta upp den cirkulära ekonomin har Industriklivet utökats och breddats så att det också ska omfatta batteriproduktion.

Men detta handlar inte bara om ett tekniskskifte utan också om ett kompetensskifte. Vi har tidigare hört om det oerhört viktiga Kunskapslyftet. Jag vill också lyfta fram digitalisering. Digitalisera eller dö var ett begrepp som myntades i och med corona. Almi stöttar små företag för att lotsa dem i hur man kan ställa om digitalt. Det finns också samverkansprojekt och demonstrationsprojekt där staten satsar pengar för att vi ska utvecklas digitalt.

Sedan finns samverkansprogrammet Kompetensförsörjning och livslångt lärande, som regeringen har sjösat tidigare. Det har varit värdefullt också i coronatider. Där har vi ständigt stämt av med företag. Nu görs en ändring så att även korttidsarbete kan användas för att passa på att kompetensutveckla. Det ska inte bara vara fråga om att permitteras utan också om att ställa om och få ny kompetens som är till gagn för individ, företag och samhälle.

Anf. 225 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! De senaste åren har det presenterats ett antal spänniga och spännande projekt. Hybrit är ett exempel som ofta tas upp i den politiska debatten. Häromveckan var det LKAB:s stora tänkta satsning i Norrbotten. Och det finns en serie andra projekt.

En hel del av detta handlar om framträdande industrisatsningar där man i någon mening kombinerar ekonomisk utveckling och tillväxt med grön omställning.

Amanda Palmstierna tog i sitt anförande upp Fossilfritt Sveriges alla handlingsplaner, som jag tycker är väldigt stimulerande.

En av dessa är en så kallad batteristrategi, där man lite förenklat tar fasta på batteriernas möjligheter i samhället för fordon och en massa annat. I den pratar man inte bara om energitillgång, som är en kritisk punkt, utan även om miljötillstånd. Jag har noterat att vice statsministern och språk-

röret Isabella Lövin har omhuldat den här strategin. Men också här, fru talman, kan vi se att ett av problemen i Sverige är miljötillståndprocesser.

Det är alltså inte bara Moderaterna som lyfter detta. Det räcker att läsa Dagens industri eller ringa nästan vilket industriföretag som helst för att se att det ofta finns en enorm vilja. Man har pengar som man vill investera i nya projekt på temat hållbarhet. Men man ser att tillståndprocesserna tar lång tid och kostar mycket pengar, och det finns en stor osäkerhet om utfallet i det hela. Viktiga industriprojekt och sådant som kan göra att Sverige kan nå sina klimat- och energimål kan alltså äventyras för att vi har sådana tillståndprocesser.

Så här långt har jag inte sett några konkreta initiativ, men jag vill ändå fråga Amanda Palmstierna vad hon och regeringspartierna har för initiativ de tänker komma med som kan kraftigt korta handläggningstiderna för industrier och andra företag.

Anf. 226 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik:

Fru talman! Tack, Lars Hjälmered, för frågan! Jag skulle vilja säga att vi har flera olika initiativ på gång.

Vi har en utredning om att korta tiden för miljöprövningar, som också är överenskommen i klimathandlingsplanen. Den finns, och arbetet pågår.

Vad gäller sådant som redan har kommit på plats skjuter vi till pengar till länsstyrelsen. Det är för att man ska klara av miljöprövningarna snabbare, för det är också en resursfråga.

Det här behöver utredas, och förslagen behöver komma fram så att vi får detta på plats. Det är en oerhört viktig fråga.

Jag skulle också vilja säga att en vanlig missuppfattning är att vi i Miljöpartiet skulle vara enbart negativa till att ändra miljötillstånden. Det stämmer inte, utan vi tycker att det är viktigt att man inte tar mer tid än vad som behövs. Däremot är det viktigt att miljöfrågorna inte tullas på och att rättssäkerheten finns där. Ibland kan det ju vara komplexa avvägningar, och då behöver de få göras så som de ska göras. Vi vill kapa den dödtid som finns, men vi vill inte tulla på miljöskyddet.

Det finns som sagt utredningar på gång, och länsstyrelsen har fått tillskott av pengar för att klara detta på ett bättre vis.

Anf. 227 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag hoppas att vi kan återkomma till diskussion och även beslut.

Jag tror att man behöver stärka rätten till ändringstillstånd, se till att vi inte har en dubbelreglering med utsläppsdirektiv för industrin och miljöprövning i Sverige och vidta flera andra konkreta åtgärder, för det kan ta både fem och tio års tid.

Jag tycker, fru talman, att Amanda Palmstierna hade en viktig poäng i sitt anförande med cirkulariteten när det gäller gruv- och mineralfrågorna. Jag ser gärna att vi kan öka återvinning och återanvändning.

Men lika sant är att vi har behov av mer gruvverksamhet i Sverige. Det som plockas upp behövs för att bygga i Sverige, för förnybar energi, för mobiltelefoner och mycket annat.

Här tycker jag att det finns ett problem, fru talman, för regeringen har haft färdiga gruvansökningar för till exempel projekten Kallak och Laver liggande på sitt bord i årtal. Då kommer vi tillbaka till tillståndsfrågan.

Vi kan gärna kapa handläggningstiden, men om det ligger i flera år på till exempel näringsministerns bord är det ett problem.

När kommer beslut om sådana viktiga gruvprojekt?

Anf. 228 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik:

Fru talman! Tack, Lars Hjalmered, för frågan!

Jag kan inte säga när beslutet om detta kommer eftersom vi nu väntar på att Unesco ska uttala sig vad gäller Kallak. Det beror också på hur lång tid det tar för dem.

Jag ska också säga som jag sa tidigare att vi är måna om att miljöprövningen görs på ett bra sätt och att man ser till ett långsiktigt hållbart samhälle.

Sedan tänker inte jag stå och försvara att det har tagit lång tid i Kallakfrågan. Det har också vår ledamot i konstitutionsutskottet varit tydlig med. Det är ju liksom ett lidande både för dem bor på platsen och för företaget. Här behöver vi helt enkelt jobba bättre framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 16 december.)

§ 13 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelser

2020/21:59 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2019

2020/21:63 Redovisning av åtgärder i enlighet med målsättningarna i det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelser skulle förlängas till och med *fredagen den 15 januari 2021*.

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 december

2020/21:234 Åtgärder i förhållande till Iran

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:235 Punktskatten på plastartiklar

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:236 Effekter av migrationen

av *Ludvig Aspling* (SD)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 december

2020/21:990 Förändringar i hatbrottslagstiftningen

av *Adam Marttinen* (SD)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2020/21:991 Den väpnade konflikten om Nagorno-Karabach

av *Robert Halef* (KD)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2020/21:992 Riktlinjer för vindkraftsutbyggnad

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2020/21:993 Polisverksamheten i Norrland

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet *Mikael Damberg* (S)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 20.55.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 7,

av tjänstgörande ålderspresidenten *Mikael Oscarsson* därefter till ajourneringen kl. 12.54,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 133 (delvis),

av tjänstgörande ålderspresidenten *Mikael Oscarsson* därefter till ajourneringen kl. 15.57 och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot.....	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning	1
§ 5 Utbildning och universitetsforskning.....	2
Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU1	2
Anf. 1 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	2
Anf. 2 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	3
Anf. 3 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	4
Anf. 4 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	4
Anf. 5 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	5
Anf. 6 DANIEL RIAZAT (V) replik	5
Anf. 7 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	5
Anf. 8 DANIEL RIAZAT (V) replik	6
Anf. 9 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	6
Anf. 10 PATRICK RESLOW (SD)	6
Anf. 11 DANIEL RIAZAT (V) replik	9
Anf. 12 PATRICK RESLOW (SD) replik	9
Anf. 13 DANIEL RIAZAT (V) replik	10
Anf. 14 PATRICK RESLOW (SD) replik	10
Anf. 15 TREDJE VICE TALMANNEN.....	10
Anf. 16 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	10
Anf. 17 PATRICK RESLOW (SD) replik	11
Anf. 18 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	11
Anf. 19 PATRICK RESLOW (SD) replik	12
Anf. 20 ROGER HADDAD (L) replik	12
Anf. 21 PATRICK RESLOW (SD) replik	13
Anf. 22 ROGER HADDAD (L) replik	13
Anf. 23 PATRICK RESLOW (SD) replik	13
Anf. 24 DANIEL RIAZAT (V).....	14
Anf. 25 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	16
Anf. 26 DANIEL RIAZAT (V) replik	16
Anf. 27 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	17
Anf. 28 DANIEL RIAZAT (V) replik	17
Anf. 29 PATRICK RESLOW (SD) replik	17
Anf. 30 DANIEL RIAZAT (V) replik	18
Anf. 31 PATRICK RESLOW (SD) replik	18
Anf. 32 DANIEL RIAZAT (V) replik	18
Anf. 33 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	19
Anf. 34 DANIEL RIAZAT (V) replik	21
Anf. 35 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik	21
Anf. 36 DANIEL RIAZAT (V) replik	21
Anf. 37 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD) replik	22
Anf. 38 GUNILLA SVANTORP (S)	22
Anf. 39 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	24
Anf. 40 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	24
Anf. 41 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	25

Anf. 42 GUNILLA SVANTORP (S) replik	25
Anf. 43 PATRICK RESLOW (SD) replik	25
Anf. 44 GUNILLA SVANTORP (S) replik	26
Anf. 45 PATRICK RESLOW (SD) replik	26
Anf. 46 GUNILLA SVANTORP (S) replik	27
Anf. 47 FREDRIK CHRISTENSSON (C)	27
(forts. § 8)	29
Ajournering	30
Återupptaget sammanträde	30
§ 6 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 december	30
NU2 Utgiftsområde 19 Regional utveckling	30
TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer	30
MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	30
§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 december	30
UFöU4 Säkerhetspolitisk inriktning – Totalförsvaret 2021–2025	30
FöU4 Totalförsvaret 2021–2025	32
AU1 Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering	34
AU6 Subsidiaritetstprövning av kommissionens förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner i Europeiska unionen	35
SfU2 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	35
SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	35
§ 8 (forts. från § 5) Utbildning och universitetsforskning (forts. UbU1)	35
Anf. 48 ROGER HADDAD (L)	35
Anf. 49 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	37
Anf. 50 ROBERT STENKVIST (SD)	39
Anf. 51 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik	41
Anf. 52 ROBERT STENKVIST (SD) replik	41
Anf. 53 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik	42
Anf. 54 ROBERT STENKVIST (SD) replik	42
Anf. 55 GUNILLA SVANTORP (S) replik	43
Anf. 56 ROBERT STENKVIST (SD) replik	43
Anf. 57 GUNILLA SVANTORP (S) replik	43
Anf. 58 ROBERT STENKVIST (SD) replik	44
Anf. 59 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	44
Anf. 60 PIA STEENSLAND (KD)	46
Anf. 61 MARIA NILSSON (L)	48
Anf. 62 MATS BERGLUND (MP)	50
Anf. 63 ROBERT STENKVIST (SD) replik	52
Anf. 64 MATS BERGLUND (MP) replik	52
Anf. 65 ROBERT STENKVIST (SD) replik	53
Anf. 66 MATS BERGLUND (MP) replik	53
Anf. 67 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	54
Anf. 68 PIA STEENSLAND (KD) replik	56
Anf. 69 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik	57
Anf. 70 PIA STEENSLAND (KD) replik	57

Anf. 71 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik	57
(forts. § 10).....	58
Ajournering.....	58
Återupptaget sammanträde.....	58
§ 9 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 10–11 december	58
Anf. 72 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	58
Anf. 73 JESSIKA ROSWALL (M).....	60
Anf. 74 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	60
Anf. 75 JESSIKA ROSWALL (M).....	61
Anf. 76 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	61
Anf. 77 MARTIN KINNUNEN (SD)	62
Anf. 78 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	62
Anf. 79 ALIREZA AKHONDI (C).....	62
Anf. 80 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	63
Anf. 81 ALIREZA AKHONDI (C).....	63
Anf. 82 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	64
Anf. 83 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	64
Anf. 84 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	64
Anf. 85 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	65
Anf. 86 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	65
Anf. 87 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	65
Anf. 88 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	66
Anf. 89 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	67
Anf. 90 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	67
Anf. 91 MALIN DANIELSSON (L)	67
Anf. 92 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	68
Anf. 93 MALIN DANIELSSON (L)	68
Anf. 94 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	68
Anf. 95 PIA NILSSON (S)	68
Anf. 96 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	69
Anf. 97 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	69
Anf. 98 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	70
Anf. 99 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	70
Anf. 100 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	70
§ 10 (forts. från § 8) Utbildning och universitetsforskning	
(forts. UbU1)	71
Anf. 101 ROBERT STENKVIST (SD) replik	71
Anf. 102 TREDJE VICE TALMANNEN.....	71
Anf. 103 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik	71
Anf. 104 ROBERT STENKVIST (SD) replik	72
Anf. 105 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik	72
Anf. 106 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik	72
Anf. 107 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik	73
Anf. 108 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M) replik	74
Anf. 109 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik	74
Anf. 110 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	75
Anf. 111 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik	75

Anf. 112 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik.....	76
Anf. 113 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S) replik	76
(Beslut skulle fattas den 16 december.).....	77
§ 11 Allmän miljö- och naturvård	77
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU1	77
Anf. 114 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	77
Anf. 115 HANNA WESTERÉN (S) replik	79
Anf. 116 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	79
Anf. 117 HANNA WESTERÉN (S) replik	80
Anf. 118 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	80
Anf. 119 MARTIN KINNUNEN (SD)	81
Anf. 120 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	83
Anf. 121 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	83
Anf. 122 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	83
Anf. 123 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	84
Anf. 124 HANNA WESTERÉN (S) replik	84
Anf. 125 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	84
Anf. 126 HANNA WESTERÉN (S) replik	85
Anf. 127 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	85
Anf. 128 ELIN SEGERLIND (V)	85
Anf. 129 MAGNUS EK (C) replik.....	87
Anf. 130 ELIN SEGERLIND (V) replik	88
Anf. 131 MAGNUS EK (C) replik.....	88
Anf. 132 ELIN SEGERLIND (V) replik.....	88
Anf. 133 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	88
Anf. 134 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	91
Anf. 135 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	91
Anf. 136 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	92
Anf. 137 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	92
Anf. 138 HANNA WESTERÉN (S) replik	92
Anf. 139 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	93
Anf. 140 HANNA WESTERÉN (S) replik	93
Anf. 141 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	94
Anf. 142 HANNA WESTERÉN (S)	94
Anf. 143 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	97
Anf. 144 HANNA WESTERÉN (S) replik	97
Anf. 145 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	98
Anf. 146 HANNA WESTERÉN (S) replik	98
Anf. 147 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	98
Anf. 148 HANNA WESTERÉN (S) replik	99
Anf. 149 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	99
Anf. 150 HANNA WESTERÉN (S) replik	99
Anf. 151 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	100
Anf. 152 HANNA WESTERÉN (S) replik	100
Anf. 153 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	100
Anf. 154 HANNA WESTERÉN (S) replik	101
Anf. 155 MAGNUS EK (C)	101
(forts.).....	103
Ajournering.....	103
Återupptaget sammanträde.....	104

§ 11 (forts.) Allmän miljö- och naturvård (forts. MJU1)	104
Anf. 156 MARIA GARDFJELL (MP) replik	104
Anf. 157 MAGNUS EK (C) replik	104
Anf. 158 MARIA GARDFJELL (MP) replik	105
Anf. 159 MAGNUS EK (C) replik	105
Anf. 160 MALIN DANIELSSON (L)	105
Anf. 161 MARIA GARDFJELL (MP).....	107
Anf. 162 TREDJE VICE TALMANNEN.....	109
Anf. 163 MAGNUS EK (C) replik	109
Anf. 164 MARIA GARDFJELL (MP) replik	109
Anf. 165 MAGNUS EK (C) replik	110
Anf. 166 MARIA GARDFJELL (MP) replik	110
Anf. 167 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	110
Anf. 168 MARIA GARDFJELL (MP) replik	111
Anf. 169 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	111
Anf. 170 MARIA GARDFJELL (MP) replik	111
(Beslut skulle fattas den 16 december.).....	111
§ 12 Näringsliv	112
Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU1	112
Anf. 171 LARS HJÄLMERED (M).....	112
Anf. 172 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	114
Anf. 173 LARS HJÄLMERED (M) replik	114
Anf. 174 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	115
Anf. 175 LARS HJÄLMERED (M) replik	115
Anf. 176 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	116
Anf. 177 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	117
Anf. 178 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	118
Anf. 179 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	118
Anf. 180 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	118
Anf. 181 LORENA DELGADO VARAS (V)	119
Anf. 182 CAMILLA BRODIN (KD).....	122
Anf. 183 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	123
Anf. 184 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	124
Anf. 185 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	124
Anf. 186 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	124
Anf. 187 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	125
Anf. 188 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	125
Anf. 189 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	125
Anf. 190 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	125
Anf. 191 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	125
Anf. 192 LARS HJÄLMERED (M) replik	128
Anf. 193 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	128
Anf. 194 LARS HJÄLMERED (M) replik	129
Anf. 195 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	129
Anf. 196 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	129
Anf. 197 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	130
Anf. 198 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	130
Anf. 199 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	130
Anf. 200 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	131
Anf. 201 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	131
Anf. 202 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	131

Anf. 203 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	132	Prot. 2020/21:54
Anf. 204 TREDJE VICE TALMANNEN	132	15 december
Anf. 205 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	132	-----
Anf. 206 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	132	
Anf. 207 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	133	
Anf. 208 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S) replik	133	
Anf. 209 HELENA LINDAHL (C)	133	
Anf. 210 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	135	
Anf. 211 HELENA LINDAHL (C) replik.....	135	
Anf. 212 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	136	
Anf. 213 HELENA LINDAHL (C) replik.....	136	
Anf. 214 JOAR FORSSELL (L)	137	
Anf. 215 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	139	
Anf. 216 JOAR FORSSELL (L) replik	139	
Anf. 217 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	140	
Anf. 218 JOAR FORSSELL (L) replik	140	
Anf. 219 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	141	
Anf. 220 JOAR FORSSELL (L) replik	141	
Anf. 221 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	142	
Anf. 222 JOAR FORSSELL (L) replik	142	
Anf. 223 TREDJE VICE TALMANNEN	142	
Anf. 224 AMANDA PALMSTIERNA (MP).....	142	
Anf. 225 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	144	
Anf. 226 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	145	
Anf. 227 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	145	
Anf. 228 AMANDA PALMSTIERNA (MP) replik	146	
(Beslut skulle fattas den 16 december.).....	146	
§ 13 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	146	
§ 14 Anmälan om interpellationer.....	146	
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	147	
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 20.55.....	147	